Μιχάλης Σαρρής

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ
ΑΝΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Copyright© για τις απαντήσεις των θεμάτων
Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη), Αθήνα, 2014

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ
www.patakis.gr

ΘΕΜΑ 3ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (2174)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι…ὥσπερ καὶ πρότερον.***

Μονάδες 30

2. Τι γνωρίζετε για την καταγωγή και τη μόρφωση του Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

3. α) ***ἐστασίαζον, ἀφεθέντες, πεπεισμένοι, ἔπρασσον, πόλιν:*** Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ὑπάγουσιν	-ή	
ἐψηφίσαντο	-μα	
ἀφικομένης	-ις	

τέμνειν	-μα	
λέγοντες	-ος	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι λοιπόν βρίσκονταν σε εμφύλιο πόλεμο, από τότε που ήρθαν σ' αυτούς (στην Κέρκυρα) οι αιχμάλωτοι που προέρχονταν από τις ναυμαχίες για την Επίδαμνο, αφού τους ελευθέρωσαν[1] οι Κορίνθιοι, φαινομενικά[2] (απελευθερωμένοι) με εγγύηση των προξένων (τους) για οχτακόσια τάλαντα, στην πραγματικότητα όμως επειδή πείστηκαν και ανέλαβαν[3] να φέρουν την Κέρκυρα με το μέρος των Κορινθίων.[4] Και αυτοί[5] πιάνοντας τον κάθε πολίτη χωριστά, δούλευαν προδοτικά για να κάνουν την πόλη να αποστατήσει από τους Αθηναίους. Και αφού έφτασε ένα αθηναϊκό πλοίο και ένα κορινθιακό, που έφερναν πρέσβεις, και αφού ήρθαν σε διαπραγματεύσεις[6] αποφάσισαν οι Κερκυραίοι να είναι σύμμαχοι με τους Αθηναίους, σύμφωνα με τις συμφωνίες που είχαν κάμει, και φίλοι με τους Πελοποννησίους όπως ακριβώς και πρωτύτερα.

1. Μεταφράσαμε τρέποντας τη σύνταξη από παθητική σε ενεργητική. Κατά λέξη *αφού ελευθερώθηκαν*. Η μετοχή όμως μπορεί να θεωρηθεί και αναφορική *(που είχαν ελευθερωθεί)*.
2. Κατά λέξη: *με τα λόγια, όπως έλεγαν, όπως τα λόγια τους άφηναν να φαίνεται.*
3. Με το «πείστηκαν και ανέλαβαν» αποδίδουμε το *πεπεισμένοι*.
4. Ελεύθερα: να προσπαθήσουν να στρέψουν προς τα συμφέροντα των Κορινθίων την πολιτική της Κέρκυρας.
5. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
6. Οι πρέσβεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18: «Ο Θουκυδίδης (πιθ. 455-399 π.Χ.) γεννήθηκε στο δήμο *Ἁλιμοῦντος* (στο σημερινό Άλιμο της Αττικής) από πλούσια, αριστοκρατική οικογένεια. Ο πατέρας του είχε οικογενειακούς δεσμούς με το βασιλιά Όλορο της Θράκης, και τους μεγάλους στρατηγούς Μιλτιάδη και Κίμωνα. Η οικογένεια είχε στην κατοχή της χρυσωρυχείο στη Σκαπτή Ύλη της Θράκης και ασκούσε επιρροή στους κατοίκους της περιοχής ('*καὶ ἀπ' αὐτοῦ δύνασθαι ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἠπειρωτῶν*', 4.105.1). Ο Θουκυδίδης έλαβε λαμπρή μόρφωση, με δασκάλους το φιλόσοφο Αναξαγόρα, στενό φίλο του Περικλή, και το ρήτορα Αντιφώντα.
Θεωρείται βέβαιο ότι είχε εξοικειωθεί με τη μέθοδο και την έκφραση των μεγάλων σοφιστών, του Γοργία από τους Λεοντίνους της Σικελίας και του Πρόδικου από την Ηλεία και με τις κατακτήσεις της νέας ιατρικής των ημερών του. Η παιδική και νεανική του ηλικία συμπίπτει με τα λαμπρότερα χρόνια της αθηναϊκής δύναμης, με τον Περικλή να δεσπόζει στην πολιτική ζωή του κράτους, την Αθήνα να στολίζεται με έργα τέχνης που θα έμεναν αριστουργήματα

αξεπέραστα στους αιώνες και την πνευματική ζωή στην κορύφωσή της με τα μεγάλα επιτεύγματα του αρχαίου δράματος, του σοφιστικού κινήματος, της ιατρικής επιστήμης.»

3. α) *ἐστασίαζον* → στασιαστής (στασιαστικός, στάσιμος), *ἀφεθέντες* → άφεση (αφέτης, αφετηρία), *πεπεισμένοι* → (η) πειθώ (πείσμα, πειστήριο), *ἔπρασσον* → πράξη (πράγμα, άπρακτος), *πόλιν* → πολίτης (πολιορκώ, ακρόπολη)

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ὑπάγουσιν	-ή	*ὑπαγωγή*
ἐψηφίσαντο	-μα	*ψήφισμα*
ἀφικομένης	-ις	*ἄφιξις*
τέμνειν	-μα	*τμῆμα*
λέγοντες	-ος	*λόγος*

ΘΕΜΑ 6ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (599)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι…ὥσπερ καὶ πρότερον.***

Μονάδες 30

2. Για ποιους λόγους εξορίστηκε ο Θουκυδίδης και πώς η εξορία του επηρέασε τη συγγραφή του έργου του;

Μονάδες 10

3. α) *ποιητής, ποίησις, ποίημα, παιδαγωγός, λοχαγός:* Να κατατάξετε τις παρπάνω ομόρριζες προς τους ρηματικούς τύπους ***προσποιῆσαι*** και ***ἀγουσῶν*** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**

Μονάδες 5

β) *ναυμαχία, πρέσβυς, ξύμμαχος, φίλος, ἱκέτης:* Να γράψετε για καθεμία από τις

παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι λοιπόν βρίσκονταν σε εμφύλιο πόλεμο, από τότε που ήρθαν σ' αυτούς (στην Κέρκυρα) οι αιχμάλωτοι που προέρχονταν από τις ναυμαχίες για την Επίδαμνο, αφού τους ελευθέρωσαν[1] οι Κορίνθιοι, φαινομενικά[2] (απελευθερωμένοι) με εγγύηση των προξένων (τους) για οχτακόσια τάλαντα, στην πραγματικότητα όμως επειδή πείστηκαν και ανέλαβαν[3] να φέρουν την Κέρκυρα με το μέρος των Κορινθίων.[4] Και αυτοί[5] πιάνοντας τον κάθε πολίτη χωριστά, δούλευαν προδοτικά για να κάνουν την πόλη να αποστατήσει από τους Αθηναίους. Και αφού έφτασε ένα αθηναϊκό πλοίο και ένα κορινθιακό, που έφερναν πρέσβεις, και αφού ήρθαν σε διαπραγματεύσεις[6] αποφάσισαν οι Κερκυραίοι να είναι σύμμαχοι με τους Αθηναίους, σύμφωνα με τις συμφωνίες που είχαν κάμει, και φίλοι με τους Πελοποννησίους όπως ακριβώς και πρωτύτερα.

1. Μεταφράσαμε τρέποντας τη σύνταξη από παθητική σε ενεργητική. Κατά λέξη *αφού ελευθερώθηκαν*. Η μετοχή όμως μπορεί να θεωρηθεί και αναφορική *(που είχαν ελευθερωθεί)*.
2. Κατά λέξη: *με τα λόγια, όπως έλεγαν, όπως τα λόγια τους άφηναν να φαίνεται.*
3. Με το «πείστηκαν και ανέλαβαν» αποδίδουμε το *πεπεισμένοι*.
4. Ελεύθερα: να προσπαθήσουν να στρέψουν προς τα συμφέροντα των Κορινθίων την πολιτική της Κέρκυρας.
5. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
6. Οι πρέσβεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18-19: «Το 424 π.Χ. ο Θουκυδίδης, ως στρατηγός, δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη, αποικία των Αθηναίων κοντά στις εκβολές του Στρυμόνα, από την επίθεση των Σπαρτιατών. Η περιοχή είχε μεγάλη στρατηγική σημασία για την Αθήνα, επειδή διέθετε άφθονη ναυπηγήσιμη ξυλεία για τις ανάγκες του αθηναϊκού στόλου και βρισκόταν κοντά στα χρυσωρυχεία του Παγγαίου. Ο Θουκυδίδης είχε αποσταλεί εκεί με μικρή μοίρα του αθηναϊκού στόλου για να ελέγχει την περιοχή, όταν ο Σπαρτιάτης στρατηγός Βρασίδας έφτασε με ταχύτατη πορεία από την Πελοπόννησο στη Μακεδονία, σε μια κίνηση αντιπερισπασμού. Οι πολιτικοί του αντίπαλοι τιμώρησαν το Θουκυδίδη με εξορία ('*Καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν*') κι αυτός, εξόριστος πια, αφιερώνει όλο το χρόνο του στην ιστορική του έρευνα και συγκεντρώνει πληροφορίες και από τα δύο στρατόπεδα με πολλές μετακινήσεις στους χώρους των συγκρούσεων: 'και αφού βρέθηκα και στα δύο μέρη, και μάλιστα περισσότερο στις περιοχές που

ήλεγχαν οι Πελοποννήσιοι λόγω της εξορίας μου μπορούσα να παρακολουθήσω τις εξελίξεις καλύτερα και πιο άνετα' (5.26.5)».

3. α)

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**
ποίησις	*ποιητής*	*ποίημα*
	παιδαγωγός	
	λοχαγός	

β) *ναυμαχία* → *ναυμαχέω -ῶ*, *πρέσβυς* → *πρεσβεύω*, *ξύμμαχος* → *ξυμμαχέω -ῶ*, *φίλος* → *φιλέω -ῶ*, *ἱκέτης* → *ἱκετεύω*

ΘΕΜΑ 9ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (604)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι…ὥσπερ καὶ πρότερον.***

Μονάδες 30

2. Με ποιες μεθόδους ο Θουκυδίδης διερευνά γεγονότα παλαιότερα του Πελοποννησιακού πολέμου;

Μονάδες 10

3. α) νεώριο, δικαστής, άφιξη, φυγάδευση, τύχη: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *αἰχμάλωτος, ναυμαχία, ἀφίημι, πρόξενος, διεγγυῶμαι:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι λοιπόν βρίσκονταν σε εμφύλιο πόλεμο, από τότε που ήρθαν σ' αυτούς (στην Κέρκυρα) οι αιχμάλωτοι που προέρχονταν από τις ναυμαχίες για την Επίδαμνο, αφού τους ελευθέρωσαν[1] οι Κορίνθιοι, φαινομενικά[2] (απελευθερωμένοι) με εγγύηση των προξένων (τους) για οχτακόσια τάλαντα, στην πραγματικότητα όμως επειδή πείστηκαν και ανέλαβαν[3] να φέρουν την Κέρκυρα με το μέρος των Κορινθίων.[4] Και αυτοί[5] πιάνοντας τον κάθε πολίτη χωριστά, δούλευαν προδοτικά για να κάνουν την πόλη να αποστατήσει από τους Αθηναίους. Και αφού έφτασε ένα αθηναϊκό πλοίο και ένα κορινθιακό, που έφερναν πρέσβεις, και αφού ήρθαν σε διαπραγματεύσεις[6] αποφάσισαν οι Κερκυραίοι να είναι σύμμαχοι με τους Αθηναίους, σύμφωνα με τις συμφωνίες που είχαν κάμει, και φίλοι με τους Πελοποννησίους όπως ακριβώς και πρωτύτερα.

1. Μεταφράσαμε τρέποντας τη σύνταξη από παθητική σε ενεργητική. Κατά λέξη *αφού ελευθερώθηκαν.* Η μετοχή όμως μπορεί να θεωρηθεί και αναφορική *(που είχαν ελευθερωθεί).*
2. Κατά λέξη: *με τα λόγια, όπως έλεγαν, όπως τα λόγια τους άφηναν να φαίνεται.*
3. Με το «πείστηκαν και ανέλαβαν» αποδίδουμε το *πεπεισμένοι.*
4. Ελεύθερα: να προσπαθήσουν να στρέψουν προς τα συμφέροντα των Κορινθίων την πολιτική της Κέρκυρας.
5. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
6. Οι πρέσβεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19-20: «Εξετάζοντας τις εξελίξεις ακόμη και πριν από τον Τρωικό πόλεμο ως τα Μηδικά, εκεί που οι πηγές του δεν μπορούσαν, με τα δεδομένα της εποχής, να είναι αξιόπιστες, ο Θουκυδίδης χρησιμοποιεί λογικές μεθόδους και καταγράφει τις ιστορικές αλλαγές με πορίσματα '*εἰκότα*' (= εύλογα, σύμφωνα με τη λογική και την πείρα), '*σημεῖα*' ή '*μαρτύρια*' (= ενδείξεις και αποδείξεις) και '*τεκμήρια*' (= συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η έρευνα).»

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο Θουκυδίδης είχε πλήρη επίγνωση των δυσκολιών του έργου που αναλάμβανε. Στα κεφάλαια 1.2, 1.20-22 και 5.26 καταγράφεται η αγωνία του για την ανεύρεση της αλήθειας: η αυτοψία, η επίσκεψη των πεδίων των μαχών, η συλλογή και αξιολόγηση πληροφοριών, η μελέτη επισήμων κειμένων και κρατικών αρχείων. Για τα παλαιότερα γεγονότα, πριν από τα Μηδικά, παρά την κοπιαστική προσπάθειά του ('*ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι*' 1.1.3) οι δυσκολίες ήταν μεγάλες: οι άνθρωποι δέχονται *ἀβασανίστως*(= άκριτα,

χωρίς έλεγχο, 1.20.1) ό,τι λέει ο ένας και ο άλλος ακόμη και για τη γενέτειρά τους. Δεν κουράζονται να αναζητήσουν την αλήθεια (‘*ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας*’ 1.20.3).»

3. α) νεώριο: *νεὼς / ναυμαχιῶν*, δικαστής: *δίκην*, άφιξη: *ἀφικομένης / ἱκετῶν*, φυγάδευση: *ἀποφυγών*, τύχη: *ἐτύγχανε*

β) *αἰχμάλωτος: αἰχμὴ + ἁλωτός* (< *ἁλίσκομαι* = συλλαμβάνω, κυριεύω), *ναυμαχία: ναῦς + μάχη, ἀφίημι: ἀπὸ + ἵημι* (κατά τη σύνθεση σημειώθηκε έκθλιψη και δάσυνση), *πρόξενος: πρὸ + ξένος, διεγγυῶμαι: διὰ + ἐγγυάομαι -ῶμαι*

ΘΕΜΑ 12ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (2175)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι…ὥσπερ καὶ πρότερον.***

Μονάδες 30

2. Πώς απαντά ο Θουκυδίδης στο πρόβλημα που αφορά την ηγεμονική δύναμη της Αθήνας;

Μονάδες 10

3. α) Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης **Α′** με τη σημασία τους στη στήλη **Β′** (δύο στοιχεία της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ψηφίζομαι*	α) εθελοντής πρόξενος
2. *ἀφικνοῦμαι*	β) προσεγγίζω στην ακτή
3. *προσποιῶ*	γ) προξενώ ζημιά χωρίς τη θέλησή μου
4. *διεγγυῶμαι*	δ) αποφασίζω
5. *ἐθελοπρόξενος*	ε) φέρω με το μέρος μου
	στ) γίνεται κάποιος εγγυητής μου
	ζ) φτάνω

Μονάδες 5

β) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την συνώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ἀφίστημι*	α) *λέγω*
2. *ἀφικνοῦμαι*	β) *βλάβη*
3. *φάσκω*	γ) *κόπτω*
4. *ζημία*	δ) *διαφωνῶ*
5. *τέμνω*	ε) *ἔρχομαι*
	στ) *ἀπομακρύνω*
	ζ) *ἀρνοῦμαι*

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι λοιπόν βρίσκονταν σε εμφύλιο πόλεμο, από τότε που ήρθαν σ' αυτούς (στην Κέρκυρα) οι αιχμάλωτοι που προέρχονταν από τις ναυμαχίες για την Επίδαμνο, αφού τους ελευθέρωσαν[1] οι Κορίνθιοι, φαινομενικά[2] (απελευθερωμένοι) με εγγύηση των προξένων (τους) για οχτακόσια τάλαντα, στην πραγματικότητα όμως επειδή πείστηκαν και ανέλαβαν[3] να φέρουν την Κέρκυρα με το μέρος των Κορινθίων.[4] Και αυτοί[5] πιάνοντας τον κάθε πολίτη χωριστά, δούλευαν προδοτικά για να κάνουν την πόλη να αποστατήσει από τους Αθηναίους. Και αφού έφτασε ένα αθηναϊκό πλοίο και ένα κορινθιακό, που έφερναν πρέσβεις, και αφού ήρθαν σε διαπραγματεύσεις[6] αποφάσισαν οι Κερκυραίοι να είναι σύμμαχοι με τους Αθηναίους, σύμφωνα με τις συμφωνίες που είχαν κάμει, και φίλοι με τους Πελοποννησίους όπως ακριβώς και πρωτύτερα.

1. Μεταφράσαμε τρέποντας τη σύνταξη από παθητική σε ενεργητική. Κατά λέξη *αφού ελευθερώθηκαν*. Η μετοχή όμως μπορεί να θεωρηθεί και αναφορική *(που είχαν ελευθερωθεί)*.
2. Κατά λέξη: *με τα λόγια, όπως έλεγαν, όπως τα λόγια τους άφηναν να φαίνεται.*
3. Με το «πείστηκαν και ανέλαβαν» αποδίδουμε το *πεπεισμένοι*.
4. Ελεύθερα: να προσπαθήσουν να στρέψουν προς τα συμφέροντα των Κορινθίων την πολιτική της Κέρκυρας.
5. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
6. Οι πρέσβεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Κατά την άποψη του Θουκυδίδη, βαθύτερη αιτία του Πελοποννησιακού πολέμου ήταν η ανάπτυξη, οικονομική και στρατιωτική, της αθηναϊκής δύναμης. Αυτό καθορίζει και τους βασικούς άξονες του έργου του. Η 'αθηναϊκή συμμαχία' είχε μετατραπεί σε αθηναϊκή ηγεμονία ('*ἀρχή*'). Τα σύμμαχα κράτη του Αιγαίου, της Μακεδονίας, της Θράκης τυπικά μόνον ήταν ανεξάρτητα. Αυτή η ηγεμονική δύναμη της Αθήνας μπορούσε να ενισχυθεί, να περιοριστεί, να τροποποιηθεί ή να καταρρεύσει; Σ' αυτό το βασικό ερώτημα ο Θουκυδίδης προσπαθεί να απαντήσει με την εξονυχιστική παρουσίαση των αιτίων και των αφορμών του πολέμου στο 1ο βιβλίο του, με την αντιπαράθεση αντιπάλων απόψεων στις δημηγορίες του και κυρίως με την πρώτη δημηγορία του Περικλή (1.140-144): η Αθήνα θα μπορούσε να κερδίσει τον πόλεμο με συνετή στρατηγική και αυτοκυριαρχία των πολιτικών και των πολιτών της. Η εκστρατεία της Σικελίας (Βιβλία 6ο-7ο) απέδειξε την ορθότητα της θέσης του Περικλή: άφρονες, φιλόδοξοι δημαγωγοί και πολίτες με ασύνετες,

αλλοπρόσαλλες αποφάσεις οδήγησαν την εντυπωσιακότερη ως τότε πολεμική επιχείρηση σε πανωλεθρία.»

3. *α)* 1δ, 2ζ, 3ε, 4στ, 5α

β) 1στ, 2ε, 3α, 4β, 5γ

ΘΕΜΑ 15ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (615)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι…ὥσπερ καὶ πρότερον.***

Μονάδες 30

2. Πώς η λογική και η τύχη, κατά τον Θουκυδίδη, επηρεάζουν τις ιστορικές εξελίξεις;

Μονάδες 10

3. *α)* Να σχηματίσετε για καθεμία από τις λέξεις της **Α′** στήλης ένα παράγωγο επίθετο της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με την κατάληξη που δίνεται στη **Β′** στήλη.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ΄ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἀνήρ	-εῖος	
λόγος	-ιος	
σύμμαχος	-ικός	
ἔργον	-ώδης	
φίλος	-ιος	

Μονάδες 5

β) αποστασία, άφεση, φερέγγυος, εξόφληση, χρήμα: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι λοιπόν βρίσκονταν σε εμφύλιο πόλεμο, από τότε που ήρθαν σ' αυτούς (στην Κέρκυρα) οι αιχμάλωτοι που προέρχονταν από τις ναυμαχίες για την Επίδαμνο, αφού τους ελευθέρωσαν[1] οι Κορίνθιοι, φαινομενικά[2] (απελευθερωμένοι) με εγγύηση των προξένων (τους) για οχτακόσια τάλαντα, στην πραγματικότητα όμως επειδή πείστηκαν και ανέλαβαν[3] να φέρουν την Κέρκυρα με το μέρος των Κορινθίων.[4] Και αυτοί[5] πιάνοντας τον κάθε πολίτη χωριστά, δούλευαν προδοτικά για να κάνουν την πόλη να αποστατήσει από τους Αθηναίους. Και αφού έφτασε ένα αθηναϊκό πλοίο και ένα κορινθιακό, που έφερναν πρέσβεις, και αφού ήρθαν σε διαπραγματεύσεις[6] αποφάσισαν οι Κερκυραίοι να είναι σύμμαχοι με τους Αθηναίους, σύμφωνα με τις συμφωνίες που είχαν κάμει, και φίλοι με τους Πελοποννησίους όπως ακριβώς και πρωτύτερα.

1. Μεταφράσαμε τρέποντας τη σύνταξη από παθητική σε ενεργητική. Κατά λέξη *αφού ελευθερώθηκαν.* Η μετοχή όμως μπορεί να θεωρηθεί και αναφορική *(που είχαν ελευθερωθεί).*
2. Κατά λέξη: *με τα λόγια, όπως έλεγαν, όπως τα λόγια τους άφηναν να φαίνεται.*
3. Με το «πείστηκαν και ανέλαβαν» αποδίδουμε το *πεπεισμένοι.*
4. Ελεύθερα: να προσπαθήσουν να στρέψουν προς τα συμφέροντα των Κορινθίων την πολιτική της Κέρκυρας.
5. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
6. Οι πρέσβεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Δεν θα ήταν ορθό να θεωρήσει επιπόλαια κανείς τον Θουκυδίδη 'απαισιόδοξο' που δίνει μια κατάμαυρη εικόνα της ανθρωπότητας. Η λογική αποτελεί τη μόνη αξία, στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος. Οι θεοί δεν επεμβαίνουν στις ιστορικές εξελίξεις (όπως πίστευαν πολλοί σημαντικοί άνθρωποι και ο Ηρόδοτος ανάμεσά τους) και η τύχη δεν είναι υπερφυσική δύναμη αλλά συγκυρίες, εξελίξεις που δεν μπορεί να τις προβλέψει ο άνθρωπος. Ο Περικλής τονίζει ότι οι εξελίξεις των πραγμάτων μπορεί να είναι τελείως απρόβλεπτες και γι' αυτό συνήθως κατηγορούμε την τύχη για '*ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῇ*' (1.140.1). Η αθηναϊκή τριήρης που έφερνε τη διαταγή στην Μυτιλήνη (η οποία είχε αποστατήσει από την συμμαχία) να θανατωθούν όλοι οι ενήλικοι άντρες και να πουληθούν δούλοι οι γυναίκες και τα παιδιά (3.36.2), κινήθηκε αργά στο Αιγαίο, γιατί το πλήρωμα είχε συνείδηση ότι έπλεαν '*ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον*' (3.49.4), ότι πήγαιναν να εκτελέσουν μια διαταγή πρωτοφανή ('*ὠμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα*', 3.36.4). Ο παραλογισμός του πολέμου φτάνει στο

αποκορύφωμά του στη γενική σφαγή, τελείως αναίτια, του άμαχου πληθυσμού, ακόμα και των μαθητών του σχολείου, της βοιωτικής Μυκαλησσού, από Θράκες μισθοφόρους ('... *καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας*', 7.29.5). Πράγματι αυτή η συμφορά ήταν ***ἀδόκητος*** και *δεινή*.»

3. α)

Α' ΣΤΗΛΗ	**Β' ΣΤΗΛΗ**	**Γ' ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἀνήρ	-εῖος	*ἀνδρεῖος*
λόγος	-ιος	*λόγιος*
σύμμαχος	-ικός	*συμμαχικός*
ἔργον	-ώδης	*ἐργώδης*
φίλος	-ιος	*φίλιος*

β) αποστασία: *ἀποστήσωσιν* / *καταστάντων* / *προειστήκει* / *ἐστασίαζον*, άφεση: *ἀφεθέντες*, φερέγγυος: το δεύτερο συνθετικό συγγενεύει ετυμολογικά με τη λέξη *διηγγυημένοι*, εξόφληση: *ὀφλόντων*, χρήμα: *χρήσασθαι*

ΘΕΜΑ 18ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (624)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι…ὥσπερ καὶ πρότερον.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι τα γνωρίσματα του ηγέτη που χαρακτηρίζουν την πολιτική φυσιογνωμία του Περικλή;

Μονάδες 10

3. ***λόγος***: Να γράψετε στη νέα ελληνική γλώσσα πέντε σύνθετα ουσιαστικά ή επίθετα με πρώτο ή δεύτερο συνθετικό τη λέξη ***λόγος*** και να σχηματίσετε με καθένα από αυτά μια σύντομη φράση.

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι λοιπόν βρίσκονταν σε εμφύλιο πόλεμο, από τότε που ήρθαν σ' αυτούς (στην Κέρκυρα) οι αιχμάλωτοι που προέρχονταν από τις ναυμαχίες για την Επίδαμνο, αφού τους ελευθέρωσαν[1] οι Κορίνθιοι, φαινομενικά[2] (απελευθερωμένοι) με εγγύηση των προξένων (τους) για οχτακόσια τάλαντα, στην πραγματικότητα όμως επειδή πείστηκαν και ανέλαβαν[3] να φέρουν την Κέρκυρα με το μέρος των Κορινθίων.[4] Και αυτοί[5] πιάνοντας τον κάθε πολίτη χωριστά, δούλευαν προδοτικά για να κάνουν την πόλη να αποστατήσει από τους Αθηναίους. Και αφού έφτασε ένα αθηναϊκό πλοίο και ένα κορινθιακό, που έφερναν πρέσβεις, και αφού ήρθαν σε διαπραγματεύσεις[6] αποφάσισαν οι Κερκυραίοι να είναι σύμμαχοι με τους Αθηναίους, σύμφωνα με τις συμφωνίες που είχαν κάμει, και φίλοι με τους Πελοποννησίους όπως ακριβώς και πρωτύτερα.

1. Μεταφράσαμε τρέποντας τη σύνταξη από παθητική σε ενεργητική. Κατά λέξη *αφού ελευθερώθηκαν.* Η μετοχή όμως μπορεί να θεωρηθεί και αναφορική *(που είχαν ελευθερωθεί).*

2. Κατά λέξη: *με τα λόγια, όπως έλεγαν, όπως τα λόγια τους άφηναν να φαίνεται.*

3. Με το «πείστηκαν και ανέλαβαν» αποδίδουμε το *πεπεισμένοι.*

4. Ελεύθερα: να προσπαθήσουν να στρέψουν προς τα συμφέροντα των Κορινθίων την πολιτική της Κέρκυρας.

5. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.

6. Οι πρέσβεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21-22: «Το πρότυπο του ηγέτη το ενσαρκώνει ο Περικλής (2.65.1-9) με την πολιτική του οξυδέρκεια ('πρόνοια'), την ευρύτερη αποδοχή του από το λαό της πόλης του ('*δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι και τῇ γνώμῃ*'), την ανωτερότητά του ως προς το χρήμα ('*χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος*') και το πολιτικό του θάρρος να λέει την αλήθεια στο λαό, ακόμη κι αν προκαλούσε την οργή του ('*ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν*'). Αρκετές σύντομες φράσεις του μεγάλου πολιτικού, όπως τις καταγράφει ο Θουκυδίδης, έχουν καταστεί 'γνωμικά', με γενικότερη διαχρονική αξία, π.χ. '*οἱ καιροὶ οὐ μενετοί*' (1.142.1), (χρειάζεται ταχύτητα ενεργειών κατά τη διάρκεια του πολέμου γιατί οι ευκαιρίες δεν περιμένουν), '*μέγα τὸ τῆς θαλάσσης κράτος*' (1.143.5) (έχει μεγάλη σημασία το να ελέγχει κανείς στρατιωτικά τις θαλάσσιες συγκοινωνίες).»

3. *λόγος* → παράλογος, προλογικός, λογοκρισία, λογοτεχνικός, φιλολογικός

- παράλογη σκέψη
- προλογικό σημείωμα
- λογοκρισία του Τύπου
- λογοτεχνική παραγωγή
- φιλολογικές σπουδές

ΘΕΜΑ 21ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (630)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι…ὥσπερ καὶ πρότερον.***

Μονάδες 30

2. Ποιο γνώρισμα σκέψης και μεθόδου χαρακτηρίζει τον Θουκυδίδη, όταν στοχάζεται για τα γεγονότα και τη συμπεριφορά του ανθρώπου; Ποια πορεία ακολουθεί ο ιστορικός;

Μονάδες 10

3. α) στασιαστής, εχέγγυο, ανέφικτο, διαγωγή, επίκειται: Με καθεμία από τις λέξεις που σας δίδονται (που είναι ομόρριζες προς λέξεις του κειμένου) να σχηματίσετε από μία σύντομη φράση στη νέα ελληνική γλώσσα.

Μονάδες 5

β) ***προσποιῆσαι, ἀποστήσωσιν, καταδουλοῦν, τέμνειν, ταξάμενοι***: Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι λοιπόν βρίσκονταν σε εμφύλιο πόλεμο, από τότε που ήρθαν σ' αυτούς (στην Κέρκυρα) οι αιχμάλωτοι που προέρχονταν από τις ναυμαχίες για την Επίδαμνο, αφού τους ελευθέρωσαν[1] οι Κορίνθιοι, φαινομενικά[2] (απελευθερωμένοι) με εγγύηση των προξένων (τους) για οχτακόσια τάλαντα, στην πραγματικότητα όμως επειδή πείστηκαν και ανέλαβαν[3] να φέρουν την Κέρκυρα με το μέρος των Κορινθίων.[4] Και αυτοί[5] πιάνοντας τον κάθε πολίτη χωριστά, δούλευαν προδοτικά για να κάνουν την πόλη να αποστατήσει από τους Αθηναίους. Και αφού έφτασε ένα αθηναϊκό πλοίο και ένα κορινθιακό, που έφερναν πρέσβεις, και αφού ήρθαν σε διαπραγματεύσεις[6] αποφάσισαν οι Κερκυραίοι να είναι σύμμαχοι με τους Αθηναίους, σύμφωνα με τις συμφωνίες που είχαν κάμει, και φίλοι με τους Πελοποννησίους όπως ακριβώς και πρωτύτερα.

1. Μεταφράσαμε τρέποντας τη σύνταξη από παθητική σε ενεργητική. Κατά λέξη *αφού ελευθερώθηκαν*. Η μετοχή όμως μπορεί να θεωρηθεί και αναφορική *(που είχαν ελευθερωθεί)*.
2. Κατά λέξη: *με τα λόγια, όπως έλεγαν, όπως τα λόγια τους άφηναν να φαίνεται.*
3. Με το «πείστηκαν και ανέλαβαν» αποδίδουμε το *πεπεισμένοι*.
4. Ελεύθερα: να προσπαθήσουν να στρέψουν προς τα συμφέροντα των Κορινθίων την πολιτική της Κέρκυρας.
5. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
6. Οι πρέσβεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο βαθύς στοχασμός του ιστορικού πάνω στα γεγονότα και στη συμπεριφορά των ανθρώπων, φαίνεται, όπως και στους μεγάλους τραγικούς, στην τάση για γενίκευση που αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα της σκέψης και της μεθόδου του. Ανάγεται από το συγκεκριμένο γεγονός στο γενικό και πανανθρώπινο και θεμελιώνει την κρίση των πολιτικών στις δημηγορίες και τις δικές του προσωπικές παρατηρήσεις σε γενικές αρχές. Έτσι τα 'γνωμικά' και τα 'αποφθέγματα' στο έργο του δεν έχουν χαρακτήρα διδακτισμού και δεοντολογίας αλλά είναι το απόσταγμα της έρευνας και του συλλογισμού μιας συγγραφικής ιδιοφυίας που έχει αξιοποιήσει τη γνώση των αρχών και της μεθόδου της ιατρικής, των σοφιστών και της τραγωδίας. Ο Θουκυδίδης έζησε στα παιδικά και στα νεανικά του χρόνια τις λαμπρότερες μέρες της Αθήνας και του αρχαίου κόσμου γενικότερα, τον παρατεταμένο αδυσώπητο πόλεμο επί είκοσι επτά έτη και είδε την Αθήνα ρημαγμένη και τα ιστορικά τείχη του Θεμιστοκλή κατεδαφισμένα. Έγραψε με μοναδική ειλικρίνεια και αμεροληψία τα γεγονότα του πολέμου και άφησε μια αθάνατη εικόνα της

αθηναϊκής δημοκρατίας στον Επιτάφιο του Περικλή για τους πρώτους νεκρούς του πολέμου (2.35-46).»

3. *α*)

● στασιαστής → παραδειγματική τιμωρία του στασιαστή
● εχέγγυο → εχέγγυα φιλίας
● ανέφικτο → ανέφικτο σχέδιο
● διαγωγή → άριστη διαγωγή
● επίκειται → επίκειται συνάντηση των δύο πρωθυπουργών.

β) *προσποιῆσαι* → προσποίηση (προσποιητός, παραποίηση), *ἀποστήσωσιν* → αποστασία (αποστάτης, απόστημα), *καταδουλοῦν* → δουλεία (υπόδουλος , υποδούλωση), *τέμνειν* → τεμάχιο (τέμενος, ταμίας), *ταξάμενοι* → τάξη (παράταξη, ταξικός)

ΘΕΜΑ 24ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (3114)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι…ὥσπερ καὶ πρότερον.***

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο παραθέτει ο Θουκυδίδης τους λόγους των ομιλητών στις δημηγορίες του και γιατί;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *σύμμαχος*	α) *πένης*
2. *ἀφικνοῦμαι*	β) *ἐχθρός*
3. *πλούσιος*	γ) *ὕστερον*
4. *φίλος*	δ) *πρώτιστα*
5. *πρότερον*	ε) *ἀπέρχομαι*
	στ) *προσφιλής*
	ζ) *ἀντίμαχος*

Μονάδες 5

β) Να αντιστοιχίσετε τα ομόρριζα προς τις λέξεις ἐ***ψηφίσαντο, ἔπρασσον, λέγοντες*** (**Α′** στήλη) ουσιαστικά: ***ψήφισμα, πρᾶξις, πράκτωρ, λέξις, λόγος*** με την κατηγορία στην οποία ανήκουν (**Β′** στήλη). Δύο κατηγορίες περισσεύουν.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ψήφισμα*	α) ενέργεια ή κατάσταση
2. *πρᾶξις*	β) όργανο ή μέσο ενέργειας
3. *πράκτωρ*	γ) τόπος
4. *λόγος*	δ) αποτέλεσμα ενέργειας
5. *λέξις*	ε) πρόσωπο που ενεργεί

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι λοιπόν βρίσκονταν σε εμφύλιο πόλεμο, από τότε που ήρθαν σ' αυτούς (στην Κέρκυρα) οι αιχμάλωτοι που προέρχονταν από τις ναυμαχίες για την Επίδαμνο, αφού τους ελευθέρωσαν[1] οι Κορίνθιοι, φαινομενικά[2] (απελευθερωμένοι) με εγγύηση των προξένων (τους) για οχτακόσια τάλαντα, στην πραγματικότητα όμως επειδή πείστηκαν και ανέλαβαν[3] να φέρουν την Κέρκυρα με το μέρος των Κορινθίων.[4] Και αυτοί[5] πιάνοντας τον κάθε πολίτη χωριστά, δούλευαν προδοτικά για να κάνουν την πόλη να αποστατήσει από τους Αθηναίους. Και αφού έφτασε ένα αθηναϊκό πλοίο και ένα κορινθιακό, που έφερναν πρέσβεις, και αφού ήρθαν σε διαπραγματεύσεις[6] αποφάσισαν οι Κερκυραίοι να είναι σύμμαχοι με τους Αθηναίους, σύμφωνα με τις συμφωνίες που είχαν κάμει, και φίλοι με τους Πελοποννησίους όπως ακριβώς και πρωτύτερα.

1. Μεταφράσαμε τρέποντας τη σύνταξη από παθητική σε ενεργητική. Κατά λέξη *αφού ελευθερώθηκαν*. Η μετοχή όμως μπορεί να θεωρηθεί και αναφορική *(που είχαν ελευθερωθεί)*.
2. Κατά λέξη: *με τα λόγια, όπως έλεγαν, όπως τα λόγια τους άφηναν να φαίνεται.*
3. Με το «πείστηκαν και ανέλαβαν» αποδίδουμε το *πεπεισμένοι*.
4. Ελεύθερα: να προσπαθήσουν να στρέψουν προς τα συμφέροντα των Κορινθίων την πολιτική της Κέρκυρας.
5. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
6. Οι πρέσβεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24-25: «Για τους λόγους που εκφωνήθηκαν από πολιτικούς και στρατιωτικούς κατά την προετοιμασία του πολέμου ή κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων η δήλωση του Θουκυδίδη είναι σαφής· η δυσκολία να παρατεθούν αυτολεξεί ήταν μεγάλη ακόμη και για τις περιπτώσεις που ο ίδιος ήταν ανάμεσα στο ακροατήριο (1.22.1). Οι δημηγορίες στο έργο του Θουκυδίδη αποδίδουν τα κίνητρα, τους σχεδιασμούς, τους στόχους των ομιλητών και επίσης την προσωπικότητά τους, τις ιδέες τους, το ήθος τους. Οι δημηγορίες αποτελούν σημαντικό στοιχείο στην επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων και μάλιστα καθώς βρίσκονται σε αντιστοιχία με τα μεγάλα γεγονότα του πολέμου αλλά και μεταξύ τους με το σχήμα 'θέση'-'αντίθεση', με το οποίο κάθε ζήτημα εξετάζεται και από την αντίθετη άποψη. Ο Θουκυδίδης δηλώνει ότι δεν απομακρύνθηκε από την κεντρική ιδέα των λόγων ('*ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων*', 1.22.1) και, εφόσον ήταν αδύνατο να τους παραθέσει αυτολεξεί, έγραψε σύμφωνα με τη δική του κρίση

ό,τι ήταν προσφορότερο να λεχθεί στην κάθε περίπτωση. Στις δημηγορίες, στην παρουσίαση των απόψεων, στη δομή, στην επιχειρηματολογία φαίνεται και η ικανότητα του ιστορικού να αναλύει τα γεγονότα και το βάθος της σκέψης του. Από τον τρόπο που δηλώνει ότι προχώρησε στη σύνθεση των δημηγοριών, δεν πρέπει να περιμένει κανείς 'φυσικότητα' ως προς διαλεκτικές διαφοροποιήσεις των ομιλητών ανάλογα με τον τόπο καταγωγής τους.»

3. *α)* 1ζ, 2ε, 3α, 4β, 5γ

β) 1δ, 2α, 3ε, 4α, 5α

ΘΕΜΑ 27ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (3124)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι…ὥσπερ καὶ πρότερον.***

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο χρονολογεί τα ιστορικά γεγονότα ο Θουκυδίδης;

Μονάδες 10

3. α) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την ομόρριζή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *πεπεισμένοι*	α) αφετηρία
2. *ἀφικομένης*	β) διαφυγή
3. *ἀφεθέντες*	γ) χρώμα
4. *ἀποφυγών*	δ) κατάθεση
5. *χρήσασθαι*	ε) ανέφικτος
	στ) πειθώ
	ζ) χρήμα

Μονάδες 5

β) Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με λέξεις (απλές ή σύνθετες) της νέας ελληνικής γλώσσας, ομόρριζες των ρημάτων που δίνονται σε παρένθεση.

● Οι ..... προκάλεσαν μεγάλες καταστροφές (***στασιάζω***).

● Οι δρομείς ξεκίνησαν από την ..... του Μαραθώνα για να τρέξουν την κλασική διαδρομή (***ἀφίεμαι***).

● Το Δικαστήριο επέβαλε στον κατηγορούμενο χρηματική …… και διέταξε να αφεθεί ελεύθερος (***ἐγγυῶμαι***).

● Το …… των Κερκυραίων δείχνει τη φιλική τους διάθεση προς τους Κορινθίους (***ψηφίζομαι***).

● Δεν ήταν συνεπής στην …… της δόσης του δανείου και του επιβλήθηκε πρόστιμο (***ὀφλισκάνω***).

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι λοιπόν βρίσκονταν σε εμφύλιο πόλεμο, από τότε που ήρθαν σ' αυτούς (στην Κέρκυρα) οι αιχμάλωτοι που προέρχονταν από τις ναυμαχίες για την Επίδαμνο, αφού τους ελευθέρωσαν[1] οι Κορίνθιοι, φαινομενικά[2] (απελευθερωμένοι) με εγγύηση των προξένων (τους) για οχτακόσια τάλαντα, στην πραγματικότητα όμως επειδή πείστηκαν και ανέλαβαν[3] να φέρουν την Κέρκυρα με το μέρος των Κορινθίων.[4] Και αυτοί[5] πιάνοντας τον κάθε πολίτη χωριστά, δούλευαν προδοτικά για να κάνουν την πόλη να αποστατήσει από τους Αθηναίους. Και αφού έφτασε ένα αθηναϊκό πλοίο και ένα κορινθιακό, που έφερναν πρέσβεις, και αφού ήρθαν σε διαπραγματεύσεις[6] αποφάσισαν οι Κερκυραίοι να είναι σύμμαχοι με τους Αθηναίους, σύμφωνα με τις συμφωνίες που είχαν κάμει, και φίλοι με τους Πελοποννησίους όπως ακριβώς και πρωτύτερα.

1. Μεταφράσαμε τρέποντας τη σύνταξη από παθητική σε ενεργητική. Κατά λέξη *αφού ελευθερώθηκαν.* Η μετοχή όμως μπορεί να θεωρηθεί και αναφορική *(που είχαν ελευθερωθεί).*
2. Κατά λέξη: *με τα λόγια, όπως έλεγαν, όπως τα λόγια τους άφηναν να φαίνεται.*
3. Με το «πείστηκαν και ανέλαβαν» αποδίδουμε το *πεπεισμένοι.*
4. Ελεύθερα: να προσπαθήσουν να στρέψουν προς τα συμφέροντα των Κορινθίων την πολιτική της Κέρκυρας.
5. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
6. Οι πρέσβεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25: «Στην προσπάθεια του Θουκυδίδη για χρονολογική ακρίβεια στην έκθεση των γεγονότων οι δυσκολίες ήταν μεγάλες. Οι ελληνικές πόλεις - κράτη δεν είχαν ενιαίο χρονολογικό σύστημα, ούτε είχαν κοινές ονομασίες για τους μήνες του σεληνιακού έτους. Η επιμονή του να καταγράψει με απόλυτη ακρίβεια το χρόνο των γεγονότων είναι σαφής στον καθορισμό του χρονικού σημείου της έκρηξης του πολέμου, με την εισβολή των Θηβαίων στις Πλαταιές: δέκα τέσσερα έτη μετά την υπογραφή της τριαντάχρονης ειρήνης (μεταξύ Αθηναίων και Πελοποννησίων), τη χρονιά που η Χρυσίς είχε συμπληρώσει σαράντα οκτώ έτη ιερωσύνης στο Άργος, και ο Αινήσιος ήταν έφορος στη Σπάρτη και ο Πυθόδωρος επώνυμος άρχων στην Αθήνα, έξι μήνες μετά τη μάχη της Ποτίδαιας, μόλις άρχιζε η άνοιξη... (2.2.1). Ακολουθώντας τον τρόπο χρονολογικής έκθεσης που χρησιμοποίησε ο Ελλάνικος ο Μυτιληναίος εξιστορεί τα γεγονότα κατά χρονολογική σειρά και όχι κατά θεματικές ενότητες, και μάλιστα χρόνο με χρόνο, διαιρώντας το έτος σε

θέρος (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και χειμώνα (4 μήνες που το κύριο σώμα των αντιπάλων στρατευμάτων αποσύρεται στις βάσεις του): '*γέγραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα*' (2.1).»

3. α) 1στ, 2ε, 3α, 4β, 5ζ

β)

● Οι **στασιαστές** προκάλεσαν μεγάλες καταστροφές (*στασιάζω*).
● Οι δρομείς ξεκίνησαν από την **αφετηρία** του Μαραθώνα για να τρέξουν την κλασική διαδρομή (*ἀφίεμαι*).
● Το Δικαστήριο επέβαλε στον κατηγορούμενο χρηματική **εγγύηση** και διέταξε να αφεθεί ελεύθερος (*ἐγγυῶμαι*).
● Το **ψήφισμα** των Κερκυραίων δείχνει τη φιλική τους διάθεση προς τους Κορινθίους (*ψηφίζομαι*).
● Δεν ήταν συνεπής στην **εξόφληση** της δόσης του δανείου και του επιβλήθηκε πρόστιμο (*ὀφλισκάνω*).

ΘΕΜΑ 30ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (643)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι…ὥσπερ καὶ πρότερον.***

Μονάδες 30

2. Να αναφέρετε τρία (3) χαρακτηριστικά του θουκυδίδειου ύφους.

Μονάδες 10

3. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό (**Β′** στήλη) και επίθετο (**Γ′** στήλη) (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της **Α′** στήλης.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
πεπεισμένοι		
ἀγουσῶν		
λέγοντες		
ἀποδῶσιν		
ἔργῳ		

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι λοιπόν βρίσκονταν σε εμφύλιο πόλεμο, από τότε που ήρθαν σ' αυτούς (στην Κέρκυρα) οι αιχμάλωτοι που προέρχονταν από τις ναυμαχίες για την Επίδαμνο, αφού τους ελευθέρωσαν[1] οι Κορίνθιοι, φαινομενικά[2] (απελευθερωμένοι) με εγγύηση των προξένων (τους) για οχτακόσια τάλαντα, στην πραγματικότητα όμως επειδή πείστηκαν και ανέλαβαν[3] να φέρουν την Κέρκυρα με το μέρος των Κορινθίων.[4] Και αυτοί[5] πιάνοντας τον κάθε πολίτη χωριστά, δούλευαν προδοτικά για να κάνουν την πόλη να αποστατήσει από τους Αθηναίους. Και αφού έφτασε ένα αθηναϊκό πλοίο και ένα κορινθιακό, που έφερναν πρέσβεις, και αφού ήρθαν σε διαπραγματεύσεις[6] αποφάσισαν οι Κερκυραίοι να είναι σύμμαχοι με τους Αθηναίους, σύμφωνα με τις συμφωνίες που είχαν κάμει, και φίλοι με τους Πελοποννησίους όπως ακριβώς και πρωτύτερα.

1. Μεταφράσαμε τρέποντας τη σύνταξη από παθητική σε ενεργητική. Κατά λέξη *αφού ελευθερώθηκαν*. Η μετοχή όμως μπορεί να θεωρηθεί και αναφορική *(που είχαν ελευθερωθεί)*.
2. Κατά λέξη: *με τα λόγια, όπως έλεγαν, όπως τα λόγια τους άφηναν να φαίνεται.*
3. Με το «πείστηκαν και ανέλαβαν» αποδίδουμε το *πεπεισμένοι*.
4. Ελεύθερα: να προσπαθήσουν να στρέψουν προς τα συμφέροντα των Κορινθίων την πολιτική της Κέρκυρας.
5. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
6. Οι πρέσβεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26-27: «Τρία χαρακτηριστικά του θουκυδίδειου ύφους είναι τα ακόλουθα:

α) Το ουδέτερο πληθυντικού, με άρθρο ή χωρίς άρθρο, αντί για επίρρημα: '*δυνάμει ὄντες...**ὁμοῖα*** (= *ὁμοίως*) *τοῖς Ἑλλήνων πλουσιωτάτοις*', 1.25.4, '*Κερκυραίοις **ἐναντία*** (= *ἐναντίον*) *πολεμήσοντες*', 1.28.1, '*παρεσκευάζοντο **τὰ κράτιστα*** (= κράτιστα) *νεῶν στόλον*', 1.31.1.

β) Η χρήση του ουδετέρου του επιθέτου αντί αφηρημένου ουσιαστικού: '*τὸ εὔδαιμον* (= *ἡ εὐδαιμονία*) *τὸ ἐλεύθερον* (= *ἡ ἐλευθερία*) *τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὔψυχον* (= *ἡ εὐψυχία*)' 2.43.4.

γ) Ρήματα σύνθετα (ενώ συνήθως χρησιμοποιούνται απλά, ***κατακληθείς*** 1.24.2) και με δύο ή και τρεις προθέσεις για να δηλωθούν βραχυλογικά και πυκνά δύο ή περισσότερες επιρρηματικές σχέσεις του υποκειμένου ή του αντικειμένου με τη ρηματική ενέργεια: ***προκατ**αρχόμενοι* (= *διδόντες πρότερον ἢ τοῖς ἄλλοις τὰς **κατ**αρχάς*), 1.25.4, ***ξυμπρο**πέμψαι*, 1.27.2, ***ἀντάν**αγόμενοι*, 1.29.4.»

ή εναλλακτικά

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26-27: «Τρία χαρακτηριστικά του θουκυδίδειου ύφους είναι τα ακόλουθα:

α) Η επισώρευση αιτιολογικών προτάσεων και προσδιορισμών φανερώνει την προσπάθεια του ιστορικού να διαφωτίσει πλήρως τα αίτια των γεγονότων: '*Κορίνθιοι δὲ κατά τε τὸ δίκαιον ὑπεδέξαντο τὴν τιμωρίαν* ***νομίζοντες*** *οὐχ ἧσσον ἑαυτῶν εἶναι τὴν ἀποικίαν ἢ Κερκυραίων, ἅμα δὲ καὶ* ***μίσει*** *τῶν Κερκυραίων,* ***ὅτι*** *αὐτῶν* ***παρημέλουν*** *ὄντες ἄποικοι'* (*ὑπεδέξαντο* ***ἐπεὶ ἐνόμιζον*** *καὶ* ***ἐπεὶ ἐμίσουν*** *τοὺς Κερκυραίους, ἐμίσουν...* ***ὅτι... παρημέλουν***), 1.25.3. '*Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠπείγοντο πρὸς τὸν Ἀσσίναρον ποταμόν,* ***ἅμα μὲν βιαζόμενοι*** *ὑπό τῆς πανταχόθεν προσβολῆς ἱππέων τε πολλῶν καὶ τοῦ ἄλλου ὄχλου,* ***οἰόμενοι*** *ῥᾷόν τι σφίσιν ἔσεσθαι, ἢν διαβῶσι τὸν ποταμόν,* ***ἅμα δ' ὑπὸ*** *τῆς ταλαιπωρίας* ***καὶ*** *τοῦ πιεῖν* ***ἐπιθυμίᾳ***» (*ἠπείγοντο* **1)** *ἐπεὶ ἅμα μὲν ἐβιάζοντο* **2)** *ἅμα δὲ ἐπεθύμουν πιεῖν· ἠπείγοντο ἐπεὶ ᾤοντο*, παρενθετικά), 7.84.2.

β) Πάρισα και ομοιοτέλευτα. Η χρησιμοποίηση σχημάτων λόγου, κατά τα οποία α) μια φράση έχει ίσο αριθμό συλλαβών ή αντιστοιχία λέξεων με την προηγούμενή της (*πάρισον*), β) στο τέλος επαλλήλων περιόδων ή προτάσεων τοποθετούνται λέξεις με όμοια κατάληξη (*όμοιοτέλευτον*): '*ξυνέβαινε δὲ τὸν μὲν πολεμιώτατον αὐτοῖς εἶναι, Δημοσθένη, διὰ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ Πύλῳ, τὸν δὲ διὰ τὰ αὐτὰ ἐπιτηδειότατον*', 7.86.3, '*ἔργον... τοῖς τε κρατήσασι λαμπρότατον καὶ τοῖς διαφθαρεῖσι δυστυχέστατον*' 7.87.5.

γ) Η συνεχής χρήση των αντιθέσεων, η αφθονία των ετερόπτωτων προσδιορισμών (εκεί που ένα απλούστερο κείμενο θα είχε δευτερεύουσα πρόταση), η περίπλοκη σύνταξη, οι μακρές περίοδοι στο λόγο, τα εντυπωσιακά ρητορικά σχήματα είναι χαρακτηριστικά υψηλού λογοτεχνικού ύφους.»

3.

Α' ΣΤΗΛΗ	**Β' ΣΤΗΛΗ**	**Γ' ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
πεπεισμένοι	πείσμα	πεισματικός –ή –ό
ἀγουσῶν	αγωγός	αγώγιμος –η –ο
λέγοντες	λόγος	λογικός –ή –ό
ἀποδῶσιν	απόδοση	αποδοτικός –ή –ό
ἔργῳ	εργάτης	εργατικός –ή –ό

ΘΕΜΑ 453ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (5972)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι…ὥσπερ καὶ πρότερον.***

Μονάδες 30

2. Τι γνωρίζετε για την καταγωγή και τη μόρφωση του Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

3. α) νεώριο, δικαστής, άφιξη, φυγάδευση, τύχη: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *αἰχμάλωτος, ναυμαχία, ἀφίημι, πρόξενος, διεγγυῶμαι:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι λοιπόν βρίσκονταν σε εμφύλιο πόλεμο, από τότε που ήρθαν σ' αυτούς (στην Κέρκυρα) οι αιχμάλωτοι που προέρχονταν από τις ναυμαχίες για την Επίδαμνο, αφού τους ελευθέρωσαν[1] οι Κορίνθιοι, φαινομενικά[2] (απελευθερωμένοι) με εγγύηση των προξένων (τους) για οχτακόσια τάλαντα, στην πραγματικότητα όμως επειδή πείστηκαν και ανέλαβαν[3] να φέρουν την Κέρκυρα με το μέρος των Κορινθίων.[4] Και αυτοί[5] πιάνοντας τον κάθε πολίτη χωριστά, δούλευαν προδοτικά για να κάνουν την πόλη να αποστατήσει από τους Αθηναίους. Και αφού έφτασε ένα αθηναϊκό πλοίο και ένα κορινθιακό, που έφερναν πρέσβεις, και αφού ήρθαν σε διαπραγματεύσεις[6] αποφάσισαν οι Κερκυραίοι να είναι σύμμαχοι με τους Αθηναίους, σύμφωνα με τις συμφωνίες που είχαν κάμει, και φίλοι με τους Πελοποννησίους όπως ακριβώς και πρωτύτερα.

1. Μεταφράσαμε τρέποντας τη σύνταξη από παθητική σε ενεργητική. Κατά λέξη *αφού ελευθερώθηκαν*. Η μετοχή όμως μπορεί να θεωρηθεί και αναφορική *(που είχαν ελευθερωθεί)*.
2. Κατά λέξη: *με τα λόγια, όπως έλεγαν, όπως τα λόγια τους άφηναν να φαίνεται.*
3. Με το «πείστηκαν και ανέλαβαν» αποδίδουμε το *πεπεισμένοι*.
4. Ελεύθερα: να προσπαθήσουν να στρέψουν προς τα συμφέροντα των Κορινθίων την πολιτική της Κέρκυρας.
5. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
6. Οι πρέσβεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18: «Ο Θουκυδίδης (πιθ. 455-399 π.Χ.) γεννήθηκε στο δήμο *Άλιμοῦντος* (στο σημερινό Άλιμο της Αττικής) από πλούσια, αριστοκρατική οικογένεια. Ο πατέρας του είχε οικογενειακούς δεσμούς με το βασιλιά Όλορο της Θράκης, και τους μεγάλους στρατηγούς Μιλτιάδη και Κίμωνα. Η οικογένεια είχε στην κατοχή της χρυσωρυχείο στη Σκαπτή Ύλη της Θράκης και ασκούσε επιρροή στους κατοίκους της περιοχής (*'καὶ ἀπ' αὐτοῦ δύνασθαι ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἠπειρωτῶν'*, 4.105.1). Ο Θουκυδίδης έλαβε λαμπρή μόρφωση, με δασκάλους το φιλόσοφο Αναξαγόρα, στενό φίλο του Περικλή, και το ρήτορα Αντιφώντα.
Θεωρείται βέβαιο ότι είχε εξοικειωθεί με τη μέθοδο και την έκφραση των μεγάλων σοφιστών, του Γοργία από τους Λεοντίνους της Σικελίας και του Πρόδικου από την Ηλεία και με τις κατακτήσεις της νέας ιατρικής των ημερών του. Η παιδική και νεανική του ηλικία συμπίπτει με τα λαμπρότερα χρόνια της αθηναϊκής δύναμης, με τον Περικλή να δεσπόζει στην πολιτική ζωή του κράτους, την Αθήνα να στολίζεται με έργα τέχνης που θα έμεναν αριστουργήματα αξεπέραστα στους αιώνες και την πνευματική ζωή στην κορύφωσή της με τα μεγάλα επιτεύγματα του αρχαίου δράματος, του σοφιστικού κινήματος, της

ιατρικής επιστήμης.»

3. α) νεώριο: *νεὼς / ναυμαχιῶν*, δικαστής: *δίκην*, άφιξη: *ἀφικομένης / ἱκετῶν*, φυγάδευση: *ἀποφυγών*, τύχη: *ἐτύγχανε*

β) *αἰχμάλωτος: αἰχμὴ + ἁλωτός* (< *ἁλίσκομαι* = συλλαμβάνω, κυριεύω), *ναυμαχία: ναῦς + μάχη, ἀφίημι: ἀπὸ + ἵημι* (κατά τη σύνθεση σημειώθηκε έκθλιψη και δάσυνση), *πρόξενος: πρὸ + ξένος, διεγγυῶμαι: διὰ + ἐγγυάομαι -ῶμαι*

ΘΕΜΑ 33ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (647)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας…τῷ νόμῳ χρήσασθαι.***

Μονάδες 30

2. α) Ποια ήταν η άποψη του Θουκυδίδη για τη στρατηγική του Περικλή;

β) Ποιες ήταν οι συνέπειες του λοιμού και πώς επηρέασε την πολιτική κατάσταση της Αθήνας;

Μονάδες 10

3. α) ***ἐστασίαζον, ἀφεθέντες, πεπεισμένοι, ἔπρασσον, πόλιν:*** Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ὑπάγουσιν	-ή	

ἐψηφίσαντο	-μα	
ἀφικομένης	-ις	
τέμνειν	-μα	
λέγοντες	-ος	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και αυτοί οι άντρες[1] (γιατί κάποιος Πειθίας ήταν με δική του πρωτοβουλία πρόξενος των Αθηναίων και ήταν αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος) τον σύρουν στο δικαστήριο με την κατηγορία" ότι προσπαθεί να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους. Αυτός τότε αφού αθωώθηκε κάνει αντιμήνυση στους πέντε πιο πλούσιους άντρες απ' αυτούς, με τον ισχυρισμό[2] ότι κόβουν τις φούρκες[3] που στηρίζουν τα κλήματα από το ιερό άλσος του Δία και του Αλκινόου· και ως χρηματική ποινή για καθεμιά φούρκα είχε οριστεί ένας στατήρας[4]. Και αφού αυτοί καταδικάστηκαν να πληρώσουν πρόστιμο και κατέφυγαν και κάθισαν ως ικέτες στους ναούς εξαιτίας της βαριάς χρηματικής ποινής, για να (πετύχουν) να πληρώσουν πρόστιμο ύστερα από συμφωνία για το ύψος του[5], ο Πειθίας (γιατί συνέβαινε να είναι και μέλος της βουλής) πείθει (τους Κερκυραίους) (ώστε) να κάμουν χρήση του νόμου.

1. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
2. Μεταφράζουμε τις τροπικές μετοχές *λέγοντες* και *φάσκων* με αντίστοιχες τροπικές επιρρηματικές εκφράσεις (μετάσταση) αντί για την κατά λέξη μετάφραση *λέγοντας* και *ισχυριζόμενος*.
3. Τους πασσάλους που στηρίζουν τα κλήματα.
4. Μάλλον πρόκειται για τον κορινθιακό αργυρό στατήρα, που ήταν ίσος με ένα αττικό δίδραχμο. Ο Αττικός στατήρας είχε 20 δραχμές.
5. Άλλη άποψη: αφού συμφωνήσουν για μια εξόφληση του προστίμου με δόσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18:
α) «Κατά την έναρξη του πελοποννησιακού πολέμου (431 π.Χ.), ο Θουκυδίδης πίστευε στη μεγάλη αξία του Περικλή (μολονότι η οικογενειακή του παράδοση τον συνέδεε με την αντίπαλη παράταξη, των αριστοκρατικών) και στην ορθότητα των βασικών αρχών του πολεμικού του σχεδιασμού: άμυνα στην ξηρά, επίθεση στη θάλασσα, σύνεση και αυτοπεποίθηση.»
β) «Το δεύτερο έτος του πολέμου προσβλήθηκε και ο ίδιος ο Θουκυδίδης από τον καταστρεπτικό λοιμό που εξόντωσε το 1/3 του πληθυσμού της Αττικής ('...*ταῦτα δηλώσω αὐτός τε νοσήσας καὶ ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας*'). Ο ίδιος επέζησε αλλά ο Περικλής πέθανε από τον λοιμό το επόμενο έτος και στην πολιτική ζωή της εμπόλεμης και πολιορκημένης, από τη στεριά, Αθήνας επικράτησε οξεία αντιπαράθεση ανάμεσα στην παράταξη των συντηρητικών αριστοκρατικών και των δημοκρατικών, τους οποίους καθοδηγούσαν πλέον αδίστακτοι δημαγωγοί, με ισχυρότερο τον Κλέωνα.»

3. α) *ἐστασίαζον* → στασιαστής (στασιασμός, στάσιμος), *ἀφεθέντες* → άφεση (αφετηρία, άνεση), *πεπεισμένοι* → (η) πειθώ (πειστήριο, πειστικός), *ἔπρασσον* → πράξη (πράκτορας, έμπρακτος), *πόλιν* → πολίτης (κωμόπολη, πολιούχος))

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ὑπάγουσιν	-ή	*ὑπαγωγή*
ἐψηφίσαντο	-μα	*ψήφισμα*
ἀφικομένης	-ις	*ἄφιξις*
τέμνειν	-μα	*τμῆμα*
λέγοντες	-ος	*λόγος*

ΘΕΜΑ 36ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (651)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας…τῷ νόμῳ χρήσασθαι.***

Μονάδες 30

2. Από πού προκύπτει ότι ο Θουκυδίδης έζησε έως το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου;

Μονάδες 10

3. α) *ποιητής, ποίησις, ποίημα, ἀγωγός, ἄγημα:* Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τους ρηματικούς τύπους ***προσποιῆσαι*** και ***ἀγουσῶν*** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**

Μονάδες 5

β) *ναυμαχία, πρέσβυς, ξύμμαχος, φίλος, ἱκέτης:* Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και αυτοί οι άντρες[1] (γιατί κάποιος Πειθίας ήταν με δική του πρωτοβουλία πρόξενος των Αθηναίων και ήταν αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος) τον σύρουν στο δικαστήριο με την κατηγορία" ότι προσπαθεί να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους. Αυτός τότε αφού αθωώθηκε κάνει αντιμήνυση στους πέντε πιο πλούσιους άντρες απ' αυτούς, με τον ισχυρισμό[2] ότι κόβουν τις φούρκες[3] που στηρίζουν τα κλήματα από το ιερό άλσος του Δία και του Αλκινόου· και ως χρηματική ποινή για καθεμιά φούρκα είχε οριστεί ένας στατήρας[4]. Και αφού αυτοί καταδικάστηκαν να πληρώσουν πρόστιμο και κατέφυγαν και κάθισαν ως ικέτες στους ναούς εξαιτίας της βαριάς χρηματικής ποινής, για να (πετύχουν) να πληρώσουν πρόστιμο ύστερα από συμφωνία για το ύψος του[5], ο Πειθίας (γιατί συνέβαινε να είναι και μέλος της βουλής) πείθει (τους Κερκυραίους) (ώστε) να κάμουν χρήση του νόμου.

1. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
2. Μεταφράζουμε τις τροπικές μετοχές *λέγοντες* και *φάσκων* με αντίστοιχες τροπικές επιρρηματικές εκφράσεις (μετάσταση) αντί για την κατά λέξη μετάφραση *λέγοντας* και *ισχυριζόμενος*.
3. Τους πασσάλους που στηρίζουν τα κλήματα.
4. Μάλλον πρόκειται για τον κορινθιακό αργυρό στατήρα, που ήταν ίσος με ένα αττικό δίδραχμο. Ο Αττικός στατήρας είχε 20 δραχμές.
5. Άλλη άποψη: αφού συμφωνήσουν για μια εξόφληση του προστίμου με δόσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26: «Οι ελάχιστες 'εσωτερικές μαρτυρίες' στο έργο και οι υφολογικές παρατηρήσεις των μελετητών δεν αρκούν για να οδηγήσουν σε ακλόνητα συμπεράσματα για το πότε συνέθεσε ο Θουκυδίδης το έργο του. Η δήλωσή του ότι άρχισε να γράφει αμέσως μόλις ξέσπασε ο πόλεμος ('*ἀρξάμενος εὐθὺς καθισταμένου*' 1.1.1) δεν ξεκαθαρίζει αν άρχισε να δίνει στο κείμενο του οριστική μορφή ή αν άρχισε να συγκεντρώνει το υλικό του και να κρατάει σημειώσεις. Μολονότι η εξιστόρηση των γεγονότων διακόπτεται στο 411 π.Χ. είναι βέβαιο ότι ορισμένα τμήματα έχουν γραφτεί μετά το 404 π.Χ. (βλ. 1.23. 1 και 5.26.1,5).»
Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19: «Δεν είναι βέβαιο αν ο Θουκυδίδης γύρισε στην Αθήνα μετά το 404 π.Χ. με την αμνηστία που παραχωρήθηκε. Οι πληροφορίες των αρχαίων πηγών είναι αβέβαιες και σε ορισμένα σημεία αντιφατικές. Βέβαιο είναι ότι έζησε ως το τέλος του πολέμου ('*Τούτου δὲ τοῦ πολέμου μῆκός τε μέγα προύβη*', 1.23.1, '*ἔτη δὲ ἐς τοῦτο τὰ ξύμπαντα ἐγένετο τῷ πολέμῳ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι*',

5.26.1, '*ἐπεβίων δὲ διὰ παντὸς αὐτοῦ αἰσθανόμενός τε τῇ ἡλικίᾳ καί προσέχων τὴν γνώμην, ὅπως ἀκριβές τι εἴσομαι*', 5.26.5).
Το έργο του έμεινε ημιτελές. Στα πρώτα βιβλία υπάρχουν αναφορές για το τέλος του πολέμου και την τελική καταστροφή· η εξιστόρηση όμως των γεγονότων δεν φτάνει ως το 404 π.Χ. αλλά διακόπτεται στο 411 π.Χ. Ο θάνατος δεν άφησε τον μεγάλο ιστορικό να τελειώσει το έργο του.»

3. α)

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**
ποίησις	*ποιητής*	*ποίημα*
	ἀγωγός	*ἄγημα*

β) *ναυμαχία* → *ναυμαχέω -ῶ*, *πρέσβυς* → *πρεσβεύω*, *ξύμμαχος* → *ξυμμαχέω -ῶ*, *φίλος* → *φιλέω -ῶ*, *ἱκέτης* → *ἱκετεύω*

ΘΕΜΑ 39ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (656)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας…τῷ νόμῳ χρήσασθαι.***

Μονάδες 30

2. Ποιες είναι, κατά τον Θουκυδίδη, οι βασικές προϋποθέσεις για τη συγκρότηση ενός ισχυρού, από στρατιωτική άποψη, κράτους;

Μονάδες 10

3. α) νεώριο, δικαστής, άφιξη, φυγάδευση, αφετηρία: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *αἰχμάλωτος, ναυμαχία, ἀφίημι, πρόξενος, διεγγυῶμαι:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και αυτοί οι άντρες[1] (γιατί κάποιος Πειθίας ήταν με δική του πρωτοβουλία πρόξενος των Αθηναίων και ήταν αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος) τον σύρουν στο δικαστήριο με την κατηγορία" ότι προσπαθεί να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους. Αυτός τότε αφού αθωώθηκε κάνει αντιμήνυση στους πέντε πιο πλούσιους άντρες απ' αυτούς, με τον ισχυρισμό[2] ότι κόβουν τις φούρκες[3] που στηρίζουν τα κλήματα από το ιερό άλσος του Δία και του Αλκινόου· και ως χρηματική ποινή για καθεμιά φούρκα είχε οριστεί ένας στατήρας[4]. Και αφού αυτοί καταδικάστηκαν να πληρώσουν πρόστιμο και κατέφυγαν και κάθισαν ως ικέτες στους ναούς εξαιτίας της βαριάς χρηματικής ποινής, για να (πετύχουν) να πληρώσουν πρόστιμο ύστερα από συμφωνία για το ύψος του[5], ο Πειθίας (γιατί συνέβαινε να είναι και μέλος της βουλής) πείθει (τους Κερκυραίους) (ώστε) να κάμουν χρήση του νόμου.

1. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
2. Μεταφράζουμε τις τροπικές μετοχές *λέγοντες* και *φάσκων* με αντίστοιχες τροπικές επιρρηματικές εκφράσεις (μετάσταση) αντί για την κατά λέξη μετάφραση *λέγοντας* και *ισχυριζόμενος*.
3. Τους πασσάλους που στηρίζουν τα κλήματα.
4. Μάλλον πρόκειται για τον κορινθιακό αργυρό στατήρα, που ήταν ίσος με ένα αττικό δίδραχμο. Ο Αττικός στατήρας είχε 20 δραχμές.
5. Άλλη άποψη: αφού συμφωνήσουν για μια εξόφληση του προστίμου με δόσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Ο Θουκυδίδης τονίζει ότι χωρίς μόνιμες εγκαταστάσεις πληθυσμών, πολιτική σταθερότητα, οικονομική ανάπτυξη και, κυρίως, χωρίς την κυριαρχία στη θάλασσα δεν μπορούσε να συγκροτηθεί ισχυρό στρατιωτικά κράτος. Η προσπάθεια για κριτική απόδειξη των θέσεών του θυμίζει έντονα την επιχειρηματολογία των σοφιστών.»

3. α) νεώριο: *νεὼς / ναυμαχιῶν*, δικαστής: *δίκην*, άφιξη: *ἀφικομένης / ἱκετῶν*, φυγάδευση: *ἀποφυγών*, αφετηρία: *ἀφεθέντες*

β) *αἰχμάλωτος: αἰχμὴ + ἁλωτός* (< *ἁλίσκομαι* = συλλαμβάνω, κυριεύω), *ναυμαχία: ναῦς + μάχη), ἀφίημι: ἀπὸ + ἵημι* (κατά τη σύνθεση σημειώθηκε έκθλιψη και δάσυνση), *πρόξενος: πρὸ + ξένος, διεγγυῶμαι: διὰ + ἐγγυάομαι -ῶμαι*

ΘΕΜΑ 42ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (3126)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας…τῷ νόμῳ χρήσασθαι.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι η αντίληψη του Θουκυδίδη για την αντιμετώπιση του προβλήματος της διαχείρισης της δύναμης από ένα κράτος, μια συμμαχία, μια πολιτική παράταξη;

Μονάδες 10

3. α) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με τη σημασία της στη **Β′** στήλη (δύο στοιχεία της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ἀφεθέντες*	α) εθελοντής πρόξενος
2. *ἀφικνοῦμαι*	β) προσεγγίζω στην ακτή
3. *προσποιῶ*	γ) προξενώ ζημιά άθελά μου
4. *διεγγυῶμαι*	δ) αφού ελευθερώθηκαν
5. *ἐθελοπρόξενος*	ε) φέρω με το μέρος μου
	στ) γίνεται κάποιος εγγυητής μου

	ζ) φτάνω

Μονάδες 5

β) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την συνώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ἀφίστημι*	α) *λέγω*
2. *ἀφικνοῦμαι*	β) *βλάβη*
3. *φάσκω*	γ) *κόπτω*
4. *ζημία*	δ) *διαφωνῶ*
5. *τέμνω*	ε) *ἔρχομαι*
	στ) *ἀπομακρύνω*
	ζ) *ἐλεύθερος*

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και αυτοί οι άντρες[1] (γιατί κάποιος Πειθίας ήταν με δική του πρωτοβουλία πρόξενος των Αθηναίων και ήταν αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος) τον σύρουν στο δικαστήριο με την κατηγορία" ότι προσπαθεί να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους. Αυτός τότε αφού αθωώθηκε κάνει αντιμήνυση στους πέντε πιο πλούσιους άντρες απ' αυτούς, με τον ισχυρισμό[2] ότι κόβουν τις φούρκες[3] που στηρίζουν τα κλήματα από το ιερό άλσος του Δία και του Αλκινόου· και ως χρηματική ποινή για καθεμιά φούρκα είχε οριστεί ένας στατήρας[4]. Και αφού αυτοί καταδικάστηκαν να πληρώσουν πρόστιμο και κατέφυγαν και κάθισαν ως ικέτες στους ναούς εξαιτίας της βαριάς χρηματικής ποινής, για να (πετύχουν) να πληρώσουν πρόστιμο ύστερα από συμφωνία για το ύψος του[5], ο Πειθίας (γιατί συνέβαινε να είναι και μέλος της βουλής) πείθει (τους Κερκυραίους) (ώστε) να κάμουν χρήση του νόμου.

1. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
2. Μεταφράζουμε τις τροπικές μετοχές *λέγοντες* και *φάσκων* με αντίστοιχες τροπικές επιρρηματικές εκφράσεις (μετάσταση) αντί για την κατά λέξη μετάφραση *λέγοντας* και *ισχυριζόμενος*.
3. Τους πασσάλους που στηρίζουν τα κλήματα.
4. Μάλλον πρόκειται για τον κορινθιακό αργυρό στατήρα, που ήταν ίσος με ένα αττικό δίδραχμο. Ο Αττικός στατήρας είχε 20 δραχμές.
5. Άλλη άποψη: αφού συμφωνήσουν για μια εξόφληση του προστίμου με δόσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Το πρόβλημα της δύναμης όπως μπορεί να την χρησιμοποιήσει ένα κράτος, μια συμμαχία, μια πολιτική παράταξη εξετάστηκε κατά τρόπο μοναδικό και συγκλονιστικό από το Θουκυδίδη: Η εξόντωση των Πλαταιέων από τους Σπαρτιάτες, των Μηλίων από τους Αθηναίους, οι φρικαλεότητες στην εμφύλια σύγκρουση της Κέρκυρας και άλλες, απίστευτες σε καιρό ειρήνης, πράξεις οδήγησαν τον μεγάλο ιστορικό στο συμπέρασμα ότι η φύση των ανθρώπου δεν αλλάζει ('*ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾖ*', 3.82.2), ότι οι άνθρωποι όταν βρεθούν σε αδιέξοδα και πιεστικές συγκυρίες ('*ἐς ἀκουσίους ἀνάγκας πίπτειν*') εξαγριώνονται ('*ὁ πόλεμος... βίαιος διδάσκαλος καὶ πρὸς τὰ παρόντα τὰς ὀργὰς τῶν πολλῶν ὁμοιοῖ*', 3.82.2), ότι στον εμφύλιο, κυρίως, πόλεμο οι λέξεις χάνουν το νόημά τους (3.82.3), ότι οι αντίπαλοι δίνουν το λόγο τους, ενώ σκοπεύουν να μην τον τηρήσουν, και δίνουν όρκους, χωρίς να φοβούνται τους θεούς (3.83.2).»

3. *α)* 1δ, 2ζ, 3ε, 4στ, 5*α*

β) 1στ, 2ε, 3*α*, 4β, 5γ

ΘΕΜΑ 45ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (667)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας…τῷ νόμῳ χρήσασθαι.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι, κατά τον Θουκυδίδη, τα βασικά κίνητρα για τον πόλεμο;

Μονάδες 10

3. *α)* Να σχηματίσετε για καθεμία από τις λέξεις της **Α′** στήλης ένα παράγωγο επίθετο της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με την κατάληξη που δίνεται στη **Β′** στήλη.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἀνήρ	-εῖος	
λόγος	-ιος	
σύμμαχος	-ικός	
ἔργον	-ώδης	
φίλος	-ιος	

Μονάδες 5

β) αποστασία, άφεση, φερέγγυος, εξόφληση, χρήμα: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και αυτοί οι άντρες[1] (γιατί κάποιος Πειθίας ήταν με δική του πρωτοβουλία πρόξενος των Αθηναίων και ήταν αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος) τον σύρουν στο δικαστήριο με την κατηγορία" ότι προσπαθεί να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους. Αυτός τότε αφού αθωώθηκε κάνει αντιμήνυση στους πέντε πιο πλούσιους άντρες απ' αυτούς, με τον ισχυρισμό[2] ότι κόβουν τις φούρκες[3] που στηρίζουν τα κλήματα από το ιερό άλσος του Δία και του Αλκινόου· και ως χρηματική ποινή για καθεμιά φούρκα είχε οριστεί ένας στατήρας[4]. Και αφού αυτοί καταδικάστηκαν να πληρώσουν πρόστιμο και κατέφυγαν και κάθισαν ως ικέτες στους ναούς εξαιτίας της βαριάς χρηματικής ποινής, για να (πετύχουν) να πληρώσουν πρόστιμο ύστερα από συμφωνία για το ύψος του[5], ο Πειθίας (γιατί συνέβαινε να είναι και μέλος της βουλής) πείθει (τους Κερκυραίους) (ώστε) να κάμουν χρήση του νόμου.

1. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
2. Μεταφράζουμε τις τροπικές μετοχές *λέγοντες* και *φάσκων* με αντίστοιχες τροπικές επιρρηματικές εκφράσεις (μετάσταση) αντί για την κατά λέξη μετάφραση *λέγοντας* και *ισχυριζόμενος*.
3. Τους πασσάλους που στηρίζουν τα κλήματα.
4. Μάλλον πρόκειται για τον κορινθιακό αργυρό στατήρα, που ήταν ίσος με ένα αττικό δίδραχμο. Ο Αττικός στατήρας είχε 20 δραχμές.
5. Άλλη άποψη: αφού συμφωνήσουν για μια εξόφληση του προστίμου με δόσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Σε αρκετά σημεία του έργου του προβάλλει ο Θουκυδίδης την πλεονεξία, το να αποκτήσει δηλ. το άτομο ή η πολιτική παράταξη ή το κράτος περισσότερα απ' όσα δικαιούται και τη φιλοτιμία, την προσωπική φιλοδοξία ορισμένων, ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο.»

3. *α*)

Α' ΣΤΗΛΗ	**Β' ΣΤΗΛΗ**	**Γ' ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἀνήρ	-εῖος	*ἀνδρεῖος*
λόγος	-ιος	*λόγιος*
σύμμαχος	-ικός	*συμμαχικός*
ἔργον	-ώδης	*ἐργώδης*
φίλος	-ιος	*φίλιος*

β) αποστασία: *ἀποστήσωσιν* / *καταστάντων* / *προειστήκει* / *ἐστασίαζον*, άφεση: *ἀφεθέντες*, φερέγγυος: το δεύτερο συνθετικό συγγενεύει ετυμολογικά με τη λέξη *διηγγυημένοι*, εξόφληση: *ὀφλόντων*, χρήμα: *χρήσασθαι*

ΘΕΜΑ 48ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (672)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας…τῷ νόμῳ χρήσασθαι.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι, σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, τα χαρακτηριστικά του υπεύθυνου πολίτη;

Μονάδες 10

3. ***λόγος***: Να γράψετε στη νέα ελληνική γλώσσα πέντε σύνθετα ουσιαστικά ή επίθετα με πρώτο ή δεύτερο συνθετικό τη λέξη ***λόγος*** και να σχηματίσετε με καθένα από αυτά μια σύντομη φράση.

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και αυτοί οι άντρες[1] (γιατί κάποιος Πειθίας ήταν με δική του πρωτοβουλία πρόξενος των Αθηναίων και ήταν αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος) τον σύρουν στο δικαστήριο με την κατηγορία" ότι προσπαθεί να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους. Αυτός τότε αφού αθωώθηκε κάνει αντιμήνυση στους πέντε πιο πλούσιους άντρες απ' αυτούς, με τον ισχυρισμό[2] ότι κόβουν τις φούρκες[3] που στηρίζουν τα κλήματα από το ιερό άλσος του Δία και του Αλκινόου· και ως χρηματική ποινή για καθεμιά φούρκα είχε οριστεί ένας στατήρας[4]. Και αφού αυτοί καταδικάστηκαν να πληρώσουν πρόστιμο και κατέφυγαν και κάθισαν ως ικέτες στους ναούς εξαιτίας της βαριάς χρηματικής ποινής, για να (πετύχουν) να πληρώσουν πρόστιμο ύστερα από συμφωνία για το ύψος του[5], ο Πειθίας (γιατί συνέβαινε να είναι και μέλος της βουλής) πείθει (τους Κερκυραίους) (ώστε) να κάμουν χρήση του νόμου.

1. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
2. Μεταφράζουμε τις τροπικές μετοχές *λέγοντες* και *φάσκων* με αντίστοιχες τροπικές επιρρηματικές εκφράσεις (μετάσταση) αντί για την κατά λέξη μετάφραση *λέγοντας* και *ισχυριζόμενος*.
3. Τους πασσάλους που στηρίζουν τα κλήματα.
4. Μάλλον πρόκειται για τον κορινθιακό αργυρό στατήρα, που ήταν ίσος με ένα αττικό δίδραχμο. Ο Αττικός στατήρας είχε 20 δραχμές.
5. Άλλη άποψη: αφού συμφωνήσουν για μια εξόφληση του προστίμου με δόσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 22: «Κατά τον Θουκυδίδη ο πολίτης έχει χρέος να συμπεριφέρεται υπεύθυνα· μπορεί να χρησιμοποιεί τη λογική και τη σύνεση στις κρίσιμες αποφάσεις και να μην παρασύρεται από δημαγωγικά πυροτεχνήματα και από παρορμήσεις της στιγμής ('*ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν*', 2.65.4). Μπορεί να δείξει μαζί με το ενδιαφέρον για τα προσωπικά του συμφέροντα ενδιαφέρον για το συμφέρον της πόλης ('*...οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια*', 2.40.2). Μέσα στο χάος του εμφυλίου πολέμου μπορεί να δείξει μετριοπάθεια ('*τὰ μέσα τῶν πολιτῶν*') και ανώτερο ήθος ('*τὸ εὔηθες οὗ τὸ γενναῖον πλεῖστον μετέχει*', 3.83.1). Ακόμη και μέσα στη γενική αναλγησία που προκάλεσε η γενική συμφορά του λοιμού, η 'λοιμική των σωμάτων και των ψυχών' μερικοί, ελάχιστοι έστω, φέρθηκαν με ανθρωπιά και φιλότιμο και αδιαφορώντας μήπως προσβληθούν από τη φοβερή νόσο ('*αἰσχύνη ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν*', 2.51.5) τόλμησαν να προσφέρουν ένα ποτήρι νερό σε ετοιμοθάνατους συγγενείς και φίλους.»

3. *λόγος* → αντιλογία, αμφιλεγόμενος, επίλογος, λογοτεχνία, λογομαχία

- πνεύμα αντιλογίας
- αμφιλεγόμενο ζήτημα
- ανακεφαλαιωτικός επίλογος
- αρχαία ελληνική λογοτεχνία
- έντονη λογομαχία των πολιτικών αντιπάλων

ΘΕΜΑ 51ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (846)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας…τῷ νόμῳ χρήσασθαι.***

Μονάδες 30

2. Με ποιες μεθόδους ο Θουκυδίδης ερευνά τα γεγονότα του μακρινού παρελθόντος και της σύγχρονής του εποχής, στην πορεία αναζήτησης της αλήθειας;

Μονάδες 10

3. α) στασιαστής, εχέγγυο, ανέφικτο, υπαγωγή, επίκειται: Να σχηματίσετε από μία σύντομη φράση στη νέα ελληνική γλώσσα με καθεμία από τις παραπάνω λέξεις.

Μονάδες 5

β) *προσποιῆσαι, ἀποστήσωσιν, καταδουλοῦν, τέμνειν, ταξάμενοι:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και αυτοί οι άντρες[1] (γιατί κάποιος Πειθίας ήταν με δική του πρωτοβουλία πρόξενος των Αθηναίων και ήταν αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος) τον σύρουν στο δικαστήριο με την κατηγορία" ότι προσπαθεί να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους. Αυτός τότε αφού αθωώθηκε κάνει αντιμήνυση στους πέντε πιο πλούσιους άντρες απ' αυτούς, με τον ισχυρισμό[2] ότι κόβουν τις φούρκες[3] που στηρίζουν τα κλήματα από το ιερό άλσος του Δία και του Αλκινόου· και ως χρηματική ποινή για καθεμιά φούρκα είχε οριστεί ένας στατήρας[4]. Και αφού αυτοί καταδικάστηκαν να πληρώσουν πρόστιμο και κατέφυγαν και κάθισαν ως ικέτες στους ναούς εξαιτίας της βαριάς χρηματικής ποινής, για να (πετύχουν) να πληρώσουν πρόστιμο ύστερα από συμφωνία για το ύψος του[5], ο Πειθίας (γιατί συνέβαινε να είναι και μέλος της βουλής) πείθει (τους Κερκυραίους) (ώστε) να κάμουν χρήση του νόμου.

1. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
2. Μεταφράζουμε τις τροπικές μετοχές *λέγοντες* και *φάσκων* με αντίστοιχες τροπικές επιρρηματικές εκφράσεις (μετάσταση) αντί για την κατά λέξη μετάφραση *λέγοντας* και *ισχυριζόμενος*.
3. Τους πασσάλους που στηρίζουν τα κλήματα.
4. Μάλλον πρόκειται για τον κορινθιακό αργυρό στατήρα, που ήταν ίσος με ένα αττικό δίδραχμο. Ο Αττικός στατήρας είχε 20 δραχμές.
5. Άλλη άποψη: αφού συμφωνήσουν για μια εξόφληση του προστίμου με δόσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο Θουκυδίδης είχε πλήρη επίγνωση των δυσκολιών του έργου που αναλάμβανε. Στα κεφάλαια 1.2, 1.20-22 και 5.26 καταγράφεται η αγωνία του για την ανεύρεση της αλήθειας: η αυτοψία, η επίσκεψη των πεδίων των μαχών, η συλλογή και αξιολόγηση πληροφοριών, η μελέτη επισήμων κειμένων και κρατικών αρχείων. **Για τα παλαιότερα γεγονότα**, πριν από τα Μηδικά, παρά την κοπιαστική προσπάθειά του ('*ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι*' 1.1.3) οι δυσκολίες ήταν μεγάλες: οι άνθρωποι δέχονται *ἀβασανίστως* (= άκριτα, χωρίς έλεγχο, 1.20.1) ό,τι λέει ο ένας και ο άλλος ακόμη και για τη γενέτειρά τους. Δεν κουράζονται να αναζητήσουν την αλήθεια ('*ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας*' 1.20.3). **Για τα γεγονότα της εποχής του**, του Πελοποννησιακού πολέμου, δεν καταδέχτηκε να περιλάβει στο έργο του πληροφορίες από τον πρώτο τυχόντα ('*οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος πυνθανόμενος ἠξίωσα γράφειν*', 1.22.2) ούτε ό,τι νόμιζε ο ίδιος ('*ὡς ἐμοὶ ἐδόκει*'), αλλά κράτησε μόνο στοιχεία για όσα γεγονότα είχε προσωπική γνώση ('*οἷς τε αὐτὸς παρῆν*', 1.22.2, '*καὶ γενομένῳ παρ' ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασι*', 5.26.5) και για

τα οποία είχε κάνει επίπονη έρευνα ακούγοντάς τα από άλλους (‘*καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ὅσον δυνατὸν ἀκριβείᾳ περὶ ἑκάστου ἐπεξελθών*’, 1.22.2).»
Συμπληρωματικά, Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19-20: «Εξετάζοντας τις εξελίξεις ακόμη και πριν από τον Τρωικό πόλεμο ως τα Μηδικά, εκεί που οι πηγές του δεν μπορούσαν, με τα δεδομένα της εποχής, να είναι αξιόπιστες, ο Θουκυδίδης χρησιμοποιεί λογικές μεθόδους και καταγράφει τις ιστορικές αλλαγές με πορίσματα ‘*εἰκότα*’ (= εύλογα, σύμφωνα με τη λογική και την πείρα), ‘*σημεῖα*’ ή ‘*μαρτύρια*’ (= ενδείξεις και αποδείξεις) και ‘*τεκμήρια*’ (= συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η έρευνα).»

3. *α*)

● στασιαστής → οργισμένη αντίδραση των στασιαστών
● εχέγγυο → εχέγγυα επιτυχίας
● ανέφικτο → ανέφικτος στόχος
● υπαγωγή → υπαγωγή της χώρας σε διεθνή οικονομικό έλεγχο
● επίκειται → επίκειται μεγάλη διαδήλωση των εργατών.

β) *προσποιῆσαι* → προσποίηση (προσποιητός, μεταποίηση), *ἀποστήσωσιν* → αποστασία (αποστάτης, διάστημα), *καταδουλοῦν* → δουλεία (υπόδουλος , δουλοπρέπεια), *τέμνειν* → τεμάχιο (τόμος, τμήμα), *ταξάμενοι* → τάξη (διάταξη, τάγμα)

ΘΕΜΑ 54ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (880)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας…τῷ νόμῳ χρήσασθαι.***

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο προσπαθεί ο Θουκυδίδης να εξασφαλίσει τη χρονολογική ακρίβεια κατά την έκθεση των ιστορικών γεγονότων;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *σύμμαχος*	α) *πένης*
2. *αἰχμάλωτος*	β) *πολέμιος*
3. *πλούσιος*	γ) *ὕστερον*
4. *φίλος*	δ) *πρώτιστα*
5. *πρότερον*	ε) *ἐλεύθερος*
	στ) *προσφιλής*
	ζ) *ἀντίμαχος*

Μονάδες 5

β) Να αντιστοιχίσετε τα ομόρριζα προς τις λέξεις ***ἐψηφίσαντο, ἔπρασσον, λέγοντες*** (**Α′** στήλη) ουσιαστικά: ***ψήφισμα, πρᾶξις, πράκτωρ, λόγος, λέξις*** με την κατηγορία στην οποία ανήκουν (**Β′** στήλη) (δύο κατηγορίες περισσεύουν).

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ψήφισμα*	α) ενέργεια ή κατάσταση
2. *πρᾶξις*	β) όργανο ή μέσο ενέργειας
3. *πράκτωρ*	γ) τόπος
4. *λόγος*	δ) αποτέλεσμα ενέργειας
5. *λέξις*	ε) πρόσωπο που ενεργεί

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και αυτοί οι άντρες[1] (γιατί κάποιος Πειθίας ήταν με δική του πρωτοβουλία πρόξενος των Αθηναίων και ήταν αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος) τον σύρουν στο δικαστήριο με την κατηγορία" ότι προσπαθεί να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους. Αυτός τότε αφού αθωώθηκε κάνει αντιμήνυση στους πέντε πιο πλούσιους άντρες απ' αυτούς, με τον ισχυρισμό[2] ότι κόβουν τις φούρκες[3] που στηρίζουν τα κλήματα από το ιερό άλσος του Δία και του Αλκινόου· και ως χρηματική ποινή για καθεμιά φούρκα είχε οριστεί ένας στατήρας[4]. Και αφού αυτοί καταδικάστηκαν να πληρώσουν πρόστιμο και κατέφυγαν και κάθισαν ως ικέτες στους ναούς εξαιτίας της βαριάς χρηματικής ποινής, για να (πετύχουν) να πληρώσουν πρόστιμο ύστερα από συμφωνία για το ύψος του[5], ο Πειθίας (γιατί συνέβαινε να είναι και μέλος της βουλής) πείθει (τους Κερκυραίους) (ώστε) να κάμουν χρήση του νόμου.

1. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
2. Μεταφράζουμε τις τροπικές μετοχές *λέγοντες* και *φάσκων* με αντίστοιχες τροπικές επιρρηματικές εκφράσεις (μετάσταση) αντί για την κατά λέξη μετάφραση *λέγοντας* και *ισχυριζόμενος*.
3. Τους πασσάλους που στηρίζουν τα κλήματα.
4. Μάλλον πρόκειται για τον κορινθιακό αργυρό στατήρα, που ήταν ίσος με ένα αττικό δίδραχμο. Ο Αττικός στατήρας είχε 20 δραχμές.
5. Άλλη άποψη: αφού συμφωνήσουν για μια εξόφληση του προστίμου με δόσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25: «Στην προσπάθεια του Θουκυδίδη για χρονολογική ακρίβεια στην έκθεση των γεγονότων οι δυσκολίες ήταν μεγάλες. Οι ελληνικές πόλεις - κράτη δεν είχαν ενιαίο χρονολογικό σύστημα, ούτε είχαν κοινές ονομασίες για τους μήνες του σεληνιακού έτους. Η επιμονή του να καταγράψει με απόλυτη ακρίβεια το χρόνο των γεγονότων είναι σαφής στον καθορισμό του χρονικού σημείου της έκρηξης του πολέμου, με την εισβολή των Θηβαίων στις Πλαταιές: δέκα τέσσερα έτη μετά την υπογραφή της τριαντάχρονης ειρήνης (μεταξύ Αθηναίων και Πελοποννησίων), τη χρονιά που η Χρυσίς είχε συμπληρώσει σαράντα οκτώ έτη ιερωσύνης στο Άργος, και ο Αινήσιος ήταν έφορος στη Σπάρτη και ο Πυθόδωρος επώνυμος άρχων στην Αθήνα, έξι μήνες μετά τη μάχη της Ποτίδαιας, μόλις άρχιζε η άνοιξη... (2.2.1). Ακολουθώντας τον τρόπο χρονολογικής έκθεσης που χρησιμοποίησε ο Ελλάνικος ο Μυτιληναίος εξιστορεί τα γεγονότα κατά χρονολογική σειρά και όχι

κατά θεματικές ενότητες, και μάλιστα χρόνο με χρόνο, διαιρώντας το έτος σε θέρος (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και χειμώνα (4 μήνες που το κύριο σώμα των αντιπάλων στρατευμάτων αποσύρεται στις βάσεις του): '*γέγραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα*' (2.1).»

3. α) 1ζ, 2ε, 3α, 4β, 5γ

β) 1δ, 2α, 3ε, 4α, 5α

ΘΕΜΑ 57ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (3132)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας…τῷ νόμῳ χρήσασθαι.***

Μονάδες 30

2. Ποια γλώσσα χρησιμοποιεί στο έργο του ο Θουκυδίδης; Να αναφέρετε τρεις χαρακτηριστικές γλωσσικές ιδιομορφίες.

Μονάδες 10

3. α) Να συνδέσετε τις λέξεις της **Α′** στήλης με τις ομόρριζες της **Β′**στήλης (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *καταδουλοῦν*	α) αφετηρία
2. *ἀφικομένης*	β) διαφυγή
3. *ἀφεθέντες*	γ) χρώμα
4. *ἀποφυγών*	δ) κατάθεση
5. *χρήσασθαι*	ε) ανέφικτος
	στ) δουλεία
	ζ) χρήμα

Μονάδες 5

β) Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με λέξεις (απλές ή σύνθετες) της νέας ελληνικής γλώσσας, ομόρριζες των ρημάτων που δίνονται σε παρένθεση.

● Οι ..... προκάλεσαν μεγάλες καταστροφές στο κέντρο της πόλης (***στασιάζω***).

● Οι δρομείς ξεκίνησαν από την ..... του Μαραθώνα για να τρέξουν την κλασική διαδρομή (***ἀφίεμαι***).

● Το Δικαστήριο επέβαλε στον κατηγορούμενο χρηματική …… και διέταξε να αφεθεί ελεύθερος (***ἐγγυῶμαι***).

● Το …… των Κερκυραίων δείχνει τη φιλική τους διάθεση προς τους Κορινθίους (***ψηφίζομαι***).

● Δεν ήταν συνεπής στην …… της δόσης του δανείου και του επιβλήθηκε πρόστιμο (***ὀφλισκάνω***).

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και αυτοί οι άντρες[1] (γιατί κάποιος Πειθίας ήταν με δική του πρωτοβουλία πρόξενος των Αθηναίων και ήταν αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος) τον σύρουν στο δικαστήριο με την κατηγορία" ότι προσπαθεί να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους. Αυτός τότε αφού αθωώθηκε κάνει αντιμήνυση στους πέντε πιο πλούσιους άντρες απ' αυτούς, με τον ισχυρισμό[2] ότι κόβουν τις φούρκες[3] που στηρίζουν τα κλήματα από το ιερό άλσος του Δία και του Αλκινόου· και ως χρηματική ποινή για καθεμιά φούρκα είχε οριστεί ένας στατήρας[4]. Και αφού αυτοί καταδικάστηκαν να πληρώσουν πρόστιμο και κατέφυγαν και κάθισαν ως ικέτες στους ναούς εξαιτίας της βαριάς χρηματικής ποινής, για να (πετύχουν) να πληρώσουν πρόστιμο ύστερα από συμφωνία για το ύψος του[5], ο Πειθίας (γιατί συνέβαινε να είναι και μέλος της βουλής) πείθει (τους Κερκυραίους) (ώστε) να κάμουν χρήση του νόμου.

1. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
2. Μεταφράζουμε τις τροπικές μετοχές *λέγοντες* και *φάσκων* με αντίστοιχες τροπικές επιρρηματικές εκφράσεις (μετάσταση) αντί για την κατά λέξη μετάφραση *λέγοντας* και *ισχυριζόμενος*.
3. Τους πασσάλους που στηρίζουν τα κλήματα.
4. Μάλλον πρόκειται για τον κορινθιακό αργυρό στατήρα, που ήταν ίσος με ένα αττικό δίδραχμο. Ο Αττικός στατήρας είχε 20 δραχμές.
5. Άλλη άποψη: αφού συμφωνήσουν για μια εξόφληση του προστίμου με δόσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26: «Η γλώσσα του Θουκυδίδη είναι η λεγόμενη 'αρχαία αττική' του 5ου αι. Τρεις χαρακτηριστικές γλωσσικές ιδιομορφίες του ιστορικού είναι οι εξής:
α) η χρήση του τύπου της πρόθεσης ***ἐς*** αντί ***εἰς*** (*ἐσπλέοντι*, 1.24.1, *ἐς τὴν Κέρκυραν*, 24.6, *ἐς τὴν Κόρινθον*, 1.25.2) και ***ξὺν*** αντί ***σὺν*** (*ξυνέγραψε*, 1.1.1, *ξυναλλάξαι*, 1.24.6).
β) Το αρχαϊκότερο σύμπλεγμα ***σσ*** αντί ***ττ*** (*ἡσσῶντο*, 1.49.6).
γ) Αρχαϊκότεροι τύποι λέξεων: ***αἰεί***/*ἀεί*, ***ὠφελία***/*ὠφέλεια*, 1.26.1, ***ἐξαπιναίως***/*ἐξαπίνης*, 3.70.6.»

3. α) 1στ, 2ε, 3α, 4β, 5ζ

β)

● Οι **στασιαστές** προκάλεσαν μεγάλες καταστροφές στο κέντρο της πόλης (*στασιάζω*).

● Οι δρομείς ξεκίνησαν από την **αφετηρία** του Μαραθώνα για να τρέξουν την κλασική διαδρομή (*ἀφίεμαι*).

● Το Δικαστήριο επέβαλε στον κατηγορούμενο χρηματική **εγγύηση** και διέταξε να αφεθεί ελεύθερος (*ἐγγυῶμαι*).

● Το **ψήφισμα** των Κερκυραίων δείχνει τη φιλική τους διάθεση προς τους Κορινθίους (*ψηφίζομαι*).

● Δεν ήταν συνεπής στην **εξόφληση** της δόσης του δανείου και του επιβλήθηκε πρόστιμο (*ὀφλισκάνω*).

ΘΕΜΑ 60ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (929)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας…τῷ νόμῳ χρήσασθαι.***

Μονάδες 30

2. Τι γνωρίζετε για την καταγωγή και τη μόρφωση του Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

3. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό (**Β′** στήλη) και επίθετο (**Γ′** στήλη) (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της **Α′** στήλης.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
πεπεισμένοι		
ἀγουσῶν		
λέγοντες		
ἀποστήσωσιν		
ἔργῳ		

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και αυτοί οι άντρες[1] (γιατί κάποιος Πειθίας ήταν με δική του πρωτοβουλία πρόξενος των Αθηναίων και ήταν αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος) τον σύρουν στο δικαστήριο με την κατηγορία" ότι προσπαθεί να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους. Αυτός τότε αφού αθωώθηκε κάνει αντιμήνυση στους πέντε πιο πλούσιους άντρες απ' αυτούς, με τον ισχυρισμό[2] ότι κόβουν τις φούρκες[3] που στηρίζουν τα κλήματα από το ιερό άλσος του Δία και του Αλκινόου· και ως χρηματική ποινή για καθεμιά φούρκα είχε οριστεί ένας στατήρας[4]. Και αφού αυτοί καταδικάστηκαν να πληρώσουν πρόστιμο και κατέφυγαν και κάθισαν ως ικέτες στους ναούς εξαιτίας της βαριάς χρηματικής ποινής, για να (πετύχουν) να πληρώσουν πρόστιμο ύστερα από συμφωνία για το ύψος του[5], ο Πειθίας (γιατί συνέβαινε να είναι και μέλος της βουλής) πείθει (τους Κερκυραίους) (ώστε) να κάμουν χρήση του νόμου.

1. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
2. Μεταφράζουμε τις τροπικές μετοχές *λέγοντες* και *φάσκων* με αντίστοιχες τροπικές επιρρηματικές εκφράσεις (μετάσταση) αντί για την κατά λέξη μετάφραση *λέγοντας* και *ισχυριζόμενος*.
3. Τους πασσάλους που στηρίζουν τα κλήματα.
4. Μάλλον πρόκειται για τον κορινθιακό αργυρό στατήρα, που ήταν ίσος με ένα αττικό δίδραχμο. Ο Αττικός στατήρας είχε 20 δραχμές.
5. Άλλη άποψη: αφού συμφωνήσουν για μια εξόφληση του προστίμου με δόσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18: «Ο Θουκυδίδης (πιθ. 455-399 π.Χ.) γεννήθηκε στο δήμο *Ἁλιμοῦντος* (στο σημερινό Άλιμο της Αττικής) από πλούσια, αριστοκρατική οικογένεια. Ο πατέρας του είχε οικογενειακούς δεσμούς με το βασιλιά Όλορο της Θράκης, και τους μεγάλους στρατηγούς Μιλτιάδη και Κίμωνα. Η οικογένεια είχε στην κατοχή της χρυσωρυχείο στη Σκαπτή Ύλη της Θράκης και ασκούσε επιρροή στους κατοίκους της περιοχής ('*καὶ ἀπ' αὐτοῦ δύνασθαι ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἠπειρωτῶν*', 4.105.1). Ο Θουκυδίδης έλαβε λαμπρή μόρφωση, με δασκάλους το φιλόσοφο Αναξαγόρα, στενό φίλο του Περικλή, και το ρήτορα Αντιφώντα.
Θεωρείται βέβαιο ότι είχε εξοικειωθεί με τη μέθοδο και την έκφραση των μεγάλων σοφιστών, του Γοργία από τους Λεοντίνους της Σικελίας και του Πρόδικου από την Ηλεία και με τις κατακτήσεις της νέας ιατρικής των ημερών του. Η παιδική και νεανική του ηλικία συμπίπτει με τα λαμπρότερα χρόνια της αθηναϊκής δύναμης, με τον Περικλή να δεσπόζει στην πολιτική ζωή του κράτους, την Αθήνα να στολίζεται με έργα τέχνης που θα έμεναν αριστουργήματα αξεπέραστα στους αιώνες και την πνευματική ζωή στην κορύφωσή της με τα μεγάλα επιτεύγματα του αρχαίου δράματος, του σοφιστικού κινήματος, της

ιατρικής επιστήμης.»

3.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
πεπεισμένοι	πείσμα	πεισματικός –ή –ό
ἀγουσῶν	αγωγός	αγώγιμος –η –ο
λέγοντες	λόγος	λογικός –ή –ό
ἀποδῶσιν	απόδοση	αποδοτικός –ή –ό
ἔργῳ	εργάτης	εργατικός – ή –ό

ΘΕΜΑ 456ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 1-5. (4419)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας…τῷ νόμῳ χρήσασθαι.***

Μονάδες 30

2. Ποια γλώσσα χρησιμοποιεί στο έργο του ο Θουκυδίδης; Να αναφέρετε τρεις χαρακτηριστικές γλωσσικές ιδιομορφίες.

Μονάδες 10

3. α) στασιαστής, εχέγγυο, ανέφικτο, υπαγωγή, επίκειται: Να σχηματίσετε από μία σύντομη φράση στη νέα ελληνική γλώσσα με καθεμία από τις παραπάνω λέξεις.

Μονάδες 5

β) *προσποιῆσαι, ἀποστήσωσιν, καταδουλοῦν, τέμνειν, ταξάμενοι* : Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και αυτοί οι άντρες[1] (γιατί κάποιος Πειθίας ήταν με δική του πρωτοβουλία πρόξενος των Αθηναίων και ήταν αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος) τον σύρουν στο δικαστήριο με την κατηγορία" ότι προσπαθεί να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους. Αυτός τότε αφού αθωώθηκε κάνει αντιμήνυση στους πέντε πιο πλούσιους άντρες απ' αυτούς, με τον ισχυρισμό[2] ότι κόβουν τις φούρκες[3] που στηρίζουν τα κλήματα από το ιερό άλσος του Δία και του Αλκινόου· και ως χρηματική ποινή για καθεμιά φούρκα είχε οριστεί ένας στατήρας[4]. Και αφού αυτοί καταδικάστηκαν να πληρώσουν πρόστιμο και κατέφυγαν και κάθισαν ως ικέτες στους ναούς εξαιτίας της βαριάς χρηματικής ποινής, για να (πετύχουν) να πληρώσουν πρόστιμο ύστερα από συμφωνία για το ύψος του[5], ο Πειθίας (γιατί συνέβαινε να είναι και μέλος της βουλής) πείθει (τους Κερκυραίους) (ώστε) να κάμουν χρήση του νόμου.

1. Αυτοί που απελευθερώθηκαν και ανέλαβαν την προδοσία.
2. Μεταφράζουμε τις τροπικές μετοχές *λέγοντες* και *φάσκων* με αντίστοιχες τροπικές επιρρηματικές εκφράσεις (μετάσταση) αντί για την κατά λέξη μετάφραση *λέγοντας* και *ισχυριζόμενος*.
3. Τους πασσάλους που στηρίζουν τα κλήματα.
4. Μάλλον πρόκειται για τον κορινθιακό αργυρό στατήρα, που ήταν ίσος με ένα αττικό δίδραχμο. Ο Αττικός στατήρας είχε 20 δραχμές.
5. Άλλη άποψη: αφού συμφωνήσουν για μια εξόφληση του προστίμου με δόσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26: «Η γλώσσα του Θουκυδίδη είναι η λεγόμενη 'αρχαία αττική' του 5ου αι. Τρεις χαρακτηριστικές γλωσσικές ιδιομορφίες του ιστορικού είναι οι εξής:
α) η χρήση του τύπου της πρόθεσης ***ἐς*** αντί ***εἰς*** (*ἐσπλέοντι*, 1.24.1, *ἐς τὴν Κέρκυραν*, 24.6, *ἐς τὴν Κόρινθον*, 1.25.2) και ***ξὺν*** αντί ***σὺν*** (*ξυνέγραψε*, 1.1.1, *ξυναλλάξαι*, 1.24.6).
β) Το αρχαϊκότερο σύμπλεγμα ***σσ*** αντί ***ττ*** (*ἡσσῶντο*, 1.49.6).
γ) Αρχαϊκότεροι τύποι λέξεων: ***αἰεί***/*ἀεί*, ***ὠφελία***/*ὠφέλεια*, 1.26.1, ***ἐξαπιναίως***/*ἐξαπίνης*, 3.70.6.»

3. α)
- στασιαστής → σύλληψη των στασιαστών μετά την πρόκληση επεισοδίων
- εχέγγυο → εχέγγυα φιλίας

- ανέφικτο → ανέφικτο όνειρο
- υπαγωγή → υπαγωγή στο άρθρο του συντάγματος
- επίκειται → επίκειται ανασχηματισμός της κυβέρνησης.

β) *προσποιῆσαι* → προσποίηση (προσποιητός, ηθοποιός), *ἀποστήσωσιν* → αποστασία (αποστάτης, απόστημα), *καταδουλοῦν* → δουλεία (αδούλωτος, δουλεμπόριο), *τέμνειν* → τεμάχιο (ταμίας, τομή), *ταξάμενοι* → τάξη (αταξία, σύνταξη)

ΘΕΜΑ 63ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 3-6. (939)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι. Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστί, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες τόν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα· οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ…κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.***

Μονάδες 30

2. Ποιες συνέπειες είχε για τον ίδιο τον Θουκυδίδη η αποτυχία του ως στρατηγού στην Αμφίπολη (424 π.Χ.);

Μονάδες 10

3. α) *ἀποδῶσιν, προειστήκει, ὀφλόντων, ἄνδρας, ταξάμενοι:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ὑπάγουσιν	-ή	
κατέφυγον	-άς	
λαβόντες	-ις	
τέμνειν	-μα	
λέγοντες	-ος	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αυτοί τότε, επειδή και από τον νόμο αποκλείονταν (από το πλεονέκτημα να ορίσουν με συμφωνία το ύψος του προστίμου) και συνάμα μάθαιναν για τον Πειθία ότι, όσο ακόμα είναι μέλος της βουλής, θα καταφέρει να μεταπείσει την πλειοψηφία να θεωρεί τους ίδιους με τους Αθηναίους φίλους και εχθρούς,[1] έκαμαν συνωμοσία[2] και, αφού πήραν μαχαίρια, μπαίνουν[3] στη βουλή ξαφνικά και σκοτώνουν και τον Πειθία και περίπου εξήντα άλλους[4] (από τους) βουλευτές και ιδιώτες· μερικοί όμως άλλοι ομοϊδεάτες με τον Πειθία, λίγοι στον αριθμό, κατέφυγαν στην αθηναϊκή τριήρη που ακόμα ήταν εκεί.[5]

1. Δηλ. όποιους φίλους ή όποιους εχθρούς έχουν οι Αθηναίοι να τους έχουν και οι Κερκυραίοι.
2. Κατά λέξη: ενώθηκαν συνωμοτικά. Εξυπακούεται, βέβαια, ότι στη συνωμοσία συμμετείχαν όχι μόνο οι προδότες, αλλά και φίλοι τους που βρίσκονταν στην Κέρκυρα.
3. Μεταφράζουμε τη χρον. μτχ. *έσελθόντες* με ρήμα και κατά παράταξη με το *κτείνουσι* (κατά λέξη: αφού μπήκαν).
4. Δημοκρατικούς.
5. Δηλ. στην Κέρκυρα.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18-19: «Το 424 π.Χ. ο Θουκυδίδης, ως στρατηγός, δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη, αποικία των Αθηναίων κοντά στις εκβολές του Στρυμόνα, από την επίθεση των Σπαρτιατών. Η περιοχή είχε μεγάλη στρατηγική σημασία για την Αθήνα, επειδή διέθετε άφθονη ναυπηγήσιμη ξυλεία για τις ανάγκες του αθηναϊκού στόλου και βρισκόταν κοντά στα χρυσωρυχεία του Παγγαίου. Ο Θουκυδίδης είχε αποσταλεί εκεί με μικρή μοίρα του αθηναϊκού στόλου για να ελέγχει την περιοχή, όταν ο Σπαρτιάτης στρατηγός Βρασίδας έφτασε με ταχύτατη πορεία από την Πελοπόννησο στη Μακεδονία, σε μια κίνηση αντιπερισπασμού. Οι πολιτικοί του αντίπαλοι τιμώρησαν το Θουκυδίδη με εξορία (‘*Καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν*’) κι αυτός, εξόριστος πια, αφιερώνει όλο το χρόνο του στην ιστορική του έρευνα και συγκεντρώνει πληροφορίες και από τα δύο στρατόπεδα με πολλές μετακινήσεις στους χώρους των συγκρούσεων: ‘και αφού βρέθηκα και στα δύο μέρη, και μάλιστα περισσότερο στις περιοχές που ήλεγχαν οι Πελοποννήσιοι λόγω της εξορίας μου μπορούσα να παρακολουθήσω τις εξελίξεις καλύτερα και πιο άνετα’ (5.26.5). Δεν είναι βέβαιο αν γύρισε στην Αθήνα μετά το 404 π.Χ. με την αμνηστία που παραχωρήθηκε. Οι πληροφορίες των αρχαίων πηγών είναι αβέβαιες και σε ορισμένα σημεία αντιφατικές. Βέβαιο είναι ότι έζησε ως το τέλος του πολέμου.»

3. α)

ἀποδῶσιν →απόδοση (αποδοτικός, ανταπόδοση), *προειστήκει* → στάση (σταθμός, σταθερός), *ὀφλόντων* → εξόφληση (ανεξόφλητος, προεξόφληση), *ἄνδρας* → ανδρεία (ανδραγάθημα, ανδριάντας), *ταξάμενοι* → τάξη (αταξία, ένταξη)

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ὑπάγουσιν	-ή	*ὑπαγωγή*
κατέφυγον	-άς	*φυγάς*
λαβόντες	-ις	*λῆψις*
τέμνειν	-μα	*τμῆμα*
λέγοντες	-ος	*λόγος*

ΘΕΜΑ 66ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 3-6. (953)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι. Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστί, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες τόν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα· οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ…κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.***

Μονάδες 30

2. Ποια στοιχεία οδήγησαν τον Θουκυδίδη να κατανοήσει από την αρχή τη σημασία του πολέμου που ξεσπούσε;

Μονάδες 10

3. α) ***χρῆσις, ἀγωγεύς, χρῆμα, στρατηγός, παιδαγωγός:*** Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τους ρηματικούς τύπους ***χρήσασθαι*** και ***ὑπάγουσιν*** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**

Μονάδες 5

β) ***ἱκέτης, ζημία, δίκη, φίλος, νόμος:*** Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αυτοί τότε, επειδή και από τον νόμο αποκλείονταν (από το πλεονέκτημα να ορίσουν με συμφωνία το ύψος του προστίμου) και συνάμα μάθαιναν για τον Πειθία ότι, όσο ακόμα είναι μέλος της βουλής, θα καταφέρει να μεταπείσει την πλειοψηφία να θεωρεί τους ίδιους με τους Αθηναίους φίλους και εχθρούς,[1] έκαμαν συνωμοσία[2] και, αφού πήραν μαχαίρια, μπαίνουν[3] στη βουλή ξαφνικά και σκοτώνουν και τον Πειθία και περίπου εξήντα άλλους[4] (από τους) βουλευτές και ιδιώτες· μερικοί όμως άλλοι ομοϊδεάτες με τον Πειθία, λίγοι στον αριθμό, κατέφυγαν στην αθηναϊκή τριήρη που ακόμα ήταν εκεί.[5]

1. Δηλ. όποιους φίλους ή όποιους εχθρούς έχουν οι Αθηναίοι να τους έχουν και οι Κερκυραίοι.
2. Κατά λέξη: ενώθηκαν συνωμοτικά. Εξυπακούεται, βέβαια, ότι στη συνωμοσία συμμετείχαν όχι μόνο οι προδότες, αλλά και φίλοι τους που βρίσκονταν στην Κέρκυρα.
3. Μεταφράζουμε τη χρον. μτχ. *έσελθόντες* με ρήμα και κατά παράταξη με το *κτείνουσι* (κατά λέξη: αφού μπήκαν).
4. Δημοκρατικούς.
5. Δηλ. στην Κέρκυρα.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19: «Ο Θουκυδίδης κατενόησε από την αρχή τη σημασία του πολέμου που ξεσπούσε: οι αντίπαλοι βρίσκονταν στο ύψιστο σημείο της ακμής τους οικονομικά και στρατιωτικά και τα ουδέτερα ελληνικά κράτη ήταν αδύνατο να μην εμπλακούν στον πόλεμο. Προσπάθησε λοιπόν να ερευνήσει τους παράγοντες που δημιούργησαν τόσο μεγάλη πολεμική ισχύ.»

3. α)

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**
χρῆσις	*ἀγωγεύς*	*χρῆμα*
	στρατηγός	
	παιδαγωγός	

β) *ἱκέτης* → *ἱκετεύω*, *ζημία* → *ζημιόω -ῶ*, *δίκη* → *δικάζω*, *φίλος* → *φιλέω -ῶ*, *νόμος* → *νομίζω*

ΘΕΜΑ 69ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 3-6. (961)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι. Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστί, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες τόν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα· οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ…κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.***

Μονάδες 30

2. Να αναφέρετε τα βαθύτερα αίτια του Πελοποννησιακού πολέμου, σύμφωνα με τον Θουκυδίδη.

Μονάδες 10

3. α) πάνδημος, δούλος, ικεσία, τύχη, πειστικός: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *ἐθελοπρόξενος, καταδουλῶ, προΐσταμαι, ἀνθυπάγω, ἀναπείθω:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αυτοί τότε, επειδή και από τον νόμο αποκλείονταν (από το πλεονέκτημα να ορίσουν με συμφωνία το ύψος του προστίμου) και συνάμα μάθαιναν για τον Πειθία ότι, όσο ακόμα είναι μέλος της βουλής, θα καταφέρει να μεταπείσει την πλειοψηφία να θεωρεί τους ίδιους με τους Αθηναίους φίλους και εχθρούς,[1] έκαμαν συνωμοσία[2] και, αφού πήραν μαχαίρια, μπαίνουν[3] στη βουλή ξαφνικά και σκοτώνουν και τον Πειθία και περίπου εξήντα άλλους[4] (από τους) βουλευτές και ιδιώτες· μερικοί όμως άλλοι ομοϊδεάτες με τον Πειθία, λίγοι στον αριθμό, κατέφυγαν στην αθηναϊκή τριήρη που ακόμα ήταν εκεί.[5]

1. Δηλ. όποιους φίλους ή όποιους εχθρούς έχουν οι Αθηναίοι να τους έχουν και οι Κερκυραίοι.
2. Κατά λέξη: ενώθηκαν συνωμοτικά. Εξυπακούεται, βέβαια, ότι στη συνωμοσία συμμετείχαν όχι μόνο οι προδότες, αλλά και φίλοι τους που βρίσκονταν στην Κέρκυρα.
3. Μεταφράζουμε τη χρον. μτχ. *έσελθόντες* με ρήμα και κατά παράταξη με το *κτείνουσι* (κατά λέξη: αφού μπήκαν).
4. Δημοκρατικούς.
5. Δηλ. στην Κέρκυρα.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Το ενδιαφέρον του Θουκυδίδη επικεντρώνεται στην πολιτική ιστορία και γι' αυτό αποφεύγει συνειδητά ό,τι θεωρεί άσχετο προς την κατανόηση του πολέμου, δηλ. μύθους, χρησμούς, ανέκδοτα, ατομικές προσωπογραφίες, διαδόσεις και φήμες. Κατά την άποψή του βαθύτερη αιτία του πολέμου ήταν η ανάπτυξη, οικονομική και στρατιωτική, της αθηναϊκής δύναμης. Αυτό καθορίζει και τους βασικούς άξονες του έργου του. Η 'αθηναϊκή συμμαχία' είχε μετατραπεί σε αθηναϊκή ηγεμονία ('*ἀρχή*'). Τα σύμμαχα κράτη του Αιγαίου, της Μακεδονίας, της Θράκης τυπικά μόνον ήταν ανεξάρτητα. Αυτή η ηγεμονική δύναμη της Αθήνας μπορούσε να ενισχυθεί, να περιοριστεί, να τροποποιηθεί ή να καταρρεύσει; Σ' αυτό το βασικό ερώτημα ο Θουκυδίδης προσπαθεί να απαντήσει με την εξονυχιστική παρουσίαση των αιτίων και των αφορμών του πολέμου στο 1ο βιβλίο του, με την αντιπαράθεση αντιπάλων απόψεων στις δημηγορίες του και κυρίως με την πρώτη δημηγορία του Περικλή (1.140-144): η Αθήνα θα μπορούσε να κερδίσει τον πόλεμο με συνετή στρατηγική και αυτοκυριαρχία των πολιτικών και των πολιτών της. Η εκστρατεία της Σικελίας (Βιβλία 6ο-7ο) απέδειξε την ορθότητα της θέσης του Περικλή: άφρονες, φιλόδοξοι δημαγωγοί και πολίτες με ασύνετες, αλλοπρόσαλλες αποφάσεις οδήγησαν την εντυπωσιακότερη ως τότε πολεμική επιχείρηση σε πανωλεθρία.»

3. *α)* πάνδημος: *δήμου*, δούλος: *καταδουλοῦν*, ικεσία: *ἱκετῶν*, τύχη: *ἐτύγχανε*,

πειστικός: *πείθει / ἀναπείσειν / Πειθίας / Πειθίαν / Πειθίᾳ*

β) *ἐθελοπρόξενος: ἐθέλω + πρόξενος (< πρὸ + ξένος), καταδουλῶ: κατὰ + δουλόω -ῶ, προΐσταμαι: πρὸ + ἵσταμαι, ἀνθυπάγω: ἀντὶ + ὑπὸ + ἄγω, ἀναπείθω: ἀνὰ + πείθω*

ΘΕΜΑ 72ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 3-6. (3151)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι. Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστί, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες τόν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα· οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ…κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.***

Μονάδες 30

2. Πώς ο Θουκυδίδης οδηγείται στην αντίληψη ότι η λογική αποτελεί τη μόνη αξία στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης **Α′** με τη σημασία τους στη στήλη **Β′** (δύο στοιχεία της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ἀναπείθω*	α) εθελοντής πρόξενος
2. *πυνθάνομαι*	β) φονεύω
3. *ἐξαπιναίως*	γ) αυτός που προξενεί ζημιά χωρίς τη θέλησή του
4. *κτείνω*	δ) αφού ελευθερώθηκαν
5. *ἐθελοπρόξενος*	ε) μεταπείθω
	στ) πληροφορούμαι
	ζ) ξαφνικά

Μονάδες 5

β) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την συνώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ἐξαπιναίως*	α) *λέγω*
2. *πυνθάνομαι*	β) *βλάβη*
3. *φάσκω*	γ) *κόπτω*
4. *ζημία*	δ) *πείθομαι*
5. *τέμνω*	ε) *ἐρωτῶ*
	στ) *κάμνω*
	ζ) *ἐξαίφνης*

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αυτοί τότε, επειδή και από τον νόμο αποκλείονταν (από το πλεονέκτημα να ορίσουν με συμφωνία το ύψος του προστίμου) και συνάμα μάθαιναν για τον Πειθία ότι, όσο ακόμα είναι μέλος της βουλής, θα καταφέρει να μεταπείσει την πλειοψηφία να θεωρεί τους ίδιους με τους Αθηναίους φίλους και εχθρούς,[1] έκαμαν συνωμοσία[2] και, αφού πήραν μαχαίρια, μπαίνουν[3] στη βουλή ξαφνικά και σκοτώνουν και τον Πειθία και περίπου εξήντα άλλους[4] (από τους) βουλευτές και ιδιώτες· μερικοί όμως άλλοι ομοϊδεάτες με τον Πειθία, λίγοι στον αριθμό, κατέφυγαν στην αθηναϊκή τριήρη που ακόμα ήταν εκεί.[5]

1. Δηλ. όποιους φίλους ή όποιους εχθρούς έχουν οι Αθηναίοι να τους έχουν και οι Κερκυραίοι.
2. Κατά λέξη: ενώθηκαν συνωμοτικά. Εξυπακούεται, βέβαια, ότι στη συνωμοσία συμμετείχαν όχι μόνο οι προδότες, αλλά και φίλοι τους που βρίσκονταν στην Κέρκυρα.
3. Μεταφράζουμε τη χρον. μτχ. *έσελθόντες* με ρήμα και κατά παράταξη με το *κτείνουσι* (κατά λέξη: αφού μπήκαν).
4. Δημοκρατικούς.
5. Δηλ. στην Κέρκυρα.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Δεν θα ήταν ορθό να θεωρήσει επιπόλαια κανείς τον Θουκυδίδη 'απαισιόδοξο' που δίνει μια κατάμαυρη εικόνα της ανθρωπότητας . Η λογική αποτελεί τη μόνη αξία, στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος. Οι θεοί δεν επεμβαίνουν στις ιστορικές εξελίξεις (όπως πίστευαν πολλοί σημαντικοί άνθρωποι και ο Ηρόδοτος ανάμεσά τους) και η τύχη δεν είναι υπερφυσική δύναμη αλλά συγκυρίες, εξελίξεις που δεν μπορεί να τις προβλέψει ο άνθρωπος. Ο Περικλής τονίζει ότι οι εξελίξεις των πραγμάτων μπορεί να είναι τελείως απρόβλεπτες και γι' αυτό συνήθως κατηγορούμε την τύχη για '*ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῇ*' (1.140.1). Η αθηναϊκή τριήρης που έφερνε τη διαταγή στην Μυτιλήνη (η οποία είχε αποστατήσει από την συμμαχία) να θανατωθούν όλοι οι ενήλικοι άντρες και να πουληθούν δούλοι οι γυναίκες και τα παιδιά (3.36.2), κινήθηκε αργά στο Αιγαίο, γιατί το πλήρωμα είχε συνείδηση ότι έπλεαν '*ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον*' (3.49.4), ότι πήγαιναν να εκτελέσουν μια διαταγή πρωτοφανή ('*ὠμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα*', 3.36.4). Ο παραλογισμός του πολέμου φτάνει στο αποκορύφωμά του στη γενική σφαγή, τελείως αναίτια, του άμαχου πληθυσμού, ακόμα και των μαθητών του σχολείου, της βοιωτικής Μυκαλησσού, από Θράκες μισθοφόρους ('... *καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας*', 7.29.5). Πράγματι αυτή η συμφορά ήταν ***ἀδόκητος*** και δεινή. Σε αρκετά σημεία του έργου του προβάλλει ο Θουκυδίδης την πλεονεξία, το να αποκτήσει δηλ. το άτομο ή η

πολιτική παράταξη ή το κράτος περισσότερα απ' όσα δικαιούται και τη φιλοτιμία, την προσωπική φιλοδοξία ορισμένων, ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο.»

3. *α)* 1ε, 2στ, 3ζ, 4β, 5α

β) 1ζ, 2ε, 3α, 4β, 5γ

ΘΕΜΑ 75ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 3-6. (1013)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι. Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστί, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες τόν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα· οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ…κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.***

Μονάδες 30

2. Να περιγράψετε το πρότυπο του ηγέτη που ενσαρκώνει ο Περικλής, κατά τον Θουκυδίδη.

Μονάδες 10

3. *α)* Να σχηματίσετε για καθεμία από τις λέξεις της **Α′** στήλης ένα παράγωγο επίθετο της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με την κατάληξη που δίνεται στη **Β′** στήλη.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἀνήρ	-εῖος	
δῆμος	-ιος	
νόμος	-ιμος	
ἄλλος	-οῖος	
φίλος	-ιος	

Μονάδες 5

β) εξόφληση, υποδούλωση, διάταξη, επιτυχία, πειστικός: Να συνδέσετε τις

παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αυτοί τότε, επειδή και από τον νόμο αποκλείονταν (από το πλεονέκτημα να ορίσουν με συμφωνία το ύψος του προστίμου) και συνάμα μάθαιναν για τον Πειθία ότι, όσο ακόμα είναι μέλος της βουλής, θα καταφέρει να μεταπείσει την πλειοψηφία να θεωρεί τους ίδιους με τους Αθηναίους φίλους και εχθρούς,[1] έκαμαν συνωμοσία[2] και, αφού πήραν μαχαίρια, μπαίνουν[3] στη βουλή ξαφνικά και σκοτώνουν και τον Πειθία και περίπου εξήντα άλλους[4] (από τους) βουλευτές και ιδιώτες· μερικοί όμως άλλοι ομοϊδεάτες με τον Πειθία, λίγοι στον αριθμό, κατέφυγαν στην αθηναϊκή τριήρη που ακόμα ήταν εκεί.[5]

1. Δηλ. όποιους φίλους ή όποιους εχθρούς έχουν οι Αθηναίοι να τους έχουν και οι Κερκυραίοι.
2. Κατά λέξη: ενώθηκαν συνωμοτικά. Εξυπακούεται, βέβαια, ότι στη συνωμοσία συμμετείχαν όχι μόνο οι προδότες, αλλά και φίλοι τους που βρίσκονταν στην Κέρκυρα.
3. Μεταφράζουμε τη χρον. μτχ. *έσελθόντες* με ρήμα και κατά παράταξη με το *κτείνουσι* (κατά λέξη: αφού μπήκαν).
4. Δημοκρατικούς.
5. Δηλ. στην Κέρκυρα.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21-22: «Το πρότυπο του ηγέτη το ενσαρκώνει ο Περικλής (2.65.1-9) με την πολιτική του οξυδέρκεια ('πρόνοια'), την ευρύτερη αποδοχή του από το λαό της πόλης του ('*δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι καὶ τῇ γνώμῃ*'), την ανωτερότητά του ως προς το χρήμα ('*χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος*') και το πολιτικό του θάρρος να λέει την αλήθεια στο λαό, ακόμη κι αν προκαλούσε την οργή του ('*ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν*'). Αρκετές σύντομες φράσεις του μεγάλου πολιτικού, όπως τις καταγράφει ο Θουκυδίδης, έχουν καταστεί 'γνωμικά', με γενικότερη διαχρονική αξία, π.χ. '*οἱ καιροὶ οὐ μενετοί*' (1.142.1), (χρειάζεται ταχύτητα ενεργειών κατά τη διάρκεια του πολέμου γιατί οι ευκαιρίες δεν περιμένουν), '*μέγα τὸ τῆς θαλάσσης κράτος*' (1.143.5) (έχει μεγάλη σημασία το να ελέγχει κανείς στρατιωτικά τις θαλάσσιες συγκοινωνίες).»

3. *α*)

Α' ΣΤΗΛΗ	**Β' ΣΤΗΛΗ**	**Γ' ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἀνήρ	-εῖος	*ἀνδρεῖος*
δῆμος	-ιος	*δήμιος*
νόμος	-ιμος	*νόμιμος*
ἄλλος	-οῖος	*ἀλλοῖος*
φίλος	-ιος	*φίλιος*

β) εξόφληση: *ὀφλόντων*, υποδούλωση: *καταδουλοῦν*, διάταξη: *ταξάμενοι*, επιτυχία: *ἐτύγχανε*, πειστικός: *πείθει* / *ἀναπείσειν* / *Πειθίας* / *Πειθίαν* / *Πειθίᾳ*

ΘΕΜΑ 78ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 3-6. (1031)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι. Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστί, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες τόν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα· οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ…κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.***

Μονάδες 30

2. Πώς ορίζεται η υπεύθυνη συμπεριφορά του πολίτη, κατά τον Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

3. ***νόμος***: Να γράψετε στη νέα ελληνική γλώσσα πέντε σύνθετα ουσιαστικά ή επίθετα με πρώτο ή δεύτερο συνθετικό τη λέξη ***νόμος*** και να σχηματίσετε με καθένα από αυτά μια σύντομη φράση.

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αυτοί τότε, επειδή και από τον νόμο αποκλείονταν (από το πλεονέκτημα να ορίσουν με συμφωνία το ύψος του προστίμου) και συνάμα μάθαιναν για τον Πειθία ότι, όσο ακόμα είναι μέλος της βουλής, θα καταφέρει να μεταπείσει την πλειοψηφία να θεωρεί τους ίδιους με τους Αθηναίους φίλους και εχθρούς,[1] έκαμαν συνωμοσία[2] και, αφού πήραν μαχαίρια, μπαίνουν[3] στη βουλή ξαφνικά και σκοτώνουν και τον Πειθία και περίπου εξήντα άλλους[4] (από τους) βουλευτές και ιδιώτες· μερικοί όμως άλλοι ομοϊδεάτες με τον Πειθία, λίγοι στον αριθμό, κατέφυγαν στην αθηναϊκή τριήρη που ακόμα ήταν εκεί.[5]

1. Δηλ. όποιους φίλους ή όποιους εχθρούς έχουν οι Αθηναίοι να τους έχουν και οι Κερκυραίοι.
2. Κατά λέξη: ενώθηκαν συνωμοτικά. Εξυπακούεται, βέβαια, ότι στη συνωμοσία συμμετείχαν όχι μόνο οι προδότες, αλλά και φίλοι τους που βρίσκονταν στην Κέρκυρα.
3. Μεταφράζουμε τη χρον. μτχ. *έσελθόντες* με ρήμα και κατά παράταξη με το *κτείνουσι* (κατά λέξη: αφού μπήκαν).
4. Δημοκρατικούς.
5. Δηλ. στην Κέρκυρα.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 22: «Κατά τον Θουκυδίδη, ο πολίτης έχει χρέος να συμπεριφέρεται υπεύθυνα· μπορεί να χρησιμοποιεί τη λογική και τη σύνεση στις κρίσιμες αποφάσεις και να μην παρασύρεται από δημαγωγικά πυροτεχνήματα και από παρορμήσεις της στιγμής ('*ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν*', 2.65.4). Μπορεί να δείξει μαζί με το ενδιαφέρον για τα προσωπικά του συμφέροντα ενδιαφέρον για το συμφέρον της πόλης ('*...οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια*', 2.40.2). Μέσα στο χάος του εμφυλίου πολέμου μπορεί να δείξει μετριοπάθεια ('*τὰ μέσα τῶν πολιτῶν*') και ανώτερο ήθος ('*τὸ εὔηθες οὗ τὸ γενναῖον πλεῖστον μετέχει*', 3.83.1). Ακόμη και μέσα στη γενική αναλγησία που προκάλεσε η γενική συμφορά του λοιμού, η 'λοιμική των σωμάτων και των ψυχών' μερικοί, ελάχιστοι έστω, φέρθηκαν με ανθρωπιά και φιλότιμο και αδιαφορώντας μήπως προσβληθούν από τη φοβερή νόσο ('*αἰσχύνη ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν*', 2.51.5) τόλμησαν να προσφέρουν ένα ποτήρι νερό σε ετοιμοθάνατους συγγενείς και φίλους.»

3. *νόμος* → νομοθεσία, νομοταγής, αστυνομικός, σύννομος, παράνομος

- εκπαιδευτική νομοθεσία
- νομοταγής πολίτης
- αστυνομική ταυτότητα
- σύννομη ενέργεια

- παράνομο παρκάρισμα

ΘΕΜΑ 81ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 3-6. (1044)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι. Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστί, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες τόν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα· οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ…κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.***

Μονάδες 30

2. Τι είναι οι δημηγορίες και ποια η σημασία τους για την επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων;

Μονάδες 10

3. α) ειρκτή, παράταξη, τυχερός, υπαγωγή, επίκειται: Με τις λέξεις που σας δίδονται (οι οποίες είναι ομόρριζες με λέξεις του κειμένου) να σχηματίσετε από μία πρόταση στη νέα ελληνική γλώσσα.

Μονάδες 5

β) *καταδουλοῦν, τέμνειν, ξυνίσταντο, λαβόντες, νομίζειν*: Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αυτοί τότε, επειδή και από τον νόμο αποκλείονταν (από το πλεονέκτημα να ορίσουν με συμφωνία το ύψος του προστίμου) και συνάμα μάθαιναν για τον Πειθία ότι, όσο ακόμα είναι μέλος της βουλής, θα καταφέρει να μεταπείσει την πλειοψηφία να θεωρεί τους ίδιους με τους Αθηναίους φίλους και εχθρούς,[1] έκαμαν συνωμοσία[2] και, αφού πήραν μαχαίρια, μπαίνουν[3] στη βουλή ξαφνικά και σκοτώνουν και τον Πειθία και περίπου εξήντα άλλους[4] (από τους) βουλευτές και ιδιώτες· μερικοί όμως άλλοι ομοϊδεάτες με τον Πειθία, λίγοι στον αριθμό, κατέφυγαν στην αθηναϊκή τριήρη που ακόμα ήταν εκεί.[5]

1. Δηλ. όποιους φίλους ή όποιους εχθρούς έχουν οι Αθηναίοι να τους έχουν και οι Κερκυραίοι.
2. Κατά λέξη: ενώθηκαν συνωμοτικά. Εξυπακούεται, βέβαια, ότι στη συνωμοσία συμμετείχαν όχι μόνο οι προδότες, αλλά και φίλοι τους που βρίσκονταν στην Κέρκυρα.
3. Μεταφράζουμε τη χρον. μτχ. *έσελθόντες* με ρήμα και κατά παράταξη με το *κτείνουσι* (κατά λέξη: αφού μπήκαν).
4. Δημοκρατικούς.
5. Δηλ. στην Κέρκυρα.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24-25: «Για τους λόγους που εκφωνήθηκαν από πολιτικούς και στρατιωτικούς κατά την προετοιμασία του πολέμου ή κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων η δήλωση του Θουκυδίδη είναι σαφής· η δυσκολία να παρατεθούν αυτολεξεί ήταν μεγάλη ακόμη και για τις περιπτώσεις που ο ίδιος ήταν ανάμεσα στο ακροατήριο (1.22.1). Οι δημηγορίες στο έργο του Θουκυδίδη αποδίδουν τα κίνητρα, τους σχεδιασμούς, τους στόχους των ομιλητών και επίσης την προσωπικότητά τους, τις ιδέες τους, το ήθος τους. Οι δημηγορίες αποτελούν σημαντικό στοιχείο στην επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων και μάλιστα καθώς βρίσκονται σε αντιστοιχία με τα μεγάλα γεγονότα του πολέμου αλλά και μεταξύ τους με το σχήμα 'θέση'-'αντίθεση', με το οποίο κάθε ζήτημα εξετάζεται και από την αντίθετη άποψη. Ο Θουκυδίδης δηλώνει ότι δεν απομακρύνθηκε από την κεντρική ιδέα των λόγων ('*ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων*', 1.22.1) και, εφόσον ήταν αδύνατο να τους παραθέσει αυτολεξεί, έγραψε σύμφωνα με τη δική του κρίση ό,τι ήταν προσφορότερο να λεχθεί στην κάθε περίπτωση. Στις δημηγορίες, στην παρουσίαση των απόψεων, στη δομή, στην επιχειρηματολογία φαίνεται και η ικανότητα του ιστορικού να αναλύει τα γεγονότα και το βάθος της σκέψης του. Από τον τρόπο που δηλώνει ότι προχώρησε στη σύνθεση των δημηγοριών, δεν πρέπει να περιμένει κανείς 'φυσικότητα' ως προς διαλεκτικές διαφοροποιήσεις των ομιλητών ανάλογα με τον τόπο καταγωγής τους.»

3. *α*)

● Ο κατηγορούμενος οδηγήθηκε ενώπιον του δικαστηρίου και στη συνέχεια στην ειρκτή με πολυετή ποινή.
● Ο Πειθίας ήταν αρχηγός της δημοκρατικής παράταξης στην Κέρκυρα.
● Θεωρούσε τον εαυτό του τυχερό σχετικά με την επαγγελματική του αποκατάσταση.
● Η υπαγωγή των αγροτών σε νέο καθεστώς φορολόγησης προκάλεσε την αντίδρασή τους.
● Επίκειται έντονη διαμαρτυρία ύστερα από την ψήφιση των νέων οικονομικών μέτρων.

β) *καταδουλοῦν* → δουλεία (υποδούλωση, δουλοπρεπής), *τέμνειν* → τομή (τομέας, τμήμα), *ξυνίσταντο* → σύσταση (συστατικό, σύστημα), *λαβόντες* → λαβή (απολαβή, παραλήπτης), *νομίζειν* → νόμισμα (νομισματικός, νομικός)

ΘΕΜΑ 84ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 3-6. (1052)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι. Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστί, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες τόν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα· οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ…κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.***

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο χρονολογεί τα ιστορικά γεγονότα ο Θουκυδίδης;

Μονάδες 10

3. α) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *καταδουλῶ*	α) *πένης*
2. *ὀλίγος*	β) *οἰκεῖος*
3. *πλούσιος*	γ) *ἐξέρχομαι*
4. *φίλος*	δ) *πολύς*
5. *ἐσέρχομαι*	ε) *ἐλευθερῶ*
	στ) *παρέρχομαι*
	ζ) *ἐχθρός*

Μονάδες 5

β) Να αντιστοιχίσετε τα ομόρριζα προς τις λέξεις ***τέμνειν, λέγοντες*** (**Α′** στήλη)

ουσιαστικά: ***τμῆσις, τμῆμα, υλοτόμος, λόγος, λογογράφος*** με την κατηγορία στην οποία ανήκουν (**Β′** στήλη). Δύο κατηγορίες περισσεύουν.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *τμῆσις*	α) ενέργεια ή κατάσταση
2. *τμῆμα*	β) όργανο ή μέσο ενέργειας
3. *ύλοτόμος*	γ) τόπος
4. *λόγος*	δ) αποτέλεσμα ενέργειας
5. *λογογράφος*	ε) πρόσωπο που ενεργεί

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αυτοί τότε, επειδή και από τον νόμο αποκλείονταν (από το πλεονέκτημα να ορίσουν με συμφωνία το ύψος του προστίμου) και συνάμα μάθαιναν για τον Πειθία ότι, όσο ακόμα είναι μέλος της βουλής, θα καταφέρει να μεταπείσει την πλειοψηφία να θεωρεί τους ίδιους με τους Αθηναίους φίλους και εχθρούς,[1] έκαμαν συνωμοσία[2] και, αφού πήραν μαχαίρια, μπαίνουν[3] στη βουλή ξαφνικά και σκοτώνουν και τον Πειθία και περίπου εξήντα άλλους[4] (από τους) βουλευτές και ιδιώτες· μερικοί όμως άλλοι ομοϊδεάτες με τον Πειθία, λίγοι στον αριθμό, κατέφυγαν στην αθηναϊκή τριήρη που ακόμα ήταν εκεί.[5]

1. Δηλ. όποιους φίλους ή όποιους εχθρούς έχουν οι Αθηναίοι να τους έχουν και οι Κερκυραίοι.
2. Κατά λέξη: ενώθηκαν συνωμοτικά. Εξυπακούεται, βέβαια, ότι στη συνωμοσία συμμετείχαν όχι μόνο οι προδότες, αλλά και φίλοι τους που βρίσκονταν στην Κέρκυρα.
3. Μεταφράζουμε τη χρον. μτχ. *έσελθόντες* με ρήμα και κατά παράταξη με το *κτείνουσι* (κατά λέξη: αφού μπήκαν).
4. Δημοκρατικούς.
5. Δηλ. στην Κέρκυρα.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25: «Στην προσπάθεια του Θουκυδίδη για χρονολογική ακρίβεια στην έκθεση των γεγονότων οι δυσκολίες ήταν μεγάλες. Οι ελληνικές πόλεις - κράτη δεν είχαν ενιαίο χρονολογικό σύστημα, ούτε είχαν κοινές ονομασίες για τους μήνες του σεληνιακού έτους. Η επιμονή του να καταγράψει με απόλυτη ακρίβεια το χρόνο των γεγονότων είναι σαφής στον καθορισμό του χρονικού σημείου της έκρηξης του πολέμου, με την εισβολή των Θηβαίων στις Πλαταιές: δέκα τέσσερα έτη μετά την υπογραφή της τριαντάχρονης ειρήνης (μεταξύ Αθηναίων και Πελοποννησίων), τη χρονιά που η Χρυσίς είχε συμπληρώσει σαράντα οκτώ έτη ιερωσύνης στο Άργος, και ο Αινήσιος ήταν έφορος στη Σπάρτη και ο Πυθόδωρος επώνυμος άρχων στην Αθήνα, έξι μήνες μετά τη μάχη της Ποτίδαιας, μόλις άρχιζε η άνοιξη... (2.2.1). Ακολουθώντας τον τρόπο χρονολογικής έκθεσης που χρησιμοποίησε ο Ελλάνικος ο Μυτιληναίος εξιστορεί τα γεγονότα κατά χρονολογική σειρά και όχι κατά θεματικές ενότητες, και μάλιστα χρόνο με χρόνο, διαιρώντας το έτος σε θέρος (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και χειμώνα (4 μήνες που το κύριο σώμα των αντιπάλων στρατευμάτων αποσύρεται στις βάσεις του): '*γέγραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα*' (2.1).»

3. *α)* 1ε, 2δ, 3α, 4ζ, 5γ

β) 1α, 2δ, 3ε, 4α, 5ε

ΘΕΜΑ 87ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 3-6. (1131)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι. Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστί, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες τόν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα· οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ…κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.***

Μονάδες 30

2. Τι επιδιώκει ο Θουκυδίδης με τη χρήση σύνθετων ρημάτων; Να αναφέρετε ένα παράδειγμα.

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την ομόρριζή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ταξάμενοι*	α) πιθανός
2. *λαβόντες*	β) φευγαλέος
3. *ἀναπείσειν*	γ) χρώμα
4. *ἀποφυγών*	δ) κατάληψη
5. *χρήσασθαι*	ε) τάγμα
	στ) παράλειψη
	ζ) χρήσιμος

Μονάδες 5

β) Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με λέξεις (απλές ή σύνθετες) της νέας ελληνικής γλώσσας, ομόρριζες των ρημάτων που δίνονται σε παρένθεση.

● Οι Κερκυραίοι ήθελαν να πληρώσουν το πρόστιμο κατά δόσεις σε …….. χρονικά διαστήματα (***τάττω***).

● Οι ολιγαρχικοί Κερκυραίοι κατηγόρησαν τον Πειθία ότι επιδίωκε την …….. της Κέρκυρας στους Αθηναίους (***καταδουλῶ***).

● Δεν ήταν συνεπής στην …… της δόσης του δανείου και του επιβλήθηκε πρόστιμο (***ὀφλισκάνω***).

● Ο φίλος μου σήμερα ήταν πολύ ……, κέρδισε στο λαχείο ένα μεγάλο χρηματικό ποσό (***τυγχάνω***).

● Παρά την επιχειρηματολογία του, τελικά δεν ήταν ιδιαίτερα ……, γι' αυτό και η πρότασή του απορρίφθηκε (***πείθω***).

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αυτοί τότε, επειδή και από τον νόμο αποκλείονταν (από το πλεονέκτημα να ορίσουν με συμφωνία το ύψος του προστίμου) και συνάμα μάθαιναν για τον Πειθία ότι, όσο ακόμα είναι μέλος της βουλής, θα καταφέρει να μεταπείσει την πλειοψηφία να θεωρεί τους ίδιους με τους Αθηναίους φίλους και εχθρούς,[1] έκαμαν συνωμοσία[2] και, αφού πήραν μαχαίρια, μπαίνουν[3] στη βουλή ξαφνικά και σκοτώνουν και τον Πειθία και περίπου εξήντα άλλους[4] (από τους) βουλευτές και ιδιώτες· μερικοί όμως άλλοι ομοϊδεάτες με τον Πειθία, λίγοι στον αριθμό, κατέφυγαν στην αθηναϊκή τριήρη που ακόμα ήταν εκεί.[5]

1. Δηλ. όποιους φίλους ή όποιους εχθρούς έχουν οι Αθηναίοι να τους έχουν και οι Κερκυραίοι.
2. Κατά λέξη: ενώθηκαν συνωμοτικά. Εξυπακούεται, βέβαια, ότι στη συνωμοσία συμμετείχαν όχι μόνο οι προδότες, αλλά και φίλοι τους που βρίσκονταν στην Κέρκυρα.
3. Μεταφράζουμε τη χρον. μτχ. *έσελθόντες* με ρήμα και κατά παράταξη με το *κτείνουσι* (κατά λέξη: αφού μπήκαν).
4. Δημοκρατικούς.
5. Δηλ. στην Κέρκυρα.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26-27: «Με τα σύνθετα ρήματα (ενώ συνήθως χρησιμοποιούνται απλά, *κατακληθείς*) και με δύο ή και τρεις προθέσεις, ο Θουκυδίδης επιδιώκει να δηλωθούν βραχυλογικά και πυκνά δύο ή περισσότερες επιρρηματικές σχέσεις του υποκειμένου, ή του αντικειμένου, με τη ρηματική ενέργεια: ***προκατ****αρχόμενοι* (= *διδόντες πρότερον ἢ τοῖς ἄλλοις τὰς καταρχάς*), 1. 25.4, ***ξυμπρο****πέμψαι* [*ξὺν* + *πρὸ* + *πέμπω*], 1.27.2, ***ἀνταν****αγόμενοι* [*ἀντὶ* + *ἀνὰ* + *ἄγομαι*], 1.29.4»

3. α) 1ε, 2δ, 3α, 4β, 5ζ

β)

● Οι Κερκυραίοι ήθελαν να πληρώσουν το πρόστιμο κατά δόσεις σε **τακτά** χρονικά διαστήματα (*τάττω*).
● Οι ολιγαρχικοί Κερκυραίοι κατηγόρησαν τον Πειθία ότι επιδίωκε την **υποδούλωση** της Κέρκυρας στους Αθηναίους (*καταδουλῶ*).
● Δεν ήταν συνεπής στην **εξόφληση** της δόσης του δανείου και του επιβλήθηκε πρόστιμο (*ὀφλισκάνω*).
● Ο φίλος μου σήμερα ήταν πολύ **τυχερός**, κέρδισε στο λαχείο ένα μεγάλο χρηματικό ποσό (*τυγχάνω*).

● Παρά την επιχειρηματολογία του, τελικά δεν ήταν ιδιαίτερα **πειστικός**, γι' αυτό και η πρότασή του απορρίφθηκε (*πείθω*).

ΘΕΜΑ 90ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 3-6. (1134)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι. Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστί, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες τόν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα· οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ…κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.***

Μονάδες 30

2. α) Ποια ήταν η άποψη του Θουκυδίδη για τη στρατηγική του Περικλή;

β) Ποιες ήταν οι συνέπειες του λοιμού και πώς επηρέασε την πολιτική κατάσταση της Αθήνας;

Μονάδες 10

3. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό (**Β′** στήλη) και επίθετο (**Γ′** στήλη) (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της **Α′** στήλης.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἀναπείσειν		
ἀποδῶσιν		
λέγοντες		
ἐχθρούς		
νόμῳ		

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αυτοί τότε, επειδή και από τον νόμο αποκλείονταν (από το πλεονέκτημα να ορίσουν με συμφωνία το ύψος του προστίμου) και συνάμα μάθαιναν για τον Πειθία ότι, όσο ακόμα είναι μέλος της βουλής, θα καταφέρει να μεταπείσει την πλειοψηφία να θεωρεί τους ίδιους με τους Αθηναίους φίλους και εχθρούς,[1] έκαμαν συνωμοσία[2] και, αφού πήραν μαχαίρια, μπαίνουν[3] στη βουλή ξαφνικά και σκοτώνουν και τον Πειθία και περίπου εξήντα άλλους[4] (από τους) βουλευτές και ιδιώτες· μερικοί όμως άλλοι ομοϊδεάτες με τον Πειθία, λίγοι στον αριθμό, κατέφυγαν στην αθηναϊκή τριήρη που ακόμα ήταν εκεί.[5]

1. Δηλ. όποιους φίλους ή όποιους εχθρούς έχουν οι Αθηναίοι να τους έχουν και οι Κερκυραίοι.
2. Κατά λέξη: ενώθηκαν συνωμοτικά. Εξυπακούεται, βέβαια, ότι στη συνωμοσία συμμετείχαν όχι μόνο οι προδότες, αλλά και φίλοι τους που βρίσκονταν στην Κέρκυρα.
3. Μεταφράζουμε τη χρον. μτχ. *ἐσελθόντες* με ρήμα και κατά παράταξη με το *κτείνουσι* (κατά λέξη: αφού μπήκαν).
4. Δημοκρατικούς.
5. Δηλ. στην Κέρκυρα.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18:
α) «Κατά την έναρξη του πελοποννησιακού πολέμου (431 π.Χ.), ο Θουκυδίδης πίστευε στη μεγάλη αξία του Περικλή (μολονότι η οικογενειακή του παράδοση τον συνέδεε με την αντίπαλη παράταξη, των αριστοκρατικών) και στην ορθότητα των βασικών αρχών του πολεμικού του σχεδιασμού: άμυνα στην ξηρά, επίθεση στη θάλασσα, σύνεση και αυτοπεποίθηση.»
β) «Το δεύτερο έτος του πολέμου προσβλήθηκε και ο ίδιος ο Θουκυδίδης από τον καταστρεπτικό λοιμό που εξόντωσε το 1/3 του πληθυσμού της Αττικής ('*...ταῦτα δηλώσω αὐτός τε νοσήσας καὶ ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας*'). Ο ίδιος επέζησε αλλά ο Περικλής πέθανε από τον λοιμό το επόμενο έτος και στην πολιτική ζωή της εμπόλεμης και πολιορκημένης, από τη στεριά, Αθήνας επικράτησε οξεία αντιπαράθεση ανάμεσα στην παράταξη των συντηρητικών αριστοκρατικών και των δημοκρατικών, τους οποίους καθοδηγούσαν πλέον αδίστακτοι δημαγωγοί, με ισχυρότερο τον Κλέωνα.»

3.

Α' ΣΤΗΛΗ	**Β' ΣΤΗΛΗ**	**Γ' ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἀναπείσειν	πειστικότητα / πίστη	πειστικός – ή –ό
ἀποδῶσιν	απόδοση	αποδοτικός –ή –ό

λέγοντες	λόγος	λογικός –ή –ό
ἐχθρούς	έχθρα	εχθρικός – ή –ό
νόμῳ	νομιμότητα	νόμιμος –η –ο

ΘΕΜΑ 459ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 70, 3-6. (4431)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι. Οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστί, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες τόν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα· οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δ᾽ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ…κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.***

Μονάδες 30

2. α) Ποια ήταν η άποψη του Θουκυδίδη για τη στρατηγική του Περικλή;

β) Ποιες ήταν οι συνέπειες του λοιμού και πώς επηρέασε την πολιτική κατάσταση της Αθήνας;

Μονάδες 10

3. α) ειρκτή, παράταξη, τυχερός, υπαγωγή, επίκειται: Με τις λέξεις που σας δίδονται (οι οποίες είναι ομόρριζες με λέξεις του κειμένου) να σχηματίσετε από μία πρόταση στη νέα ελληνική γλώσσα.

Μονάδες 5

β) *καταδουλοῦν, τέμνειν, ξυνίσταντο, λαβόντες, νομίζειν :* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αυτοί τότε, επειδή και από τον νόμο αποκλείονταν (από το πλεονέκτημα να ορίσουν με συμφωνία το ύψος του προστίμου) και συνάμα μάθαιναν για τον Πειθία ότι, όσο ακόμα είναι μέλος της βουλής, θα καταφέρει να μεταπείσει την πλειοψηφία να θεωρεί τους ίδιους με τους Αθηναίους φίλους και εχθρούς,[1] έκαμαν συνωμοσία[2] και, αφού πήραν μαχαίρια, μπαίνουν[3] στη βουλή ξαφνικά και σκοτώνουν και τον Πειθία και περίπου εξήντα άλλους[4] (από τους) βουλευτές και ιδιώτες· μερικοί όμως άλλοι ομοϊδεάτες με τον Πειθία, λίγοι στον αριθμό, κατέφυγαν στην αθηναϊκή τριήρη που ακόμα ήταν εκεί.[5]

1. Δηλ. όποιους φίλους ή όποιους εχθρούς έχουν οι Αθηναίοι να τους έχουν και οι Κερκυραίοι.
2. Κατά λέξη: ενώθηκαν συνωμοτικά. Εξυπακούεται, βέβαια, ότι στη συνωμοσία συμμετείχαν όχι μόνο οι προδότες, αλλά και φίλοι τους που βρίσκονταν στην Κέρκυρα.
3. Μεταφράζουμε τη χρον. μτχ. *έσελθόντες* με ρήμα και κατά παράταξη με το *κτείνουσι* (κατά λέξη: αφού μπήκαν).
4. Δημοκρατικούς.
5. Δηλ. στην Κέρκυρα.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18:
α) «Κατά την έναρξη του πελοποννησιακού πολέμου (431 π.Χ.), ο Θουκυδίδης πίστευε στη μεγάλη αξία του Περικλή (μολονότι η οικογενειακή του παράδοση τον συνέδεε με την αντίπαλη παράταξη, των αριστοκρατικών) και στην ορθότητα των βασικών αρχών του πολεμικού του σχεδιασμού: άμυνα στην ξηρά, επίθεση στη θάλασσα, σύνεση και αυτοπεποίθηση.»
β) «Το δεύτερο έτος του πολέμου προσβλήθηκε και ο ίδιος ο Θουκυδίδης από τον καταστρεπτικό λοιμό που εξόντωσε το 1/3 του πληθυσμού της Αττικής ('*...ταῦτα δηλώσω αὐτός τε νοσήσας καὶ ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας*'). Ο ίδιος επέζησε αλλά ο Περικλής πέθανε από τον λοιμό το επόμενο έτος και στην πολιτική ζωή της εμπόλεμης και πολιορκημένης, από τη στεριά, Αθήνας επικράτησε οξεία αντιπαράθεση ανάμεσα στην παράταξη των συντηρητικών αριστοκρατικών και των δημοκρατικών, τους οποίους καθοδηγούσαν πλέον αδίστακτοι δημαγωγοί, με ισχυρότερο τον Κλέωνα.»

3. *α)*

● Εκτίει ειρκτή δέκα ετών.
● Ο Περικλής ήταν ηγέτης της δημοκρατικής παράταξης στην αρχαία Αθήνα.
● Το επτά είναι ο τυχερός του αριθμός.
● Ο συνήγορος επικαλέστηκε την υπαγωγή στο αντίστοιχο άρθρο του συντάγματος.

● Επίκειται άνοδος της θερμοκρασίας.

β) *καταδουλοῦν* → δουλεία (υπόδουλος, δουλοπρεπής), *τέμνειν* → τομή (ανατομία, σύντομος), *ξυνίσταντο* → σύσταση (συστατικό, σύστημα), *λαβόντες* → λαβή (παραλαβή, κατάληψη), *νομίζειν* → νόμισμα (νομισματικός, νομικός)

ΘΕΜΑ 93ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 71-72. (3177)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη καὶ ἥκιστ᾽ ἂν δουλωθεῖεν ὑπ᾽ Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ᾽ ἢ μιᾷ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. Ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθὺς πρέσβεις περί τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὡς ξυνέφερε καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μή τις ἐπιστροφὴ γένηται. Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Δράσαντες δὲ τοῦτο…μή τις ἐπιστροφὴ γένηται.***

Μονάδες 30

2. Για ποιους λόγους εξορίστηκε ο Θουκυδίδης και πώς η εξορία του επηρέασε τη συγγραφή του έργου του;

Μονάδες 10

3. α) *δράσαντες, βέλτιστα, ἡσυχάζοντας, πείσοντας, πέμπουσι*: Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
νεωτερίζοντας	-μός	
ἐνίκησαν	-ής	
κατέθεντο	-ις	

ἱδρύθη	-μα	
ᾤκουν	-ωρ	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αφού λοιπόν έκαμαν αυτό[1] και κάλεσαν σε συνέλευση τους Κερκυραίους, (τους) είπαν ότι αυτή τους η πράξη ήταν ό,τι το καλύτερο[2] και δε θα υποδουλώνονταν με κανέναν τρόπο πια από τους Αθηναίους, και στο εξής, μένοντας ουδέτεροι[3], κανέναν απ' τους δυο[4] να μη δέχονται, παρά μόνο με ένα πλοίο,[5] ενώ πλοία σε μεγαλύτερο αριθμό να τα θεωρούν εχθρικά. Και αφού μίλησαν, ανάγκασαν (τους Κερκυραίους) να επικυρώσουν την πρότασή τους. Στέλνουν επίσης και στην Αθήνα πρέσβεις αμέσως, για να εξηγήσουν για όσα έγιναν πως ήταν συμφέροντα (για τους Αθηναίους) και να πείσουν αυτούς[6] που είχαν καταφύγει εκεί να μην προβαίνουν σε καμιά εχθρική ενέργεια, για να μην υπάρξει καμιά τιμωρία[7] (αντεκδίκηση).

1. Δηλαδή ο φόνος των δημοκρατικών.
2. Για τους Κερκυραίους.
3. Κατά λέξη: μένοντας ήσυχοι.
4. Αθηναίους ή Λακεδαιμονίους.
5. Δηλαδή αν έρχονται με ένα πλοίο.
6. Τους Κερκυραίους.
7. Κατά την καλύτερη ερμηνεία η φράση σημαίνει «αντίδραση-εκδίκηση κατά των Κερκυραίων από τη μεριά των Αθηναίων».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18-19: «Το 424 π.Χ. ο Θουκυδίδης, ως στρατηγός, δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη, αποικία των Αθηναίων κοντά στις εκβολές του Στρυμόνα, από την επίθεση των Σπαρτιατών. Η περιοχή είχε μεγάλη στρατηγική σημασία για την Αθήνα, επειδή διέθετε άφθονη ναυπηγήσιμη ξυλεία για τις ανάγκες του αθηναϊκού στόλου και βρισκόταν κοντά στα χρυσωρυχεία του Παγγαίου. Ο Θουκυδίδης είχε αποσταλεί εκεί με μικρή μοίρα του αθηναϊκού στόλου για να ελέγχει την περιοχή, όταν ο Σπαρτιάτης στρατηγός Βρασίδας έφτασε με ταχύτατη πορεία από την Πελοπόννησο στη Μακεδονία, σε μια κίνηση αντιπερισπασμού. Οι πολιτικοί του αντίπαλοι τιμώρησαν το Θουκυδίδη με εξορία (‘*Καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν*’) κι αυτός, εξόριστος πια, αφιερώνει όλο το χρόνο του στην ιστορική του έρευνα και συγκεντρώνει πληροφορίες και από τα δύο στρατόπεδα με πολλές μετακινήσεις στους χώρους των συγκρούσεων: ‘και αφού βρέθηκα και στα δύο μέρη, και μάλιστα περισσότερο στις περιοχές που ήλεγχαν οι Πελοποννήσιοι λόγω της εξορίας μου μπορούσα να παρακολουθήσω τις εξελίξεις καλύτερα και πιο άνετα’ (5.26.5)».

3. α) *δράσαντες* → δράση (δράστης, δραστηριότητα), *βέλτιστα* → βελτίωση

(βελτιώνω, βελτιωτικός), *ἡσυχάζοντας* → ησυχία (ησυχαστήριο, καθησυχαστικός), *πείσοντας* → πείσμα (ευπείθεια, απειθής), *πέμπουσι* → πομπή (πομπός, παραπεμπτικό)

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
νεωτερίζοντας	-μός	*νεωτερισμός*
ἐνίκησαν	-ής	*νικητής*
κατέθεντο	-ις	*κατάθεσις*
ἱδρύθη	-μα	*ἵδρυμα*
ᾤκουν	-ωρ	*οἰκήτωρ*

ΘΕΜΑ 96ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 71-72. (1142)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη καὶ ἥκιστ᾽ ἂν δουλωθεῖεν ὑπ᾽ Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ᾽ ἢ μιᾷ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. Ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθὺς πρέσβεις περί τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὡς ξυνέφερε καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μή τις ἐπιστροφὴ γένηται. Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Δράσαντες δὲ τοῦτο…μή τις ἐπιστροφὴ γένηται.***

Μονάδες 30

2. Με ποιες μεθόδους ο Θουκυδίδης διερευνά γεγονότα παλαιότερα του Πελοποννησιακού πολέμου;

Μονάδες 10

3. α) ***ἡγεμών, ἡγήτωρ, ἡγέτης, σχῆμα, σχέσις:*** Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τους ρηματικούς τύπους ***ἡγεῖσθαι*** και ***ἔχοντες*** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**

Μονάδες 5

β) ***γνώμη, πρέσβυς, ἐπιστροφή, ἀγορά, πράγματα:*** Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας

ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αφού λοιπόν έκαμαν αυτό[1] και κάλεσαν σε συνέλευση τους Κερκυραίους, (τους) είπαν ότι αυτή τους η πράξη ήταν ό,τι το καλύτερο[2] και δε θα υποδουλώνονταν με κανέναν τρόπο πια από τους Αθηναίους, και στο εξής, μένοντας ουδέτεροι[3], κανέναν απ' τους δυο[4] να μη δέχονται, παρά μόνο με ένα πλοίο,[5] ενώ πλοία σε μεγαλύτερο αριθμό να τα θεωρούν εχθρικά. Και αφού μίλησαν, ανάγκασαν (τους Κερκυραίους) να επικυρώσουν την πρότασή τους. Στέλνουν επίσης και στην Αθήνα πρέσβεις αμέσως, για να εξηγήσουν για όσα έγιναν πως ήταν συμφέροντα (για τους Αθηναίους) και να πείσουν αυτούς[6] που είχαν καταφύγει εκεί να μην προβαίνουν σε καμιά εχθρική ενέργεια, για να μην υπάρξει καμιά τιμωρία[7] (αντεκδίκηση).

1. Δηλαδή ο φόνος των δημοκρατικών.
2. Για τους Κερκυραίους.
3. Κατά λέξη: μένοντας ήσυχοι.
4. Αθηναίους ή Λακεδαιμονίους.
5. Δηλαδή αν έρχονται με ένα πλοίο.
6. Τους Κερκυραίους.
7. Κατά την καλύτερη ερμηνεία η φράση σημαίνει «αντίδραση-εκδίκηση κατά των Κερκυραίων από τη μεριά των Αθηναίων».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19-20: «Εξετάζοντας τις εξελίξεις ακόμη και πριν από τον Τρωικό πόλεμο ως τα Μηδικά, εκεί που οι πηγές του δεν μπορούσαν, με τα δεδομένα της εποχής, να είναι αξιόπιστες, ο Θουκυδίδης χρησιμοποιεί λογικές μεθόδους και καταγράφει τις ιστορικές αλλαγές με πορίσματα '*εἰκότα*' (= εύλογα, σύμφωνα με τη λογική και την πείρα), '*σημεῖα*' ή '*μαρτύρια*' (= ενδείξεις και αποδείξεις) και '*τεκμήρια*' (= συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η έρευνα).»

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο Θουκυδίδης είχε πλήρη επίγνωση των δυσκολιών του έργου που αναλάμβανε. Στα κεφάλαια 1.2, 1.20-22 και 5.26 καταγράφεται η αγωνία του για την ανεύρεση της αλήθειας: η αυτοψία, η επίσκεψη των πεδίων των μαχών, η συλλογή και αξιολόγηση πληροφοριών, η μελέτη επισήμων κειμένων και κρατικών αρχείων. Για τα παλαιότερα γεγονότα, πριν από τα Μηδικά, παρά την κοπιαστική προσπάθειά του ('*ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι*' 1.1.3) οι δυσκολίες ήταν μεγάλες: οι άνθρωποι δέχονται *ἀβασανίστως*(= άκριτα, χωρίς έλεγχο, 1.20.1) ό,τι λέει ο ένας και ο άλλος ακόμη και για τη γενέτειρά τους. Δεν κουράζονται να αναζητήσουν την αλήθεια ('*ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας*' 1.20.3).»

3. α)

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**
σχέσις	*ἡγεμών*	*σχῆμα*
	ἡγήτωρ	
	ἡγέτης	

β) *γνώμη → γιγνώσκω, πρέσβυς → πρεσβεύω, ἐπιστροφή → ἐπιστρέφω, ἀγορά → ἀγοράζω / ἀγορεύω / ἀγείρω, πράγματα → πραγματεύομαι*

ΘΕΜΑ 99ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 71-72. (1145)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη καὶ ἥκιστ᾽ ἂν δουλωθεῖεν ὑπ᾽ Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ᾽ ἢ μιᾷ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. Ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθὺς πρέσβεις περί τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὡς ξυνέφερε καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μή τις ἐπιστροφὴ γένηται. Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Δράσαντες δὲ τοῦτο…μή τις ἐπιστροφὴ γένηται.***

Μονάδες 30

2. Πώς απαντά ο Θουκυδίδης στο πρόβλημα που αφορά την ηγεμονική δύναμη της Αθήνας;

Μονάδες 10

3. α) νεώριο, νεωτερισμός, σύλληψη, φυγάδευση, άφιξη: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *συγκαλῶ, μηδέτερος, ξυμφέρω, ἀνεπιτήδειος, ξυλλαμβάνω:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αφού λοιπόν έκαμαν αυτό[1] και κάλεσαν σε συνέλευση τους Κερκυραίους, (τους) είπαν ότι αυτή τους η πράξη ήταν ό,τι το καλύτερο[2] και δε θα υποδουλώνονταν με κανέναν τρόπο πια από τους Αθηναίους, και στο εξής, μένοντας ουδέτεροι[3], κανέναν απ' τους δυο[4] να μη δέχονται, παρά μόνο με ένα πλοίο,[5] ενώ πλοία σε μεγαλύτερο αριθμό να τα θεωρούν εχθρικά. Και αφού μίλησαν, ανάγκασαν (τους Κερκυραίους) να επικυρώσουν την πρότασή τους. Στέλνουν επίσης και στην Αθήνα πρέσβεις αμέσως, για να εξηγήσουν για όσα έγιναν πως ήταν συμφέροντα (για τους Αθηναίους) και να πείσουν αυτούς[6] που είχαν καταφύγει εκεί να μην προβαίνουν σε καμιά εχθρική ενέργεια, για να μην υπάρξει καμιά τιμωρία[7] (αντεκδίκηση).

1. Δηλαδή ο φόνος των δημοκρατικών.
2. Για τους Κερκυραίους.
3. Κατά λέξη: μένοντας ήσυχοι.
4. Αθηναίους ή Λακεδαιμονίους.
5. Δηλαδή αν έρχονται με ένα πλοίο.
6. Τους Κερκυραίους.
7. Κατά την καλύτερη ερμηνεία η φράση σημαίνει «αντίδραση-εκδίκηση κατά των Κερκυραίων από τη μεριά των Αθηναίων».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Κατά την άποψη του Θουκυδίδη, βαθύτερη αιτία του Πελοποννησιακού πολέμου ήταν η ανάπτυξη, οικονομική και στρατιωτική, της αθηναϊκής δύναμης. Αυτό καθορίζει και τους βασικούς άξονες του έργου του. Η 'αθηναϊκή συμμαχία' είχε μετατραπεί σε αθηναϊκή ηγεμονία ('*ἀρχή*'). Τα σύμμαχα κράτη του Αιγαίου, της Μακεδονίας, της Θράκης τυπικά μόνον ήταν ανεξάρτητα. Αυτή η ηγεμονική δύναμη της Αθήνας μπορούσε να ενισχυθεί, να περιοριστεί, να τροποποιηθεί ή να καταρρεύσει; Σ' αυτό το βασικό ερώτημα ο Θουκυδίδης προσπαθεί να απαντήσει με την εξονυχιστική παρουσίαση των αιτίων και των αφορμών του πολέμου στο 1ο βιβλίο του, με την αντιπαράθεση αντιπάλων απόψεων στις δημηγορίες του και κυρίως με την πρώτη δημηγορία του Περικλή (1.140-144): η Αθήνα θα μπορούσε να κερδίσει τον πόλεμο με συνετή στρατηγική και αυτοκυριαρχία των πολιτικών και των πολιτών της. Η εκστρατεία της Σικελίας (Βιβλία 6ο-7ο) απέδειξε την ορθότητα της θέσης του Περικλή: άφρονες, φιλόδοξοι δημαγωγοί και πολίτες με ασύνετες, αλλοπρόσαλλες αποφάσεις οδήγησαν την εντυπωσιακότερη ως τότε πολεμική επιχείρηση σε πανωλεθρία.»

3. *α)* νεώριο: *νηί*, νεωτερισμός: *νεωτερίζοντας*, σύλληψη: *ξυλλαβόντες* /

κατέλαβον, φυγάδευση: *καταπεφευγότας / καταφεύγει*, άφιξη: *ἀφικομένης*

β) *συγκαλῶ: σὺν* + *καλέω -ῶ*, *μηδέτερος: μηδὲ* + *ἕτερος* (= άλλος), *ξυμφέρω: ξὺν (σὺν)* + *φέρω*, *ἀνεπιτήδειος: ἀ(ν)-* (στερητικό) + *ἐπιτήδειος* (= κατάλληλος, αρμόζων), *ξυλλαμβάνω: ξὺν (σὺν)* + *λαμβάνω*

ΘΕΜΑ 102ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 71-72. (1161)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη καὶ ἥκιστ᾽ ἂν δουλωθεῖεν ὑπ᾽ Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ᾽ ἢ μιᾷ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. Ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθὺς πρέσβεις περί τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὡς ξυνέφερε καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μή τις ἐπιστροφὴ γένηται. Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Δράσαντες δὲ τοῦτο…μή τις ἐπιστροφὴ γένηται.***

Μονάδες 30

2. Πώς η λογική και η τύχη, κατά τον Θουκυδίδη, επηρεάζουν τις ιστορικές εξελίξεις;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε τις λέξεις-φράσεις της **Α′** στήλης με τη σημασία τους στη **Β′** στήλη (δύο στοιχεία της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ξυγκαλῶ*	α) μένω ουδέτερος
2. *νεωτερίζω*	β) εκεί ακριβώς όπου
3. *τὰ μετέωρα τῆς πόλεως*	γ) όπως όπως
4. *οὗπερ*	δ) υποκινώ σε στάση
5. *ἡσυχάζω*	ε) είμαι νεότερος
	στ) τα ψηλά και οχυρά μέρη της πόλης
	ζ) καλώ σε συνέλευση

Μονάδες 5

β) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την συνώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *δρῶ*	α) *φημί*
2. *ἀφικνοῦμαι*	β) *ἐναντίος*
3. *λέγω*	γ) *ἄριστος*
4. *πολέμιος*	δ) *ἀπέρχομαι*
5. *βέλτιστος*	ε) *ἔρχομαι*
	στ) *πόλεμος*
	ζ) *πράττω*

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αφού λοιπόν έκαμαν αυτό[1] και κάλεσαν σε συνέλευση τους Κερκυραίους, (τους) είπαν ότι αυτή τους η πράξη ήταν ό,τι το καλύτερο[2] και δε θα υποδουλώνονταν με κανέναν τρόπο πια από τους Αθηναίους, και στο εξής, μένοντας ουδέτεροι[3], κανέναν απ' τους δυο[4] να μη δέχονται, παρά μόνο με ένα πλοίο,[5] ενώ πλοία σε μεγαλύτερο αριθμό να τα θεωρούν εχθρικά. Και αφού μίλησαν, ανάγκασαν (τους Κερκυραίους) να επικυρώσουν την πρότασή τους. Στέλνουν επίσης και στην Αθήνα πρέσβεις αμέσως, για να εξηγήσουν για όσα έγιναν πως ήταν συμφέροντα (για τους Αθηναίους) και να πείσουν αυτούς[6] που είχαν καταφύγει εκεί να μην προβαίνουν σε καμιά εχθρική ενέργεια, για να μην υπάρξει καμιά τιμωρία[7] (αντεκδίκηση).

1. Δηλαδή ο φόνος των δημοκρατικών.
2. Για τους Κερκυραίους.
3. Κατά λέξη: μένοντας ήσυχοι.
4. Αθηναίους ή Λακεδαιμονίους.
5. Δηλαδή αν έρχονται με ένα πλοίο.
6. Τους Κερκυραίους.
7. Κατά την καλύτερη ερμηνεία η φράση σημαίνει «αντίδραση-εκδίκηση κατά των Κερκυραίων από τη μεριά των Αθηναίων».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Δεν θα ήταν ορθό να θεωρήσει επιπόλαια κανείς τον Θουκυδίδη 'απαισιόδοξο' που δίνει μια κατάμαυρη εικόνα της ανθρωπότητας. Η λογική αποτελεί τη μόνη αξία, στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος. Οι θεοί δεν επεμβαίνουν στις ιστορικές εξελίξεις (όπως πίστευαν πολλοί σημαντικοί άνθρωποι και ο Ηρόδοτος ανάμεσά τους) και η τύχη δεν είναι υπερφυσική δύναμη αλλά συγκυρίες, εξελίξεις που δεν μπορεί να τις προβλέψει ο άνθρωπος. Ο Περικλής τονίζει ότι οι εξελίξεις των πραγμάτων μπορεί να είναι τελείως απρόβλεπτες και γι' αυτό συνήθως κατηγορούμε την τύχη για '*ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῇ*' (1.140.1). Η αθηναϊκή τριήρης που έφερνε τη διαταγή στην Μυτιλήνη (η οποία είχε αποστατήσει από την συμμαχία) να θανατωθούν όλοι οι ενήλικοι άντρες και να πουληθούν δούλοι οι γυναίκες και τα παιδιά (3.36.2), κινήθηκε αργά στο Αιγαίο, γιατί το πλήρωμα είχε συνείδηση ότι έπλεαν '*ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον*' (3.49.4), ότι πήγαιναν να εκτελέσουν μια διαταγή πρωτοφανή ('*ὠμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα*', 3.36.4). Ο παραλογισμός του πολέμου φτάνει στο αποκορύφωμά του στη γενική σφαγή, τελείως αναίτια, του άμαχου πληθυσμού, ακόμα και των μαθητών του σχολείου, της βοιωτικής Μυκαλησσού, από Θράκες μισθοφόρους ('*... καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας*', 7.29.5). Πράγματι

αυτή η συμφορά ήταν ***ἀδόκητος*** και *δεινή*.»

3. *α)* 1ζ, 2δ, 3στ, 4β, 5α,

β) 1ζ, 2ε, 3α, 4β, 5γ

ΘΕΜΑ 105ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 71-72. (1171)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη καὶ ἥκιστ᾽ ἂν δουλωθεῖεν ὑπ᾽ Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ᾽ ἢ μιᾷ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. Ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθὺς πρέσβεις περί τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὡς ξυνέφερε καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μή τις ἐπιστροφὴ γένηται. Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Δράσαντες δὲ τοῦτο…μή τις ἐπιστροφὴ γένηται.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι τα γνωρίσματα του ηγέτη που χαρακτηρίζουν την πολιτική φυσιογνωμία του Περικλή;

Μονάδες 10

3. α) Να σχηματίσετε για καθεμία από τις λέξεις της **Α′** στήλης ένα παράγωγο επίθετο της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με την κατάληξη που δίνεται στη **Β′** στήλη.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἀγορά	-αῖος	
δῆμος	-ιος	
γνώμη	-ικός	
πρᾶγμα	-ικός	
νύξ	-ινός	

Μονάδες 5

β) κατάληψη, ευπιστία, παράθεση, επινίκια, ίδρυμα: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αφού λοιπόν έκαμαν αυτό[1] και κάλεσαν σε συνέλευση τους Κερκυραίους, (τους) είπαν ότι αυτή τους η πράξη ήταν ό,τι το καλύτερο[2] και δε θα υποδουλώνονταν με κανέναν τρόπο πια από τους Αθηναίους, και στο εξής, μένοντας ουδέτεροι[3], κανέναν απ' τους δυο[4] να μη δέχονται, παρά μόνο με ένα πλοίο,[5] ενώ πλοία σε μεγαλύτερο αριθμό να τα θεωρούν εχθρικά. Και αφού μίλησαν, ανάγκασαν (τους Κερκυραίους) να επικυρώσουν την πρότασή τους. Στέλνουν επίσης και στην Αθήνα πρέσβεις αμέσως, για να εξηγήσουν για όσα έγιναν πως ήταν συμφέροντα (για τους Αθηναίους) και να πείσουν αυτούς[6] που είχαν καταφύγει εκεί να μην προβαίνουν σε καμιά εχθρική ενέργεια, για να μην υπάρξει καμιά τιμωρία[7] (αντεκδίκηση).

1. Δηλαδή ο φόνος των δημοκρατικών.
2. Για τους Κερκυραίους.
3. Κατά λέξη: μένοντας ήσυχοι.
4. Αθηναίους ή Λακεδαιμονίους.
5. Δηλαδή αν έρχονται με ένα πλοίο.
6. Τους Κερκυραίους.
7. Κατά την καλύτερη ερμηνεία η φράση σημαίνει «αντίδραση-εκδίκηση κατά των Κερκυραίων από τη μεριά των Αθηναίων».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21-22: «Το πρότυπο του ηγέτη το ενσαρκώνει ο Περικλής (2.65.1-9) με την πολιτική του οξυδέρκεια (‘πρόνοια’), την ευρύτερη αποδοχή του από το λαό της πόλης του (‘*δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι και τῇ γνώμῃ*’), την ανωτερότητά του ως προς το χρήμα (‘*χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος*’) και το πολιτικό του θάρρος να λέει την αλήθεια στο λαό, ακόμη κι αν προκαλούσε την οργή του (‘*ἔχων ἐπ᾽ ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν*’). Αρκετές σύντομες φράσεις του μεγάλου πολιτικού, όπως τις καταγράφει ο Θουκυδίδης, έχουν καταστεί ‘γνωμικά’, με γενικότερη διαχρονική αξία, π.χ. ‘*οἱ καιροὶ οὐ μενετοί*’ (1.142.1), (χρειάζεται ταχύτητα ενεργειών κατά τη διάρκεια του πολέμου γιατί οι ευκαιρίες δεν περιμένουν), ‘*μέγα τὸ τῆς θαλάσσης κράτος*’ (1.143.5) (έχει μεγάλη σημασία το να ελέγχει κανείς στρατιωτικά τις θαλάσσιες συγκοινωνίες).»

3. α)

Α΄ ΣΤΗΛΗ	**Β΄ ΣΤΗΛΗ**	**Γ΄ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἀγορά	-αῖος	*ἀγοραῖος*
δῆμος	-ιος	*δήμιος*

γνώμη	-ικός	*γνωμικός*
πρᾶγμα	-ικός	*πραγματικός*
νύξ	-ινός	*νυκτερινός*

β) κατάληψη: *ξυλλαβόντες* / *κατέλαβον*, ευπιστία: *πείσοντας* / *ἔπεισαν*, παράθεση: *κατέθεντο* / *ἐπιτίθενται*, επινίκια: *ἐνίκησαν*, ίδρυμα: *ἱδρύθη*

ΘΕΜΑ 108ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 71-72. (1182)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη καὶ ἥκιστ᾽ ἂν δουλωθεῖεν ὑπ᾽ Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ᾽ ἢ μιᾷ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. Ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθὺς πρέσβεις περί τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὡς ξυνέφερε καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μή τις ἐπιστροφὴ γένηται. Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Δράσαντες δὲ τοῦτο…μή τις ἐπιστροφὴ γένηται.***

Μονάδες 30

2. Ποιο γνώρισμα σκέψης και μεθόδου χαρακτηρίζει τον Θουκυδίδη, όταν στοχάζεται για τα γεγονότα και τη συμπεριφορά του ανθρώπου; Ποια πορεία ακολουθεί ο ιστορικός;

Μονάδες 10

3. α) *κατατίθεμαι, ἀφικνοῦμαι, ἀκρόπολις, ξυλλέγω, καταλαμβάνω:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

β) *δουλωθεῖεν, γνώμην, νεωτερίζοντας, ἐλθούσης, μαχόμενοι:* Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου από μία ομόρριζη της αρχαίας ή νέας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αφού λοιπόν έκαμαν αυτό[1] και κάλεσαν σε συνέλευση τους Κερκυραίους, (τους) είπαν ότι αυτή τους η πράξη ήταν ό,τι το καλύτερο[2] και δε θα υποδουλώνονταν με κανέναν τρόπο πια από τους Αθηναίους, και στο εξής, μένοντας ουδέτεροι[3], κανέναν απ' τους δυο[4] να μη δέχονται, παρά μόνο με ένα πλοίο,[5] ενώ πλοία σε μεγαλύτερο αριθμό να τα θεωρούν εχθρικά. Και αφού μίλησαν, ανάγκασαν (τους Κερκυραίους) να επικυρώσουν την πρότασή τους. Στέλνουν επίσης και στην Αθήνα πρέσβεις αμέσως, για να εξηγήσουν για όσα έγιναν πως ήταν συμφέροντα (για τους Αθηναίους) και να πείσουν αυτούς[6] που είχαν καταφύγει εκεί να μην προβαίνουν σε καμιά εχθρική ενέργεια, για να μην υπάρξει καμιά τιμωρία[7] (αντεκδίκηση).

1. Δηλαδή ο φόνος των δημοκρατικών.
2. Για τους Κερκυραίους.
3. Κατά λέξη: μένοντας ήσυχοι.
4. Αθηναίους ή Λακεδαιμονίους.
5. Δηλαδή αν έρχονται με ένα πλοίο.
6. Τους Κερκυραίους.
7. Κατά την καλύτερη ερμηνεία η φράση σημαίνει «αντίδραση-εκδίκηση κατά των Κερκυραίων από τη μεριά των Αθηναίων».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο βαθύς στοχασμός του ιστορικού πάνω στα γεγονότα και στη συμπεριφορά των ανθρώπων, φαίνεται, όπως και στους μεγάλους τραγικούς, στην τάση για γενίκευση που αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα της σκέψης και της μεθόδου του. Ανάγεται από το συγκεκριμένο γεγονός στο γενικό και πανανθρώπινο και θεμελιώνει την κρίση των πολιτικών στις δημηγορίες και τις δικές του προσωπικές παρατηρήσεις σε γενικές αρχές. Έτσι τα 'γνωμικά' και τα 'αποφθέγματα' στο έργο του δεν έχουν χαρακτήρα διδακτισμού και δεοντολογίας αλλά είναι το απόσταγμα της έρευνας και του συλλογισμού μιας συγγραφικής ιδιοφυίας που έχει αξιοποιήσει τη γνώση των αρχών και της μεθόδου της ιατρικής, των σοφιστών και της τραγωδίας.
Ο Θουκυδίδης έζησε στα παιδικά και στα νεανικά του χρόνια τις λαμπρότερες μέρες της Αθήνας και του αρχαίου κόσμου γενικότερα, τον παρατεταμένο αδυσώπητο πόλεμο επί είκοσι επτά έτη και είδε την Αθήνα ρημαγμένη και τα ιστορικά τείχη του Θεμιστοκλή κατεδαφισμένα. Έγραψε με μοναδική ειλικρίνεια και αμεροληψία τα γεγονότα του πολέμου και άφησε μια αθάνατη εικόνα της αθηναϊκής δημοκρατίας στον Επιτάφιο του Περικλή για τους πρώτους νεκρούς του πολέμου (2.35-46).»

3. α) *κατατίθεμαι: κατὰ + τίθεμαι, ἀφικνοῦμαι: ἀπὸ + ἱκνέομαι -οῦμαι* (κατά τη σύνθεση συνέβη έκθλιψη και δάσυνση), *ἀκρόπολις: ἄκρος* (= ο πιο ψηλός) + *πόλις* (σύνθετο από συγχώνευση σε μία λέξη της φράσης *ἄκρα πόλις*), *ξυλλέγω: ξὺν (σὺν)* + *λέγω* (= συλλέγω), *καταλαμβάνω: κατὰ + λαμβάνω*

β) *δουλωθεῖεν* → δούλος (δουλεία, υποδούλωση), *γνώμην* → γνώμονας (γνωμικό, γνωμάτευση), *νεωτερίζοντας* → νεωτερισμός (νεωτεριστής, νεωτερικός), *ἐλθούσης* → παρελθόν (έλευση, προσήλυτος), *μαχόμενοι* → μαχητής (μαχητικότητα, μάχιμος)

ΘΕΜΑ 111ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 71-72. (1196)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη καὶ ἥκιστ᾽ ἂν δουλωθεῖεν ὑπ᾽ Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ᾽ ἢ μιᾷ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. Ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθὺς πρέσβεις περί τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὡς ξυνέφερε καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μή τις ἐπιστροφὴ γένηται. Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Δράσαντες δὲ τοῦτο…μή τις ἐπιστροφὴ γένηται.***

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο παραθέτει ο Θουκυδίδης τους λόγους των ομιλητών στις δημηγορίες του και γιατί;

Μονάδες 10

3. α) πεπραγμένα, διαφυγή, σύλληψη, πειστικότητα, μαχητής: Με τις λέξεις που δίνονται (οι οποίες είναι ομόρριζες με λέξεις του κειμένου) να σχηματίσετε από μία πρόταση στη νέα ελληνική γλώσσα.

Μονάδες 5

β) *ἐπικυρῶσαι, διδάξοντας, ἠνάγκασαν, ἐπιστροφή, γένηται:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αφού λοιπόν έκαμαν αυτό[1] και κάλεσαν σε συνέλευση τους Κερκυραίους, (τους) είπαν ότι αυτή τους η πράξη ήταν ό,τι το καλύτερο[2] και δε θα υποδουλώνονταν με κανέναν τρόπο πια από τους Αθηναίους, και στο εξής, μένοντας ουδέτεροι[3], κανέναν απ' τους δυο[4] να μη δέχονται, παρά μόνο με ένα πλοίο,[5] ενώ πλοία σε μεγαλύτερο αριθμό να τα θεωρούν εχθρικά. Και αφού μίλησαν, ανάγκασαν (τους Κερκυραίους) να επικυρώσουν την πρότασή τους. Στέλνουν επίσης και στην Αθήνα πρέσβεις αμέσως, για να εξηγήσουν για όσα έγιναν πως ήταν συμφέροντα (για τους Αθηναίους) και να πείσουν αυτούς[6] που είχαν καταφύγει εκεί να μην προβαίνουν σε καμιά εχθρική ενέργεια, για να μην υπάρξει καμιά τιμωρία[7] (αντεκδίκηση).

1. Δηλαδή ο φόνος των δημοκρατικών.
2. Για τους Κερκυραίους.
3. Κατά λέξη: μένοντας ήσυχοι.
4. Αθηναίους ή Λακεδαιμονίους.
5. Δηλαδή αν έρχονται με ένα πλοίο.
6. Τους Κερκυραίους.
7. Κατά την καλύτερη ερμηνεία η φράση σημαίνει «αντίδραση-εκδίκηση κατά των Κερκυραίων από τη μεριά των Αθηναίων».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24-25: «Για τους λόγους που εκφωνήθηκαν από πολιτικούς και στρατιωτικούς κατά την προετοιμασία του πολέμου ή κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων η δήλωση του Θουκυδίδη είναι σαφής· η δυσκολία να παρατεθούν αυτολεξεί ήταν μεγάλη ακόμη και για τις περιπτώσεις που ο ίδιος ήταν ανάμεσα στο ακροατήριο (1.22.1). Οι δημηγορίες στο έργο του Θουκυδίδη αποδίδουν τα κίνητρα, τους σχεδιασμούς, τους στόχους των ομιλητών και επίσης την προσωπικότητά τους, τις ιδέες τους, το ήθος τους. Οι δημηγορίες αποτελούν σημαντικό στοιχείο στην επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων και μάλιστα καθώς βρίσκονται σε αντιστοιχία με τα μεγάλα γεγονότα του πολέμου αλλά και μεταξύ τους με το σχήμα 'θέση'-'αντίθεση', με το οποίο κάθε ζήτημα εξετάζεται και από την αντίθετη άποψη. Ο Θουκυδίδης δηλώνει ότι δεν απομακρύνθηκε από την κεντρική ιδέα των λόγων ('*ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων*', 1.22.1) και, εφόσον ήταν αδύνατο να τους παραθέσει αυτολεξεί, έγραψε σύμφωνα με τη δική του κρίση ό,τι ήταν προσφορότερο να λεχθεί στην κάθε περίπτωση. Στις δημηγορίες, στην παρουσίαση των απόψεων, στη δομή, στην επιχειρηματολογία φαίνεται και η ικανότητα του ιστορικού να αναλύει τα γεγονότα και το βάθος της σκέψης του. Από τον τρόπο που δηλώνει ότι προχώρησε στη σύνθεση των δημηγοριών, δεν

πρέπει να περιμένει κανείς ‘φυσικότητα’ ως προς διαλεκτικές διαφοροποιήσεις των ομιλητών ανάλογα με τον τόπο καταγωγής τους.»

3. *α)*
πεπραγμένα → Κυκλοφόρησαν τα πεπραγμένα του ιατρικού συνεδρίου για την παχυσαρκία.
διαφυγή → Τα παιδιά βρίσκουν τρόπους διαφυγής μέσα από το παιχνίδι.
σύλληψη → Ύστερα από μια περιπετειώδη καταδίωξη ακολούθησε η σύλληψη των κακοποιών.
πειστικότητα → Με λογικά επιχειρήματα ενίσχυσε την πειστικότητα των λόγων του.
μαχητής → Υπήρξε πάντα ένας ακούραστος μαχητής της δημοκρατίας.

β) *ἐπικυρῶσαι* → επικύρωση (έγκυρος, ακυρωτικός), *διδάξοντας* → διδάσκαλος (διδασκαλία, δίδαγμα), *ἠνάγκασαν* → εξαναγκασμός (αναγκαιότητα, καταναγκαστικός), *ἐπιστροφή* → αναστροφή (καταστροφικός, περίστροφο), *γένηται* → γένος (γενεά, γένεση)

ΘΕΜΑ 114ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 71-72. (1236)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη καὶ ἥκιστ᾽ ἂν δουλωθεῖεν ὑπ᾽ Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ᾽ ἢ μιᾷ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. Ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθὺς πρέσβεις περί τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὡς ξυνέφερε καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μή τις ἐπιστροφὴ γένηται. Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Δράσαντες δὲ τοῦτο…μή τις ἐπιστροφὴ γένηται.***

Μονάδες 30

2. Ποια θέματα περιλαμβάνονται στο πρώτο βιβλίο των *Ιστοριών* του Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *πολέμιος*	α) *κάκιστος*
2. *ἀνεπιτήδειος*	β) *μέγιστον*
3. *πλέον*	γ) *φίλος*
4. *βέλτιστος*	δ) *ἥδιστος*
5. *δουλῶ*	ε) *ἔλαττον*
	στ) *ἐπιτήδειος*
	ζ) *ἐλευθερῶ*

Μονάδες 5

β) Να αντιστοιχίσετε τα ομόρριζα προς τις λέξεις ***δράσαντες, διδάξοντας, ἐνίκησαν*** (**Α′** στήλη) ουσιαστικά: ***δρᾶμα, δρᾶσις, δίδαγμα, διδακτήριον, νικητής*** με την κατηγορία στην οποία ανήκουν (**Β′** στήλη) (μία κατηγορία περισσεύει).

Α′	**Β′**
1. *δρᾶμα*	α) ενέργεια ή κατάσταση
2. *δρᾶσις*	β) όργανο ή μέσο ενέργειας
3. *δίδαγμα*	γ) τόπος
4. *διδακτήριον*	δ) αποτέλεσμα ενέργειας
5. *νικητής*	ε) πρόσωπο που ενεργεί

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αφού λοιπόν έκαμαν αυτό[1] και κάλεσαν σε συνέλευση τους Κερκυραίους, (τους) είπαν ότι αυτή τους η πράξη ήταν ό,τι το καλύτερο[2] και δε θα υποδουλώνονταν με κανέναν τρόπο πια από τους Αθηναίους, και στο εξής, μένοντας ουδέτεροι[3], κανέναν απ' τους δυο[4] να μη δέχονται, παρά μόνο με ένα πλοίο,[5] ενώ πλοία σε μεγαλύτερο αριθμό να τα θεωρούν εχθρικά. Και αφού μίλησαν, ανάγκασαν (τους Κερκυραίους) να επικυρώσουν την πρότασή τους. Στέλνουν επίσης και στην Αθήνα πρέσβεις αμέσως, για να εξηγήσουν για όσα έγιναν πως ήταν συμφέροντα (για τους Αθηναίους) και να πείσουν αυτούς[6] που είχαν καταφύγει εκεί να μην προβαίνουν σε καμιά εχθρική ενέργεια, για να μην υπάρξει καμιά τιμωρία[7] (αντεκδίκηση).

1. Δηλαδή ο φόνος των δημοκρατικών.
2. Για τους Κερκυραίους.
3. Κατά λέξη: μένοντας ήσυχοι.
4. Αθηναίους ή Λακεδαιμονίους.
5. Δηλαδή αν έρχονται με ένα πλοίο.
6. Τους Κερκυραίους.
7. Κατά την καλύτερη ερμηνεία η φράση σημαίνει «αντίδραση-εκδίκηση κατά των Κερκυραίων από τη μεριά των Αθηναίων».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25: «Στο 1ο βιβλίο των *Ἱστοριῶν* του Θουκυδίδη εξετάζονται τα αίτια του πολέμου, εξαίρεται η σημασία του, εκτίθεται η μέθοδος του συγγραφέα (κεφ. 1, 20-22), ερευνώνται οι ιστορικές εξελίξεις από το μακρινό παρελθόν ως τις παραμονές του πολέμου (‘Αρχαιολογία’, κεφ. 2-19), η ανάπτυξη της αθηναϊκής δύναμης κατά την ‘πεντηκονταετία’, 479-432 π.Χ. (κεφ. 89-117), οι τελευταίες διπλωματικές προσπάθειες, οι δυνάμεις των αντιπάλων.»

3. α) 1γ, 2στ, 3ε, 4α, 5ζ

β) 1δ, 2α, 3δ, 4γ, 5ε

ΘΕΜΑ 117ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 71-72. (1244)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη καὶ ἥκιστ᾽ ἂν δουλωθεῖεν ὑπ᾽ Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ᾽ ἢ μιᾷ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. Ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθὺς πρέσβεις περί τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὡς ξυνέφερε καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μή τις ἐπιστροφὴ γένηται. Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Δράσαντες δὲ τοῦτο…μή τις ἐπιστροφὴ γένηται.***

Μονάδες 30

2. Να αναφέρετε τρία (3) χαρακτηριστικά του θουκυδίδειου ύφους.

Μονάδες 10

3. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό (**Β΄** στήλη) και επίθετο (**Γ΄** στήλη) (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της **Α΄** στήλης.

Α΄ ΣΤΗΛΗ	**Β΄ ΣΤΗΛΗ**	**Γ΄ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἐνίκησαν		
ἐπιτίθενται		
εἶχον		
κατέλαβον		
ἔπεισαν		

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αφού λοιπόν έκαμαν αυτό[1] και κάλεσαν σε συνέλευση τους Κερκυραίους, (τους) είπαν ότι αυτή τους η πράξη ήταν ό,τι το καλύτερο[2] και δε θα υποδουλώνονταν με κανέναν τρόπο πια από τους Αθηναίους, και στο εξής, μένοντας ουδέτεροι[3], κανέναν απ' τους δυο[4] να μη δέχονται, παρά μόνο με ένα πλοίο,[5] ενώ πλοία σε μεγαλύτερο αριθμό να τα θεωρούν εχθρικά. Και αφού μίλησαν, ανάγκασαν (τους Κερκυραίους) να επικυρώσουν την πρότασή τους. Στέλνουν επίσης και στην Αθήνα πρέσβεις αμέσως, για να εξηγήσουν για όσα έγιναν πως ήταν συμφέροντα (για τους Αθηναίους) και να πείσουν αυτούς[6] που είχαν καταφύγει εκεί να μην προβαίνουν σε καμιά εχθρική ενέργεια, για να μην υπάρξει καμιά τιμωρία[7] (αντεκδίκηση).

1. Δηλαδή ο φόνος των δημοκρατικών.
2. Για τους Κερκυραίους.
3. Κατά λέξη: μένοντας ήσυχοι.
4. Αθηναίους ή Λακεδαιμονίους.
5. Δηλαδή αν έρχονται με ένα πλοίο.
6. Τους Κερκυραίους.
7. Κατά την καλύτερη ερμηνεία η φράση σημαίνει «αντίδραση-εκδίκηση κατά των Κερκυραίων από τη μεριά των Αθηναίων».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26-27: «Τρία χαρακτηριστικά του θουκυδίδειου ύφους είναι τα ακόλουθα:
α) Το ουδέτερο πληθυντικού, με άρθρο ή χωρίς άρθρο, αντί για επίρρημα: '*δυνάμει ὄντες...**ὁμοῖα*** (= *ὁμοίως*) *τοῖς Ἑλλήνων πλουσιωτάτοις*', 1.25.4, '*Κερκυραίοις **ἐναντία*** (= *ἐναντίον*) *πολεμήσοντες*', 1.28.1, '*παρεσκευάζοντο **τὰ κράτιστα*** (= κράτιστα) *νεῶν στόλον*', 1.31.1.
β) Η χρήση του ουδετέρου του επιθέτου αντί αφηρημένου ουσιαστικού: '*τὸ εὔδαιμον* (= *ἡ εὐδαιμονία*) *τὸ ἐλεύθερον* (= *ἡ ἐλευθερία*) *τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὔψυχον* (= *ἡ εὐψυχία*)' 2.43.4.
γ) Ρήματα σύνθετα (ενώ συνήθως χρησιμοποιούνται απλά, ***κατακληθείς*** 1.24.2) και με δύο ή και τρεις προθέσεις για να δηλωθούν βραχυλογικά και πυκνά δύο ή περισσότερες επιρρηματικές σχέσεις του υποκειμένου ή του αντικειμένου με τη ρηματική ενέργεια: ***προκατ***αρχόμενοι (= *διδόντες πρότερον ἢ τοῖς ἄλλοις τὰς **κατ**αρχάς*), 1.25.4, ***ξυμπρο***πέμψαι, 1.27.2, ***ἀντανα***γόμενοι, 1.29.4.»

ή εναλλακτικά

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26-27: «Τρία χαρακτηριστικά του θουκυδίδειου ύφους

είναι τα ακόλουθα:
α) Η επισώρευση αιτιολογικών προτάσεων και προσδιορισμών φανερώνει την προσπάθεια του ιστορικού να διαφωτίσει πλήρως τα αίτια των γεγονότων:
'*Κορίνθιοι δὲ κατά τε τὸ δίκαιον ὑπεδέξαντο τὴν τιμωρίαν* ***νομίζοντες*** *οὐχ ἧσσον ἑαυτῶν εἶναι τὴν ἀποικίαν ἢ Κερκυραίων, ἅμα δὲ καὶ* ***μίσει*** *τῶν Κερκυραίων,* ***ὅτι*** *αὐτῶν* ***παρημέλουν*** *ὄντες ἄποικοι*' (*ὑπεδέξαντο* ***ἐπεὶ ἐνόμιζον*** *καὶ* ***ἐπεὶ ἐμίσουν*** *τοὺς Κερκυραίους, ἐμίσουν...* ***ὅτι...*** ***παρημέλουν***), 1.25.3.
'*Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠπείγοντο πρὸς τὸν Ἀσσίναρον ποταμόν,* ***ἅμα μὲν βιαζόμενοι*** *ὑπό τῆς πανταχόθεν προσβολῆς ἱππέων τε πολλῶν καὶ τοῦ ἄλλου ὄχλου,* ***οἰόμενοι*** *ῥᾷόν τι σφίσιν ἔσεσθαι, ἢν διαβῶσι τὸν ποταμόν,* ***ἅμα δ' ὑπὸ*** *τῆς ταλαιπωρίας* ***καὶ*** *τοῦ πιεῖν* ***ἐπιθυμίᾳ***» (*ἠπείγοντο* **1)** *ἐπεὶ ἅμα μὲν ἐβιάζοντο* **2)** *ἅμα δὲ ἐπεθύμουν πιεῖν· ἠπείγοντο ἐπεὶ ᾤοντο*, παρενθετικά), 7.84.2.
β) Πάρισα και ομοιοτέλευτα. Η χρησιμοποίηση σχημάτων λόγου, κατά τα οποία α) μια φράση έχει ίσο αριθμό συλλαβών ή αντιστοιχία λέξεων με την προηγούμενή της (*πάρισον*), β) στο τέλος επαλλήλων περιόδων ή προτάσεων τοποθετούνται λέξεις με όμοια κατάληξη (*όμοιοτέλευτον*): '*ξυνέβαινε δὲ τὸν μὲν πολεμιώτατον αὐτοῖς εἶναι, Δημοσθένη, διὰ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ Πύλῳ, τὸν δὲ διὰ τὰ αὐτὰ ἐπιτηδειότατον*', 7.86.3, '*ἔργον... τοῖς τε κρατήσασι λαμπρότατον καὶ τοῖς διαφθαρεῖσι δυστυχέστατον*' 7.87.5.
γ) Η συνεχής χρήση των αντιθέσεων, η αφθονία των ετερόπτωτων προσδιορισμών (εκεί που ένα απλούστερο κείμενο θα είχε δευτερεύουσα πρόταση), η περίπλοκη σύνταξη, οι μακρές περίοδοι στο λόγο, τα εντυπωσιακά ρητορικά σχήματα είναι χαρακτηριστικά υψηλού λογοτεχνικού ύφους.»

3.

Α' ΣΤΗΛΗ	**Β' ΣΤΗΛΗ**	**Γ' ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἐνίκησαν	νικητής	νικητήριος –α –ο
ἐπιτίθενται	επίθεση	επιθετικός –ή –ό
εἶχον	σχέση	σχετικός –ή –ό
κατέλαβον	κατάληψη	καταληπτικός –ή –ό
ἔπεισαν	πειστικότητα	πειστικός –ή –ό

ΘΕΜΑ 120ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 71-72. (1728)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη καὶ ἥκιστ᾽ ἂν δουλωθεῖεν ὑπ᾽ Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ᾽ ἢ μιᾷ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. Ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθὺς πρέσβεις περί τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὡς ξυνέφερε καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μή τις ἐπιστροφὴ γένηται. Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Δράσαντες δὲ τοῦτο…μή τις ἐπιστροφὴ γένηται.***

Μονάδες 30

2. Ποιες συνέπειες είχε για τον ίδιο τον Θουκυδίδη η αποτυχία του ως στρατηγού στην Αμφίπολη (424 π.Χ.);

Μονάδες 10

3. α) *πράγματα, ἔχοντες, κατέλαβον, δῆμος, ἀγοράν:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) *ἵδρυμα, ἵδρυσις, οἰκήτωρ, οἴκημα, οἴκησις:* Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τους ρηματικούς τύπους ***ἱδρύθη*** και ***ᾤκουν*** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αφού λοιπόν έκαμαν αυτό[1] και κάλεσαν σε συνέλευση τους Κερκυραίους, (τους) είπαν ότι αυτή τους η πράξη ήταν ό,τι το καλύτερο[2] και δε θα υποδουλώνονταν με κανέναν τρόπο πια από τους Αθηναίους, και στο εξής, μένοντας ουδέτεροι[3], κανέναν απ' τους δυο[4] να μη δέχονται, παρά μόνο με ένα πλοίο,[5] ενώ πλοία σε μεγαλύτερο αριθμό να τα θεωρούν εχθρικά. Και αφού μίλησαν, ανάγκασαν (τους Κερκυραίους) να επικυρώσουν την πρότασή τους. Στέλνουν επίσης και στην Αθήνα πρέσβεις αμέσως, για να εξηγήσουν για όσα έγιναν πως ήταν συμφέροντα (για τους Αθηναίους) και να πείσουν αυτούς[6] που είχαν καταφύγει εκεί να μην προβαίνουν σε καμιά εχθρική ενέργεια, για να μην υπάρξει καμιά τιμωρία[7] (αντεκδίκηση).

1. Δηλαδή ο φόνος των δημοκρατικών.
2. Για τους Κερκυραίους.
3. Κατά λέξη: μένοντας ήσυχοι.
4. Αθηναίους ή Λακεδαιμονίους.
5. Δηλαδή αν έρχονται με ένα πλοίο.
6. Τους Κερκυραίους.
7. Κατά την καλύτερη ερμηνεία η φράση σημαίνει «αντίδραση-εκδίκηση κατά των Κερκυραίων από τη μεριά των Αθηναίων».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18-19: «Το 424 π.Χ. ο Θουκυδίδης, ως στρατηγός, δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη, αποικία των Αθηναίων κοντά στις εκβολές του Στρυμόνα, από την επίθεση των Σπαρτιατών. Η περιοχή είχε μεγάλη στρατηγική σημασία για την Αθήνα, επειδή διέθετε άφθονη ναυπηγήσιμη ξυλεία για τις ανάγκες του αθηναϊκού στόλου και βρισκόταν κοντά στα χρυσωρυχεία του Παγγαίου. Ο Θουκυδίδης είχε αποσταλεί εκεί με μικρή μοίρα του αθηναϊκού στόλου για να ελέγχει την περιοχή, όταν ο Σπαρτιάτης στρατηγός Βρασίδας έφτασε με ταχύτατη πορεία από την Πελοπόννησο στη Μακεδονία, σε μια κίνηση αντιπερισπασμού. Οι πολιτικοί του αντίπαλοι τιμώρησαν το Θουκυδίδη με εξορία (‘*Καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν*’) κι αυτός, εξόριστος πια, αφιερώνει όλο το χρόνο του στην ιστορική του έρευνα και συγκεντρώνει πληροφορίες και από τα δύο στρατόπεδα με πολλές μετακινήσεις στους χώρους των συγκρούσεων: ‘και αφού βρέθηκα και στα δύο μέρη, και μάλιστα περισσότερο στις περιοχές που ήλεγχαν οι Πελοποννήσιοι λόγω της εξορίας μου μπορούσα να παρακολουθήσω τις εξελίξεις καλύτερα και πιο άνετα’ (5.26.5). Δεν είναι βέβαιο αν γύρισε στην Αθήνα μετά το 404 π.Χ. με την αμνηστία που παραχωρήθηκε. Οι πληροφορίες των αρχαίων πηγών είναι αβέβαιες και σε ορισμένα σημεία αντιφατικές. Βέβαιο

είναι ότι έζησε ως το τέλος του πολέμου.»

3. α) *πράγματα* → πραγματεύομαι (πραγματικότητα, πραγμάτωση), *ἔχοντες* → έξη (εξής, ανεκτός) *κατέλαβον* → κατάληψη (λαβή, εργολάβος), *δῆμος* → επιδημία (απόδημος, δημοκρατία), *ἀγοράν* → αγοραστής (εξαγοράζω, αγοραίος)

β)

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**
ἵδρυσις	*οἰκήτωρ*	*ἵδρυμα*
οἴκησις		*οἴκημα*

ΘΕΜΑ 462ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 71-72. (4439)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη καὶ ἥκιστ᾽ ἂν δουλωθεῖεν ὑπ᾽ Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ᾽ ἢ μιᾷ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. Ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθὺς πρέσβεις περί τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὡς ξυνέφερε καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μή τις ἐπιστροφὴ γένηται. Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Δράσαντες δὲ τοῦτο…μή τις ἐπιστροφὴ γένηται.***

Μονάδες 30

2. Ποιες συνέπειες είχε για τον ίδιο τον Θουκυδίδη η αποτυχία του ως στρατηγού στην Αμφίπολη (424 π.Χ.);

Μονάδες 10

3. α) *κατατίθεμαι, ἀφικνοῦμαι, ἀκρόπολις, ξυλλέγω, καταλαμβάνω:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

β) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την συνώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *δρῶ*	α) *φημί*
2. *ἀφικνοῦμαι*	β) *ἐναντίος*
3. *λέγω*	γ) *ἄριστος*
4. *πολέμιος*	δ) *ἀπέρχομαι*
5. *βέλτιστος*	ε) *ἔρχομαι*

	στ) *πόλεμος*
	ζ) *πράττω*

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Αφού λοιπόν έκαμαν αυτό[1] και κάλεσαν σε συνέλευση τους Κερκυραίους, (τους) είπαν ότι αυτή τους η πράξη ήταν ό,τι το καλύτερο[2] και δε θα υποδουλώνονταν με κανέναν τρόπο πια από τους Αθηναίους, και στο εξής, μένοντας ουδέτεροι[3], κανέναν απ' τους δυο[4] να μη δέχονται, παρά μόνο με ένα πλοίο,[5] ενώ πλοία σε μεγαλύτερο αριθμό να τα θεωρούν εχθρικά. Και αφού μίλησαν, ανάγκασαν (τους Κερκυραίους) να επικυρώσουν την πρότασή τους. Στέλνουν επίσης και στην Αθήνα πρέσβεις αμέσως, για να εξηγήσουν για όσα έγιναν πως ήταν συμφέροντα (για τους Αθηναίους) και να πείσουν αυτούς[6] που είχαν καταφύγει εκεί να μην προβαίνουν σε καμιά εχθρική ενέργεια, για να μην υπάρξει καμιά τιμωρία[7] (αντεκδίκηση).

1. Δηλαδή ο φόνος των δημοκρατικών.
2. Για τους Κερκυραίους.
3. Κατά λέξη: μένοντας ήσυχοι.
4. Αθηναίους ή Λακεδαιμονίους.
5. Δηλαδή αν έρχονται με ένα πλοίο.
6. Τους Κερκυραίους.
7. Κατά την καλύτερη ερμηνεία η φράση σημαίνει «αντίδραση-εκδίκηση κατά των Κερκυραίων από τη μεριά των Αθηναίων».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18-19: «Το 424 π.Χ. ο Θουκυδίδης, ως στρατηγός, δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη, αποικία των Αθηναίων κοντά στις εκβολές του Στρυμόνα, από την επίθεση των Σπαρτιατών. Η περιοχή είχε μεγάλη στρατηγική σημασία για την Αθήνα, επειδή διέθετε άφθονη ναυπηγήσιμη ξυλεία για τις ανάγκες του αθηναϊκού στόλου και βρισκόταν κοντά στα χρυσωρυχεία του Παγγαίου. Ο Θουκυδίδης είχε αποσταλεί εκεί με μικρή μοίρα του αθηναϊκού στόλου για να ελέγχει την περιοχή, όταν ο Σπαρτιάτης στρατηγός Βρασίδας έφτασε με ταχύτατη πορεία από την Πελοπόννησο στη Μακεδονία, σε μια κίνηση αντιπερισπασμού. Οι πολιτικοί του αντίπαλοι τιμώρησαν το Θουκυδίδη με εξορία (‘*Καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν*’) κι αυτός, εξόριστος πια, αφιερώνει όλο το χρόνο του στην ιστορική του έρευνα και συγκεντρώνει πληροφορίες και από τα δύο στρατόπεδα με πολλές μετακινήσεις στους χώρους των συγκρούσεων: ‘και αφού βρέθηκα και στα δύο μέρη, και μάλιστα περισσότερο στις περιοχές που ήλεγχαν οι Πελοποννήσιοι λόγω της εξορίας μου μπορούσα να παρακολουθήσω τις εξελίξεις καλύτερα και πιο άνετα’ (5.26.5). Δεν είναι βέβαιο αν γύρισε στην Αθήνα μετά το 404 π.Χ. με την αμνηστία που παραχωρήθηκε. Οι πληροφορίες των αρχαίων πηγών είναι αβέβαιες και σε ορισμένα σημεία αντιφατικές. Βέβαιο

είναι ότι έζησε ως το τέλος του πολέμου.»

3. α) *κατατίθεμαι: κατὰ + τίθεμαι, ἀφικνοῦμαι: ἀπὸ + ἱκνέομαι -οῦμαι* (κατά τη σύνθεση συνέβη έκθλιψη και δάσυνση, *ἀκρόπολις: ἄκρος* (= ο πιο ψηλός) + *πόλις* (σύνθετο από συγχώνευση σε μία λέξη της φράσης *ἄκρα πόλις*), *ξυλλέγω: ξὺν (σὺν) + λέγω* (= συλλέγω), *καταλαμβάνω: κατὰ + λαμβάνω*

β) 1ζ, 2ε, 3α, 4β, 5γ

ΘΕΜΑ 50ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 72-73. (1379)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφότεροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ᾽ ἑτέροις ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι…καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.***

Μονάδες 30

2. Για ποιους λόγους εξορίστηκε ο Θουκυδίδης και πώς η εξορία του επηρέασε τη συγγραφή του έργου του;

Μονάδες 10

3. α) *ἔχοντες, πράγματα, δῆμος, ἀγοράν, κατέλαβον:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) ἵδρυμα, ἵδρυσις, οἴκημα, οἰκήτωρ, οἴκησις: Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τους ρηματικούς τύπους ***ἱδρύθη*** και ***ᾤκουν*** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Όταν λοιπόν ήρθαν (οι πρέσβεις στην Αθήνα), αφού συνέλαβαν οι Αθηναίοι και τους πρέσβεις, ως υποκινητές στάσης, και όσους[1] έπεισαν (οι πρέσβεις), τους συγκέντρωσαν για ασφάλεια στην Αίγινα. Στο μεταξύ όμως[2], αφού ήρθε κορινθιακό πλοίο και Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις, οι Κερκυραίοι που ήταν κύριοι της πολιτικής κατάστασης[3] κάνουν επίθεση κατά των δημοκρατικών και τους νίκησαν σε μάχη. Και όταν ήρθε η νύχτα, οι δημοκρατικοί καταφεύγουν στην ακρόπολη και στα ψηλά και οχυρά μέρη της πόλης και αφού συγκεντρώθηκαν εκεί εγκαταστάθηκαν και κατείχαν επίσης και το Υλλαϊκό λιμάνι· οι άλλοι[4] κατέλαβαν και την αγορά, όπου ακριβώς κατοικούσαν οι περισσότεροι απ' αυτούς, και το λιμάνι[5] που ήταν κοντά σ' αυτή και που βλέπει προς την (απέναντι) στεριά.

1. Όσους από τους Κερκυραίους είχαν καταφύγει στην Αθήνα, για τους οποίους γίνεται λόγος στο Κεφ. 70,6 *«οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον»*.
2. Το σκηνικό μεταφέρεται πάλι στην Κέρκυρα.
3. Οι ολιγαρχικοί που με πραξικόπημα είχαν πάρει την εξουσία.
4. Οι αντίπαλοι των δημοκρατικών.
5. Εννοεί το λιμάνι του Αλκινόου (ή Αλκίνου).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18-19: «Το 424 π.Χ. ο Θουκυδίδης, ως στρατηγός, δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη, αποικία των Αθηναίων κοντά στις εκβολές του Στρυμόνα, από την επίθεση των Σπαρτιατών. Η περιοχή είχε μεγάλη στρατηγική σημασία για την Αθήνα, επειδή διέθετε άφθονη ναυπηγήσιμη ξυλεία για τις ανάγκες του αθηναϊκού στόλου και βρισκόταν κοντά στα χρυσωρυχεία του Παγγαίου. Ο Θουκυδίδης είχε αποσταλεί εκεί με μικρή μοίρα του αθηναϊκού στόλου για να ελέγχει την περιοχή, όταν ο Σπαρτιάτης στρατηγός Βρασίδας έφτασε με ταχύτατη πορεία από την Πελοπόννησο στη Μακεδονία, σε μια κίνηση αντιπερισπασμού. Οι πολιτικοί του αντίπαλοι τιμώρησαν το Θουκυδίδη με εξορία ('*Καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν*') κι αυτός, εξόριστος πια, αφιερώνει όλο το χρόνο του στην ιστορική του έρευνα και συγκεντρώνει πληροφορίες και από τα δύο στρατόπεδα με πολλές μετακινήσεις στους χώρους των συγκρούσεων: 'και αφού βρέθηκα και στα δύο μέρη, και μάλιστα περισσότερο στις περιοχές που ήλεγχαν οι Πελοποννήσιοι λόγω της εξορίας μου μπορούσα να παρακολουθήσω τις εξελίξεις καλύτερα και πιο άνετα' (5.26.5)».

3. α) *ἔχοντες* → έξη (ανεκτικός, ευεξία), *πράγματα* → πραγματεία (πραγματικός, πολυπράγμονας), *δῆμος* → δημοκράτης (πάνδημος, δημοφιλής), *ἀγοράν* →

αγοραστής (αγόρευση, αγορητής), *κατέλαβον* → κατάληψη (παραλαβή, ευλάβεια),

β)

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**
ἵδρυσις	*οἰκήτωρ*	*ἵδρυμα*
οἴκησις		*οἴκημα*

ΘΕΜΑ 123ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 72-73. (1732)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφότεροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ᾽ ἑτέροις ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι… καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.***

Μονάδες 30

2. Από πού προκύπτει ότι ο Θουκυδίδης έζησε έως το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου;

Μονάδες 10

3. α) *μαχόμενοι, πόλεως, περιέπεμπον, ἐλευθερίαν, πλῆθος:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
νεωτερίζουσιν	-μός	
ἐνίκησαν	-ής	
κατέθεντο	-ις	
ἱδρύθη	-μα	
ᾤκουν	-ωρ	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Όταν λοιπόν ήρθαν (οι πρέσβεις στην Αθήνα), αφού συνέλαβαν οι Αθηναίοι και τους πρέσβεις, ως υποκινητές στάσης, και όσους[1] έπεισαν (οι πρέσβεις), τους συγκέντρωσαν για ασφάλεια στην Αίγινα. Στο μεταξύ όμως[2], αφού ήρθε κορινθιακό πλοίο και Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις, οι Κερκυραίοι που ήταν κύριοι της πολιτικής κατάστασης[3] κάνουν επίθεση κατά των δημοκρατικών και τους νίκησαν σε μάχη. Και όταν ήρθε η νύχτα, οι δημοκρατικοί καταφεύγουν στην ακρόπολη και στα ψηλά και οχυρά μέρη της πόλης και αφού συγκεντρώθηκαν εκεί εγκαταστάθηκαν και κατείχαν επίσης και το Υλλαϊκό λιμάνι· οι άλλοι[4] κατέλαβαν και την αγορά, όπου ακριβώς κατοικούσαν οι περισσότεροι απ' αυτούς, και το λιμάνι[5] που ήταν κοντά σ' αυτή και που βλέπει προς την (απέναντι) στεριά.

1. Όσους από τους Κερκυραίους είχαν καταφύγει στην Αθήνα, για τους οποίους γίνεται λόγος στο Κεφ. 70,6 *«οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον»*.
2. Το σκηνικό μεταφέρεται πάλι στην Κέρκυρα.
3. Οι ολιγαρχικοί που με πραξικόπημα είχαν πάρει την εξουσία.
4. Οι αντίπαλοι των δημοκρατικών.
5. Εννοεί το λιμάνι του Αλκινόου (ή Αλκίνου).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26: «Οι ελάχιστες 'εσωτερικές μαρτυρίες' στο έργο και οι υφολογικές παρατηρήσεις των μελετητών δεν αρκούν για να οδηγήσουν σε ακλόνητα συμπεράσματα για το πότε συνέθεσε ο Θουκυδίδης το έργο του. Η δήλωσή του ότι άρχισε να γράφει αμέσως μόλις ξέσπασε ο πόλεμος ('*ἀρξάμενος εὐθὺς καθισταμένου*' 1.1.1) δεν ξεκαθαρίζει αν άρχισε να δίνει στο κείμενο του οριστική μορφή ή αν άρχισε να συγκεντρώνει το υλικό του και να κρατάει σημειώσεις. Μολονότι η εξιστόρηση των γεγονότων διακόπτεται στο 411 π.Χ. είναι βέβαιο ότι ορισμένα τμήματα έχουν γραφτεί μετά το 404 π.Χ. (βλ. 1.23. 1 και 5.26.1,5).»
Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19: «Δεν είναι βέβαιο αν ο Θουκυδίδης γύρισε στην Αθήνα μετά το 404 π.Χ. με την αμνηστία που παραχωρήθηκε. Οι πληροφορίες των αρχαίων πηγών είναι αβέβαιες και σε ορισμένα σημεία αντιφατικές. Βέβαιο είναι ότι έζησε ως το τέλος του πολέμου ('*Τούτου δὲ τοῦ πολέμου μῆκός τε μέγα προύβη*', 1.23.1, '*ἔτη δὲ ἐς τοῦτο τὰ ξύμπαντα ἐγένετο τῷ πολέμῳ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι*', 5.26.1, '*ἐπεβίων δὲ διὰ παντὸς αὐτοῦ αἰσθανόμενός τε τῇ ἡλικίᾳ καί προσέχων τὴν γνώμην, ὅπως ἀκριβές τι εἴσομαι*', 5.26.5).
Το έργο του έμεινε ημιτελές. Στα πρώτα βιβλία υπάρχουν αναφορές για το τέλος του πολέμου και την τελική καταστροφή· η εξιστόρηση όμως των γεγονότων δεν φτάνει ως το 404 π.Χ. αλλά διακόπτεται στο 411 π.Χ. Ο θάνατος δεν άφησε τον

μεγάλο ιστορικό να τελειώσει το έργο του.»

3. α) *μαχόμενοι* → μαχητής (συμμαχία, διαμάχη), *πόλεως* → πολιτικός (μητρόπολη, πολεοδομία), *περιέπεμπον* → πομπή (προπομπός, διαπόμπευση), *ἐλευθερίαν* → ελευθέρωση (απελευθερώνω, φιλελεύθερος), *πλῆθος* → πληθυσμός (πληθώρα, πληθυντικός)

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
νεωτερίζουσιν	-μός	*νεωτερισμός*
ἐνίκησαν	-ής	*νικητής*
κατέθεντο	-ις	*κατάθεσις*
ἱδρύθη	-μα	*ἵδρυμα*
ᾤκουν	-ωρ	*οἰκήτωρ*

ΘΕΜΑ 126ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 72-73. (1253)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφότεροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ᾽ ἑτέροις ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι…καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.***

Μονάδες 30

2. Ποιες είναι, κατά τον Θουκυδίδη, οι βασικές προϋποθέσεις για τη συγκρότηση ενός ισχυρού, από στρατιωτική άποψη, κράτους;

Μονάδες 10

3. *α) λῆψις, λήπτης, κάτοχος, σχῆμα, σχέσις:* Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τους ρηματικούς τύπους ***κατέλαβον*** και ***ἔχοντες*** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**

Μονάδες 5

β) *πόλεως, λιμένα, παρακαλοῦντες, ὑπισχνούμενοι, ἤπειρον:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Όταν λοιπόν ήρθαν (οι πρέσβεις στην Αθήνα), αφού συνέλαβαν οι Αθηναίοι και τους πρέσβεις, ως υποκινητές στάσης, και όσους[1] έπεισαν (οι πρέσβεις), τους συγκέντρωσαν για ασφάλεια στην Αίγινα. Στο μεταξύ όμως[2], αφού ήρθε κορινθιακό πλοίο και Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις, οι Κερκυραίοι που ήταν κύριοι της πολιτικής κατάστασης[3] κάνουν επίθεση κατά των δημοκρατικών και τους νίκησαν σε μάχη. Και όταν ήρθε η νύχτα, οι δημοκρατικοί καταφεύγουν στην ακρόπολη και στα ψηλά και οχυρά μέρη της πόλης και αφού συγκεντρώθηκαν εκεί εγκαταστάθηκαν και κατείχαν επίσης και το Υλλαϊκό λιμάνι· οι άλλοι[4] κατέλαβαν και την αγορά, όπου ακριβώς κατοικούσαν οι περισσότεροι απ' αυτούς, και το λιμάνι[5] που ήταν κοντά σ' αυτή και που βλέπει προς την (απέναντι) στεριά.

1. Όσους από τους Κερκυραίους είχαν καταφύγει στην Αθήνα, για τους οποίους γίνεται λόγος στο Κεφ. 70,6 *«οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον»*.
2. Το σκηνικό μεταφέρεται πάλι στην Κέρκυρα.
3. Οι ολιγαρχικοί που με πραξικόπημα είχαν πάρει την εξουσία.
4. Οι αντίπαλοι των δημοκρατικών.
5. Εννοεί το λιμάνι του Αλκινόου (ή Αλκίνου).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Ο Θουκυδίδης τονίζει ότι χωρίς μόνιμες εγκαταστάσεις πληθυσμών, πολιτική σταθερότητα, οικονομική ανάπτυξη και, κυρίως, χωρίς την κυριαρχία στη θάλασσα δεν μπορούσε να συγκροτηθεί ισχυρό στρατιωτικά κράτος. Η προσπάθεια για κριτική απόδειξη των θέσεών του θυμίζει έντονα την επιχειρηματολογία των σοφιστών.»

3. α)

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**
λῆψις	*κάτοχος*	*σχῆμα*
σχέσις	*λήπτης*	

β) *πόλεως* → πολίτης (πολιούχος, κωμόπολη), *λιμένα* → ελλιμενισμός (λιμεναρχείο, λιμενοβραχίονας), *παρακαλοῦντες* → παράκληση (παρακλητικός, πρόσκληση), *ὑπισχνούμενοι* → υπόσχεση (σχέση, σχετικός), *ἤπειρον* → ηπειρωτικός (ηπειρώτης, διηπειρωτικός)

ΘΕΜΑ 129ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 72-73. (1258)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφότεροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ᾽ ἑτέροις ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι…καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι η αντίληψη του Θουκυδίδη για την αντιμετώπιση του προβλήματος της διαχείρισης της δύναμης από ένα κράτος, μια συμμαχία, μια πολιτική παράταξη;

Μονάδες 10

3. α) σύλληψη, φυγάς, υπόσχεση, αγροίκος, παράκληση: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *κατατίθεμαι, ξυλλαμβάνω, ἀκρόπολις, ξυλλέγω, ξύμμαχος:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Όταν λοιπόν ήρθαν (οι πρέσβεις στην Αθήνα), αφού συνέλαβαν οι Αθηναίοι και τους πρέσβεις, ως υποκινητές στάσης, και όσους[1] έπεισαν (οι πρέσβεις), τους συγκέντρωσαν για ασφάλεια στην Αίγινα. Στο μεταξύ όμως[2], αφού ήρθε κορινθιακό πλοίο και Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις, οι Κερκυραίοι που ήταν κύριοι της πολιτικής κατάστασης[3] κάνουν επίθεση κατά των δημοκρατικών και τους νίκησαν σε μάχη. Και όταν ήρθε η νύχτα, οι δημοκρατικοί καταφεύγουν στην ακρόπολη και στα ψηλά και οχυρά μέρη της πόλης και αφού συγκεντρώθηκαν εκεί εγκαταστάθηκαν και κατείχαν επίσης και το Υλλαϊκό λιμάνι· οι άλλοι[4] κατέλαβαν και την αγορά, όπου ακριβώς κατοικούσαν οι περισσότεροι απ' αυτούς, και το λιμάνι[5] που ήταν κοντά σ' αυτή και που βλέπει προς την (απέναντι) στεριά.

1. Όσους από τους Κερκυραίους είχαν καταφύγει στην Αθήνα, για τους οποίους γίνεται λόγος στο Κεφ. 70,6 *«οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον»*.
2. Το σκηνικό μεταφέρεται πάλι στην Κέρκυρα.
3. Οι ολιγαρχικοί που με πραξικόπημα είχαν πάρει την εξουσία.
4. Οι αντίπαλοι των δημοκρατικών.
5. Εννοεί το λιμάνι του Αλκινόου (ή Αλκίνου).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Το πρόβλημα της δύναμης όπως μπορεί να την χρησιμοποιήσει ένα κράτος, μια συμμαχία, μια πολιτική παράταξη εξετάστηκε κατά τρόπο μοναδικό και συγκλονιστικό από το Θουκυδίδη: Η εξόντωση των Πλαταιέων από τους Σπαρτιάτες, των Μηλίων από τους Αθηναίους, οι φρικαλεότητες στην εμφύλια σύγκρουση της Κέρκυρας και άλλες, απίστευτες σε καιρό ειρήνης, πράξεις οδήγησαν τον μεγάλο ιστορικό στο συμπέρασμα ότι η φύση των ανθρώπου δεν αλλάζει ('*ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾖ*', 3.82.2), ότι οι άνθρωποι όταν βρεθούν σε αδιέξοδα και πιεστικές συγκυρίες ('*ἐς ἀκουσίους ἀνάγκας πίπτειν*') εξαγριώνονται ('*ὁ πόλεμος... βίαιος διδάσκαλος καὶ πρὸς τὰ παρόντα τὰς ὀργὰς τῶν πολλῶν ὁμοιοῖ*', 3.82.2), ότι στον εμφύλιο, κυρίως, πόλεμο οι λέξεις χάνουν το νόημά τους (3.82.3), ότι οι αντίπαλοι δίνουν το λόγο τους, ενώ σκοπεύουν να μην τον τηρήσουν, και δίνουν όρκους, χωρίς να φοβούνται τους θεούς (3.83.2).»

3. *α)* σύλληψη: *ξυλλαβόντες* / *κατέλαβον*, φυγάς: *καταφεύγει*, υπόσχεση: *ὑπισχνούμενοι* / *ἔχοντες* / *εἶχον*, αγροίκος: το πρώτο συνθετικό συγγενεύει ετυμολογικά με τη λέξη *ἀγρούς* ενώ το δεύτερο με τις λέξεις *ᾤκουν* / *οἰκετῶν*, παράκληση: *παρακαλοῦντες*

β) *κατατίθεμαι: κατὰ + τίθεμαι, ξυλλαμβάνω: ξὺν (σὺν) + λαμβάνω, ἀκρόπολις: ἄκρος* (= ο πιο ψηλός) + *πόλις* (σύνθετο από συγχώνευση σε μια λέξη της φράσης *ἄκρα πόλις*), *ξυλλέγω: ξὺν (σὺν) + λέγω* (= συλλέγω), *ξύμμαχος: ξὺν (σὺν) + μάχη*

ΘΕΜΑ 132ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 72-73. (1262)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφότεροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ᾽ ἑτέροις ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι…καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι, κατά τον Θουκυδίδη, τα βασικά κίνητρα για τον πόλεμο;

Μονάδες 10

3. α) Να συνδέσετε κάθε λέξη-φράση της στήλης **Α′** με τη σημασία της στη στήλη **Β′** (δύο στοιχεία της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ἀκροβολίζομαι*	α) υπόσχομαι
2. *νεωτερίζω*	β) εκεί ακριβώς όπου
3. *τὰ μετέωρα τῆς πόλεως*	γ) όπως, όπως
4. *οὗπερ*	δ) αψιμαχώ
5. *ὑπισχνοῦμαι*	ε) είμαι νεότερος
	στ) τα ψηλά και οχυρά μέρη της πόλης
	ζ) υποκινώ σε στάση

Μονάδες 5

β) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με τη συνώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *αὐτοῦ*	α) *οἰκέτης*

2. *ἀφικνοῦμαι*	β) *κρατῶ*
3. *ὑστεραία*	γ) *ἄπειμι*
4. *νικῶ*	δ) *προτεραία*
5. *δοῦλος*	ε) *ἔρχομαι*
	στ) *ἐπιοῦσα*
	ζ) *ἔνθα*

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Όταν λοιπόν ήρθαν (οι πρέσβεις στην Αθήνα), αφού συνέλαβαν οι Αθηναίοι και τους πρέσβεις, ως υποκινητές στάσης, και όσους[1] έπεισαν (οι πρέσβεις), τους συγκέντρωσαν για ασφάλεια στην Αίγινα. Στο μεταξύ όμως[2], αφού ήρθε κορινθιακό πλοίο και Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις, οι Κερκυραίοι που ήταν κύριοι της πολιτικής κατάστασης[3] κάνουν επίθεση κατά των δημοκρατικών και τους νίκησαν σε μάχη. Και όταν ήρθε η νύχτα, οι δημοκρατικοί καταφεύγουν στην ακρόπολη και στα ψηλά και οχυρά μέρη της πόλης και αφού συγκεντρώθηκαν εκεί εγκαταστάθηκαν και κατείχαν επίσης και το Υλλαϊκό λιμάνι· οι άλλοι[4] κατέλαβαν και την αγορά, όπου ακριβώς κατοικούσαν οι περισσότεροι απ' αυτούς, και το λιμάνι[5] που ήταν κοντά σ' αυτή και που βλέπει προς την (απέναντι) στεριά.

1. Όσους από τους Κερκυραίους είχαν καταφύγει στην Αθήνα, για τους οποίους γίνεται λόγος στο Κεφ. 70,6 *«οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον»*.
2. Το σκηνικό μεταφέρεται πάλι στην Κέρκυρα.
3. Οι ολιγαρχικοί που με πραξικόπημα είχαν πάρει την εξουσία.
4. Οι αντίπαλοι των δημοκρατικών.
5. Εννοεί το λιμάνι του Αλκινόου (ή Αλκίνου).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Σε αρκετά σημεία του έργου του προβάλλει ο Θουκυδίδης την πλεονεξία, το να αποκτήσει δηλ. το άτομο ή η πολιτική παράταξη ή το κράτος περισσότερα απ' όσα δικαιούται και τη φιλοτιμία, την προσωπική φιλοδοξία ορισμένων, ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο.»

3. *α)* 1δ, 2ζ, 3στ, 4β, 5α

β) 1ζ, 2ε, 3στ, 4β, 5α

ΘΕΜΑ 135ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 72-73. (1266)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφότεροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ᾽ ἑτέροις ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι…καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι, σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, τα χαρακτηριστικά του υπεύθυνου πολίτη;

Μονάδες 10

3. *α)* Να σχηματίσετε για καθεμία από τις λέξεις της **Α′** στήλης ένα παράγωγο επίθετο της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με την κατάληξη που δίνεται στη **Β′** στήλη.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἀγορά	-αῖος	
δῆμος	-ιος	
δοῦλος	-ικός	
πρᾶγμα	-ικός	
νύξ	-ινός	

Μονάδες 5

β) κατάληψη, ευπιστία, παράθεση, επινίκια, ίδρυμα: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις

οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Όταν λοιπόν ήρθαν (οι πρέσβεις στην Αθήνα), αφού συνέλαβαν οι Αθηναίοι και τους πρέσβεις, ως υποκινητές στάσης, και όσους[1] έπεισαν (οι πρέσβεις), τους συγκέντρωσαν για ασφάλεια στην Αίγινα. Στο μεταξύ όμως[2], αφού ήρθε κορινθιακό πλοίο και Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις, οι Κερκυραίοι που ήταν κύριοι της πολιτικής κατάστασης[3] κάνουν επίθεση κατά των δημοκρατικών και τους νίκησαν σε μάχη. Και όταν ήρθε η νύχτα, οι δημοκρατικοί καταφεύγουν στην ακρόπολη και στα ψηλά και οχυρά μέρη της πόλης και αφού συγκεντρώθηκαν εκεί εγκαταστάθηκαν και κατείχαν επίσης και το Υλλαϊκό λιμάνι· οι άλλοι[4] κατέλαβαν και την αγορά, όπου ακριβώς κατοικούσαν οι περισσότεροι απ' αυτούς, και το λιμάνι[5] που ήταν κοντά σ' αυτή και που βλέπει προς την (απέναντι) στεριά.

1. Όσους από τους Κερκυραίους είχαν καταφύγει στην Αθήνα, για τους οποίους γίνεται λόγος στο Κεφ. 70,6 «*οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον*».
2. Το σκηνικό μεταφέρεται πάλι στην Κέρκυρα.
3. Οι ολιγαρχικοί που με πραξικόπημα είχαν πάρει την εξουσία.
4. Οι αντίπαλοι των δημοκρατικών.
5. Εννοεί το λιμάνι του Αλκινόου (ή Αλκίνου).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 22: «Κατά τον Θουκυδίδη ο πολίτης έχει χρέος να συμπεριφέρεται υπεύθυνα· μπορεί να χρησιμοποιεί τη λογική και τη σύνεση στις κρίσιμες αποφάσεις και να μην παρασύρεται από δημαγωγικά πυροτεχνήματα και από παρορμήσεις της στιγμής ('*ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν*', 2.65.4). Μπορεί να δείξει μαζί με το ενδιαφέρον για τα προσωπικά του συμφέροντα ενδιαφέρον για το συμφέρον της πόλης ('*...οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια*', 2.40.2). Μέσα στο χάος του εμφυλίου πολέμου μπορεί να δείξει μετριοπάθεια ('*τὰ μέσα τῶν πολιτῶν*') και ανώτερο ήθος ('*τὸ εὔηθες οὗ τὸ γενναῖον πλεῖστον μετέχει*', 3.83.1). Ακόμη και μέσα στη γενική αναλγησία που προκάλεσε η γενική συμφορά του λοιμού, η 'λοιμική των σωμάτων και των ψυχών' μερικοί, ελάχιστοι έστω, φέρθηκαν με ανθρωπιά και φιλότιμο και αδιαφορώντας μήπως προσβληθούν από τη φοβερή νόσο ('*αἰσχύνῃ ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν*', 2.51.5) τόλμησαν να προσφέρουν ένα ποτήρι νερό σε ετοιμοθάνατους συγγενείς και φίλους.»

3. α)

Α' ΣΤΗΛΗ	**Β' ΣΤΗΛΗ**	**Γ' ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἀγορά	-αῖος	*ἀγοραῖος*
δῆμος	-ιος	*δήμιος*

δοῦλος	-ικός	*δουλικός*
πρᾶγμα	-ικός	*πραγματικός*
νύξ	-ινός	*νυκτερινός*

β) κατάληψη: *κατέλαβον* / *ξυλλαβόντες*, ευπιστία: *ἔπεισαν*, παράθεση: *κατέθεντο* / *ἐπιτίθενται*, επινίκια: *ἐνίκησαν*, ίδρυμα: *ἱδρύθη*

ΘΕΜΑ 138ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 72-73. (1304)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφότεροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ᾽ ἑτέροις ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι…καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.***

Μονάδες 30

2. Με ποιες μεθόδους ο Θουκυδίδης ερευνά τα γεγονότα του μακρινού παρελθόντος και της σύγχρονής του εποχής, στην πορεία αναζήτησης της αλήθειας;

Μονάδες 10

3. α) *ξυλλαμβάνω, κατατίθεμαι, ἀφικνοῦμαι, ἀκρόπολις, περιπέμπω:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

β) *νεωτερίζοντας, ἐλθούσης, μαχόμενοι, ἠκροβολίσαντο, παρεγένετο:* Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου από μία ομόρριζη της αρχαίας ή νέας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Όταν λοιπόν ήρθαν (οι πρέσβεις στην Αθήνα), αφού συνέλαβαν οι Αθηναίοι και τους πρέσβεις, ως υποκινητές στάσης, και όσους[1] έπεισαν (οι πρέσβεις), τους συγκέντρωσαν για ασφάλεια στην Αίγινα. Στο μεταξύ όμως[2], αφού ήρθε κορινθιακό πλοίο και Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις, οι Κερκυραίοι που ήταν κύριοι της πολιτικής κατάστασης[3] κάνουν επίθεση κατά των δημοκρατικών και τους νίκησαν σε μάχη. Και όταν ήρθε η νύχτα, οι δημοκρατικοί καταφεύγουν στην ακρόπολη και στα ψηλά και οχυρά μέρη της πόλης και αφού συγκεντρώθηκαν εκεί εγκαταστάθηκαν και κατείχαν επίσης και το Υλλαϊκό λιμάνι· οι άλλοι[4] κατέλαβαν και την αγορά, όπου ακριβώς κατοικούσαν οι περισσότεροι απ' αυτούς, και το λιμάνι[5] που ήταν κοντά σ' αυτή και που βλέπει προς την (απέναντι) στεριά.

1. Όσους από τους Κερκυραίους είχαν καταφύγει στην Αθήνα, για τους οποίους γίνεται λόγος στο Κεφ. 70,6 «*οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον*».
2. Το σκηνικό μεταφέρεται πάλι στην Κέρκυρα.
3. Οι ολιγαρχικοί που με πραξικόπημα είχαν πάρει την εξουσία.
4. Οι αντίπαλοι των δημοκρατικών.
5. Εννοεί το λιμάνι του Αλκινόου (ή Αλκίνου).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο Θουκυδίδης είχε πλήρη επίγνωση των δυσκολιών του έργου που αναλάμβανε. Στα κεφάλαια 1.2, 1.20-22 και 5.26 καταγράφεται η αγωνία του για την ανεύρεση της αλήθειας: η αυτοψία, η επίσκεψη των πεδίων των μαχών, η συλλογή και αξιολόγηση πληροφοριών, η μελέτη επισήμων κειμένων και κρατικών αρχείων. **Για τα παλαιότερα γεγονότα**, πριν από τα Μηδικά, παρά την κοπιαστική προσπάθειά του ('*ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι*' 1.1.3) οι δυσκολίες ήταν μεγάλες: οι άνθρωποι δέχονται *ἀβασανίστως* (= άκριτα, χωρίς έλεγχο, 1.20.1) ό,τι λέει ο ένας και ο άλλος ακόμη και για τη γενέτειρά τους. Δεν κουράζονται να αναζητήσουν την αλήθεια ('*ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας*' 1.20.3). **Για τα γεγονότα της εποχής του**, του Πελοποννησιακού πολέμου, δεν καταδέχτηκε να περιλάβει στο έργο του πληροφορίες από τον πρώτο τυχόντα ('*οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος πυνθανόμενος ἠξίωσα γράφειν*', 1.22.2) ούτε ό,τι νόμιζε ο ίδιος ('*ὡς ἐμοὶ ἐδόκει*'), αλλά κράτησε μόνο στοιχεία για όσα γεγονότα είχε προσωπική γνώση ('*οἷς τε αὐτὸς παρῆν*', 1.22.2, '*καὶ γενομένῳ παρ' ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασι*', 5.26.5) και για τα οποία είχε κάνει επίπονη έρευνα ακούγοντάς τα από άλλους ('*καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ὅσον δυνατὸν ἀκριβείᾳ περὶ ἑκάστου ἐπεξελθών*', 1.22.2).»
Συμπληρωματικά, Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19-20: «Εξετάζοντας τις εξελίξεις ακόμη και πριν από τον Τρωικό πόλεμο ως τα Μηδικά, εκεί που οι πηγές του δεν

μπορούσαν, με τα δεδομένα της εποχής, να είναι αξιόπιστες, ο Θουκυδίδης χρησιμοποιεί λογικές μεθόδους και καταγράφει τις ιστορικές αλλαγές με πορίσματα '*εἰκότα*' (= εύλογα, σύμφωνα με τη λογική και την πείρα), '*σημεῖα*' ή '*μαρτύρια*' (= ενδείξεις και αποδείξεις) και '*τεκμήρια*' (= συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η έρευνα).»

3. α) *ξυλλαμβάνω: ξὺν (σὺν)* + *λαμβάνω, κατατίθεμαι: κατὰ* + *τίθεμαι, ἀφικνοῦμαι: ἀπὸ* + *ἱκνέομαι -οῦμαι* (κατά τη σύνθεση συνέβη έκθλιψη και δάσυνση), *ἀκρόπολις: ἄκρος* (= ο πιο ψηλός) + *πόλις* (σύνθετο από συγχώνευση σε μια λέξη της φράσης *ἄκρα πόλις*), *περιπέμπω: περὶ* + *πέμπω*

β) *νεωτερίζοντας* → νεωτερισμός (νεωτεριστής, νεωτερικότητα), *ἐλθούσης* → έλευση (συνέλευση, προσηλυτίζω), *μαχόμενοι* → μαχητικός (σύμμαχος, διαμάχη), *ἠκροβολίσαντο* → ακροβολισμός (ακροβολιστής), *παρεγένετο* → γενιά (γενέτειρα, γενέθλια)

ΘΕΜΑ 141ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 72-73. (1316)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφότεροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ᾽ ἑτέροις ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι…καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.***

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο προσπαθεί ο Θουκυδίδης να εξασφαλίσει τη χρονολογική ακρίβεια κατά την έκθεση των ιστορικών γεγονότων;

Μονάδες 10

3. α) πράγμα, διαφυγή, σύλληψη, πειστικότητα, μαχητής: Με καθεμία από τις λέξεις που σας δίνονται (οι οποίες είναι ομόρριζες λέξεων του κειμένου) να σχηματίσετε μία πρόταση στη νέα ελληνική γλώσσα.

Μονάδες 5

β) *πρέσβυς, πράγματα, μετέωρα, ἀγορά, ξύμμαχος*: Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Όταν λοιπόν ήρθαν (οι πρέσβεις στην Αθήνα), αφού συνέλαβαν οι Αθηναίοι και τους πρέσβεις, ως υποκινητές στάσης, και όσους[1] έπεισαν (οι πρέσβεις), τους συγκέντρωσαν για ασφάλεια στην Αίγινα. Στο μεταξύ όμως[2], αφού ήρθε κορινθιακό πλοίο και Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις, οι Κερκυραίοι που ήταν κύριοι της πολιτικής κατάστασης[3] κάνουν επίθεση κατά των δημοκρατικών και τους νίκησαν σε μάχη. Και όταν ήρθε η νύχτα, οι δημοκρατικοί καταφεύγουν στην ακρόπολη και στα ψηλά και οχυρά μέρη της πόλης και αφού συγκεντρώθηκαν εκεί εγκαταστάθηκαν και κατείχαν επίσης και το Υλλαϊκό λιμάνι· οι άλλοι[4] κατέλαβαν και την αγορά, όπου ακριβώς κατοικούσαν οι περισσότεροι απ' αυτούς, και το λιμάνι[5] που ήταν κοντά σ' αυτή και που βλέπει προς την (απέναντι) στεριά.

1. Όσους από τους Κερκυραίους είχαν καταφύγει στην Αθήνα, για τους οποίους γίνεται λόγος στο Κεφ. 70,6 *«οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον»*.
2. Το σκηνικό μεταφέρεται πάλι στην Κέρκυρα.
3. Οι ολιγαρχικοί που με πραξικόπημα είχαν πάρει την εξουσία.
4. Οι αντίπαλοι των δημοκρατικών.
5. Εννοεί το λιμάνι του Αλκινόου (ή Αλκίνου).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25: «Στην προσπάθεια του Θουκυδίδη για χρονολογική ακρίβεια στην έκθεση των γεγονότων οι δυσκολίες ήταν μεγάλες. Οι ελληνικές πόλεις - κράτη δεν είχαν ενιαίο χρονολογικό σύστημα, ούτε είχαν κοινές ονομασίες για τους μήνες του σεληνιακού έτους. Η επιμονή του να καταγράψει με απόλυτη ακρίβεια το χρόνο των γεγονότων είναι σαφής στον καθορισμό του χρονικού σημείου της έκρηξης του πολέμου, με την εισβολή των Θηβαίων στις Πλαταιές: δέκα τέσσερα έτη μετά την υπογραφή της τριαντάχρονης ειρήνης (μεταξύ Αθηναίων και Πελοποννησίων), τη χρονιά που η Χρυσίς είχε συμπληρώσει σαράντα οκτώ έτη ιερωσύνης στο Άργος, και ο Αινήσιος ήταν έφορος στη Σπάρτη και ο Πυθόδωρος επώνυμος άρχων στην Αθήνα, έξι μήνες μετά τη μάχη της Ποτίδαιας, μόλις άρχιζε η άνοιξη... (2.2.1). Ακολουθώντας τον τρόπο χρονολογικής έκθεσης που χρησιμοποίησε ο Ελλάνικος ο Μυτιληναίος εξιστορεί τα γεγονότα κατά χρονολογική σειρά και όχι κατά θεματικές ενότητες, και μάλιστα χρόνο με χρόνο, διαιρώντας το έτος σε θέρος (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και χειμώνα (4 μήνες που το κύριο σώμα των αντιπάλων στρατευμάτων αποσύρεται στις βάσεις του): '*γέγραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα*' (2.1).»

3. *α*)

● πράγμα → Τα πράγματα εξελίχθηκαν εντελώς απροσδόκητα.
● διαφυγή → Η ενασχόληση με τον αθλητισμό ήταν για αυτόν ένας τρόπος διαφυγής από την καθημερινότητα.
● σύλληψη → Κατά τη διάρκεια της διαδήλωσης έγιναν συλλήψεις πολλών ταραχοποιών.
● πειστικότητα → Η επίκληση στη λογική εξασφαλίζει πειστικότητα στον λόγο.
● μαχητής → Υπήρξε ακούραστος μαχητής κατά του ρατσισμού και της βίας.

β) *πρέσβυς → πρεσβεύω, πράγματα → πραγματεύομαι, μετέωρα → μετεωρίζω, ἀγορά → ἀγοράζω / ἀγορεύω, ξύμμαχος → ξυμμαχέω -ῶ*

ΘΕΜΑ 144ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 72-73. (4856)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφότεροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ᾽ ἑτέροις ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι…καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.***

Μονάδες 30

2. Ποια γλώσσα χρησιμοποιεί στο έργο του ο Θουκυδίδης; Να αναφέρετε τρεις χαρακτηριστικές γλωσσικές ιδιομορφίες.

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *νικῶ*	α) *πολλά*
2. *ξύμμαχος*	β) *σήμερον*
3. *δοῦλος*	γ) *ἐλάττονα*
4. *ὀλίγα*	δ) *ἡττῶμαι*
5. *ὑστεραία*	ε) *ἀντίμαχος*
	στ) *ἐλεύθερος*
	ζ) *προτεραία*

Μονάδες 5

β) δημόσιος, θετικός, τριηραρχία, σχεδόν, σύλλογος: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Όταν λοιπόν ήρθαν (οι πρέσβεις στην Αθήνα), αφού συνέλαβαν οι Αθηναίοι και τους πρέσβεις, ως υποκινητές στάσης, και όσους[1] έπεισαν (οι πρέσβεις), τους συγκέντρωσαν για ασφάλεια στην Αίγινα. Στο μεταξύ όμως[2], αφού ήρθε κορινθιακό πλοίο και Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις, οι Κερκυραίοι που ήταν κύριοι της πολιτικής κατάστασης[3] κάνουν επίθεση κατά των δημοκρατικών και τους νίκησαν σε μάχη. Και όταν ήρθε η νύχτα, οι δημοκρατικοί καταφεύγουν στην ακρόπολη και στα ψηλά και οχυρά μέρη της πόλης και αφού συγκεντρώθηκαν εκεί εγκαταστάθηκαν και κατείχαν επίσης και το Υλλαϊκό λιμάνι· οι άλλοι[4] κατέλαβαν και την αγορά, όπου ακριβώς κατοικούσαν οι περισσότεροι απ' αυτούς, και το λιμάνι[5] που ήταν κοντά σ' αυτή και που βλέπει προς την (απέναντι) στεριά.

1. Όσους από τους Κερκυραίους είχαν καταφύγει στην Αθήνα, για τους οποίους γίνεται λόγος στο Κεφ. 70,6 «*οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον*».
2. Το σκηνικό μεταφέρεται πάλι στην Κέρκυρα.
3. Οι ολιγαρχικοί που με πραξικόπημα είχαν πάρει την εξουσία.
4. Οι αντίπαλοι των δημοκρατικών.
5. Εννοεί το λιμάνι του Αλκινόου (ή Αλκίνου).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26: «Η γλώσσα του Θουκυδίδη είναι η λεγόμενη 'αρχαία αττική' του 5ου αι. Τρεις χαρακτηριστικές γλωσσικές ιδιομορφίες του ιστορικού είναι οι εξής:
α) η χρήση του τύπου της πρόθεσης ***ἐς*** αντί ***εἰς*** (*ἐσπλέοντι*, 1.24.1, *ἐς τὴν Κέρκυραν*, 24.6, *ἐς τὴν Κόρινθον*, 1.25.2) και ***ξὺν*** αντί ***σὺν*** (*ξυνέγραψε*, 1.1.1, *ξυναλλάξαι*, 1.24.6).
β) Το αρχαϊκότερο σύμπλεγμα ***σσ*** αντί ***ττ*** (*ἡσσῶντο*, 1.49.6).
γ) Αρχαϊκότεροι τύποι λέξεων: ***αἰεί***/*ἀεί*, ***ὠφελία***/*ὠφέλεια*, 1.26.1, ***ἐξαπιναίως***/*ἐξαπίνης*, 3.70.6.»

3. α) 1δ, 2ε, 3στ, 4α, 5ζ

β) δημόσιος: *δήμῳ* / *δῆμος*, θετικός: *κατέθεντο* / *ἐπιτίθενται*, τριηραρχία: το πρώτο συνθετικό συγγενεύει ετυμολογικά με τη λέξη *τριήρους*, σχεδόν: *ἔχοντες* / *εἶχον* / *ὑπισχνούμενοι*, σύλλογος: *ξυλλεγείς*

ΘΕΜΑ 147ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 72-73. (1349)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφότεροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ᾽ ἑτέροις ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι…καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.***

Μονάδες 30

2. Τι γνωρίζετε για την καταγωγή και τη μόρφωση του Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

3. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό (**Β′** στήλη) και επίθετο (**Γ′** στήλη) (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της **Α′** στήλης.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἐνίκησαν		
ἐπιτίθενται		
εἶχον		
κατέλαβον		
ἔπεισαν		

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Όταν λοιπόν ήρθαν (οι πρέσβεις στην Αθήνα), αφού συνέλαβαν οι Αθηναίοι και τους πρέσβεις, ως υποκινητές στάσης, και όσους[1] έπεισαν (οι πρέσβεις), τους συγκέντρωσαν για ασφάλεια στην Αίγινα. Στο μεταξύ όμως[2], αφού ήρθε κορινθιακό πλοίο και Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις, οι Κερκυραίοι που ήταν κύριοι της πολιτικής κατάστασης[3] κάνουν επίθεση κατά των δημοκρατικών και τους νίκησαν σε μάχη. Και όταν ήρθε η νύχτα, οι δημοκρατικοί καταφεύγουν στην ακρόπολη και στα ψηλά και οχυρά μέρη της πόλης και αφού συγκεντρώθηκαν εκεί εγκαταστάθηκαν και κατείχαν επίσης και το Υλλαϊκό λιμάνι· οι άλλοι[4] κατέλαβαν και την αγορά, όπου ακριβώς κατοικούσαν οι περισσότεροι απ' αυτούς, και το λιμάνι[5] που ήταν κοντά σ' αυτή και που βλέπει προς την (απέναντι) στεριά.

1. Όσους από τους Κερκυραίους είχαν καταφύγει στην Αθήνα, για τους οποίους γίνεται λόγος στο Κεφ. 70,6 *«οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον»*.
2. Το σκηνικό μεταφέρεται πάλι στην Κέρκυρα.
3. Οι ολιγαρχικοί που με πραξικόπημα είχαν πάρει την εξουσία.
4. Οι αντίπαλοι των δημοκρατικών.
5. Εννοεί το λιμάνι του Αλκινόου (ή Αλκίνου).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18: «Ο Θουκυδίδης (πιθ. 455-399 π.Χ.) γεννήθηκε στο δήμο *Ἁλιμοῦντος* (στο σημερινό Άλιμο της Αττικής) από πλούσια, αριστοκρατική οικογένεια. Ο πατέρας του είχε οικογενειακούς δεσμούς με το βασιλιά Όλορο της Θράκης, και τους μεγάλους στρατηγούς Μιλτιάδη και Κίμωνα. Η οικογένεια είχε στην κατοχή της χρυσωρυχείο στη Σκαπτή Ύλη της Θράκης και ασκούσε επιρροή στους κατοίκους της περιοχής (*'καὶ ἀπ' αὐτοῦ δύνασθαι ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἠπειρωτῶν'*, 4.105.1). Ο Θουκυδίδης έλαβε λαμπρή μόρφωση, με δασκάλους το φιλόσοφο Αναξαγόρα, στενό φίλο του Περικλή, και το ρήτορα Αντιφώντα. Θεωρείται βέβαιο ότι είχε εξοικειωθεί με τη μέθοδο και την έκφραση των μεγάλων σοφιστών, του Γοργία από τους Λεοντίνους της Σικελίας και του Πρόδικου από την Ηλεία και με τις κατακτήσεις της νέας ιατρικής των ημερών του. Η παιδική και νεανική του ηλικία συμπίπτει με τα λαμπρότερα χρόνια της αθηναϊκής δύναμης, με τον Περικλή να δεσπόζει στην πολιτική ζωή του κράτους, την Αθήνα να στολίζεται με έργα τέχνης που θα έμεναν αριστουργήματα αξεπέραστα στους αιώνες και την πνευματική ζωή στην κορύφωσή της με τα μεγάλα επιτεύγματα του αρχαίου δράματος, του σοφιστικού κινήματος, της ιατρικής επιστήμης.»

3.

Α′ ΣΤΗΛΗ	Β′ ΣΤΗΛΗ	Γ′ ΣΤΗΛΗ
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἐνίκησαν	νικητής	νικητήριος –α –ο
ἐπιτίθενται	επίθεση	επιθετικός –ή – ό
εἶχον	σχέση	σχετικός –ή –ό
κατέλαβον	κατάληψη	καταληπτικός –ή –ό
ἔπεισαν	πείσμα	πεισματώδης –ης –ες

ΘΕΜΑ 465ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 72-73. (4455)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφότεροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ᾽ ἑτέροις ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι…καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.***

Μονάδες 30

2. Πώς η λογική και η τύχη, κατά τον Θουκυδίδη, επηρεάζουν τις ιστορικές εξελίξεις;

Μονάδες 10

3. *α) πρέσβυς, πράγματα, μετέωρα, ἀγορά, ξύμμαχος:* Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

β) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *νικῶ*	α) *πολλά*
2. *ξύμμαχος*	β) *σήμερον*
3. *δοῦλος*	γ) *ἐλάττονα*
4. *ὀλίγα*	δ) *ἡττῶμαι*
5. *ὑστεραία*	ε) *ἀντίμαχος*
	στ) *ἐλεύθερος*
	ζ) *προτεραία*

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Όταν λοιπόν ήρθαν (οι πρέσβεις στην Αθήνα), αφού συνέλαβαν οι Αθηναίοι και τους πρέσβεις, ως υποκινητές στάσης, και όσους[1] έπεισαν (οι πρέσβεις), τους συγκέντρωσαν για ασφάλεια στην Αίγινα. Στο μεταξύ όμως[2], αφού ήρθε κορινθιακό πλοίο και Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις, οι Κερκυραίοι που ήταν κύριοι της πολιτικής κατάστασης[3] κάνουν επίθεση κατά των δημοκρατικών και τους νίκησαν σε μάχη. Και όταν ήρθε η νύχτα, οι δημοκρατικοί καταφεύγουν στην ακρόπολη και στα ψηλά και οχυρά μέρη της πόλης και αφού συγκεντρώθηκαν εκεί εγκαταστάθηκαν και κατείχαν επίσης και το Υλλαϊκό λιμάνι· οι άλλοι[4] κατέλαβαν και την αγορά, όπου ακριβώς κατοικούσαν οι περισσότεροι απ' αυτούς, και το λιμάνι[5] που ήταν κοντά σ' αυτή και που βλέπει προς την (απέναντι) στεριά.

1. Όσους από τους Κερκυραίους είχαν καταφύγει στην Αθήνα, για τους οποίους γίνεται λόγος στο Κεφ. 70,6 «*οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον*».
2. Το σκηνικό μεταφέρεται πάλι στην Κέρκυρα.
3. Οι ολιγαρχικοί που με πραξικόπημα είχαν πάρει την εξουσία.
4. Οι αντίπαλοι των δημοκρατικών.
5. Εννοεί το λιμάνι του Αλκινόου (ή Αλκίνου).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Δεν θα ήταν ορθό να θεωρήσει επιπόλαια κανείς τον Θουκυδίδη 'απαισιόδοξο' που δίνει μια κατάμαυρη εικόνα της ανθρωπότητας. Η λογική αποτελεί τη μόνη αξία, στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος. Οι θεοί δεν επεμβαίνουν στις ιστορικές εξελίξεις (όπως πίστευαν πολλοί σημαντικοί άνθρωποι και ο Ηρόδοτος ανάμεσά τους) και η τύχη δεν είναι υπερφυσική δύναμη αλλά συγκυρίες, εξελίξεις που δεν μπορεί να τις προβλέψει ο άνθρωπος. Ο Περικλής τονίζει ότι οι εξελίξεις των πραγμάτων μπορεί να είναι τελείως απρόβλεπτες και γι' αυτό συνήθως κατηγορούμε την τύχη για '*ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῇ*' (1.140.1). Η αθηναϊκή τριήρης που έφερνε τη διαταγή στην Μυτιλήνη (η οποία είχε αποστατήσει από την συμμαχία) να θανατωθούν όλοι οι ενήλικοι άντρες και να πουληθούν δούλοι οι γυναίκες και τα παιδιά (3.36.2), κινήθηκε αργά στο Αιγαίο, γιατί το πλήρωμα είχε συνείδηση ότι έπλεαν '*ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον*' (3.49.4), ότι πήγαιναν να εκτελέσουν μια διαταγή πρωτοφανή ('*ὠμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα*', 3.36.4). Ο παραλογισμός του πολέμου φτάνει στο αποκορύφωμά του στη γενική σφαγή, τελείως αναίτια, του άμαχου πληθυσμού, ακόμα και των μαθητών του σχολείου, της βοιωτικής Μυκαλησσού, από Θράκες μισθοφόρους ('*... καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας*', 7.29.5). Πράγματι αυτή η συμφορά ήταν ***ἀδόκητος*** και *δεινή*.»

3. α) *πρέσβυς → πρεσβεύω, πράγματα → πραγματεύομαι, μετέωρα → μετεωρίζω,*

ἀγορά → *ἀγοράζω* / *ἀγορεύω*, *ξύμμαχος* → *ξυμμαχέω -ῶ*

β) 1δ, 2ε, 3στ, 4α, 5ζ

ΘΕΜΑ 153ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 74, 1-3. (1382)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Διαλιπούσης δ᾽ ἡμέρας μάχη αὖθις γίγνεται καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προύχων· αἵ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὀψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεὶ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ᾖ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν. Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἤπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς…ἐν φυλακῇ ἦσαν***.

Μονάδες 30

2. Ποια στοιχεία οδήγησαν τον Θουκυδίδη να κατανοήσει από την αρχή τη σημασία του πολέμου που ξεσπούσε;

Μονάδες 10

3. α) *διαλιπούσης, γίγνεται, θόρυβον, χρήματα, διαφθαρῆναι*: Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
βάλλουσαι	-μα	
διαφθείρειν	-ά	
παυσάμενοι	-ις	
νικᾷ	-τής	
ὑπομένουσαι	-ή	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και όταν έγινε η υποχώρηση[1] αργά το απόγεμα, επειδή φοβήθηκαν οι ολιγαρχικοί μήπως οι δημοκρατικοί, αφού κάμουν επίθεση, καταλάβουν αμέσως με τον πρώτο αλαλαγμό[2] τον ναύσταθμο και τους σκοτώσουν, βάζουν φωτιά στα σπίτια που βρίσκονταν γύρω γύρω στην αγορά και στις πολυκατοικίες[3], για να μην υπάρχει δρόμος προσέγγισης[4], χωρίς να λογαριάζουν ούτε τα δικά τους ούτε τα ξένα σπίτια[5], ώστε και πολλές περιουσίες εμπόρων κάηκαν εντελώς[6] και η πόλη θα καταστρεφόταν στο σύνολό της, αν φυσούσε άνεμος τη φωτιά με κατεύθυνση προς αυτή (την πόλη). Και αυτοί[7], αφού σταμάτησαν τη μάχη, καθώς και οι δυο παρατάξεις απείχαν από πολεμικές ενέργειες[8], τη νύχτα βρίσκονταν σ' επιφυλακή.

1. Των ολιγαρχικών (ελεύθερα: όταν κατατροπώθηκαν).
2. Έτσι μεταφράζουμε το *αὐτοβοεί*. Αλλιώς: με αιφνιδιαστική έφοδο.
3. Φυσικά ως προς τη χρήση ήταν κάτι παρόμοιο με τις σημερινές πολυκατοικίες, αφού σ' αυτές έμεναν πολλές οικογένειες, συνήθως με ενοίκιο. Ως προς τη μορφή όμως δεν είχαν καμιά σχέση με τα σημερινά πολυώροφα οικοδομήματα.
4. Άλλη άποψη: για να μη γίνει έφοδος, επίθεση.
5. Κατά λέξη: ούτε το δικό τους ούτε το ξένο σπίτι.
6. Με το «εντελώς» αποδίδουμε την πρόθεση «*κατά*» του «*κατεκαύθη*».
7. Οι δημοκρατικοί και οι ολιγαρχικοί.
8. Σύμφωνα με άλλη άποψη το *ἡσυχάσαντες* σημαίνει «αφού πήγαν να ησυχάσουν».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19: «Ο Θουκυδίδης κατενόησε από την αρχή τη σημασία του πολέμου που ξεσπούσε: οι αντίπαλοι βρίσκονταν στο ύψιστο σημείο της ακμής τους οικονομικά και στρατιωτικά και τα ουδέτερα ελληνικά κράτη ήταν αδύνατο να μην εμπλακούν στον πόλεμο. Προσπάθησε λοιπόν να ερευνήσει τους παράγοντες που δημιούργησαν τόσο μεγάλη πολεμική ισχύ.»

3. α) *διαλιπούσης* → διάλειμμα (ανελλιπώς, έλλειψη), *γίγνεται* → γένος (απόγονος, ευγένεια), *θόρυβον* → θορυβώδης (καταθορύβηση, θρήνος), *χρήματα* → χρηματισμός (χρηματιστήριο, φιλοχρήματος), *διαφθαρῆναι* → διαφθορά (αδιάφθορος, άφθαρτος)

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
βάλλουσαι	-μα	*βλῆμα*
διαφθείρειν	-ά	*διαφθορά*
παυσάμενοι	-ις	*παῦσις*

νικᾷ	-τής	*νικητής*
ὑπομένουσαι	-ή	*ὑπομονή*

ΘΕΜΑ 156ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 74, 1-3. (1385)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Διαλιπούσης δ᾽ ἡμέρας μάχη αὖθις γίγνεται καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προύχων· αἵ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὀψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεὶ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ᾖ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν. Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἤπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς…ἐν φυλακῇ ἦσαν***.

Μονάδες 30

2. Να αναφέρετε τα βαθύτερα αίτια του Πελοποννησιακού πολέμου, σύμφωνα με τον Θουκυδίδη.

Μονάδες 10

3. *α)* Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
διαλιπούσης	-μα	
βάλλουσαι	-ή	
κρατήσειεν	-ος	
διαφθείρειεν	-ά	
ἡσυχάσαντες	-ία	

Μονάδες 5

β) *φύσις, θόρυβος, τροπή, ἀγορά, μάχη:* Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και όταν έγινε η υποχώρηση[1] αργά το απόγεμα, επειδή φοβήθηκαν οι ολιγαρχικοί μήπως οι δημοκρατικοί, αφού κάμουν επίθεση, καταλάβουν αμέσως με τον πρώτο αλαλαγμό[2] τον ναύσταθμο και τους σκοτώσουν, βάζουν φωτιά στα σπίτια που βρίσκονταν γύρω γύρω στην αγορά και στις πολυκατοικίες[3], για να μην υπάρχει δρόμος προσέγγισης[4], χωρίς να λογαριάζουν ούτε τα δικά τους ούτε τα ξένα σπίτια[5], ώστε και πολλές περιουσίες εμπόρων κάηκαν εντελώς[6] και η πόλη θα καταστρεφόταν στο σύνολό της, αν φυσούσε άνεμος τη φωτιά με κατεύθυνση προς αυτή (την πόλη). Και αυτοί[7], αφού σταμάτησαν τη μάχη, καθώς και οι δυο παρατάξεις απείχαν από πολεμικές ενέργειες[8], τη νύχτα βρίσκονταν σ' επιφυλακή.

1. Των ολιγαρχικών (ελεύθερα: όταν κατατροπώθηκαν).
2. Έτσι μεταφράζουμε το *αὐτοβοεί*. Αλλιώς: με αιφνιδιαστική έφοδο.
3. Φυσικά ως προς τη χρήση ήταν κάτι παρόμοιο με τις σημερινές πολυκατοικίες, αφού σ' αυτές έμεναν πολλές οικογένειες, συνήθως με ενοίκιο. Ως προς τη μορφή όμως δεν είχαν καμιά σχέση με τα σημερινά πολυώροφα οικοδομήματα.
4. Άλλη άποψη: για να μη γίνει έφοδος, επίθεση.
5. Κατά λέξη: ούτε το δικό τους ούτε το ξένο σπίτι.
6. Με το «εντελώς» αποδίδουμε την πρόθεση «*κατά*» του «*κατεκαύθη*».
7. Οι δημοκρατικοί και οι ολιγαρχικοί.
8. Σύμφωνα με άλλη άποψη το *ἡσυχάσαντες* σημαίνει «αφού πήγαν να ησυχάσουν».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Το ενδιαφέρον του Θουκυδίδη επικεντρώνεται στην πολιτική ιστορία και γι' αυτό αποφεύγει συνειδητά ό,τι θεωρεί άσχετο προς την κατανόηση του πολέμου, δηλ. μύθους, χρησμούς, ανέκδοτα, ατομικές προσωπογραφίες, διαδόσεις και φήμες. Κατά την άποψή του βαθύτερη αιτία του πολέμου ήταν η ανάπτυξη, οικονομική και στρατιωτική, της αθηναϊκής δύναμης. Αυτό καθορίζει και τους βασικούς άξονες του έργου του. Η 'αθηναϊκή συμμαχία' είχε μετατραπεί σε αθηναϊκή ηγεμονία ('*ἀρχή*'). Τα σύμμαχα κράτη του Αιγαίου, της Μακεδονίας, της Θράκης τυπικά μόνον ήταν ανεξάρτητα. Αυτή η ηγεμονική δύναμη της Αθήνας μπορούσε να ενισχυθεί, να περιοριστεί, να τροποποιηθεί ή να καταρρεύσει; Σ' αυτό το βασικό ερώτημα ο Θουκυδίδης προσπαθεί να απαντήσει με την εξονυχιστική παρουσίαση των αιτίων και των αφορμών του πολέμου στο 1ο βιβλίο του, με την αντιπαράθεση αντιπάλων απόψεων στις δημηγορίες του και κυρίως με την πρώτη δημηγορία του Περικλή (1.140-144): η Αθήνα θα μπορούσε να κερδίσει τον πόλεμο με συνετή στρατηγική και

αυτοκυριαρχία των πολιτικών και των πολιτών της. Η εκστρατεία της Σικελίας (Βιβλία 6ο-7ο) απέδειξε την ορθότητα της θέσης του Περικλή: άφρονες, φιλόδοξοι δημαγωγοί και πολίτες με ασύνετες, αλλοπρόσαλλες αποφάσεις οδήγησαν την εντυπωσιακότερη ως τότε πολεμική επιχείρηση σε πανωλεθρία.»

3. α)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
διαλιπούσης	-μα	*διάλειμμα*
βάλλουσαι	-ή	*βολή*
κρατήσειεν	-ος	*κράτος*
διαφθείρειεν	-ά	*διαφθορά*
ἡσυχάσαντες	-ία	*ἡσυχία*

β) *φύσις* → *φύω - φύομαι* , *θόρυβος* → *θορυβέω -ῶ*, *τροπή* → *τρέπω*, *ἀγορά* → *ἀγοράζω* / *ἀγορεύω*, *μάχη* → *μάχομαι*

ΘΕΜΑ 159ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 74, 1-3. (1389)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Διαλιπούσης δ᾽ ἡμέρας μάχη αὖθις γίγνεται καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προύχων· αἵ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὀψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεὶ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ᾖ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν. Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἤπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς…ἐν φυλακῇ ἦσαν***.

Μονάδες 30

2. Πώς ο Θουκυδίδης οδηγείται στην αντίληψη ότι η λογική αποτελεί τη μόνη αξία στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος;

Μονάδες 10

3. α) φυτικός, ανατρεπτικός, αλλοτρίωση, ακίνδυνος, λαθραίος: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *διαλείπω, ξυνεπιλαμβάνομαι, ἐμπίπρημι, κατακαίομαι, ἐπίφορος:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και όταν έγινε η υποχώρηση[1] αργά το απόγεμα, επειδή φοβήθηκαν οι ολιγαρχικοί μήπως οι δημοκρατικοί, αφού κάμουν επίθεση, καταλάβουν αμέσως με τον πρώτο αλαλαγμό[2] τον ναύσταθμο και τους σκοτώσουν, βάζουν φωτιά στα σπίτια που βρίσκονταν γύρω γύρω στην αγορά και στις πολυκατοικίες[3], για να μην υπάρχει δρόμος προσέγγισης[4], χωρίς να λογαριάζουν ούτε τα δικά τους ούτε τα ξένα σπίτια[5], ώστε και πολλές περιουσίες εμπόρων κάηκαν εντελώς[6] και η πόλη θα καταστρεφόταν στο σύνολό της, αν φυσούσε άνεμος τη φωτιά με κατεύθυνση προς αυτή (την πόλη). Και αυτοί[7], αφού σταμάτησαν τη μάχη, καθώς και οι δυο παρατάξεις απείχαν από πολεμικές ενέργειες[8], τη νύχτα βρίσκονταν σ' επιφυλακή.

1. Των ολιγαρχικών (ελεύθερα: όταν κατατροπώθηκαν).
2. Έτσι μεταφράζουμε το *αὐτοβοεί*. Αλλιώς: με αιφνιδιαστική έφοδο.
3. Φυσικά ως προς τη χρήση ήταν κάτι παρόμοιο με τις σημερινές πολυκατοικίες, αφού σ' αυτές έμεναν πολλές οικογένειες, συνήθως με ενοίκιο. Ως προς τη μορφή όμως δεν είχαν καμιά σχέση με τα σημερινά πολυώροφα οικοδομήματα.
4. Άλλη άποψη: για να μη γίνει έφοδος, επίθεση.
5. Κατά λέξη: ούτε το δικό τους ούτε το ξένο σπίτι.
6. Με το «εντελώς» αποδίδουμε την πρόθεση «*κατά*» του «*κατεκαύθη*».
7. Οι δημοκρατικοί και οι ολιγαρχικοί.
8. Σύμφωνα με άλλη άποψη το *ἡσυχάσαντες* σημαίνει «αφού πήγαν να ησυχάσουν».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Δεν θα ήταν ορθό να θεωρήσει επιπόλαια κανείς τον Θουκυδίδη 'απαισιόδοξο' που δίνει μια κατάμαυρη εικόνα της ανθρωπότητας. Η λογική αποτελεί τη μόνη αξία, στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος. Οι θεοί δεν επεμβαίνουν στις ιστορικές εξελίξεις (όπως πίστευαν πολλοί σημαντικοί άνθρωποι και ο Ηρόδοτος ανάμεσά τους) και η τύχη δεν είναι υπερφυσική δύναμη αλλά συγκυρίες, εξελίξεις που δεν μπορεί να τις προβλέψει ο άνθρωπος. Ο Περικλής τονίζει ότι οι εξελίξεις των πραγμάτων μπορεί να είναι τελείως απρόβλεπτες και γι' αυτό συνήθως κατηγορούμε την τύχη για '*ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῇ*' (1.140.1). Η αθηναϊκή τριήρης που έφερνε τη διαταγή στην Μυτιλήνη (η οποία είχε αποστατήσει από την συμμαχία) να θανατωθούν όλοι οι ενήλικοι άντρες και να πουληθούν δούλοι οι γυναίκες και τα παιδιά (3.36.2), κινήθηκε αργά στο Αιγαίο, γιατί το πλήρωμα είχε συνείδηση ότι έπλεαν '*ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον*' (3.49.4), ότι πήγαιναν να εκτελέσουν μια διαταγή πρωτοφανή ('*ὠμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα*', 3.36.4). Ο παραλογισμός του πολέμου φτάνει στο

αποκορύφωμά του στη γενική σφαγή, τελείως αναίτια, του άμαχου πληθυσμού, ακόμα και των μαθητών του σχολείου, της βοιωτικής Μυκαλησσού, από Θράκες μισθοφόρους ('... *καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας*', 7.29.5). Πράγματι αυτή η συμφορά ήταν ***ἀδόκητος*** και *δεινή*. Σε αρκετά σημεία του έργου του προβάλλει ο Θουκυδίδης την πλεονεξία, το να αποκτήσει δηλ. το άτομο ή η πολιτική παράταξη ή το κράτος περισσότερα απ' όσα δικαιούται και τη φιλοτιμία, την προσωπική φιλοδοξία ορισμένων, ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο.»

3. α) φυτικός: *φύσιν*, ανατρεπτικός: *τροπῆς*, αλλοτρίωση: *ἀλλοτρίας*, ακίνδυνος: *ἐκινδύνευσε*, λαθραίος: *λαθόντες*

β) *διαλείπω: διὰ + λείπω, ξυνεπιλαμβάνομαι: ξὺν (σὺν) + ἐπὶ + λαμβάνομαι, ἐμπίπρημι: ἐν + πίμπρημι* (= καίω, πυρπολώ), *κατακαίομαι: κατὰ + καίομαι, ἐπίφορος: ἐπὶ + φέρω*

ΘΕΜΑ 162ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 74, 1-3. (1393)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Διαλιπούσης δ᾽ ἡμέρας μάχη αὖθις γίγνεται καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προύχων· αἵ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὀψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεὶ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ᾖ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν. Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἤπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς…ἐν φυλακῇ ἦσαν***.

Μονάδες 30

2. Να περιγράψετε το πρότυπο του ηγέτη που ενσαρκώνει ο Περικλής, κατά τον Θουκυδίδη.

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με τη σημασία της στη **Β′** στήλη (δύο στοιχεία της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ὑπεξανάγομαι*	α) ναύσταθμος
2. *συνεπιλαμβάνομαι*	β) οδηγώ
3. *ἐμπίπρημι*	γ) νεαρός
4. *νεώριον*	δ) βοηθώ, υποστηρίζω
5. *λανθάνω*	ε) ανοίγομαι με προφυλάξεις στο ανοικτό πέλαγος
	στ) πυρπολώ
	ζ) διαφεύγω την προσοχή

Μονάδες 5

β) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την συνώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	Β′ ΣΤΗΛΗ
1. *αὖθις*	α) *φοβοῦμαι*
2. *ἰσχύς*	β) *ξένος*
3. *δέδοικα*	γ) *νικῶ*
4. *ἀλλότριος*	δ) *ἀμέσως*
5. *κρατῶ*	ε) *ῥώμη*
	στ) *δίδωμι*
	ζ) *πάλιν*

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και όταν έγινε η υποχώρηση[1] αργά το απόγεμα, επειδή φοβήθηκαν οι ολιγαρχικοί μήπως οι δημοκρατικοί, αφού κάμουν επίθεση, καταλάβουν αμέσως με τον πρώτο αλαλαγμό[2] τον ναύσταθμο και τους σκοτώσουν, βάζουν φωτιά στα σπίτια που βρίσκονταν γύρω γύρω στην αγορά και στις πολυκατοικίες[3], για να μην υπάρχει δρόμος προσέγγισης[4], χωρίς να λογαριάζουν ούτε τα δικά τους ούτε τα ξένα σπίτια[5], ώστε και πολλές περιουσίες εμπόρων κάηκαν εντελώς[6] και η πόλη θα καταστρεφόταν στο σύνολό της, αν φυσούσε άνεμος τη φωτιά με κατεύθυνση προς αυτή (την πόλη). Και αυτοί[7], αφού σταμάτησαν τη μάχη, καθώς και οι δυο παρατάξεις απείχαν από πολεμικές ενέργειες[8], τη νύχτα βρίσκονταν σ' επιφυλακή.

1. Των ολιγαρχικών (ελεύθερα: όταν κατατροπώθηκαν).
2. Έτσι μεταφράζουμε το *αὐτοβοεί*. Αλλιώς: με αιφνιδιαστική έφοδο.
3. Φυσικά ως προς τη χρήση ήταν κάτι παρόμοιο με τις σημερινές πολυκατοικίες, αφού σ' αυτές έμεναν πολλές οικογένειες, συνήθως με ενοίκιο. Ως προς τη μορφή όμως δεν είχαν καμιά σχέση με τα σημερινά πολυώροφα οικοδομήματα.
4. Άλλη άποψη: για να μη γίνει έφοδος, επίθεση.
5. Κατά λέξη: ούτε το δικό τους ούτε το ξένο σπίτι.
6. Με το «εντελώς» αποδίδουμε την πρόθεση «*κατά*» του «*κατεκαύθη*».
7. Οι δημοκρατικοί και οι ολιγαρχικοί.
8. Σύμφωνα με άλλη άποψη το *ἡσυχάσαντες* σημαίνει «αφού πήγαν να ησυχάσουν».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21-22: «Το πρότυπο του ηγέτη το ενσαρκώνει ο Περικλής (2.65.1-9) με την πολιτική του οξυδέρκεια ('πρόνοια'), την ευρύτερη αποδοχή του από το λαό της πόλης του ('*δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι καὶ τῇ γνώμῃ*'), την ανωτερότητά του ως προς το χρήμα ('*χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος*') και το πολιτικό του θάρρος να λέει την αλήθεια στον λαό, ακόμη κι αν προκαλούσε την οργή του ('*ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν*'). Αρκετές σύντομες φράσεις του μεγάλου πολιτικού, όπως τις καταγράφει ο Θουκυδίδης, έχουν καταστεί 'γνωμικά', με γενικότερη διαχρονική αξία, π.χ. '*οἱ καιροὶ οὐ μενετοί*' (1.142.1), (χρειάζεται ταχύτητα ενεργειών κατά τη διάρκεια του πολέμου γιατί οι ευκαιρίες δεν περιμένουν), '*μέγα τὸ τῆς θαλάσσης κράτος*' (1.143.5) (έχει μεγάλη σημασία το να ελέγχει κανείς στρατιωτικά τις θαλάσσιες συγκοινωνίες).»

3. *α)* 1ε, 2δ, 3στ, 4α, 5ζ

β) 1ζ, 2ε, 3α, 4β, 5γ

ΘΕΜΑ 165ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 74, 1-3. (1396)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Διαλιπούσης δ᾽ ἡμέρας μάχη αὖθις γίγνεται καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προύχων· αἵ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὀψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεὶ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ᾖ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν. Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἤπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς…ἐν φυλακῇ ἦσαν***.

Μονάδες 30

2. Πώς ορίζεται η υπεύθυνη συμπεριφορά του πολίτη, κατά τον Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

3. *α)* Να σχηματίσετε για καθεμία από τις λέξεις της **Α′** στήλης ένα παράγωγο επίθετο (**Γ′** στήλη) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με την κατάληξη που δίνεται στη **Β′** στήλη.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἀγορά	-αῖος	
δῆμος	-ιος	
ἰσχύς	-ρός	
ἡμέρα	-ιος	
θόρυβος	-ώδης	

Μονάδες 5

β) ελλιπής, ακαταμάχητος, πληθωρισμός, έγκαυμα, εφόδια: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και όταν έγινε η υποχώρηση[1] αργά το απόγεμα, επειδή φοβήθηκαν οι ολιγαρχικοί μήπως οι δημοκρατικοί, αφού κάμουν επίθεση, καταλάβουν αμέσως με τον πρώτο αλαλαγμό[2] τον ναύσταθμο και τους σκοτώσουν, βάζουν φωτιά στα σπίτια που βρίσκονταν γύρω γύρω στην αγορά και στις πολυκατοικίες[3], για να μην υπάρχει δρόμος προσέγγισης[4], χωρίς να λογαριάζουν ούτε τα δικά τους ούτε τα ξένα σπίτια[5], ώστε και πολλές περιουσίες εμπόρων κάηκαν εντελώς[6] και η πόλη θα καταστρεφόταν στο σύνολό της, αν φυσούσε άνεμος τη φωτιά με κατεύθυνση προς αυτή (την πόλη). Και αυτοί[7], αφού σταμάτησαν τη μάχη, καθώς και οι δυο παρατάξεις απείχαν από πολεμικές ενέργειες[8], τη νύχτα βρίσκονταν σ' επιφυλακή.

1. Των ολιγαρχικών (ελεύθερα: όταν κατατροπώθηκαν).
2. Έτσι μεταφράζουμε το *αὐτοβοεί*. Αλλιώς: με αιφνιδιαστική έφοδο.
3. Φυσικά ως προς τη χρήση ήταν κάτι παρόμοιο με τις σημερινές πολυκατοικίες, αφού σ' αυτές έμεναν πολλές οικογένειες, συνήθως με ενοίκιο. Ως προς τη μορφή όμως δεν είχαν καμιά σχέση με τα σημερινά πολυώροφα οικοδομήματα.
4. Άλλη άποψη: για να μη γίνει έφοδος, επίθεση.
5. Κατά λέξη: ούτε το δικό τους ούτε το ξένο σπίτι.
6. Με το «εντελώς» αποδίδουμε την πρόθεση «*κατά*» του «*κατεκαύθη*».
7. Οι δημοκρατικοί και οι ολιγαρχικοί.
8. Σύμφωνα με άλλη άποψη το *ἡσυχάσαντες* σημαίνει «αφού πήγαν να ησυχάσουν».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 22: «Κατά τον Θουκυδίδη, ο πολίτης έχει χρέος να συμπεριφέρεται υπεύθυνα· μπορεί να χρησιμοποιεί τη λογική και τη σύνεση στις κρίσιμες αποφάσεις και να μην παρασύρεται από δημαγωγικά πυροτεχνήματα και από παρορμήσεις της στιγμής ('*ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν*', 2.65.4). Μπορεί να δείξει μαζί με το ενδιαφέρον για τα προσωπικά του συμφέροντα ενδιαφέρον για το συμφέρον της πόλης ('*...οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια*', 2.40.2). Μέσα στο χάος του εμφυλίου πολέμου μπορεί να δείξει μετριοπάθεια ('*τὰ μέσα τῶν πολιτῶν*') και ανώτερο ήθος ('*τὸ εὔηθες οὗ τὸ γενναῖον πλεῖστον μετέχει*', 3.83.1). Ακόμη και μέσα στη γενική αναλγησία που προκάλεσε η γενική συμφορά του λοιμού, η 'λοιμική των σωμάτων και των ψυχών' μερικοί, ελάχιστοι έστω, φέρθηκαν με ανθρωπιά και φιλότιμο και αδιαφορώντας μήπως προσβληθούν από τη φοβερή νόσο ('*αἰσχύνῃ ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν*', 2.51.5) τόλμησαν να προσφέρουν ένα ποτήρι νερό σε ετοιμοθάνατους συγγενείς και φίλους.»

3. *α*)

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ	Γ' ΣΤΗΛΗ

λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἀγορά	-αῖος	*ἀγοραῖος*
δῆμος	-ιος	*δήμιος*
ἰσχύς	-ρός	*ἰσχυρός*
ἡμέρα	-ιος	*ἡμερήσιος*
θόρυβος	-ώδης	*θορυβώδης*

β) ελλιπής: *διαλιπούσης*, ακαταμάχητος: *μάχη* / *μάχης*, πληθωρισμός: *πλήθει* / *πολλὰ* / *πολλοί*, έγκαυμα: *κατεκαύθη*, εφόδια: *ἔφοδος*

ΘΕΜΑ 168ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 74, 1-3. (1400)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Διαλιπούσης δ᾽ ἡμέρας μάχη αὖθις γίγνεται καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προύχων· αἵ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὀψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεὶ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ᾖ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν. Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἤπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς…ἐν φυλακῇ ἦσαν***.

Μονάδες 30

2. Τι είναι οι δημηγορίες και ποια η σημασία τους για την επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων;

Μονάδες 10

3. α) *ὑπομένω, αὐτοβοεί, ἔφοδος, ἔμπορος, ἐπιγίγνομαι:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

β) *ξυνοικίας, ἐκινδύνευσε, φειδόμενοι, παυσάμενοι, φυλακῇ:* Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου από μία ομόρριζη λέξη της αρχαίας ή νέας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και όταν έγινε η υποχώρηση[1] αργά το απόγεμα, επειδή φοβήθηκαν οι ολιγαρχικοί μήπως οι δημοκρατικοί, αφού κάμουν επίθεση, καταλάβουν αμέσως με τον πρώτο αλαλαγμό[2] τον ναύσταθμο και τους σκοτώσουν, βάζουν φωτιά στα σπίτια που βρίσκονταν γύρω γύρω στην αγορά και στις πολυκατοικίες[3], για να μην υπάρχει δρόμος προσέγγισης[4], χωρίς να λογαριάζουν ούτε τα δικά τους ούτε τα ξένα σπίτια[5], ώστε και πολλές περιουσίες εμπόρων κάηκαν εντελώς[6] και η πόλη θα καταστρεφόταν στο σύνολό της, αν φυσούσε άνεμος τη φωτιά με κατεύθυνση προς αυτή (την πόλη). Και αυτοί[7], αφού σταμάτησαν τη μάχη, καθώς και οι δυο παρατάξεις απείχαν από πολεμικές ενέργειες[8], τη νύχτα βρίσκονταν σ' επιφυλακή.

1. Των ολιγαρχικών (ελεύθερα: όταν κατατροπώθηκαν).
2. Έτσι μεταφράζουμε το *αὐτοβοεί*. Αλλιώς: με αιφνιδιαστική έφοδο.
3. Φυσικά ως προς τη χρήση ήταν κάτι παρόμοιο με τις σημερινές πολυκατοικίες, αφού σ' αυτές έμεναν πολλές οικογένειες, συνήθως με ενοίκιο. Ως προς τη μορφή όμως δεν είχαν καμιά σχέση με τα σημερινά πολυώροφα οικοδομήματα.
4. Άλλη άποψη: για να μη γίνει έφοδος, επίθεση.
5. Κατά λέξη: ούτε το δικό τους ούτε το ξένο σπίτι.
6. Με το «εντελώς» αποδίδουμε την πρόθεση «*κατά*» του «*κατεκαύθη*».
7. Οι δημοκρατικοί και οι ολιγαρχικοί.
8. Σύμφωνα με άλλη άποψη το *ἡσυχάσαντες* σημαίνει «αφού πήγαν να ησυχάσουν».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24-25: «Για τους λόγους που εκφωνήθηκαν από πολιτικούς και στρατιωτικούς κατά την προετοιμασία του πολέμου ή κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων η δήλωση του Θουκυδίδη είναι σαφής· η δυσκολία να παρατεθούν αυτολεξεί ήταν μεγάλη ακόμη και για τις περιπτώσεις που ο ίδιος ήταν ανάμεσα στο ακροατήριο (1.22.1). Οι δημηγορίες στο έργο του Θουκυδίδη αποδίδουν τα κίνητρα, τους σχεδιασμούς, τους στόχους των ομιλητών και επίσης την προσωπικότητά τους, τις ιδέες τους, το ήθος τους. Οι δημηγορίες αποτελούν σημαντικό στοιχείο στην επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων και μάλιστα καθώς βρίσκονται σε αντιστοιχία με τα μεγάλα γεγονότα του πολέμου αλλά και μεταξύ τους με το σχήμα 'θέση'-'αντίθεση', με το οποίο κάθε ζήτημα εξετάζεται και από την αντίθετη άποψη. Ο Θουκυδίδης δηλώνει ότι δεν απομακρύνθηκε από την κεντρική ιδέα των λόγων ('*ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων*', 1.22.1) και, εφόσον ήταν αδύνατο να τους παραθέσει αυτολεξεί, έγραψε σύμφωνα με τη δική του κρίση

ό,τι ήταν προσφορότερο να λεχθεί στην κάθε περίπτωση. Στις δημηγορίες, στην παρουσίαση των απόψεων, στη δομή, στην επιχειρηματολογία φαίνεται και η ικανότητα του ιστορικού να αναλύει τα γεγονότα και το βάθος της σκέψης του. Από τον τρόπο που δηλώνει ότι προχώρησε στη σύνθεση των δημηγοριών, δεν πρέπει να περιμένει κανείς 'φυσικότητα' ως προς διαλεκτικές διαφοροποιήσεις των ομιλητών ανάλογα με τον τόπο καταγωγής τους.»

3. α) *ὑπομένω: ὑπὸ + μένω, αὐτοβοεί* (= με τον πρώτο αλαλαγμό, με αιφνιδιαστική έφοδο· επίρρημα)*: αὐτὸς + βοή, ἔφοδος: ἐπὶ + ὁδός* (κατά τη σύνθεση συνέβη έκθλιψη και δάσυνση), *ἔμπορος: ἐν + πόρος* (σύνθετο από συγχώνευση σε μια λέξη της φράσης *ἐν πόρῳ (ὤν)* «αυτός που βρίσκεται στο πέρασμα», δηλ. «αυτός που διασχίζει τη θάλασσα ως επιβάτης πλοίου»), *ἐπιγίγνομαι: ἐπὶ + γίγνομαι*

β) *ξυνοικίας* → συνοικισμός (κάτοικος, ενοίκιο), *ἐκινδύνευσε* → επικίνδυνος (ριψοκίνδυνος, κινδυνολογώ), *φειδόμενοι* → (η) φειδώ (φειδωλός, αφειδής), *παυσάμενοι* → παύση (κατάπαυση, ανάπαυλα), *φυλακῇ* → φυλάκιση (φυλάκιο, φύλαξη)

ΘΕΜΑ 171ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 74, 1-3. (1737)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Διαλιπούσης δ᾽ ἡμέρας μάχη αὖθις γίγνεται καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προύχων· αἵ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὀψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεὶ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ᾖ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν. Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἤπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς…ἐν φυλακῇ ἦσαν***.

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο χρονολογεί τα ιστορικά γεγονότα ο Θουκυδίδης;

Μονάδες 10

3. α) χρήματα, μάχη, θόρυβος, κύκλος, τροπή: Με καθεμία από τις παραπάνω λέξεις (οι οποίες είναι ομόρριζες λέξεων του κειμένου) να σχηματίσετε μία πρόταση στη νέα ελληνική γλώσσα.

Μονάδες 5

β) Να αντιστοιχίσετε τα ομόρριζα προς τους ρηματικούς τύπους ***νικᾷ, διαφθαρῆναι, ἐμπιπρᾶσι, κατεκαύθη, βάλλουσαι*** ουσιαστικά: ***νικητής, διαφθορά, ἔμπρησις, καῦμα, βέλος*** (**Α′** στήλη) με την κατηγορία στην οποία ανήκουν (**Β′** στήλη). Μία κατηγορία περισσεύει.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *νικητής*	α) ενέργεια ή κατάσταση
2. *διαφθορά*	β) όργανο ή μέσο ενέργειας
3. *ἔμπρησις*	γ) τόπος
4. *βέλος*	δ) αποτέλεσμα ενέργειας
5. *καῦμα*	ε) πρόσωπο που ενεργεί

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και όταν έγινε η υποχώρηση[1] αργά το απόγεμα, επειδή φοβήθηκαν οι ολιγαρχικοί μήπως οι δημοκρατικοί, αφού κάμουν επίθεση, καταλάβουν αμέσως με τον πρώτο αλαλαγμό[2] τον ναύσταθμο και τους σκοτώσουν, βάζουν φωτιά στα σπίτια που βρίσκονταν γύρω γύρω στην αγορά και στις πολυκατοικίες[3], για να μην υπάρχει δρόμος προσέγγισης[4], χωρίς να λογαριάζουν ούτε τα δικά τους ούτε τα ξένα σπίτια[5], ώστε και πολλές περιουσίες εμπόρων κάηκαν εντελώς[6] και η πόλη θα καταστρεφόταν στο σύνολό της, αν φυσούσε άνεμος τη φωτιά με κατεύθυνση προς αυτή (την πόλη). Και αυτοί[7], αφού σταμάτησαν τη μάχη, καθώς και οι δυο παρατάξεις απείχαν από πολεμικές ενέργειες[8], τη νύχτα βρίσκονταν σ' επιφυλακή.

1. Των ολιγαρχικών (ελεύθερα: όταν κατατροπώθηκαν).
2. Έτσι μεταφράζουμε το *αὐτοβοεί*. Αλλιώς: με αιφνιδιαστική έφοδο.
3. Φυσικά ως προς τη χρήση ήταν κάτι παρόμοιο με τις σημερινές πολυκατοικίες, αφού σ' αυτές έμεναν πολλές οικογένειες, συνήθως με ενοίκιο. Ως προς τη μορφή όμως δεν είχαν καμιά σχέση με τα σημερινά πολυώροφα οικοδομήματα.
4. Άλλη άποψη: για να μη γίνει έφοδος, επίθεση.
5. Κατά λέξη: ούτε το δικό τους ούτε το ξένο σπίτι.
6. Με το «εντελώς» αποδίδουμε την πρόθεση «*κατά*» του «*κατεκαύθη*».
7. Οι δημοκρατικοί και οι ολιγαρχικοί.
8. Σύμφωνα με άλλη άποψη το *ἡσυχάσαντες* σημαίνει «αφού πήγαν να ησυχάσουν».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25: «Στην προσπάθεια του Θουκυδίδη για χρονολογική ακρίβεια στην έκθεση των γεγονότων οι δυσκολίες ήταν μεγάλες. Οι ελληνικές πόλεις - κράτη δεν είχαν ενιαίο χρονολογικό σύστημα, ούτε είχαν κοινές ονομασίες για τους μήνες του σεληνιακού έτους. Η επιμονή του να καταγράψει με απόλυτη ακρίβεια το χρόνο των γεγονότων είναι σαφής στον καθορισμό του χρονικού σημείου της έκρηξης του πολέμου, με την εισβολή των Θηβαίων στις Πλαταιές: δέκα τέσσερα έτη μετά την υπογραφή της τριαντάχρονης ειρήνης (μεταξύ Αθηναίων και Πελοποννησίων), τη χρονιά που η Χρυσίς είχε συμπληρώσει σαράντα οκτώ έτη ιερωσύνης στο Άργος, και ο Αινήσιος ήταν έφορος στη Σπάρτη και ο Πυθόδωρος επώνυμος άρχων στην Αθήνα, έξι μήνες μετά τη μάχη της Ποτίδαιας, μόλις άρχιζε η άνοιξη... (2.2.1). Ακολουθώντας τον τρόπο χρονολογικής έκθεσης που χρησιμοποίησε ο Ελλάνικος ο Μυτιληναίος εξιστορεί τα γεγονότα κατά χρονολογική σειρά και όχι κατά θεματικές ενότητες, και μάλιστα χρόνο με χρόνο, διαιρώντας το έτος σε

θέρος (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και χειμώνα (4 μήνες που το κύριο σώμα των αντιπάλων στρατευμάτων αποσύρεται στις βάσεις του): '*γέγραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα*' (2.1).»

3. α)
χρήματα → Η ύπαρξη καταναλωτικής συνείδησης συμβάλλει και στην εξοικονόμηση χρημάτων.
μάχη → Η μάχη του Μαραθώνα έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην απόκρουση της πρώτης περσικής εισβολής στην Ελλάδα.
θόρυβος → Η ανακοίνωση της ξαφνικής παραίτησής του προκάλεσε μεγάλο θόρυβο στους συναδέλφους του.
κύκλος → Ο ζωγράφος εμπνέεται από τον κύκλο της ζωής και των εποχών στη νέα του έκθεση.
τροπή → Παρά την προσπάθεια των γιατρών το πρόβλημα της υγείας του πήρε δυσάρεστη τροπή.

β) 1ε, 2α, 3α, 4β, 5δ

ΘΕΜΑ 174ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 74, 1-3. (1747)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Διαλιπούσης δ᾽ ἡμέρας μάχη αὖθις γίγνεται καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προύχων· αἵ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὀψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεὶ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ᾖ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν. Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἤπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς…ἐν φυλακῇ ἦσαν***.

Μονάδες 30

2. Τι επιδιώκει ο Θουκυδίδης με τη χρήση σύνθετων ρημάτων; Να αναφέρετε ένα παράδειγμα.

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *νικῶ*	α) *πολλοί*
2. *τολμηρῶς*	β) *ἰδίας*
3. *ὀλίγοι*	γ) *ἐλάττονες*
4. *ἀλλοτρίας*	δ) *εὐθαρσῶς*
5. *παύομαι*	ε) *ἡττῶμαι*
	στ) *ἄρχομαι*
	ζ) *ἀτόλμως*

Μονάδες 5

β) *βάλλουσαι:* Να γράψετε πέντε λέξεις, απλές ή σύνθετες, της νέας ελληνικής γλώσσας με το θέμα της λέξης που σας δίνεται.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και όταν έγινε η υποχώρηση[1] αργά το απόγεμα, επειδή φοβήθηκαν οι ολιγαρχικοί μήπως οι δημοκρατικοί, αφού κάμουν επίθεση, καταλάβουν αμέσως με τον πρώτο αλαλαγμό[2] τον ναύσταθμο και τους σκοτώσουν, βάζουν φωτιά στα σπίτια που βρίσκονταν γύρω γύρω στην αγορά και στις πολυκατοικίες[3], για να μην υπάρχει δρόμος προσέγγισης[4], χωρίς να λογαριάζουν ούτε τα δικά τους ούτε τα ξένα σπίτια[5], ώστε και πολλές περιουσίες εμπόρων κάηκαν εντελώς[6] και η πόλη θα καταστρεφόταν στο σύνολό της, αν φυσούσε άνεμος τη φωτιά με κατεύθυνση προς αυτή (την πόλη). Και αυτοί[7], αφού σταμάτησαν τη μάχη, καθώς και οι δυο παρατάξεις απείχαν από πολεμικές ενέργειες[8], τη νύχτα βρίσκονταν σ' επιφυλακή.

1. Των ολιγαρχικών (ελεύθερα: όταν κατατροπώθηκαν).
2. Έτσι μεταφράζουμε το *αὐτοβοεί*. Αλλιώς: με αιφνιδιαστική έφοδο.
3. Φυσικά ως προς τη χρήση ήταν κάτι παρόμοιο με τις σημερινές πολυκατοικίες, αφού σ' αυτές έμεναν πολλές οικογένειες, συνήθως με ενοίκιο. Ως προς τη μορφή όμως δεν είχαν καμιά σχέση με τα σημερινά πολυώροφα οικοδομήματα.
4. Άλλη άποψη: για να μη γίνει έφοδος, επίθεση.
5. Κατά λέξη: ούτε το δικό τους ούτε το ξένο σπίτι.
6. Με το «εντελώς» αποδίδουμε την πρόθεση «*κατά*» του «*κατεκαύθη*».
7. Οι δημοκρατικοί και οι ολιγαρχικοί.
8. Σύμφωνα με άλλη άποψη το *ἡσυχάσαντες* σημαίνει «αφού πήγαν να ησυχάσουν».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26-27: «Με τα σύνθετα ρήματα (ενώ συνήθως χρησιμοποιούνται απλά, *κατακληθείς*) και με δύο ή και τρεις προθέσεις, ο Θουκυδίδης επιδιώκει να δηλωθούν βραχυλογικά και πυκνά δύο ή περισσότερες επιρρηματικές σχέσεις του υποκειμένου, ή του αντικειμένου, με τη ρηματική ενέργεια: ***προκατ****αρχόμενοι* (= *διδόντες πρότερον ἢ τοῖς ἄλλοις τὰς καταρχάς*), 1. 25.4, ***ξυμπρο****πέμψαι* [*ξὺν* + *πρὸ* + *πέμπω*], 1.27.2, ***ἀνταν****αγόμενοι* [*ἀντὶ* + *ἀνὰ* + *ἄγομαι*], 1.29.4»

3. α) 1ε, 2ζ, 3α, 4β, 5στ

β) *βάλλουσαι* → βαλλίστρα, βαλλιστικός, βαλτός, εισβάλλω, παρεμβάλλω

ΘΕΜΑ 177ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 74, 1-3. (1752)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Διαλιπούσης δ᾽ ἡμέρας μάχη αὖθις γίγνεται καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προύχων· αἵ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὀψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεὶ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ᾖ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν. Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἤπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς…ἐν φυλακῇ ἦσαν***.

Μονάδες 30

2. α) Ποια ήταν η άποψη του Θουκυδίδη για τη στρατηγική του Περικλή;

β) Ποιες ήταν οι συνέπειες του λοιμού και πώς επηρέασε την πολιτική κατάσταση της Αθήνας;

Μονάδες 10

3. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό (**Β′** στήλη) και επίθετο (**Γ′** στήλη) (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της **Α′** στήλης.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἐπίκουρος		
μάχη		
πόλις		
δῆμος		
πλῆθος		

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και όταν έγινε η υποχώρηση[1] αργά το απόγεμα, επειδή φοβήθηκαν οι ολιγαρχικοί μήπως οι δημοκρατικοί, αφού κάμουν επίθεση, καταλάβουν αμέσως με τον πρώτο αλαλαγμό[2] τον ναύσταθμο και τους σκοτώσουν, βάζουν φωτιά στα σπίτια που βρίσκονταν γύρω γύρω στην αγορά και στις πολυκατοικίες[3], για να μην υπάρχει δρόμος προσέγγισης[4], χωρίς να λογαριάζουν ούτε τα δικά τους ούτε τα ξένα σπίτια[5], ώστε και πολλές περιουσίες εμπόρων κάηκαν εντελώς[6] και η πόλη θα καταστρεφόταν στο σύνολό της, αν φυσούσε άνεμος τη φωτιά με κατεύθυνση προς αυτή (την πόλη). Και αυτοί[7], αφού σταμάτησαν τη μάχη, καθώς και οι δυο παρατάξεις απείχαν από πολεμικές ενέργειες[8], τη νύχτα βρίσκονταν σ' επιφυλακή.

1. Των ολιγαρχικών (ελεύθερα: όταν κατατροπώθηκαν).
2. Έτσι μεταφράζουμε το *αὐτοβοεί*. Αλλιώς: με αιφνιδιαστική έφοδο.
3. Φυσικά ως προς τη χρήση ήταν κάτι παρόμοιο με τις σημερινές πολυκατοικίες, αφού σ' αυτές έμεναν πολλές οικογένειες, συνήθως με ενοίκιο. Ως προς τη μορφή όμως δεν είχαν καμιά σχέση με τα σημερινά πολυώροφα οικοδομήματα.
4. Άλλη άποψη: για να μη γίνει έφοδος, επίθεση.
5. Κατά λέξη: ούτε το δικό τους ούτε το ξένο σπίτι.
6. Με το «εντελώς» αποδίδουμε την πρόθεση «*κατά*» του «*κατεκαύθη*».
7. Οι δημοκρατικοί και οι ολιγαρχικοί.
8. Σύμφωνα με άλλη άποψη το *ἡσυχάσαντες* σημαίνει «αφού πήγαν να ησυχάσουν».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18:
α) «Κατά την έναρξη του πελοποννησιακού πολέμου (431 π.Χ.), ο Θουκυδίδης πίστευε στη μεγάλη αξία του Περικλή (μολονότι η οικογενειακή του παράδοση τον συνέδεε με την αντίπαλη παράταξη, των αριστοκρατικών) και στην ορθότητα των βασικών αρχών του πολεμικού του σχεδιασμού: άμυνα στην ξηρά, επίθεση στη θάλασσα, σύνεση και αυτοπεποίθηση.»
β) «Το δεύτερο έτος του πολέμου προσβλήθηκε και ο ίδιος ο Θουκυδίδης από τον καταστρεπτικό λοιμό που εξόντωσε το 1/3 του πληθυσμού της Αττικής ('*...ταῦτα δηλώσω αὐτός τε νοσήσας καὶ ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας*'). Ο ίδιος επέζησε αλλά ο Περικλής πέθανε από τον λοιμό το επόμενο έτος και στην πολιτική ζωή της εμπόλεμης και πολιορκημένης, από τη στεριά, Αθήνας επικράτησε οξεία αντιπαράθεση ανάμεσα στην παράταξη των συντηρητικών αριστοκρατικών και των δημοκρατικών, τους οποίους καθοδηγούσαν πλέον αδίστακτοι δημαγωγοί, με ισχυρότερο τον Κλέωνα.»

3.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἐπίκουρος	επικουρία	επικουρικός –ή –ό
μάχη	μαχητής	μαχητικός –ή –ό
πόλις	πολίτης	πολιτικός –ή – ό
δῆμος	δημότης	δημοτικός –ή –ό
πλῆθος	πληθυσμός	πληθυσμιακός –ή –ό

ΘΕΜΑ 180ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 74, 1-3. (1785)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Διαλιπούσης δ᾽ ἡμέρας μάχη αὖθις γίγνεται καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προύχων· αἵ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὀψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεὶ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ᾖ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν. Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἤπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς…ἐν φυλακῇ ἦσαν***.

Μονάδες 30

2. Από πού προκύπτει ότι ο Θουκυδίδης έζησε έως το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου;

Μονάδες 10

3. α) ***χρήματα, ἐκινδύνευσε, ἐπίφορος, ἡσυχάσαντες, λαθόντες***: Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε για καθεμία από τις λέξεις της **Α′** στήλης ένα παράγωγο επίθετο (**Γ′** στήλη) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με την κατάληξη που δίνεται στη **Β′** στήλη.

Επίθετα παράγωγα από ονόματα		
Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
κράτος	-αιός	
φύσις	-ικός	
ἄνεμος	-όεις	

δείλη	-ινός	
μάχη	-ιμος	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και όταν έγινε η υποχώρηση[1] αργά το απόγεμα, επειδή φοβήθηκαν οι ολιγαρχικοί μήπως οι δημοκρατικοί, αφού κάμουν επίθεση, καταλάβουν αμέσως με τον πρώτο αλαλαγμό[2] τον ναύσταθμο και τους σκοτώσουν, βάζουν φωτιά στα σπίτια που βρίσκονταν γύρω γύρω στην αγορά και στις πολυκατοικίες[3], για να μην υπάρχει δρόμος προσέγγισης[4], χωρίς να λογαριάζουν ούτε τα δικά τους ούτε τα ξένα σπίτια[5], ώστε και πολλές περιουσίες εμπόρων κάηκαν εντελώς[6] και η πόλη θα καταστρεφόταν στο σύνολό της, αν φυσούσε άνεμος τη φωτιά με κατεύθυνση προς αυτή (την πόλη). Και αυτοί[7], αφού σταμάτησαν τη μάχη, καθώς και οι δυο παρατάξεις απείχαν από πολεμικές ενέργειες[8], τη νύχτα βρίσκονταν σ' επιφυλακή.

1. Των ολιγαρχικών (ελεύθερα: όταν κατατροπώθηκαν).
2. Έτσι μεταφράζουμε το *αὐτοβοεί*. Αλλιώς: με αιφνιδιαστική έφοδο.
3. Φυσικά ως προς τη χρήση ήταν κάτι παρόμοιο με τις σημερινές πολυκατοικίες, αφού σ' αυτές έμεναν πολλές οικογένειες, συνήθως με ενοίκιο. Ως προς τη μορφή όμως δεν είχαν καμιά σχέση με τα σημερινά πολυώροφα οικοδομήματα.
4. Άλλη άποψη: για να μη γίνει έφοδος, επίθεση.
5. Κατά λέξη: ούτε το δικό τους ούτε το ξένο σπίτι.
6. Με το «εντελώς» αποδίδουμε την πρόθεση «*κατά*» του «*κατεκαύθη*».
7. Οι δημοκρατικοί και οι ολιγαρχικοί.
8. Σύμφωνα με άλλη άποψη το *ἡσυχάσαντες* σημαίνει «αφού πήγαν να ησυχάσουν».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26: «Οι ελάχιστες 'εσωτερικές μαρτυρίες' στο έργο και οι υφολογικές παρατηρήσεις των μελετητών δεν αρκούν για να οδηγήσουν σε ακλόνητα συμπεράσματα για το πότε συνέθεσε ο Θουκυδίδης το έργο του. Η δήλωσή του ότι άρχισε να γράφει αμέσως μόλις ξέσπασε ο πόλεμος ('*ἀρξάμενος εὐθὺς καθισταμένου*' 1.1.1) δεν ξεκαθαρίζει αν άρχισε να δίνει στο κείμενο του οριστική μορφή ή αν άρχισε να συγκεντρώνει το υλικό του και να κρατάει σημειώσεις. Μολονότι η εξιστόρηση των γεγονότων διακόπτεται στο 411 π.Χ. είναι βέβαιο ότι ορισμένα τμήματα έχουν γραφτεί μετά το 404 π.Χ. (βλ. 1.23. 1 και 5.26.1,5).»
Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19: «Δεν είναι βέβαιο αν ο Θουκυδίδης γύρισε στην Αθήνα μετά το 404 π.Χ. με την αμνηστία που παραχωρήθηκε. Οι πληροφορίες των αρχαίων πηγών είναι αβέβαιες και σε ορισμένα σημεία αντιφατικές. Βέβαιο είναι ότι έζησε ως το τέλος του πολέμου ('*Τούτου δὲ τοῦ πολέμου μῆκός τε μέγα προύβη*', 1.23.1, '*ἔτη δὲ ἐς τοῦτο τὰ ξύμπαντα ἐγένετο τῷ πολέμῳ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι*',

5.26.1, '*ἐπεβίων δὲ διὰ παντὸς αὐτοῦ αἰσθανόμενός τε τῇ ἡλικίᾳ καί προσέχων τὴν γνώμην, ὅπως ἀκριβές τι εἴσομαι*', 5.26.5).
Το έργο του έμεινε ημιτελές. Στα πρώτα βιβλία υπάρχουν αναφορές για το τέλος του πολέμου και την τελική καταστροφή· η εξιστόρηση όμως των γεγονότων δεν φτάνει ως το 404 π.Χ. αλλά διακόπτεται στο 411 π.Χ. Ο θάνατος δεν άφησε τον μεγάλο ιστορικό να τελειώσει το έργο του.»

3. α) *χρήματα* → χρηματισμός (χρηματιστής, χρηματοδοτώ), *ἐκινδύνευσε* → επικινδυνότητα (ακίνδυνος, διακινδυνεύω), *ἐπίφορος* → διαφορά (αφόρητος, αναφέρω), *ἡσυχάσαντες* → ησυχαστήριο (καθησυχασμός, εφησυχασμός), *λαθόντες* →λάθος (λαθραίος, αλήθεια)

β)

Επίθετα παράγωγα από ονόματα		
Α' ΣΤΗΛΗ	**Β' ΣΤΗΛΗ**	**Γ' ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
κράτος	-αιός	*κραταιός*
φύσις	-ικός	*φυσικός*
ἄνεμος	-όεις	*ἀνεμόεις*
δείλη	-ινός	*δειλινός*
μάχη	-ιμος	*μάχιμος*

ΘΕΜΑ 468ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 74, 1-3. (6416)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Διαλιπούσης δ᾽ ἡμέρας μάχη αὖθις γίγνεται καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προύχων· αἵ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὀψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεὶ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ᾖ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν. Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἤπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς…ἐν φυλακῇ ἦσαν***.

Μονάδες 30

2. Με ποιες μεθόδους ο Θουκυδίδης ερευνά τα γεγονότα του μακρινού παρελθόντος και της σύγχρονής του εποχής, στην πορεία αναζήτησης της αλήθειας;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *νικῶ*	α) *πολλοί*
2. *τολμηρῶς*	β) *ἰδίας*
3. *ὀλίγοι*	γ) *ἐλάττονες*
4. *ἀλλοτρίας*	δ) *εὐθαρσῶς*
5. *παύομαι*	ε) *ἡττῶμαι*
	στ) *ἄρχομαι*
	ζ) *ἀτόλμως*

Μονάδες 5

β) *ξυνοικίας, ἐκινδύνευσε, φειδόμενοι, παυσάμενοι, φυλακῇ:* Να γράψετε για

καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου από μία ομόρριζη λέξη της αρχαίας ή νέας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και όταν έγινε η υποχώρηση[1] αργά το απόγεμα, επειδή φοβήθηκαν οι ολιγαρχικοί μήπως οι δημοκρατικοί, αφού κάμουν επίθεση, καταλάβουν αμέσως με τον πρώτο αλαλαγμό[2] τον ναύσταθμο και τους σκοτώσουν, βάζουν φωτιά στα σπίτια που βρίσκονταν γύρω γύρω στην αγορά και στις πολυκατοικίες[3], για να μην υπάρχει δρόμος προσέγγισης[4], χωρίς να λογαριάζουν ούτε τα δικά τους ούτε τα ξένα σπίτια[5], ώστε και πολλές περιουσίες εμπόρων κάηκαν εντελώς[6] και η πόλη θα καταστρεφόταν στο σύνολό της, αν φυσούσε άνεμος τη φωτιά με κατεύθυνση προς αυτή (την πόλη). Και αυτοί[7], αφού σταμάτησαν τη μάχη, καθώς και οι δυο παρατάξεις απείχαν από πολεμικές ενέργειες[8], τη νύχτα βρίσκονταν σ' επιφυλακή.

1. Των ολιγαρχικών (ελεύθερα: όταν κατατροπώθηκαν).
2. Έτσι μεταφράζουμε το *αὐτοβοεί*. Αλλιώς: με αιφνιδιαστική έφοδο.
3. Φυσικά ως προς τη χρήση ήταν κάτι παρόμοιο με τις σημερινές πολυκατοικίες, αφού σ' αυτές έμεναν πολλές οικογένειες, συνήθως με ενοίκιο. Ως προς τη μορφή όμως δεν είχαν καμιά σχέση με τα σημερινά πολυώροφα οικοδομήματα.
4. Άλλη άποψη: για να μη γίνει έφοδος, επίθεση.
5. Κατά λέξη: ούτε το δικό τους ούτε το ξένο σπίτι.
6. Με το «εντελώς» αποδίδουμε την πρόθεση «*κατά*» του «*κατεκαύθη*».
7. Οι δημοκρατικοί και οι ολιγαρχικοί.
8. Σύμφωνα με άλλη άποψη το *ἡσυχάσαντες* σημαίνει «αφού πήγαν να ησυχάσουν».

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο Θουκυδίδης είχε πλήρη επίγνωση των δυσκολιών του έργου που αναλάμβανε. Στα κεφάλαια 1.2, 1.20-22 και 5.26 καταγράφεται η αγωνία του για την ανεύρεση της αλήθειας: η αυτοψία, η επίσκεψη των πεδίων των μαχών, η συλλογή και αξιολόγηση πληροφοριών, η μελέτη επισήμων κειμένων και κρατικών αρχείων. **Για τα παλαιότερα γεγονότα**, πριν από τα Μηδικά, παρά την κοπιαστική προσπάθειά του ('*ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι*' 1.1.3) οι δυσκολίες ήταν μεγάλες: οι άνθρωποι δέχονται *ἀβασανίστως* (= άκριτα, χωρίς έλεγχο, 1.20.1) ό,τι λέει ο ένας και ο άλλος ακόμη και για τη γενέτειρά τους. Δεν κουράζονται να αναζητήσουν την αλήθεια ('*ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας*' 1.20.3). **Για τα γεγονότα της εποχής του**, του Πελοποννησιακού πολέμου, δεν καταδέχτηκε να περιλάβει στο έργο του πληροφορίες από τον πρώτο τυχόντα ('*οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος πυνθανόμενος ἠξίωσα γράφειν*', 1.22.2) ούτε ό,τι νόμιζε ο ίδιος ('*ὡς ἐμοὶ ἐδόκει*'), αλλά κράτησε μόνο στοιχεία για όσα γεγονότα είχε προσωπική γνώση ('*οἷς τε*

αὐτὸς παρῆν', 1.22.2, '*καὶ γενομένῳ παρ' ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασι*', 5.26.5) και για τα οποία είχε κάνει επίπονη έρευνα ακούγοντάς τα από άλλους ('*καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ὅσον δυνατὸν ἀκριβείᾳ περὶ ἑκάστου ἐπεξελθών*', 1.22.2).»
Συμπληρωματικά, Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19-20: «Εξετάζοντας τις εξελίξεις ακόμη και πριν από τον Τρωικό πόλεμο ως τα Μηδικά, εκεί που οι πηγές του δεν μπορούσαν, με τα δεδομένα της εποχής, να είναι αξιόπιστες, ο Θουκυδίδης χρησιμοποιεί λογικές μεθόδους και καταγράφει τις ιστορικές αλλαγές με πορίσματα '*εἰκότα*' (= εύλογα, σύμφωνα με τη λογική και την πείρα), '*σημεῖα*' ή '*μαρτύρια*' (= ενδείξεις και αποδείξεις) και '*τεκμήρια*' (= συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η έρευνα).»

3. *α)* 1ε, 2ζ, 3α, 4β, 5στ

β) *ξυνοικίας* → συνοικισμός (διοίκηση, μέτοικος), *ἐκινδύνευσε* → επικίνδυνος (ριψοκίνδυνος, κινδυνολογία), *φειδόμενοι* → (η) φειδώ (φειδωλός, αφειδώς), *παυσάμενοι* → παύση (ακατάπαυστος, αναπαυτικός), *φυλακῇ* → φυλάκιση (επιφύλαξη, σωματοφύλακας)

ΘΕΜΑ 183ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 1-4. (1800)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους Ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὁπλίταις· ξύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ᾽ ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους…ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι.***

Μονάδες 30

2. Με ποιες μεθόδους ο Θουκυδίδης διερευνά γεγονότα παλαιότερα του Πελοποννησιακού πολέμου;

Μονάδες 10

3. α) ***ἐπιγιγνομένη, βοηθῶν, ἔπρασσε, πείθει, ἔμειναν:*** Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
κρῖναι	-ής	

πληρώσαντες	-μα	
κατέλεγον	-ος	
ἀνίστη	-ις	
ξυμπέμψειν	-ή	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και την επόμενη μέρα ο Νικόστρατος, ο γιος του Διειτρέφη, στρατηγός των Αθηναίων, καταφθάνει από τη Ναύπακτο σε βοήθεια με δώδεκα πλοία και πεντακόσιους οπλίτες Μεσσηνίους· και διαπραγματευόταν μια συμφωνία και (τελικά) τους πείθει (ώστε) να συμφωνήσουν μεταξύ τους να δικάσουν δέκα άντρες, τους πρωταίτιους[1], οι οποίοι εξάλλου δεν έμειναν πια εκεί[2], και οι υπόλοιποι να παραμείνουν (στο νησί τους), αφού κάνουν συμφωνία μεταξύ τους και με τους Αθηναίους, με τον όρο να θεωρούν τους ίδιους εχθρούς και φίλους[3]. Και εκείνος[4], αφού πέτυχε αυτά[5], ήταν έτοιμος να φύγει με τα πλοία.

1. Του πολέμου που έγινε τελευταία.
2. Δηλαδή οι πρωταίτιοι της αναταραχής σηκώθηκαν κι έφυγαν, πριν τελειώσουν οι διαπραγματεύσεις, βλέποντας ότι κινδυνεύουν.
3. Ελεύθερα: με τον όρο να έχουν εχθρούς και φίλους αυτούς που είχαν και οι Αθηναίοι.
4. Ο Νικόστρατος.
5. Δηλαδή τις παραπάνω ρυθμίσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19-20: «Εξετάζοντας τις εξελίξεις ακόμη και πριν από τον Τρωικό πόλεμο ως τα Μηδικά, εκεί που οι πηγές του δεν μπορούσαν, με τα δεδομένα της εποχής, να είναι αξιόπιστες, ο Θουκυδίδης χρησιμοποιεί λογικές μεθόδους και καταγράφει τις ιστορικές αλλαγές με πορίσματα '*εἰκότα*' (= εύλογα, σύμφωνα με τη λογική και την πείρα), '*σημεῖα*' ή '*μαρτύρια*' (= ενδείξεις και αποδείξεις) και '*τεκμήρια*' (= συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η έρευνα).»
Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο Θουκυδίδης είχε πλήρη επίγνωση των δυσκολιών του έργου που αναλάμβανε. Στα κεφάλαια 1.2, 1.20-22 και 5.26 καταγράφεται η αγωνία του για την ανεύρεση της αλήθειας: η αυτοψία, η επίσκεψη των πεδίων των μαχών, η συλλογή και αξιολόγηση πληροφοριών, η μελέτη επισήμων κειμένων και κρατικών αρχείων. Για τα παλαιότερα γεγονότα, πριν από τα Μηδικά, παρά την κοπιαστική προσπάθειά του ('*ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι*' 1.1.3) οι δυσκολίες ήταν μεγάλες: οι άνθρωποι δέχονται *ἀβασανίστως*(= άκριτα, χωρίς έλεγχο, 1.20.1) ό,τι λέει ο ένας και ο άλλος ακόμη και για τη γενέτειρά τους. Δεν κουράζονται να αναζητήσουν την αλήθεια ('*ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας*' 1.20.3).»

3. α) *ἐπιγιγνομένη* → επίγονος (γενιά, γονιός), *βοηθῶν* → βοήθημα (αβοήθητος, αλληλοβοήθεια), *ἔπρασσε* → πράξη (πράγμα, άπρακτος), *πείθει* → (η) πειθώ

(πειστικότητα, πειθήνιος), *ἔμειναν* → μονή (μόνιμος, επιμονή)

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
κρῖναι	-ής	*κριτής*
πληρώσαντες	-μα	*πλήρωμα*
κατέλεγον	-ος	*κατάλογος*
ἀνίστη	-ις	*ἀνάστασις*
ξυμπέμψειν	-ή	*πομπή*

ΘΕΜΑ 186ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 1-4. (1809)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους Ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὁπλίταις· ξύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ᾽ ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους…ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι.***

Μονάδες 30

2. Πώς απαντά ο Θουκυδίδης στο πρόβλημα που αφορά την ηγεμονική δύναμη της Αθήνας;

Μονάδες 10

3. α) *κριτής, κρίσις, πρᾶγμα, πράκτωρ, πρᾶξις:* Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τους ρηματικούς τύπους ***κρῖναι*** και ***ἔπρασσε*** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	πρόσωπο που ενεργεί	αποτέλεσμα ενέργειας

Μονάδες 5

β) *στρατηγός, ξύμβασις, φίλος, προστάτης, κίνησις:* Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας

ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και την επόμενη μέρα ο Νικόστρατος, ο γιος του Διειτρέφη, στρατηγός των Αθηναίων, καταφθάνει από τη Ναύπακτο σε βοήθεια με δώδεκα πλοία και πεντακόσιους οπλίτες Μεσσηνίους· και διαπραγματευόταν μια συμφωνία και (τελικά) τους πείθει (ώστε) να συμφωνήσουν μεταξύ τους να δικάσουν δέκα άντρες, τους πρωταίτιους[1], οι οποίοι εξάλλου δεν έμειναν πια εκεί[2], και οι υπόλοιποι να παραμείνουν (στο νησί τους), αφού κάνουν συμφωνία μεταξύ τους και με τους Αθηναίους, με τον όρο να θεωρούν τους ίδιους εχθρούς και φίλους[3]. Και εκείνος[4], αφού πέτυχε αυτά[5], ήταν έτοιμος να φύγει με τα πλοία.

1. Του πολέμου που έγινε τελευταία.
2. Δηλαδή οι πρωταίτιοι της αναταραχής σηκώθηκαν κι έφυγαν, πριν τελειώσουν οι διαπραγματεύσεις, βλέποντας ότι κινδυνεύουν.
3. Ελεύθερα: με τον όρο να έχουν εχθρούς και φίλους αυτούς που είχαν και οι Αθηναίοι.
4. Ο Νικόστρατος.
5. Δηλαδή τις παραπάνω ρυθμίσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Κατά την άποψη του Θουκυδίδη, βαθύτερη αιτία του Πελοποννησιακού πολέμου ήταν η ανάπτυξη, οικονομική και στρατιωτική, της αθηναϊκής δύναμης. Αυτό καθορίζει και τους βασικούς άξονες του έργου του. Η 'αθηναϊκή συμμαχία' είχε μετατραπεί σε αθηναϊκή ηγεμονία ('*ἀρχή*'). Τα σύμμαχα κράτη του Αιγαίου, της Μακεδονίας, της Θράκης τυπικά μόνον ήταν ανεξάρτητα. Αυτή η ηγεμονική δύναμη της Αθήνας μπορούσε να ενισχυθεί, να περιοριστεί, να τροποποιηθεί ή να καταρρεύσει; Σ' αυτό το βασικό ερώτημα ο Θουκυδίδης προσπαθεί να απαντήσει με την εξονυχιστική παρουσίαση των αιτίων και των αφορμών του πολέμου στο 1ο βιβλίο του, με την αντιπαράθεση αντιπάλων απόψεων στις δημηγορίες του και κυρίως με την πρώτη δημηγορία του Περικλή (1.140-144): η Αθήνα θα μπορούσε να κερδίσει τον πόλεμο με συνετή στρατηγική και αυτοκυριαρχία των πολιτικών και των πολιτών της. Η εκστρατεία της Σικελίας (Βιβλία 6ο-7ο) απέδειξε την ορθότητα της θέσης του Περικλή: άφρονες, φιλόδοξοι δημαγωγοί και πολίτες με ασύνετες, αλλοπρόσαλλες αποφάσεις οδήγησαν την εντυπωσιακότερη ως τότε πολεμική επιχείρηση σε πανωλεθρία.»

3. α)

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**
κρίσις	*κριτής*	*πρᾶγμα*

πρᾶξις	πράκτωρ	

β) στρατηγός → στρατηγέω -ῶ, ξύμβασις → ξυμβαίνω, φίλος → φιλέω -ῶ, προστάτης → προστατεύω / προστατέω -ῶ, κίνησις → κινέω -ῶ

ΘΕΜΑ 189ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 1-4. (2176)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους Ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὁπλίταις· ξύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ᾽ ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους…ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι.***

Μονάδες 30

2. Πώς η λογική και η τύχη, κατά τον Θουκυδίδη, επηρεάζουν τις ιστορικές εξελίξεις;

Μονάδες 10

3. α) νεώριο, δημότης, μελλοντικός, πειστικός, αποπομπή: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *στρατηγός, ξύμβασις, οὐκέτι, καταλείπω, ἀνίστημι:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και την επόμενη μέρα ο Νικόστρατος, ο γιος του Διειτρέφη, στρατηγός των Αθηναίων, καταφθάνει από τη Ναύπακτο σε βοήθεια με δώδεκα πλοία και πεντακόσιους οπλίτες Μεσσηνίους· και διαπραγματευόταν μια συμφωνία και (τελικά) τους πείθει (ώστε) να συμφωνήσουν μεταξύ τους να δικάσουν δέκα άντρες, τους πρωταίτιους[1], οι οποίοι εξάλλου δεν έμειναν πια εκεί[2], και οι υπόλοιποι να παραμείνουν (στο νησί τους), αφού κάνουν συμφωνία μεταξύ τους και με τους Αθηναίους, με τον όρο να θεωρούν τους ίδιους εχθρούς και φίλους[3]. Και εκείνος[4], αφού πέτυχε αυτά[5], ήταν έτοιμος να φύγει με τα πλοία.

1. Του πολέμου που έγινε τελευταία.
2. Δηλαδή οι πρωταίτιοι της αναταραχής σηκώθηκαν κι έφυγαν, πριν τελειώσουν οι διαπραγματεύσεις, βλέποντας ότι κινδυνεύουν.
3. Ελεύθερα: με τον όρο να έχουν εχθρούς και φίλους αυτούς που είχαν και οι Αθηναίοι.
4. Ο Νικόστρατος.
5. Δηλαδή τις παραπάνω ρυθμίσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Δεν θα ήταν ορθό να θεωρήσει επιπόλαια κανείς τον Θουκυδίδη 'απαισιόδοξο' που δίνει μια κατάμαυρη εικόνα της ανθρωπότητας. Η λογική αποτελεί τη μόνη αξία, στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος. Οι θεοί δεν επεμβαίνουν στις ιστορικές εξελίξεις (όπως πίστευαν πολλοί σημαντικοί άνθρωποι και ο Ηρόδοτος ανάμεσά τους) και η τύχη δεν είναι υπερφυσική δύναμη αλλά συγκυρίες, εξελίξεις που δεν μπορεί να τις προβλέψει ο άνθρωπος. Ο Περικλής τονίζει ότι οι εξελίξεις των πραγμάτων μπορεί να είναι τελείως απρόβλεπτες και γι' αυτό συνήθως κατηγορούμε την τύχη για '*ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῇ*' (1.140.1). Η αθηναϊκή τριήρης που έφερνε τη διαταγή στην Μυτιλήνη (η οποία είχε αποστατήσει από την συμμαχία) να θανατωθούν όλοι οι ενήλικοι άντρες και να πουληθούν δούλοι οι γυναίκες και τα παιδιά (3.36.2), κινήθηκε αργά στο Αιγαίο, γιατί το πλήρωμα είχε συνείδηση ότι έπλεαν '*ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον*' (3.49.4), ότι πήγαιναν να εκτελέσουν μια διαταγή πρωτοφανή ('*ὠμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα*', 3.36.4). Ο παραλογισμός του πολέμου φτάνει στο αποκορύφωμά του στη γενική σφαγή, τελείως αναίτια, του άμαχου πληθυσμού, ακόμα και των μαθητών του σχολείου, της βοιωτικής Μυκαλησσού, από Θράκες μισθοφόρους ('*... καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας*', 7.29.5). Πράγματι αυτή η συμφορά ήταν ***ἀδόκητος*** και *δεινή*.»

3. α) νεώριο: *Ναυπάκτου* / *ναυσὶ* / *ναῦς*, δημότης: *δήμου* / *δῆμος*, μελλοντικός: *ἔμελλεν*, πειστικός: *πείθει* / *πείθουσιν* / *ἔπειθεν* / *ἀπιστίᾳ*, αποπομπή: *ξυμπέμψειν* / *ἀποπεμφθῶσι*

β) *στρατηγός: στρατὸς + ἄγω, ξύμβασις: ξὺν (σὺν) + βαίνω, οὐκέτι* (= όχι πια, όχι στο εξής [επίρρημα])*: οὐκ + ἔτι* (= ακόμα [επίρρημα]), *καταλείπω: κατὰ + λείπω, ἀνίστημι: ἀνὰ + ἵστημι*

ΘΕΜΑ 192ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 1-4. (2180)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους Ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὁπλίταις· ξύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ᾽ ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους…ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι τα γνωρίσματα του ηγέτη που χαρακτηρίζουν την πολιτική φυσιογνωμία του Περικλή;

Μονάδες 10

3. α) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με τη σημασία της στη **Β′** στήλη (δύο στοιχεία της **Β′** στήλης περισσεύουν).

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ξύμβασις*	α) συμφωνώ, συναινώ
2. *ξυγχωρῶ*	β) παρηγορώ, καθησυχάζω
3. *παραμυθοῦμαι*	γ) φοβούμαι
4. *πρόφασις*	δ) παραδίδω
5. *δέδοικα*	ε) συμφωνία, συνθήκη
	στ) φανέρωση
	ζ) δικαιολογία

Μονάδες 5

β) ***ποιησαμένους, πράξας, καταλιπεῖν, πληρώσαντες, ἔλαβε:*** Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και την επόμενη μέρα ο Νικόστρατος, ο γιος του Διειτρέφη, στρατηγός των Αθηναίων, καταφθάνει από τη Ναύπακτο σε βοήθεια με δώδεκα πλοία και πεντακόσιους οπλίτες Μεσσηνίους· και διαπραγματευόταν μια συμφωνία και (τελικά) τους πείθει (ώστε) να συμφωνήσουν μεταξύ τους να δικάσουν δέκα άντρες, τους πρωταίτιους[1], οι οποίοι εξάλλου δεν έμειναν πια εκεί[2], και οι υπόλοιποι να παραμείνουν (στο νησί τους), αφού κάνουν συμφωνία μεταξύ τους και με τους Αθηναίους, με τον όρο να θεωρούν τους ίδιους εχθρούς και φίλους[3]. Και εκείνος[4], αφού πέτυχε αυτά[5], ήταν έτοιμος να φύγει με τα πλοία.

1. Του πολέμου που έγινε τελευταία.
2. Δηλαδή οι πρωταίτιοι της αναταραχής σηκώθηκαν κι έφυγαν, πριν τελειώσουν οι διαπραγματεύσεις, βλέποντας ότι κινδυνεύουν.
3. Ελεύθερα: με τον όρο να έχουν εχθρούς και φίλους αυτούς που είχαν και οι Αθηναίοι.
4. Ο Νικόστρατος.
5. Δηλαδή τις παραπάνω ρυθμίσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21-22: «Το πρότυπο του ηγέτη το ενσαρκώνει ο Περικλής (2.65.1-9) με την πολιτική του οξυδέρκεια ('πρόνοια'), την ευρύτερη αποδοχή του από το λαό της πόλης του ('*δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι και τῇ γνώμῃ*'), την ανωτερότητά του ως προς το χρήμα ('*χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος*') και το πολιτικό του θάρρος να λέει την αλήθεια στο λαό, ακόμη κι αν προκαλούσε την οργή του ('*ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν*'). Αρκετές σύντομες φράσεις του μεγάλου πολιτικού, όπως τις καταγράφει ο Θουκυδίδης, έχουν καταστεί 'γνωμικά', με γενικότερη διαχρονική αξία, π.χ. '*οἱ καιροὶ οὐ μενετοί*' (1.142.1), (χρειάζεται ταχύτητα ενεργειών κατά τη διάρκεια του πολέμου γιατί οι ευκαιρίες δεν περιμένουν), '*μέγα τὸ τῆς θαλάσσης κράτος*' (1.143.5) (έχει μεγάλη σημασία το να ελέγχει κανείς στρατιωτικά τις θαλάσσιες συγκοινωνίες).»

3. *α)* 1ε, 2α, 3β, 4ζ, 5γ

β) *ποιησαμένους* → ποίηση (προσποίηση, ποιητής), *πράξας* → πράξη (απραξία, σύμπραξη), *καταλιπεῖν* → ελλιπής (έλλειψη, κατάλοιπο), *πληρώσαντες* → πλήρωση (πληρωμή, πλήρωμα), *ἔλαβε* → λαβή (λήψη, λάφυρο)

ΘΕΜΑ 195ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 1-4. (2183)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους Ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὁπλίταις· ξύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ᾽ ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους…ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι.***

Μονάδες 30

2. Ποιο γνώρισμα σκέψης και μεθόδου χαρακτηρίζει τον Θουκυδίδη, όταν στοχάζεται για τα γεγονότα και τη συμπεριφορά του ανθρώπου; Ποια πορεία ακολουθεί ο ιστορικός;

Μονάδες 10

3. α) Να σχηματίσετε για καθεμία από τις λέξεις της **Α′** στήλης ένα παράγωγο επίθετο (**Γ′** στήλη) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με την κατάληξη που δίνεται στη **Β′** στήλη.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἀνήρ	-εῖος	
δῆμος	-ιος	
στρατηγός	-ικός	
ἡμέρα	-ιος	
ἄλλος	-οῖος	

Μονάδες 5

β) νόηση, ανισότητα, πομπός, κατοικία, προσποίηση: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και την επόμενη μέρα ο Νικόστρατος, ο γιος του Διειτρέφη, στρατηγός των Αθηναίων, καταφθάνει από τη Ναύπακτο σε βοήθεια με δώδεκα πλοία και πεντακόσιους οπλίτες Μεσσηνίους· και διαπραγματευόταν μια συμφωνία και (τελικά) τους πείθει (ώστε) να συμφωνήσουν μεταξύ τους να δικάσουν δέκα άντρες, τους πρωταίτιους[1], οι οποίοι εξάλλου δεν έμειναν πια εκεί[2], και οι υπόλοιποι να παραμείνουν (στο νησί τους), αφού κάνουν συμφωνία μεταξύ τους και με τους Αθηναίους, με τον όρο να θεωρούν τους ίδιους εχθρούς και φίλους[3]. Και εκείνος[4], αφού πέτυχε αυτά[5], ήταν έτοιμος να φύγει με τα πλοία.

1. Του πολέμου που έγινε τελευταία.
2. Δηλαδή οι πρωταίτιοι της αναταραχής σηκώθηκαν κι έφυγαν, πριν τελειώσουν οι διαπραγματεύσεις, βλέποντας ότι κινδυνεύουν.
3. Ελεύθερα: με τον όρο να έχουν εχθρούς και φίλους αυτούς που είχαν και οι Αθηναίοι.
4. Ο Νικόστρατος.
5. Δηλαδή τις παραπάνω ρυθμίσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο βαθύς στοχασμός του ιστορικού πάνω στα γεγονότα και στη συμπεριφορά των ανθρώπων, φαίνεται, όπως και στους μεγάλους τραγικούς, στην τάση για γενίκευση που αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα της σκέψης και της μεθόδου του. Ανάγεται από το συγκεκριμένο γεγονός στο γενικό και πανανθρώπινο και θεμελιώνει την κρίση των πολιτικών στις δημηγορίες και τις δικές του προσωπικές παρατηρήσεις σε γενικές αρχές. Έτσι τα 'γνωμικά' και τα 'αποφθέγματα' στο έργο του δεν έχουν χαρακτήρα διδακτισμού και δεοντολογίας αλλά είναι το απόσταγμα της έρευνας και του συλλογισμού μιας συγγραφικής ιδιοφυίας που έχει αξιοποιήσει τη γνώση των αρχών και της μεθόδου της ιατρικής, των σοφιστών και της τραγωδίας.
Ο Θουκυδίδης έζησε στα παιδικά και στα νεανικά του χρόνια τις λαμπρότερες μέρες της Αθήνας και του αρχαίου κόσμου γενικότερα, τον παρατεταμένο αδυσώπητο πόλεμο επί είκοσι επτά έτη και είδε την Αθήνα ρημαγμένη και τα ιστορικά τείχη του Θεμιστοκλή κατεδαφισμένα. Έγραψε με μοναδική ειλικρίνεια και αμεροληψία τα γεγονότα του πολέμου και άφησε μια αθάνατη εικόνα της αθηναϊκής δημοκρατίας στον Επιτάφιο του Περικλή για τους πρώτους νεκρούς του πολέμου (2.35-46).»

3. *α*)

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ	Γ' ΣΤΗΛΗ

λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἀνήρ	-εῖος	*ἀνδρεῖος*
δῆμος	-ιος	*δημόσιος*
στρατηγός	-ικός	*στρατηγικός*
ἡμέρα	-ιος	*ἡμερήσιος*
ἄλλος	-οῖος	*ἀλλοῖος*

β) νόηση: *διανοουμένων*, ανισότητα: *ἴσας*, πομπός: *ξυμπέμψειν* / *ἀποπεμφθῶσι*, κατοικία: *οἰκεῖν* / *οἰκιῶν*, προσποίηση: *ποιησαμένους*

ΘΕΜΑ 198ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 1-4. (2186)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους Ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὁπλίταις· ξύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ᾽ ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους…ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι.***

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο παραθέτει ο Θουκυδίδης τους λόγους των ομιλητών στις δημηγορίες του και γιατί;

Μονάδες 10

3. ***οἰκία***: Να γράψετε στη νέα ελληνική γλώσσα πέντε σύνθετα ουσιαστικά ή επίθετα ομόρριζα με τη λέξη ***οἰκία*** και να σχηματίσετε με καθένα από αυτά μια πρόταση.

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και την επόμενη μέρα ο Νικόστρατος, ο γιος του Διειτρέφη, στρατηγός των Αθηναίων, καταφθάνει από τη Ναύπακτο σε βοήθεια με δώδεκα πλοία και πεντακόσιους οπλίτες Μεσσηνίους· και διαπραγματευόταν μια συμφωνία και (τελικά) τους πείθει (ώστε) να συμφωνήσουν μεταξύ τους να δικάσουν δέκα άντρες, τους πρωταίτιους[1], οι οποίοι εξάλλου δεν έμειναν πια εκεί[2], και οι υπόλοιποι να παραμείνουν (στο νησί τους), αφού κάνουν συμφωνία μεταξύ τους και με τους Αθηναίους, με τον όρο να θεωρούν τους ίδιους εχθρούς και φίλους[3]. Και εκείνος[4], αφού πέτυχε αυτά[5], ήταν έτοιμος να φύγει με τα πλοία.

1. Του πολέμου που έγινε τελευταία.
2. Δηλαδή οι πρωταίτιοι της αναταραχής σηκώθηκαν κι έφυγαν, πριν τελειώσουν οι διαπραγματεύσεις, βλέποντας ότι κινδυνεύουν.
3. Ελεύθερα: με τον όρο να έχουν εχθρούς και φίλους αυτούς που είχαν και οι Αθηναίοι.
4. Ο Νικόστρατος.
5. Δηλαδή τις παραπάνω ρυθμίσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24-25: «Για τους λόγους που εκφωνήθηκαν από πολιτικούς και στρατιωτικούς κατά την προετοιμασία του πολέμου ή κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων η δήλωση του Θουκυδίδη είναι σαφής· η δυσκολία να παρατεθούν αυτολεξεί ήταν μεγάλη ακόμη και για τις περιπτώσεις που ο ίδιος ήταν ανάμεσα στο ακροατήριο (1.22.1). Οι δημηγορίες στο έργο του Θουκυδίδη αποδίδουν τα κίνητρα, τους σχεδιασμούς, τους στόχους των ομιλητών και επίσης την προσωπικότητά τους, τις ιδέες τους, το ήθος τους. Οι δημηγορίες αποτελούν σημαντικό στοιχείο στην επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων και μάλιστα καθώς βρίσκονται σε αντιστοιχία με τα μεγάλα γεγονότα του πολέμου αλλά και μεταξύ τους με το σχήμα 'θέση'-'αντίθεση', με το οποίο κάθε ζήτημα εξετάζεται και από την αντίθετη άποψη. Ο Θουκυδίδης δηλώνει ότι δεν απομακρύνθηκε από την κεντρική ιδέα των λόγων ('*ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων*', 1.22.1) και, εφόσον ήταν αδύνατο να τους παραθέσει αυτολεξεί, έγραψε σύμφωνα με τη δική του κρίση ό,τι ήταν προσφορότερο να λεχθεί στην κάθε περίπτωση. Στις δημηγορίες, στην παρουσίαση των απόψεων, στη δομή, στην επιχειρηματολογία φαίνεται και η ικανότητα του ιστορικού να αναλύει τα γεγονότα και το βάθος της σκέψης του. Από τον τρόπο που δηλώνει ότι προχώρησε στη σύνθεση των δημηγοριών, δεν πρέπει να περιμένει κανείς 'φυσικότητα' ως προς διαλεκτικές διαφοροποιήσεις των ομιλητών ανάλογα με τον τόπο καταγωγής τους.»

3. *οἰκία* → μέτοικος, αποικία, οικογενειακός, οικολογικός, εποικοδομητικός

● μέτοικος → Στην αρχαία Αθήνα οι μέτοικοι πλήρωναν ειδικό φόρο.
● αποικία → Τα αρχαία ελληνικά φύλα ίδρυσαν πολλές αποικίες στα παράλια της Μικράς Ασίας.
● οικογενειακός → Η μακρόχρονη ανεργία τον δυσκόλευε στην εκπλήρωση των οικογενειακών υποχρεώσεων.
● οικολογικός → Η ατμοσφαιρική ρύπανση αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα οικολογικά προβλήματα.
● εποικοδομητικός → Ο αλληλοσεβασμός μεταξύ των συνομιλητών είναι απαραίτητη προϋπόθεση ενός εποικοδομητικού διαλόγου.

ΘΕΜΑ 201ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 1-4. (4807)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους Ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὁπλίταις· ξύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ᾽ ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους…ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι.***

Μονάδες 30

2. Ποια θέματα περιλαμβάνονται στο πρώτο βιβλίο των *Ἱστοριῶν* του Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

3. α) επιμύθιο, κάθισμα, εκπομπή, αδιανόητος, ανθυγιεινός: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *πείθουσιν, κατέλεγον, ἐπέτυχον, ἐκώλυσε, διέφθειραν:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και την επόμενη μέρα ο Νικόστρατος, ο γιος του Διειτρέφη, στρατηγός των Αθηναίων, καταφθάνει από τη Ναύπακτο σε βοήθεια με δώδεκα πλοία και πεντακόσιους οπλίτες Μεσσηνίους· και διαπραγματευόταν μια συμφωνία και (τελικά) τους πείθει (ώστε) να συμφωνήσουν μεταξύ τους να δικάσουν δέκα άντρες, τους πρωταίτιους[1], οι οποίοι εξάλλου δεν έμειναν πια εκεί[2], και οι υπόλοιποι να παραμείνουν (στο νησί τους), αφού κάνουν συμφωνία μεταξύ τους και με τους Αθηναίους, με τον όρο να θεωρούν τους ίδιους εχθρούς και φίλους[3]. Και εκείνος[4], αφού πέτυχε αυτά[5], ήταν έτοιμος να φύγει με τα πλοία.

1. Του πολέμου που έγινε τελευταία.
2. Δηλαδή οι πρωταίτιοι της αναταραχής σηκώθηκαν κι έφυγαν, πριν τελειώσουν οι διαπραγματεύσεις, βλέποντας ότι κινδυνεύουν.
3. Ελεύθερα: με τον όρο να έχουν εχθρούς και φίλους αυτούς που είχαν και οι Αθηναίοι.
4. Ο Νικόστρατος.
5. Δηλαδή τις παραπάνω ρυθμίσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25: «Στο 1ο βιβλίο των *Ἱστοριῶν* του Θουκυδίδη εξετάζονται τα αίτια του πολέμου, εξαίρεται η σημασία του, εκτίθεται η μέθοδος του συγγραφέα (κεφ. 1, 20-22), ερευνώνται οι ιστορικές εξελίξεις από το μακρινό παρελθόν ως τις παραμονές του πολέμου (‘Αρχαιολογία’, κεφ. 2-19), η ανάπτυξη της αθηναϊκής δύναμης κατά την ‘πεντηκονταετία’, 479-432 π.Χ. (κεφ. 89-117), οι τελευταίες διπλωματικές προσπάθειες, οι δυνάμεις των αντιπάλων.»

3. α) επιμύθιο: *παρεμυθεῖτο*, κάθισμα: *καθίζουσιν*, εκπομπή: *ξυμπέμψειν / ἀποπεμφθῶσι*, αδιανόητος: *διανοουμένων*, ανθυγιεινός: *ὑγιὲς*

β) *πείθουσιν* → πείσμα (πειστικός, αμετάπειστος), *κατέλεγον* → κατάλογος (συλλογή, σύλλογος), *ἐπέτυχον* → επιτυχία (ευτυχής, ατύχημα), *ἐκώλυσε* → κώλυμα (παρακώληση, κωλυσιεργία), *διέφθειραν* → διαφθορά (αφθαρσία, δολιοφθορά)

ΘΕΜΑ 204ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 1-4. (2384)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους Ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὁπλίταις· ξύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ᾽ ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους…ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι.***

Μονάδες 30

2. Να αναφέρετε τρία (3) χαρακτηριστικά του θουκυδίδειου ύφους.

Μονάδες 10

3. α) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *αἴτιος*	α) *ἀνίστημι*
2. *ἐχθρός*	β) *κενῶ*
3. *ἴσος*	γ) *καινῶ*
4. *καθίζω*	δ) *ἄνισος*
5. *πληρῶ*	ε) *φίλος*
	στ) *ἐναντίος*
	ζ) *ἀναίτιος*

Μονάδες 5

β) πιθανός, ελλιπής, πομπός, κατάληψη, προσποίηση: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και την επόμενη μέρα ο Νικόστρατος, ο γιος του Διειτρέφη, στρατηγός των Αθηναίων, καταφθάνει από τη Ναύπακτο σε βοήθεια με δώδεκα πλοία και πεντακόσιους οπλίτες Μεσσηνίους· και διαπραγματευόταν μια συμφωνία και (τελικά) τους πείθει (ώστε) να συμφωνήσουν μεταξύ τους να δικάσουν δέκα άντρες, τους πρωταίτιους[1], οι οποίοι εξάλλου δεν έμειναν πια εκεί[2], και οι υπόλοιποι να παραμείνουν (στο νησί τους), αφού κάνουν συμφωνία μεταξύ τους και με τους Αθηναίους, με τον όρο να θεωρούν τους ίδιους εχθρούς και φίλους[3]. Και εκείνος[4], αφού πέτυχε αυτά[5], ήταν έτοιμος να φύγει με τα πλοία.

1. Του πολέμου που έγινε τελευταία.
2. Δηλαδή οι πρωταίτιοι της αναταραχής σηκώθηκαν κι έφυγαν, πριν τελειώσουν οι διαπραγματεύσεις, βλέποντας ότι κινδυνεύουν.
3. Ελεύθερα: με τον όρο να έχουν εχθρούς και φίλους αυτούς που είχαν και οι Αθηναίοι.
4. Ο Νικόστρατος.
5. Δηλαδή τις παραπάνω ρυθμίσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26-27: «Τρία χαρακτηριστικά του θουκυδίδειου ύφους είναι τα ακόλουθα:
α) Το ουδέτερο πληθυντικού, με άρθρο ή χωρίς άρθρο, αντί για επίρρημα: '*δυνάμει ὄντες*...***ὁμοῖα*** (= *ὁμοίως*) *τοῖς Ἑλλήνων πλουσιωτάτοις*', 1.25.4, '*Κερκυραίοις* ***ἐναντία*** (= *ἐναντίον*) *πολεμήσοντες*', 1.28.1, '*παρεσκευάζοντο* ***τὰ κράτιστα*** (= κράτιστα) *νεῶν στόλον*', 1.31.1.
β) Η χρήση του ουδετέρου του επιθέτου αντί αφηρημένου ουσιαστικού: '*τὸ εὔδαιμον* (= *ἡ εὐδαιμονία*) *τὸ ἐλεύθερον* (= *ἡ ἐλευθερία*) *τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὔψυχον* (= *ἡ εὐψυχία*)' 2.43.4.
γ) Ρήματα σύνθετα (ενώ συνήθως χρησιμοποιούνται απλά, ***κατακληθείς*** 1.24.2) και με δύο ή και τρεις προθέσεις για να δηλωθούν βραχυλογικά και πυκνά δύο ή περισσότερες επιρρηματικές σχέσεις του υποκειμένου ή του αντικειμένου με τη ρηματική ενέργεια: ***προκατ****αρχόμενοι* (= *διδόντες πρότερον ἢ τοῖς ἄλλοις τὰς* ***κατ****αρχάς*), 1.25.4, ***ξυμπρο****πέμψαι*, 1.27.2, ***ἀντάν****αγόμενοι*, 1.29.4.»

ή εναλλακτικά

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26-27: «Τρία χαρακτηριστικά του θουκυδίδειου ύφους είναι τα ακόλουθα:
α) Η επισώρευση αιτιολογικών προτάσεων και προσδιορισμών φανερώνει την

προσπάθεια του ιστορικού να διαφωτίσει πλήρως τα αίτια των γεγονότων:
'*Κορίνθιοι δὲ κατά τε τὸ δίκαιον ὑπεδέξαντο τὴν τιμωρίαν* ***νομίζοντες*** *οὐχ ἧσσον ἑαυτῶν εἶναι τὴν ἀποικίαν ἢ Κερκυραίων, ἅμα δὲ καὶ* ***μίσει*** *τῶν Κερκυραίων,* ***ὅτι*** *αὐτῶν* ***παρημέλουν*** *ὄντες ἄποικοι'* (*ὑπεδέξαντο* ***ἐπεὶ ἐνόμιζον*** *καὶ* ***ἐπεὶ ἐμίσουν*** *τοὺς Κερκυραίους, ἐμίσουν...* ***ὅτι... παρημέλουν***), 1.25.3.
'*Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠπείγοντο πρὸς τὸν Ἀσσίναρον ποταμόν,* ***ἅμα μὲν βιαζόμενοι*** *ὑπό τῆς πανταχόθεν προσβολῆς ἱππέων τε πολλῶν καὶ τοῦ ἄλλου ὄχλου,* ***οἰόμενοι*** *ῥᾷόν τι σφίσιν ἔσεσθαι, ἢν διαβῶσι τὸν ποταμόν,* ***ἅμα δ' ὑπὸ*** *τῆς ταλαιπωρίας* ***καὶ*** *τοῦ πιεῖν* ***ἐπιθυμίᾳ***» (*ἠπείγοντο* **1)** *ἐπεὶ ἅμα μὲν ἐβιάζοντο* **2)** *ἅμα δὲ ἐπεθύμουν πιεῖν· ἠπείγοντο ἐπεὶ ᾤοντο*, παρενθετικά), 7.84.2.
β) Πάρισα και ομοιοτέλευτα. Η χρησιμοποίηση σχημάτων λόγου, κατά τα οποία α) μια φράση έχει ίσο αριθμό συλλαβών ή αντιστοιχία λέξεων με την προηγούμενή της (*πάρισον*), β) στο τέλος επαλλήλων περιόδων ή προτάσεων τοποθετούνται λέξεις με όμοια κατάληξη (*όμοιοτέλευτον*): '*ξυνέβαινε δὲ τὸν μὲν πολεμιώτατον αὐτοῖς εἶναι, Δημοσθένη, διὰ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ Πύλῳ, τὸν δέ διὰ τὰ αὐτὰ ἐπιτηδειότατον*', 7.86.3, '*ἔργον... τοῖς τε κρατήσασι λαμπρότατον καὶ τοῖς διαφθαρεῖσι δυστυχέστατον*' 7.87.5.
γ) Η συνεχής χρήση των αντιθέσεων, η αφθονία των ετερόπτωτων προσδιορισμών (εκεί που ένα απλούστερο κείμενο θα είχε δευτερεύουσα πρόταση), η περίπλοκη σύνταξη, οι μακρές περίοδοι στο λόγο, τα εντυπωσιακά ρητορικά σχήματα είναι χαρακτηριστικά υψηλού λογοτεχνικού ύφους.»

3. *α)* 1ζ, 2ε, 3δ, 4α, 5β

β) πιθανός: *πείθει / πείθουσιν / ἔπειθεν / ἀπιστίᾳ*, ελλιπής: *καταλιπεῖν*, πομπός: *ξυμπέμψειν / ἀποπεμφθῶσι*, κατάληψη: *ἔλαβε*, προσποίηση: *ποιησαμένους*

ΘΕΜΑ 207ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 1-4. (2388)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους Ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὁπλίταις· ξύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ᾽ ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους…ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι.***

Μονάδες 30

2. Ποιες συνέπειες είχε για τον ίδιο τον Θουκυδίδη η αποτυχία του ως στρατηγού στην Αμφίπολη (424 π.Χ.);

Μονάδες 10

3. α) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την ομόρριζή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ἐπιγιγνομένη*	α) διάλειμμα
2. *σπονδάς*	β) ανάστημα
3. *καταλιπεῖν*	γ) σύγκριση
4. *ἀνίστη*	δ) κατάληψη
5. *κρῖναι*	ε) περίλυπος
	στ) γένος
	ζ) ομοσπονδία

Μονάδες 5

β) Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με λέξεις (απλές ή σύνθετες) της νέας ελληνικής γλώσσας, ομόρριζες των ρημάτων που δίνονται σε παρένθεση.

● Κέρασε όλους τους φίλους για την …… στις εξετάσεις. (***ἐπιτυγχάνω***).

● Παρά την επιχειρηματολογία του, τελικά δεν ήταν ιδιαίτερα ……, γι' αυτό και η πρότασή του απορρίφθηκε (***πείθω***).

● Η ..... του δράστη προκάλεσε ανακούφιση στους κατοίκους της περιοχής, όπου γίνονταν οι κλοπές (***λαμβάνω***).

● Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν πολλές περιπτώσεις …… στη δημόσια ζωή της χώρας (***διαφθείρω***).

● Δεν ήταν συνεπής στην …… των υποσχέσεών του προς τους γονείς του (***πληρῶ***).

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και την επόμενη μέρα ο Νικόστρατος, ο γιος του Διειτρέφη, στρατηγός των Αθηναίων, καταφθάνει από τη Ναύπακτο σε βοήθεια με δώδεκα πλοία και πεντακόσιους οπλίτες Μεσσηνίους· και διαπραγματευόταν μια συμφωνία και (τελικά) τους πείθει (ώστε) να συμφωνήσουν μεταξύ τους να δικάσουν δέκα άντρες, τους πρωταίτιους[1], οι οποίοι εξάλλου δεν έμειναν πια εκεί[2], και οι υπόλοιποι να παραμείνουν (στο νησί τους), αφού κάνουν συμφωνία μεταξύ τους και με τους Αθηναίους, με τον όρο να θεωρούν τους ίδιους εχθρούς και φίλους[3]. Και εκείνος[4], αφού πέτυχε αυτά[5], ήταν έτοιμος να φύγει με τα πλοία.

1. Του πολέμου που έγινε τελευταία.
2. Δηλαδή οι πρωταίτιοι της αναταραχής σηκώθηκαν κι έφυγαν, πριν τελειώσουν οι διαπραγματεύσεις, βλέποντας ότι κινδυνεύουν.
3. Ελεύθερα: με τον όρο να έχουν εχθρούς και φίλους αυτούς που είχαν και οι Αθηναίοι.
4. Ο Νικόστρατος.
5. Δηλαδή τις παραπάνω ρυθμίσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18-19: «Το 424 π.Χ. ο Θουκυδίδης, ως στρατηγός, δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη, αποικία των Αθηναίων κοντά στις εκβολές του Στρυμόνα, από την επίθεση των Σπαρτιατών. Η περιοχή είχε μεγάλη στρατηγική σημασία για την Αθήνα, επειδή διέθετε άφθονη ναυπηγήσιμη ξυλεία για τις ανάγκες του αθηναϊκού στόλου και βρισκόταν κοντά στα χρυσωρυχεία του Παγγαίου. Ο Θουκυδίδης είχε αποσταλεί εκεί με μικρή μοίρα του αθηναϊκού στόλου για να ελέγχει την περιοχή, όταν ο Σπαρτιάτης στρατηγός Βρασίδας έφτασε με ταχύτατη πορεία από την Πελοπόννησο στη Μακεδονία, σε μια κίνηση αντιπερισπασμού. Οι πολιτικοί του αντίπαλοι τιμώρησαν το Θουκυδίδη με εξορία (‘*Καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν*’) κι αυτός, εξόριστος πια, αφιερώνει όλο το χρόνο του στην ιστορική του έρευνα και συγκεντρώνει πληροφορίες και από τα δύο στρατόπεδα με πολλές μετακινήσεις στους χώρους των συγκρούσεων: ‘και αφού βρέθηκα και στα δύο μέρη, και μάλιστα περισσότερο στις περιοχές που ήλεγχαν οι Πελοποννήσιοι λόγω της εξορίας μου μπορούσα να παρακολουθήσω τις εξελίξεις καλύτερα και πιο άνετα’ (5.26.5). Δεν είναι βέβαιο αν γύρισε στην Αθήνα μετά το 404 π.Χ. με την αμνηστία που παραχωρήθηκε. Οι πληροφορίες των αρχαίων πηγών είναι αβέβαιες και σε ορισμένα σημεία αντιφατικές. Βέβαιο είναι ότι έζησε ως το τέλος του πολέμου.»

3. α) 1στ, 2ζ, 3α, 4β, 5γ

β)

● Κέρασε όλους τους φίλους για την **επιτυχία** στις εξετάσεις (*ἐπιτυγχάνω*).
● Παρά την επιχειρηματολογία του, τελικά δεν ήταν ιδιαίτερα **πειστικός**, γι' αυτό και η πρότασή του απορρίφθηκε (*πείθω*).
● Η **σύλληψη** του δράστη προκάλεσε ανακούφιση στους κατοίκους της περιοχής, όπου γίνονταν οι κλοπές (*λαμβάνω*).
● Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν πολλές περιπτώσεις **διαφθοράς** στη δημόσια ζωή της χώρας (*διαφθείρω*).
● Δεν ήταν συνεπής στην **εκπλήρωση** των υποσχέσεών του προς τους γονείς του (*πληρῶ*).

ΘΕΜΑ 210ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 1-4. (2392)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους Ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὁπλίταις· ξύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ᾽ ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους…ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι.***

Μονάδες 30

2. Ποια στοιχεία οδήγησαν τον Θουκυδίδη να κατανοήσει από την αρχή τη σημασία του πολέμου που ξεσπούσε;

Μονάδες 10

3. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό (**Β′** στήλη) και επίθετο (**Γ′**στήλη) (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της **Α′** στήλης.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
πείθουσιν		
οἰκεῖν		
φίλους		
ἀνίστη		
δήμου		

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και την επόμενη μέρα ο Νικόστρατος, ο γιος του Διειτρέφη, στρατηγός των Αθηναίων, καταφθάνει από τη Ναύπακτο σε βοήθεια με δώδεκα πλοία και πεντακόσιους οπλίτες Μεσσηνίους· και διαπραγματευόταν μια συμφωνία και (τελικά) τους πείθει (ώστε) να συμφωνήσουν μεταξύ τους να δικάσουν δέκα άντρες, τους πρωταίτιους[1], οι οποίοι εξάλλου δεν έμειναν πια εκεί[2], και οι υπόλοιποι να παραμείνουν (στο νησί τους), αφού κάνουν συμφωνία μεταξύ τους και με τους Αθηναίους, με τον όρο να θεωρούν τους ίδιους εχθρούς και φίλους[3]. Και εκείνος[4], αφού πέτυχε αυτά[5], ήταν έτοιμος να φύγει με τα πλοία.

1. Του πολέμου που έγινε τελευταία.
2. Δηλαδή οι πρωταίτιοι της αναταραχής σηκώθηκαν κι έφυγαν, πριν τελειώσουν οι διαπραγματεύσεις, βλέποντας ότι κινδυνεύουν.
3. Ελεύθερα: με τον όρο να έχουν εχθρούς και φίλους αυτούς που είχαν και οι Αθηναίοι.
4. Ο Νικόστρατος.
5. Δηλαδή τις παραπάνω ρυθμίσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19: «Ο Θουκυδίδης κατενόησε από την αρχή τη σημασία του πολέμου που ξεσπούσε: οι αντίπαλοι βρίσκονταν στο ύψιστο σημείο της ακμής τους οικονομικά και στρατιωτικά και τα ουδέτερα ελληνικά κράτη ήταν αδύνατο να μην εμπλακούν στον πόλεμο. Προσπάθησε λοιπόν να ερευνήσει τους παράγοντες που δημιούργησαν τόσο μεγάλη πολεμική ισχύ.»

3.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
πείθουσιν	πείσμα	πεισματικός –ή –ό
οἰκεῖν	οικία	οικιακός –ή –ό
φίλους	φιλία	φιλικός –ή –ό
ἀνίστη	ανάσταση	αναστάσιμος –η –ο
δήμου	δημότης	δημοτικός –ή –ό

ΘΕΜΑ 471ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 1-4. (6420)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους Ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὁπλίταις· ξύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ᾽ ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους…ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι.***

Μονάδες 30

2. Να περιγράψετε το πρότυπο του ηγέτη που ενσαρκώνει ο Περικλής, κατά τον Θουκυδίδη.

Μονάδες 10

3. α) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *αἴτιος*	α) *ἀνίστημι*
2. *ἐχθρός*	β) *κενῶ*
3. *ἴσος*	γ) *καινῶ*
4. *καθίζω*	δ) *ἄνισος*
5. *πληρῶ*	ε) *φίλος*
	στ) *ἐναντίος*
	ζ) *ἀναίτιος*

Μονάδες 5

β) πιθανός, ελλιπής, πομπός, κατάληψη, προσποίηση: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και την επόμενη μέρα ο Νικόστρατος, ο γιος του Διειτρέφη, στρατηγός των Αθηναίων, καταφθάνει από τη Ναύπακτο σε βοήθεια με δώδεκα πλοία και πεντακόσιους οπλίτες Μεσσηνίους· και διαπραγματευόταν μια συμφωνία και (τελικά) τους πείθει (ώστε) να συμφωνήσουν μεταξύ τους να δικάσουν δέκα άντρες, τους πρωταίτιους[1], οι οποίοι εξάλλου δεν έμειναν πια εκεί[2], και οι υπόλοιποι να παραμείνουν (στο νησί τους), αφού κάνουν συμφωνία μεταξύ τους και με τους Αθηναίους, με τον όρο να θεωρούν τους ίδιους εχθρούς και φίλους[3]. Και εκείνος[4], αφού πέτυχε αυτά[5], ήταν έτοιμος να φύγει με τα πλοία.

1. Του πολέμου που έγινε τελευταία.
2. Δηλαδή οι πρωταίτιοι της αναταραχής σηκώθηκαν κι έφυγαν, πριν τελειώσουν οι διαπραγματεύσεις, βλέποντας ότι κινδυνεύουν.
3. Ελεύθερα: με τον όρο να έχουν εχθρούς και φίλους αυτούς που είχαν και οι Αθηναίοι.
4. Ο Νικόστρατος.
5. Δηλαδή τις παραπάνω ρυθμίσεις.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21-22: «Το πρότυπο του ηγέτη το ενσαρκώνει ο Περικλής (2.65.1-9) με την πολιτική του οξυδέρκεια ('πρόνοια'), την ευρύτερη αποδοχή του από το λαό της πόλης του ('*δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι και τῇ γνώμῃ*'), την ανωτερότητά του ως προς το χρήμα ('*χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος*') και το πολιτικό του θάρρος να λέει την αλήθεια στο λαό, ακόμη κι αν προκαλούσε την οργή του ('*ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν*'). Αρκετές σύντομες φράσεις του μεγάλου πολιτικού, όπως τις καταγράφει ο Θουκυδίδης, έχουν καταστεί 'γνωμικά', με γενικότερη διαχρονική αξία, π.χ. '*οἱ καιροὶ οὐ μενετοί*' (1.142.1), (χρειάζεται ταχύτητα ενεργειών κατά τη διάρκεια του πολέμου γιατί οι ευκαιρίες δεν περιμένουν), '*μέγα τὸ τῆς θαλάσσης κράτος*' (1.143.5) (έχει μεγάλη σημασία το να ελέγχει κανείς στρατιωτικά τις θαλάσσιες συγκοινωνίες).»

3. *α)* 1ζ, 2ε, 3δ, 4α, 5β

β) πιθανός: *πείθει / πείθουσιν / ἔπειθεν / ἀπιστίᾳ*, ελλιπής: *καταλιπεῖν*, πομπός: *ξυμπέμψειν / ἀποπεμφθῶσι*, κατάληψη: *ἔλαβε*, προσποίηση: *ποιησαμένους*

ΘΕΜΑ 213ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 2-5. (4811)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν. Ὁρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἥραιον ἱκέται καὶ γίγνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. Ὁ δὲ δῆμος δείσας μή τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν…αὐτοῖς διεπέμπετο.***

Μονάδες 30

2. Ποιες είναι, κατά τον Θουκυδίδη, οι βασικές προϋποθέσεις για τη συγκρότηση ενός ισχυρού, από στρατιωτική άποψη, κράτους;

Μονάδες 10

3. α) *πείθουσιν, καταλιπεῖν, πληρώσαντες, παρεμυθεῖτο, ὁπλισθείς:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
νεωτερίσωσιν	-μός	
πληρώσαντες	-μα	
κατέλεγον	-ος	
ἀνίστησι	-ις	

ξυμπέμψειν	-ή	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Καθώς όμως δεν τους έπειθε, οι δημοκρατικοί, αφού οπλίστηκαν για τον λόγο αυτόν, επειδή δηλαδή πίστευαν[1] ότι κανέναν καλό σκοπό δεν είχαν αυτοί (οι ολιγαρχικοί)[2] με τη δυσπιστία τους (να μη θέλουν) να αποπλεύσουν μαζί (με τον Νικόστρατο), πήραν απ' τα σπίτια (των εχθρών τους) τα όπλα τους και, αν δεν τους είχε εμποδίσει ο Νικόστρατος, θα σκότωναν μερικούς απ' αυτούς που κατά τύχη συνάντησαν. Καθώς λοιπόν έβλεπαν οι άλλοι αυτά που γίνονταν, καταφεύγουν και κάθονται ικέτες στον ναό της Ήρας και μαζεύονται όχι λιγότεροι από τετρακόσιους. Οι δημοκρατικοί τότε, επειδή φοβήθηκαν μήπως επιχειρήσουν κάποια πολιτική μεταβολή[3], τους σηκώνουν από κει, αφού τους έπεισαν, και τους μεταφέρουν στο νησί απέναντι (μπροστά) από τον ναό της Ήρας, και εκεί στέλνονταν σ' αυτούς τα αναγκαία τρόφιμα.

1. Η φράση *επειδή πίστευαν* αποδίδει την υποκειμενική αιτιολογία της μετοχής *ώς διανοουμένων.*
2. Αυτοί που είχαν καταγραφεί ως πληρώματα των πλοίων.
3. Πιο ελεύθερα: μήπως προβούν σε ανατρεπτικές ενέργειες.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Ο Θουκυδίδης τονίζει ότι χωρίς μόνιμες εγκαταστάσεις πληθυσμών, πολιτική σταθερότητα, οικονομική ανάπτυξη και, κυρίως, χωρίς την κυριαρχία στη θάλασσα δεν μπορούσε να συγκροτηθεί ισχυρό στρατιωτικά κράτος. Η προσπάθεια για κριτική απόδειξη των θέσεών του θυμίζει έντονα την επιχειρηματολογία των σοφιστών.»

3. α) *πείθουσιν* → (η) πειθώ (πειστικός, πιθανός), *καταλιπεῖν* → κατάλοιπο (ανελλιπώς, ελλιπής), *πληρώσαντες* → εκπλήρωση (αναπληρωτής, συμπλήρωμα), *παρεμυθεῖτο* → παραμυθία (παραμύθι, παραμυθητικός), *ὁπλισθείς* → οπλισμός (εξοπλισμός, εφοπλιστής)

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
νεωτερίσωσιν	-μός	*νεωτερισμός*
πληρώσαντες	-μα	*πλήρωμα*
κατέλεγον	-ος	*κατάλογος*
ἀνίστησι	-ις	*ἀνάστασις*
ξυμπέμψειν	-ή	*πομπή*

ΘΕΜΑ 216ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 2-5. (4817)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν. Ὁρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἥραιον ἱκέται καὶ γίγνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. Ὁ δὲ δῆμος δείσας μή τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν…αὐτοῖς διεπέμπετο***.

Μονάδες 30

2. Ποια είναι η αντίληψη του Θουκυδίδη για την αντιμετώπιση του προβλήματος της διαχείρισης της δύναμης από ένα κράτος, μια συμμαχία, μια πολιτική παράταξη;

Μονάδες 10

3. α) ***λῆμμα, λήπτης, πρᾶγμα, πράκτωρ, πρᾶξις***: Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τους ρηματικούς τύπους ***ἔλαβε*** και ***πράξας*** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**

Μονάδες 5

β) ***ἱκέτης, προστάτης, κίνησις, ὑγιής, ἀπιστία:*** Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Καθώς όμως δεν τους έπειθε, οι δημοκρατικοί, αφού οπλίστηκαν για τον λόγο αυτόν, επειδή δηλαδή πίστευαν[1] ότι κανέναν καλό σκοπό δεν είχαν αυτοί (οι ολιγαρχικοί)[2] με τη δυσπιστία τους (να μη θέλουν) να αποπλεύσουν μαζί (με τον Νικόστρατο), πήραν απ' τα σπίτια (των εχθρών τους) τα όπλα τους και, αν δεν τους είχε εμποδίσει ο Νικόστρατος, θα σκότωναν μερικούς απ' αυτούς που κατά τύχη συνάντησαν. Καθώς λοιπόν έβλεπαν οι άλλοι αυτά που γίνονταν, καταφεύγουν και κάθονται ικέτες στον ναό της Ήρας και μαζεύονται όχι λιγότεροι από τετρακόσιους. Οι δημοκρατικοί τότε, επειδή φοβήθηκαν μήπως επιχειρήσουν κάποια πολιτική μεταβολή[3], τους σηκώνουν από κει, αφού τους έπεισαν, και τους μεταφέρουν στο νησί απέναντι (μπροστά) από τον ναό της Ήρας, και εκεί στέλνονταν σ' αυτούς τα αναγκαία τρόφιμα.

1. Η φράση *επειδή πίστευαν* αποδίδει την υποκειμενική αιτιολογία της μετοχής *ὡς διανοουμένων*.
2. Αυτοί που είχαν καταγραφεί ως πληρώματα των πλοίων.
3. Πιο ελεύθερα: μήπως προβούν σε ανατρεπτικές ενέργειες.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Το πρόβλημα της δύναμης όπως μπορεί να την χρησιμοποιήσει ένα κράτος, μια συμμαχία, μια πολιτική παράταξη εξετάστηκε κατά τρόπο μοναδικό και συγκλονιστικό από το Θουκυδίδη: Η εξόντωση των Πλαταιέων από τους Σπαρτιάτες, των Μηλίων από τους Αθηναίους, οι φρικαλεότητες στην εμφύλια σύγκρουση της Κέρκυρας και άλλες, απίστευτες σε καιρό ειρήνης, πράξεις οδήγησαν τον μεγάλο ιστορικό στο συμπέρασμα ότι η φύση των ανθρώπου δεν αλλάζει ('*ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾖ*', 3.82.2), ότι οι άνθρωποι όταν βρεθούν σε αδιέξοδα και πιεστικές συγκυρίες ('*ἐς ἀκουσίους ἀνάγκας πίπτειν*') εξαγριώνονται ('*ὁ πόλεμος... βίαιος διδάσκαλος καὶ πρὸς τὰ παρόντα τὰς ὀργὰς τῶν πολλῶν ὁμοιοῖ*', 3.82.2), ότι στον εμφύλιο, κυρίως, πόλεμο οι λέξεις χάνουν το νόημά τους (3.82.3), ότι οι αντίπαλοι δίνουν το λόγο τους, ενώ σκοπεύουν να μην τον τηρήσουν, και δίνουν όρκους, χωρίς να φοβούνται τους θεούς (3.83.2).»

3. α)

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**
πρᾶξις	*λῃπτης*	*λῆμμα*
	πράκτωρ	*πρᾶγμα*

β) *ἱκέτης → ἱκετεύω, προστάτης → προστατεύω / προστατέω -ῶ, κίνησις → κινέω -ῶ, ὑγιής → ὑγιαίνω, ἀπιστία → ἀπιστέω -ῶ*

ΘΕΜΑ 219ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 2-5. (2422)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν. Ὁρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἥραιον ἱκέται καὶ γίγνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. Ὁ δὲ δῆμος δείσας μή τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν…αὐτοῖς διεπέμπετο.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι, κατά τον Θουκυδίδη, τα βασικά κίνητρα για τον πόλεμο;

Μονάδες 10

3. *α)* ναυτικός, δημότης, μελλοντικός, εμπιστοσύνη, αποπομπή: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *καταλείπω, ἀνίστημι, διανοοῦμαι, ἐπιτυγχάνω, διαπέμπομαι:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Καθώς όμως δεν τους έπειθε, οι δημοκρατικοί, αφού οπλίστηκαν για τον λόγο αυτόν, επειδή δηλαδή πίστευαν[1] ότι κανέναν καλό σκοπό δεν είχαν αυτοί (οι ολιγαρχικοί)[2] με τη δυσπιστία τους (να μη θέλουν) να αποπλεύσουν μαζί (με τον Νικόστρατο), πήραν απ' τα σπίτια (των εχθρών τους) τα όπλα τους και, αν δεν τους είχε εμποδίσει ο Νικόστρατος, θα σκότωναν μερικούς απ' αυτούς που κατά τύχη συνάντησαν. Καθώς λοιπόν έβλεπαν οι άλλοι αυτά που γίνονταν, καταφεύγουν και κάθονται ικέτες στον ναό της Ήρας και μαζεύονται όχι λιγότεροι από τετρακόσιους. Οι δημοκρατικοί τότε, επειδή φοβήθηκαν μήπως επιχειρήσουν κάποια πολιτική μεταβολή[3], τους σηκώνουν από κει, αφού τους έπεισαν, και τους μεταφέρουν στο νησί απέναντι (μπροστά) από τον ναό της Ήρας, και εκεί στέλνονταν σ' αυτούς τα αναγκαία τρόφιμα.

1. Η φράση *επειδή πίστευαν* αποδίδει την υποκειμενική αιτιολογία της μετοχής *ὡς διανοουμένων.*
2. Αυτοί που είχαν καταγραφεί ως πληρώματα των πλοίων.
3. Πιο ελεύθερα: μήπως προβούν σε ανατρεπτικές ενέργειες.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Σε αρκετά σημεία του έργου του προβάλλει ο Θουκυδίδης την πλεονεξία, το να αποκτήσει δηλ. το άτομο ή η πολιτική παράταξη ή το κράτος περισσότερα απ' όσα δικαιούται και τη φιλοτιμία, την προσωπική φιλοδοξία ορισμένων, ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο.»

3. α) ναυτικός: *ναῦς*, δημότης: *δήμου / δῆμος*, μελλοντικός: *ἔμελλεν*, εμπιστοσύνη: *ἀπιστίᾳ / πείθουσιν / ἔπειθεν / πείσας*, αποπομπή: *ξυμπέμψειν / ἀποπεμφθῶσι / διεπέμπετο*

β) *καταλείπω: κατὰ + λείπω, ἀνίστημι: ἀνὰ + ἵστημι, διανοοῦμαι: διὰ + νοέομαι -οῦμαι, ἐπιτυγχάνω: ἐπὶ + τυγχάνω, διαπέμπομαι: διὰ + πέμπομαι*

ΘΕΜΑ 222ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 2-5. (2430)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν. Ὁρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἥραιον ἱκέται καὶ γίγνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. Ὁ δὲ δῆμος δείσας μή τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν…αὐτοῖς διεπέμπετο.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι, σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, τα χαρακτηριστικά του υπεύθυνου πολίτη;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη-φράση της **Α′** στήλης με τη σημασία τους στη **Β′** στήλη (δύο στοιχεία της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ἐκεῖσε*	α) συμφωνώ, συναινώ
2. *ξυγχωρῶ*	β) παρηγορώ, καθησυχάζω
3. *πρόφασις*	γ) φοβούμαι
4. *παραμυθοῦμαι*	δ) εκεί (στο νησί)
5. *δέδοικα*	ε) φανέρωση
	στ) δικαιολογία
	ζ) παραδίδω

Μονάδες 5

β) ***πράξας, καταλιπεῖν, πληρώσαντες, ἔλαβε, ἀνίστησι:*** Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Καθώς όμως δεν τους έπειθε, οι δημοκρατικοί, αφού οπλίστηκαν για τον λόγο αυτόν, επειδή δηλαδή πίστευαν[1] ότι κανέναν καλό σκοπό δεν είχαν αυτοί (οι ολιγαρχικοί)[2] με τη δυσπιστία τους (να μη θέλουν) να αποπλεύσουν μαζί (με τον Νικόστρατο), πήραν απ' τα σπίτια (των εχθρών τους) τα όπλα τους και, αν δεν τους είχε εμποδίσει ο Νικόστρατος, θα σκότωναν μερικούς απ' αυτούς που κατά τύχη συνάντησαν. Καθώς λοιπόν έβλεπαν οι άλλοι αυτά που γίνονταν, καταφεύγουν και κάθονται ικέτες στον ναό της Ήρας και μαζεύονται όχι λιγότεροι από τετρακόσιους. Οι δημοκρατικοί τότε, επειδή φοβήθηκαν μήπως επιχειρήσουν κάποια πολιτική μεταβολή[3], τους σηκώνουν από κει, αφού τους έπεισαν, και τους μεταφέρουν στο νησί απέναντι (μπροστά) από τον ναό της Ήρας, και εκεί στέλνονταν σ' αυτούς τα αναγκαία τρόφιμα.

1. Η φράση *επειδή πίστευαν* αποδίδει την υποκειμενική αιτιολογία της μετοχής *ὡς διανοουμένων.*
2. Αυτοί που είχαν καταγραφεί ως πληρώματα των πλοίων.
3. Πιο ελεύθερα: μήπως προβούν σε ανατρεπτικές ενέργειες.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 22: «Κατά τον Θουκυδίδη ο πολίτης έχει χρέος να συμπεριφέρεται υπεύθυνα· μπορεί να χρησιμοποιεί τη λογική και τη σύνεση στις κρίσιμες αποφάσεις και να μην παρασύρεται από δημαγωγικά πυροτεχνήματα και από παρορμήσεις της στιγμής ('*ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν*', 2.65.4). Μπορεί να δείξει μαζί με το ενδιαφέρον για τα προσωπικά του συμφέροντα ενδιαφέρον για το συμφέρον της πόλης ('*...οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια*', 2.40.2). Μέσα στο χάος του εμφυλίου πολέμου μπορεί να δείξει μετριοπάθεια ('*τὰ μέσα τῶν πολιτῶν*') και ανώτερο ήθος ('*τὸ εὔηθες οὗ τὸ γενναῖον πλεῖστον μετέχει*', 3.83.1). Ακόμη και μέσα στη γενική αναλγησία που προκάλεσε η γενική συμφορά του λοιμού, η 'λοιμική των σωμάτων και των ψυχών' μερικοί, ελάχιστοι έστω, φέρθηκαν με ανθρωπιά και φιλότιμο και αδιαφορώντας μήπως προσβληθούν από τη φοβερή νόσο ('*αἰσχύνῃ ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν*', 2.51.5) τόλμησαν να προσφέρουν ένα ποτήρι νερό σε ετοιμοθάνατους συγγενείς και φίλους.»

3. *α)* 1δ, 2α, 3στ, 4β, 5γ

β) *πράξας* → πράξη (είσπραξη, πρακτικός), *καταλιπεῖν* → ελλιπής (παράλειψη, λιποταξία), *πληρώσαντες* → συμπλήρωση (αποπληρωμή, ανεκπλήρωτος), *ἔλαβε* → παραλαβή (λαβίδα, ευλάβεια), *ἀνίστησι* → ανάσταση (ανάστημα, ανάστατος)

ΘΕΜΑ 225ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 2-5. (2458)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν. Ὁρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἥραιον ἱκέται καὶ γίγνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. Ὁ δὲ δῆμος δείσας μή τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν…αὐτοῖς διεπέμπετο.***

Μονάδες 30

2. Με ποιες μεθόδους ο Θουκυδίδης ερευνά τα γεγονότα του μακρινού παρελθόντος και της σύγχρονής του εποχής, στην πορεία αναζήτησης της αλήθειας;

Μονάδες 10

3. α) *ἔλαβε:* Να γράψετε πέντε λέξεις, απλές ή σύνθετες, της νέας ελληνικής γλώσσας με το θέμα της λέξης που σας δίνεται.

Μονάδες 5

β) νόηση, ανισότητα, πομπός, κατοικία, συγχώρηση: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Καθώς όμως δεν τους έπειθε, οι δημοκρατικοί, αφού οπλίστηκαν για τον λόγο αυτόν, επειδή δηλαδή πίστευαν[1] ότι κανέναν καλό σκοπό δεν είχαν αυτοί (οι ολιγαρχικοί)[2] με τη δυσπιστία τους (να μη θέλουν) να αποπλεύσουν μαζί (με τον Νικόστρατο), πήραν απ' τα σπίτια (των εχθρών τους) τα όπλα τους και, αν δεν τους είχε εμποδίσει ο Νικόστρατος, θα σκότωναν μερικούς απ' αυτούς που κατά τύχη συνάντησαν. Καθώς λοιπόν έβλεπαν οι άλλοι αυτά που γίνονταν, καταφεύγουν και κάθονται ικέτες στον ναό της Ήρας και μαζεύονται όχι λιγότεροι από τετρακόσιους. Οι δημοκρατικοί τότε, επειδή φοβήθηκαν μήπως επιχειρήσουν κάποια πολιτική μεταβολή[3], τους σηκώνουν από κει, αφού τους έπεισαν, και τους μεταφέρουν στο νησί απέναντι (μπροστά) από τον ναό της Ήρας, και εκεί στέλνονταν σ' αυτούς τα αναγκαία τρόφιμα.

1. Η φράση *επειδή πίστευαν* αποδίδει την υποκειμενική αιτιολογία της μετοχής *ὡς διανοουμένων.*
2. Αυτοί που είχαν καταγραφεί ως πληρώματα των πλοίων.
3. Πιο ελεύθερα: μήπως προβούν σε ανατρεπτικές ενέργειες.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο Θουκυδίδης είχε πλήρη επίγνωση των δυσκολιών του έργου που αναλάμβανε. Στα κεφάλαια 1.2, 1.20-22 και 5.26 καταγράφεται η αγωνία του για την ανεύρεση της αλήθειας: η αυτοψία, η επίσκεψη των πεδίων των μαχών, η συλλογή και αξιολόγηση πληροφοριών, η μελέτη επισήμων κειμένων και κρατικών αρχείων. **Για τα παλαιότερα γεγονότα**, πριν από τα Μηδικά, παρά την κοπιαστική προσπάθειά του ('*ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι*' 1.1.3) οι δυσκολίες ήταν μεγάλες: οι άνθρωποι δέχονται *ἀβασανίστως* (= άκριτα, χωρίς έλεγχο, 1.20.1) ό,τι λέει ο ένας και ο άλλος ακόμη και για τη γενέτειρά τους. Δεν κουράζονται να αναζητήσουν την αλήθεια ('*ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας*' 1.20.3). **Για τα γεγονότα της εποχής του**, του Πελοποννησιακού πολέμου, δεν καταδέχτηκε να περιλάβει στο έργο του πληροφορίες από τον πρώτο τυχόντα ('*οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος πυνθανόμενος ἠξίωσα γράφειν*', 1.22.2) ούτε ό,τι νόμιζε ο ίδιος ('*ὡς ἐμοὶ ἐδόκει*'), αλλά κράτησε μόνο στοιχεία για όσα γεγονότα είχε προσωπική γνώση ('*οἷς τε αὐτὸς παρῆν*', 1.22.2, '*καὶ γενομένῳ παρ' ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασι*', 5.26.5) και για τα οποία είχε κάνει επίπονη έρευνα ακούγοντάς τα από άλλους ('*καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ὅσον δυνατὸν ἀκριβείᾳ περὶ ἑκάστου ἐπεξελθών*', 1.22.2).»
Συμπληρωματικά, Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19-20: «Εξετάζοντας τις εξελίξεις ακόμη και πριν από τον Τρωικό πόλεμο ως τα Μηδικά, εκεί που οι πηγές του δεν

μπορούσαν, με τα δεδομένα της εποχής, να είναι αξιόπιστες, ο Θουκυδίδης χρησιμοποιεί λογικές μεθόδους και καταγράφει τις ιστορικές αλλαγές με πορίσματα '*εἰκότα*' (= εύλογα, σύμφωνα με τη λογική και την πείρα), '*σημεῖα*' ή '*μαρτύρια*' (= ενδείξεις και αποδείξεις) και '*τεκμήρια*' (= συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η έρευνα).»

3. α) *ἔλαβε* → λαβή, συλλαβή, λαβίδα, ευλαβής, λαβώνω

β) νόηση: *διανοουμένων*, ανισότητα: *ἴσας*, πομπός: *ξυμπέμψειν* / *ἀποπεμφθῶσι* / *διεπέμπετο*, κατοικία: *οἰκιῶν*, συγχώρηση: *ξυνεχώρησεν*

ΘΕΜΑ 228ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 2-5. (2465)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν. Ὁρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἥραιον ἱκέται καὶ γίγνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. Ὁ δὲ δῆμος δείσας μή τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν…αὐτοῖς διεπέμπετο.***

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο προσπαθεί ο Θουκυδίδης να εξασφαλίσει τη χρονολογική ακρίβεια κατά την έκθεση των ιστορικών γεγονότων;

Μονάδες 10

3. α) *οἰκία:* Να γράψετε στη νέα ελληνική γλώσσα πέντε σύνθετα ουσιαστικά ή επίθετα ομόρριζα με τη λέξη ***οἰκία***.

Μονάδες 5

β) αποστάτης, πρόφαση, προστάτης, απιστία, ικέτης: Να σχηματίστε από μία πρόταση στη νέα ελληνική γλώσσα με καθεμία από τις παραπάνω λέξεις.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Καθώς όμως δεν τους έπειθε, οι δημοκρατικοί, αφού οπλίστηκαν για τον λόγο αυτόν, επειδή δηλαδή πίστευαν[1] ότι κανέναν καλό σκοπό δεν είχαν αυτοί (οι ολιγαρχικοί)[2] με τη δυσπιστία τους (να μη θέλουν) να αποπλεύσουν μαζί (με τον Νικόστρατο), πήραν απ' τα σπίτια (των εχθρών τους) τα όπλα τους και, αν δεν τους είχε εμποδίσει ο Νικόστρατος, θα σκότωναν μερικούς απ' αυτούς που κατά τύχη συνάντησαν. Καθώς λοιπόν έβλεπαν οι άλλοι αυτά που γίνονταν, καταφεύγουν και κάθονται ικέτες στον ναό της Ήρας και μαζεύονται όχι λιγότεροι από τετρακόσιους. Οι δημοκρατικοί τότε, επειδή φοβήθηκαν μήπως επιχειρήσουν κάποια πολιτική μεταβολή[3], τους σηκώνουν από κει, αφού τους έπεισαν, και τους μεταφέρουν στο νησί απέναντι (μπροστά) από τον ναό της Ήρας, και εκεί στέλνονταν σ' αυτούς τα αναγκαία τρόφιμα.

1. Η φράση *επειδή πίστευαν* αποδίδει την υποκειμενική αιτιολογία της μετοχής *ώς διανοουμένων.*
2. Αυτοί που είχαν καταγραφεί ως πληρώματα των πλοίων.
3. Πιο ελεύθερα: μήπως προβούν σε ανατρεπτικές ενέργειες.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25: «Στην προσπάθεια του Θουκυδίδη για χρονολογική ακρίβεια στην έκθεση των γεγονότων οι δυσκολίες ήταν μεγάλες. Οι ελληνικές πόλεις - κράτη δεν είχαν ενιαίο χρονολογικό σύστημα, ούτε είχαν κοινές ονομασίες για τους μήνες του σεληνιακού έτους. Η επιμονή του να καταγράψει με απόλυτη ακρίβεια το χρόνο των γεγονότων είναι σαφής στον καθορισμό του χρονικού σημείου της έκρηξης του πολέμου, με την εισβολή των Θηβαίων στις Πλαταιές: δέκα τέσσερα έτη μετά την υπογραφή της τριαντάχρονης ειρήνης (μεταξύ Αθηναίων και Πελοποννησίων), τη χρονιά που η Χρυσίς είχε συμπληρώσει σαράντα οκτώ έτη ιερωσύνης στο Άργος, και ο Αινήσιος ήταν έφορος στη Σπάρτη και ο Πυθόδωρος επώνυμος άρχων στην Αθήνα, έξι μήνες μετά τη μάχη της Ποτίδαιας, μόλις άρχιζε η άνοιξη... (2.2.1). Ακολουθώντας τον τρόπο χρονολογικής έκθεσης που χρησιμοποίησε ο Ελλάνικος ο Μυτιληναίος εξιστορεί τα γεγονότα κατά χρονολογική σειρά και όχι κατά θεματικές ενότητες, και μάλιστα χρόνο με χρόνο, διαιρώντας το έτος σε θέρος (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και χειμώνα (4 μήνες που το κύριο σώμα των αντιπάλων στρατευμάτων αποσύρεται στις βάσεις του): '*γέγραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα*' (2.1).»

3. *α)* *οἰκία* → κάτοικος, αποικισμός, διοικητής οικογενειακός, οικονομικός

β)

● αποστάτης → Ο βουλευτής που εγκατέλειψε την κυβερνητική παράταξη χαρακτηρίστηκε αμέσως αποστάτης.
● πρόφαση → Βρήκε μια καλή πρόφαση, για να αρνηθεί την πρόσκληση σε δείπνο.
● προστάτης → Ο Άγιος Νικόλαος θεωρείται προστάτης των ναυτικών.
● απιστία → Οι νέοι συχνά χαρακτηρίζονται από απιστία στις καθιερωμένες αξίες.
● ικέτης → Ο ικέτης θεωρούνταν προστατευόμενο πρόσωπο στην αρχαία Ελλάδα.

ΘΕΜΑ 231ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 2-5. (2475)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν. Ὁρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἥραιον ἱκέται καὶ γίγνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. Ὁ δὲ δῆμος δείσας μή τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθε…αὐτοῖς διεπέμπετο.***

Μονάδες 30

2. Ποια γλώσσα χρησιμοποιεί στο έργο του ο Θουκυδίδης; Να αναφέρετε τρεις χαρακτηριστικές γλωσσικές ιδιομορφίες.

Μονάδες 10

3. *α)* επιμύθιο, κάθισμα, εκπομπή, αδιανόητος, ανθυγιεινός: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *πείθουσιν, κατέλεγον, ἐπέτυχον, ἐκώλυσε, διέφθειραν:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Καθώς όμως δεν τους έπειθε, οι δημοκρατικοί, αφού οπλίστηκαν για τον λόγο αυτόν, επειδή δηλαδή πίστευαν[1] ότι κανέναν καλό σκοπό δεν είχαν αυτοί (οι ολιγαρχικοί)[2] με τη δυσπιστία τους (να μη θέλουν) να αποπλεύσουν μαζί (με τον Νικόστρατο), πήραν απ' τα σπίτια (των εχθρών τους) τα όπλα τους και, αν δεν τους είχε εμποδίσει ο Νικόστρατος, θα σκότωναν μερικούς απ' αυτούς που κατά τύχη συνάντησαν. Καθώς λοιπόν έβλεπαν οι άλλοι αυτά που γίνονταν, καταφεύγουν και κάθονται ικέτες στον ναό της Ήρας και μαζεύονται όχι λιγότεροι από τετρακόσιους. Οι δημοκρατικοί τότε, επειδή φοβήθηκαν μήπως επιχειρήσουν κάποια πολιτική μεταβολή[3], τους σηκώνουν από κει, αφού τους έπεισαν, και τους μεταφέρουν στο νησί απέναντι (μπροστά) από τον ναό της Ήρας, και εκεί στέλνονταν σ' αυτούς τα αναγκαία τρόφιμα.

1. Η φράση *επειδή πίστευαν* αποδίδει την υποκειμενική αιτιολογία της μετοχής *ώς διανοουμένων*.
2. Αυτοί που είχαν καταγραφεί ως πληρώματα των πλοίων.
3. Πιο ελεύθερα: μήπως προβούν σε ανατρεπτικές ενέργειες.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26: «Η γλώσσα του Θουκυδίδη είναι η λεγόμενη 'αρχαία αττική' του 5ου αι. Τρεις χαρακτηριστικές γλωσσικές ιδιομορφίες του ιστορικού είναι οι εξής:
α) η χρήση του τύπου της πρόθεσης ***ἐς*** αντί ***εἰς*** (*ἐσπλέοντι*, 1.24.1, *ἐς τὴν Κέρκυραν*, 24.6, *ἐς τὴν Κόρινθον*, 1.25.2) και ***ξὺν*** αντί ***σὺν*** (*ξυνέγραψε*, 1.1.1, *ξυναλλάξαι*, 1.24.6).
β) Το αρχαϊκότερο σύμπλεγμα ***σσ*** αντί ***ττ*** (*ἡσσῶντο*, 1.49.6).
γ) Αρχαϊκότεροι τύποι λέξεων: ***αἰεί***/*ἀεί*, ***ὠφελία***/*ὠφέλεια*, 1.26.1, ***ἐξαπιναίως***/*ἐξαπίνης*, 3.70.6.»

3. α) επιμύθιο: *παρεμυθεῖτο*, κάθισμα: *καθίζουσιν*, εκπομπή: *ξυμπέμψειν* / *ἀποπεμφθῶσι* / *διεπέμπετο*, αδιανόητος: *διανοουμένων*, ανθυγιεινός: *ὑγιὲς*

β) *πείθουσιν* → πείσμα (ευπιστία, απείθεια), *κατέλεγον* → κατάλογος (σύλλογος, συλλέκτης), *ἐπέτυχον* → επιτυχία (δυστυχία, άτυχος), *ἐκώλυσε* → κώλυμα (παρακώληση, κωλυσιεργία), *διέφθειραν* → διαφθορά (αδιάφθορος, φθαρτός)

ΘΕΜΑ 234ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 2-5. (2486)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν. Ὁρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἥραιον ἱκέται καὶ γίγνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. Ὁ δὲ δῆμος δείσας μή τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν…αὐτοῖς διεπέμπετο.***

Μονάδες 30

2. Τι γνωρίζετε για την καταγωγή και τη μόρφωση του Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *πληρῶ*	α) *πλείων*
2. *ἐχθρός*	β) *ἀνίστημι*
3. *ἴσος*	γ) *καινῶ*
4. *ἐλάσσων*	δ) *ἄνισος*
5. *καθίζω*	ε) *φίλος*
	στ) *προσφιλής*
	ζ) *κενῶ*

Μονάδες 5

β) πιθανός, ελλιπής, πομπός, κατάληψη, φθαρτός: Να συνδέσετε τις

παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Καθώς όμως δεν τους έπειθε, οι δημοκρατικοί, αφού οπλίστηκαν για τον λόγο αυτόν, επειδή δηλαδή πίστευαν[1] ότι κανέναν καλό σκοπό δεν είχαν αυτοί (οι ολιγαρχικοί)[2] με τη δυσπιστία τους (να μη θέλουν) να αποπλεύσουν μαζί (με τον Νικόστρατο), πήραν απ' τα σπίτια (των εχθρών τους) τα όπλα τους και, αν δεν τους είχε εμποδίσει ο Νικόστρατος, θα σκότωναν μερικούς απ' αυτούς που κατά τύχη συνάντησαν. Καθώς λοιπόν έβλεπαν οι άλλοι αυτά που γίνονταν, καταφεύγουν και κάθονται ικέτες στον ναό της Ήρας και μαζεύονται όχι λιγότεροι από τετρακόσιους. Οι δημοκρατικοί τότε, επειδή φοβήθηκαν μήπως επιχειρήσουν κάποια πολιτική μεταβολή[3], τους σηκώνουν από κει, αφού τους έπεισαν, και τους μεταφέρουν στο νησί απέναντι (μπροστά) από τον ναό της Ήρας, και εκεί στέλνονταν σ' αυτούς τα αναγκαία τρόφιμα.

1. Η φράση *επειδή πίστευαν* αποδίδει την υποκειμενική αιτιολογία της μετοχής *ώς διανοουμένων.*
2. Αυτοί που είχαν καταγραφεί ως πληρώματα των πλοίων.
3. Πιο ελεύθερα: μήπως προβούν σε ανατρεπτικές ενέργειες.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18: «Ο Θουκυδίδης (πιθ. 455-399 π.Χ.) γεννήθηκε στο δήμο *Άλιμοῦντος* (στο σημερινό Άλιμο της Αττικής) από πλούσια, αριστοκρατική οικογένεια. Ο πατέρας του είχε οικογενειακούς δεσμούς με το βασιλιά Όλορο της Θράκης, και τους μεγάλους στρατηγούς Μιλτιάδη και Κίμωνα. Η οικογένεια είχε στην κατοχή της χρυσωρυχείο στη Σκαπτή Ύλη της Θράκης και ασκούσε επιρροή στους κατοίκους της περιοχής ('*καὶ ἀπ' αὐτοῦ δύνασθαι ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἠπειρωτῶν*', 4.105.1). Ο Θουκυδίδης έλαβε λαμπρή μόρφωση, με δασκάλους το φιλόσοφο Αναξαγόρα, στενό φίλο του Περικλή, και το ρήτορα Αντιφώντα. Θεωρείται βέβαιο ότι είχε εξοικειωθεί με τη μέθοδο και την έκφραση των μεγάλων σοφιστών, του Γοργία από τους Λεοντίνους της Σικελίας και του Πρόδικου από την Ηλεία και με τις κατακτήσεις της νέας ιατρικής των ημερών του. Η παιδική και νεανική του ηλικία συμπίπτει με τα λαμπρότερα χρόνια της αθηναϊκής δύναμης, με τον Περικλή να δεσπόζει στην πολιτική ζωή του κράτους, την Αθήνα να στολίζεται με έργα τέχνης που θα έμεναν αριστουργήματα αξεπέραστα στους αιώνες και την πνευματική ζωή στην κορύφωσή της με τα μεγάλα επιτεύγματα του αρχαίου δράματος, του σοφιστικού κινήματος, της ιατρικής επιστήμης.»

3. *α)* 1ζ, 2ε, 3δ, 4α, 5β

β) πιθανός: *πείθουσιν* / *ἔπειθεν* / *ἀπιστίᾳ* / *πείσας*, ελλιπής: *καταλιπεῖν*, πομπός: *ξυμπέμψειν* / *ἀποπεμφθῶσι* / *διεπέμπετο*, κατάληψη: *ἔλαβε*, φθαρτός: *διέφθειραν*

ΘΕΜΑ 237ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 2-5. (4820)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν. Ὁρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἥραιον ἱκέται καὶ γίγνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. Ὁ δὲ δῆμος δείσας μή τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν…αὐτοῖς διεπέμπετο.***

Μονάδες 30

2. Για ποιους λόγους εξορίστηκε ο Θουκυδίδης και πώς η εξορία του επηρέασε τη συγγραφή του έργου του;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την ομόρριζή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ὁπλισθείς*	α) διάλειμμα
2. *ἔπειθεν*	β) ανάστημα
3. *καταλιπεῖν*	γ) ένοπλος
4. *ἀνίστη*	δ) κατάληψη
5. *γίγνονται*	ε) περίλυπος
	στ) γένος
	ζ) πιστός

Μονάδες 5

β) Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με λέξεις (απλές ή σύνθετες) της νέας ελληνικής γλώσσας, ομόρριζες των ρημάτων που δίνονται σε παρένθεση.

● Κέρασε όλους τους φίλους για την …… στις εξετάσεις. (***ἐπιτυγχάνω***).

● Παρά την επιχειρηματολογία του, δεν ήταν ιδιαίτερα ……, γι' αυτό και η πρότασή του απορρίφθηκε (***πείθω***).

● Η ..... του δράστη προκάλεσε ανακούφιση στους κατοίκους της περιοχής, όπου γίνονταν οι κλοπές (***λαμβάνω***).

● Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν πολλές περιπτώσεις …… στη δημόσια ζωή της χώρας (***διαφθείρω***).

● Δεν ήταν συνεπής στην …… των υποσχέσεών του προς τους γονείς του (***πληρῶ***).

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Καθώς όμως δεν τους έπειθε, οι δημοκρατικοί, αφού οπλίστηκαν για τον λόγο αυτόν, επειδή δηλαδή πίστευαν[1] ότι κανέναν καλό σκοπό δεν είχαν αυτοί (οι ολιγαρχικοί)[2] με τη δυσπιστία τους (να μη θέλουν) να αποπλεύσουν μαζί (με τον Νικόστρατο), πήραν απ' τα σπίτια (των εχθρών τους) τα όπλα τους και, αν δεν τους είχε εμποδίσει ο Νικόστρατος, θα σκότωναν μερικούς απ' αυτούς που κατά τύχη συνάντησαν. Καθώς λοιπόν έβλεπαν οι άλλοι αυτά που γίνονταν, καταφεύγουν και κάθονται ικέτες στον ναό της Ήρας και μαζεύονται όχι λιγότεροι από τετρακόσιους. Οι δημοκρατικοί τότε, επειδή φοβήθηκαν μήπως επιχειρήσουν κάποια πολιτική μεταβολή[3], τους σηκώνουν από κει, αφού τους έπεισαν, και τους μεταφέρουν στο νησί απέναντι (μπροστά) από τον ναό της Ήρας, και εκεί στέλνονταν σ' αυτούς τα αναγκαία τρόφιμα.

1. Η φράση *επειδή πίστευαν* αποδίδει την υποκειμενική αιτιολογία της μετοχής *ώς διανοουμένων.*
2. Αυτοί που είχαν καταγραφεί ως πληρώματα των πλοίων.
3. Πιο ελεύθερα: μήπως προβούν σε ανατρεπτικές ενέργειες.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18-19: «Το 424 π.Χ. ο Θουκυδίδης, ως στρατηγός, δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη, αποικία των Αθηναίων κοντά στις εκβολές του Στρυμόνα, από την επίθεση των Σπαρτιατών. Η περιοχή είχε μεγάλη στρατηγική σημασία για την Αθήνα, επειδή διέθετε άφθονη ναυπηγήσιμη ξυλεία για τις ανάγκες του αθηναϊκού στόλου και βρισκόταν κοντά στα χρυσωρυχεία του Παγγαίου. Ο Θουκυδίδης είχε αποσταλεί εκεί με μικρή μοίρα του αθηναϊκού στόλου για να ελέγχει την περιοχή, όταν ο Σπαρτιάτης στρατηγός Βρασίδας έφτασε με ταχύτατη πορεία από την Πελοπόννησο στη Μακεδονία, σε μια κίνηση αντιπερισπασμού. Οι πολιτικοί του αντίπαλοι τιμώρησαν το Θουκυδίδη με εξορία ('*Καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν*') κι αυτός, εξόριστος πια, αφιερώνει όλο το χρόνο του στην ιστορική του έρευνα και συγκεντρώνει πληροφορίες και από τα δύο στρατόπεδα με πολλές μετακινήσεις στους χώρους των συγκρούσεων: 'και αφού βρέθηκα και στα δύο μέρη, και μάλιστα περισσότερο στις περιοχές που ήλεγχαν οι Πελοποννήσιοι λόγω της εξορίας μου μπορούσα να παρακολουθήσω τις εξελίξεις καλύτερα και πιο άνετα' (5.26.5)».

3. *α)* 1γ, 2ζ, 3α, 4β, 5στ

β)

● Κέρασε όλους τους φίλους για την **επιτυχία** στις εξετάσεις (*ἐπιτυγχάνω*).

● Παρά την επιχειρηματολογία του, τελικά δεν ήταν ιδιαίτερα **πειστικός**, γι' αυτό και η πρότασή του απορρίφθηκε (*πείθω*).

● Η **σύλληψη** του δράστη προκάλεσε ανακούφιση στους κατοίκους της περιοχής, όπου γίνονταν οι κλοπές (*λαμβάνω*).

● Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν πολλές περιπτώσεις **διαφθοράς** στη δημόσια ζωή της χώρας (*διαφθείρω*).

● Δεν ήταν συνεπής στην **εκπλήρωση** των υποσχέσεών του προς τους γονείς του (*πληρῶ*).

ΘΕΜΑ 240ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 2-5. (2503)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν. Ὁρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἥραιον ἱκέται καὶ γίγνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. Ὁ δὲ δῆμος δείσας μή τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν…αὐτοῖς διεπέμπετο.***

Μονάδες 30

2. Με ποιες μεθόδους ο Θουκυδίδης διερευνά γεγονότα παλαιότερα του Πελοποννησιακού πολέμου;

Μονάδες 10

3. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό (**Β′** στήλη) και επίθετο (**Γ′** στήλη) (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της **Α′** στήλης.

Α′	**Β′**	**Γ′**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἔπειθεν		
ὑγιές		
ἐχθρούς		
ἀνίστη		
δῆμος		

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Καθώς όμως δεν τους έπειθε, οι δημοκρατικοί, αφού οπλίστηκαν για τον λόγο αυτόν, επειδή δηλαδή πίστευαν[1] ότι κανέναν καλό σκοπό δεν είχαν αυτοί (οι ολιγαρχικοί)[2] με τη δυσπιστία τους (να μη θέλουν) να αποπλεύσουν μαζί (με τον Νικόστρατο), πήραν απ' τα σπίτια (των εχθρών τους) τα όπλα τους και, αν δεν τους είχε εμποδίσει ο Νικόστρατος, θα σκότωναν μερικούς απ' αυτούς που κατά τύχη συνάντησαν. Καθώς λοιπόν έβλεπαν οι άλλοι αυτά που γίνονταν, καταφεύγουν και κάθονται ικέτες στον ναό της Ήρας και μαζεύονται όχι λιγότεροι από τετρακόσιους. Οι δημοκρατικοί τότε, επειδή φοβήθηκαν μήπως επιχειρήσουν κάποια πολιτική μεταβολή[3], τους σηκώνουν από κει, αφού τους έπεισαν, και τους μεταφέρουν στο νησί απέναντι (μπροστά) από τον ναό της Ήρας, και εκεί στέλνονταν σ' αυτούς τα αναγκαία τρόφιμα.

1. Η φράση *επειδή πίστευαν* αποδίδει την υποκειμενική αιτιολογία της μετοχής *ὡς διανοουμένων.*
2. Αυτοί που είχαν καταγραφεί ως πληρώματα των πλοίων.
3. Πιο ελεύθερα: μήπως προβούν σε ανατρεπτικές ενέργειες.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19-20: «Εξετάζοντας τις εξελίξεις ακόμη και πριν από τον Τρωικό πόλεμο ως τα Μηδικά, εκεί που οι πηγές του δεν μπορούσαν, με τα δεδομένα της εποχής, να είναι αξιόπιστες, ο Θουκυδίδης χρησιμοποιεί λογικές μεθόδους και καταγράφει τις ιστορικές αλλαγές με πορίσματα '*εἰκότα*' (= εύλογα, σύμφωνα με τη λογική και την πείρα), '*σημεῖα*' ή '*μαρτύρια*' (= ενδείξεις και αποδείξεις) και '*τεκμήρια*' (= συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η έρευνα).»
Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο Θουκυδίδης είχε πλήρη επίγνωση των δυσκολιών του έργου που αναλάμβανε. Στα κεφάλαια 1.2, 1.20-22 και 5.26 καταγράφεται η αγωνία του για την ανεύρεση της αλήθειας: η αυτοψία, η επίσκεψη των πεδίων των μαχών, η συλλογή και αξιολόγηση πληροφοριών, η μελέτη επισήμων κειμένων και κρατικών αρχείων. Για τα παλαιότερα γεγονότα, πριν από τα Μηδικά, παρά την κοπιαστική προσπάθειά του ('*ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι*' 1.1.3) οι δυσκολίες ήταν μεγάλες: οι άνθρωποι δέχονται *ἀβασανίστως*(= άκριτα, χωρίς έλεγχο, 1.20.1) ό,τι λέει ο ένας και ο άλλος ακόμη και για τη γενέτειρά τους. Δεν κουράζονται να αναζητήσουν την αλήθεια ('*ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας*' 1.20.3).»

3.

Α′	**Β′**	**Γ′**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἔπειθεν	πειστικότητα	πειστικός –ή –ό
ὑγιές	υγεία	υγιής –ής –ές
ἐχθρούς	έχθρα	εχθρικός –ή –ό
ἀνίστη	ανάσταση	αναστάσιμος –η –ο
δῆμος	δημότης	δημοτικός –ή –ό

ΘΕΜΑ 474ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 75, 2-5. (4481)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν. Ὁρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἥραιον ἱκέται καὶ γίγνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. Ὁ δὲ δῆμος δείσας μή τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν…αὐτοῖς διεπέμπετο.***

Μονάδες 30

2. Πώς η λογική και η τύχη, κατά τον Θουκυδίδη, επηρεάζουν τις ιστορικές εξελίξεις;

Μονάδες 10

3. α) *πείθουσιν, καταλιπεῖν, ξυμπέμψειν, παρεμυθεῖτο, ὁπλισθείς:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *πληρῶ*	α) *πλείων*
2. *ἐχθρός*	β) *ἀνίστημι*
3. *ἴσος*	γ) *καινῶ*
4. *ἐλάσσων*	δ) *ἄνισος*
5. *καθίζω*	ε) *φίλος*

	στ) *προσφιλής*
	ζ) *κενῶ*

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Καθώς όμως δεν τους έπειθε, οι δημοκρατικοί, αφού οπλίστηκαν για τον λόγο αυτόν, επειδή δηλαδή πίστευαν[1] ότι κανέναν καλό σκοπό δεν είχαν αυτοί (οι ολιγαρχικοί)[2] με τη δυσπιστία τους (να μη θέλουν) να αποπλεύσουν μαζί (με τον Νικόστρατο), πήραν απ' τα σπίτια (των εχθρών τους) τα όπλα τους και, αν δεν τους είχε εμποδίσει ο Νικόστρατος, θα σκότωναν μερικούς απ' αυτούς που κατά τύχη συνάντησαν. Καθώς λοιπόν έβλεπαν οι άλλοι αυτά που γίνονταν, καταφεύγουν και κάθονται ικέτες στον ναό της Ήρας και μαζεύονται όχι λιγότεροι από τετρακόσιους. Οι δημοκρατικοί τότε, επειδή φοβήθηκαν μήπως επιχειρήσουν κάποια πολιτική μεταβολή[3], τους σηκώνουν από κει, αφού τους έπεισαν, και τους μεταφέρουν στο νησί απέναντι (μπροστά) από τον ναό της Ήρας, και εκεί στέλνονταν σ' αυτούς τα αναγκαία τρόφιμα.

1. Η φράση *επειδή πίστευαν* αποδίδει την υποκειμενική αιτιολογία της μετοχής *ὡς διανοουμένων.*
2. Αυτοί που είχαν καταγραφεί ως πληρώματα των πλοίων.
3. Πιο ελεύθερα: μήπως προβούν σε ανατρεπτικές ενέργειες.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Δεν θα ήταν ορθό να θεωρήσει επιπόλαια κανείς τον Θουκυδίδη 'απαισιόδοξο' που δίνει μια κατάμαυρη εικόνα της ανθρωπότητας. Η λογική αποτελεί τη μόνη αξία, στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος. Οι θεοί δεν επεμβαίνουν στις ιστορικές εξελίξεις (όπως πίστευαν πολλοί σημαντικοί άνθρωποι και ο Ηρόδοτος ανάμεσά τους) και η τύχη δεν είναι υπερφυσική δύναμη αλλά συγκυρίες, εξελίξεις που δεν μπορεί να τις προβλέψει ο άνθρωπος. Ο Περικλής τονίζει ότι οι εξελίξεις των πραγμάτων μπορεί να είναι τελείως απρόβλεπτες και γι' αυτό συνήθως κατηγορούμε την τύχη για '*ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῇ*' (1.140.1). Η αθηναϊκή τριήρης που έφερνε τη διαταγή στην Μυτιλήνη (η οποία είχε αποστατήσει από την συμμαχία) να θανατωθούν όλοι οι ενήλικοι άντρες και να πουληθούν δούλοι οι γυναίκες και τα παιδιά (3.36.2), κινήθηκε αργά στο Αιγαίο, γιατί το πλήρωμα είχε συνείδηση ότι έπλεαν '*ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον*' (3.49.4), ότι πήγαιναν να εκτελέσουν μια διαταγή πρωτοφανή ('*ὠμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα*', 3.36.4). Ο παραλογισμός του πολέμου φτάνει στο αποκορύφωμά του στη γενική σφαγή, τελείως αναίτια, του άμαχου πληθυσμού, ακόμα και των μαθητών του σχολείου, της βοιωτικής Μυκαλησσού, από Θράκες μισθοφόρους ('... *καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας*', 7.29.5). Πράγματι αυτή η συμφορά ήταν ***ἀδόκητος*** και *δεινή*.»

3. α) *πείθουσιν* → (η) πειθώ (πειστήριο, δύσπιστος), *καταλιπεῖν* → ελλιπής (λιπόθυμος, διάλειμμα), *ξυμπέμψειν* → πομπός (εκπομπή, διαπόμπευση), *παρεμυθεῖτο* → παραμύθι (μυθικός, μυθολογία), *ὁπλισθείς* → εξοπλισμός (αφοπλιστικός, οπλοφορία)

β) 1ζ, 2ε, 3δ, 4α, 5β

ΘΕΜΑ 243ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (2512)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ…ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους.***

Μονάδες 30

2. Να αναφέρετε τα βαθύτερα αίτια του Πελοποννησιακού πολέμου, σύμφωνα με τον Θουκυδίδη.

Μονάδες 10

3. α) *παραγίγνονται, ἦρχε, ὁρμισάμενοι, ἐξέπεμπον, ἐμάχοντο:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ἐξέπεμπον	-ή	
ἐτάξαντο	-μα	
πεφοβημένοι	-τρον	

ποιουμένων	-ις	
ἐμάχοντο	-τής	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ενώ λοιπόν η διαμάχη βρισκόταν σ' αυτό το σημείο, την τέταρτη ή πέμπτη μέρα ύστερα απ' τη μεταφορά των άντρων στο νησί καταφθάνουν (στην Κέρκυρα) τα πλοία των Πελοποννησίων από την Κυλλήνη πενήντα τρία (στον αριθμό), που ήταν αγκυροβολημένα (εκεί) μετά την επιστροφή τους απ' την Ιωνία- και ναύαρχός τους ήταν ο Αλκίδας, που ήταν βέβαια και πρωτύτερα[1], και ως σύμβουλός του επέβαινε (μαζί του) ο Βρασίδας. Και αφού αγκυροβόλησαν στα Σύβοτα, λιμάνι της ηπειρωτικής χώρας, μόλις ξημέρωσε έπλεαν εναντίον της Κέρκυρας. Εκείνοι[2] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών.

1. Ελεύθερα: που είχε αυτό το αξίωμα και προηγουμένως.
2. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Το ενδιαφέρον του Θουκυδίδη επικεντρώνεται στην πολιτική ιστορία και γι' αυτό αποφεύγει συνειδητά ό,τι θεωρεί άσχετο προς την κατανόηση του πολέμου δηλ. μύθους, χρησμούς, ανέκδοτα, ατομικές προσωπογραφίες, διαδόσεις και φήμες. Κατά την άποψή του βαθύτερη αιτία του πολέμου ήταν η ανάπτυξη, οικονομική και στρατιωτική, της αθηναϊκής δύναμης. Αυτό καθορίζει και τους βασικούς άξονες του έργου του. Η 'αθηναϊκή συμμαχία' είχε μετατραπεί σε αθηναϊκή ηγεμονία ('*ἀρχή*'). Τα σύμμαχα κράτη του Αιγαίου, της Μακεδονίας, της Θράκης τυπικά μόνον ήταν ανεξάρτητα. Αυτή η ηγεμονική δύναμη της Αθήνας μπορούσε να ενισχυθεί, να περιοριστεί, να τροποποιηθεί ή να καταρρεύσει; Σ' αυτό το βασικό ερώτημα ο Θουκυδίδης προσπαθεί να απαντήσει με την εξονυχιστική παρουσίαση των αιτίων και των αφορμών του πολέμου στο 1ο βιβλίο του, με την αντιπαράθεση αντιπάλων απόψεων στις δημηγορίες του και κυρίως με την πρώτη δημηγορία του Περικλή (1.140-144): η Αθήνα θα μπορούσε να κερδίσει τον πόλεμο με συνετή στρατηγική και αυτοκυριαρχία των πολιτικών και των πολιτών της. Η εκστρατεία της Σικελίας (Βιβλία 6ο-7ο) απέδειξε την ορθότητα της θέσης του Περικλή: άφρονες, φιλόδοξοι δημαγωγοί και πολίτες με ασύνετες, αλλοπρόσαλλες αποφάσεις οδήγησαν την εντυπωσιακότερη ως τότε πολεμική επιχείρηση σε πανωλεθρία.»

3. *α)* *παραγίγνονται* → γένος (γονιός, γνήσιος), *ἦρχε* → αρχή (αρχαίος, αρχείο),

ὁρμισάμενοι → όρμιση (όρμος, προσορμίζομαι), *ἐξέπεμπον* → εκπομπή (προπομπός, παραπεμπτικό), *ἐμάχοντο* → μαχητής (σύμμαχος, άμαχος)

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ἐξέπεμπον	-ή	*ἐκπομπή*
ἐτάξαντο	-μα	*τάγμα*
πεφοβημένοι	-τρον	*φόβητρον*
ποιουμένων	-ις	*ποίησις*
ἐμάχοντο	-τής	*μαχητής*

ΘΕΜΑ 246ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (2541)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ…ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους.***

Μονάδες 30

2. Πώς ο Θουκυδίδης οδηγείται στην αντίληψη ότι η λογική αποτελεί τη μόνη αξία στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος;

Μονάδες 10

3. α) *ποίησις, ποίημα, ποιητής, μάχη, μαχητής:* Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τους ρηματικούς τύπους ***ποιουμένων*** και ***ἐμάχοντο*** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**

Μονάδες 5

β) *ξύμβουλος, θόρυβος, ἐπίπλους, κόσμος, ταραχή:* Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας

ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ενώ λοιπόν η διαμάχη βρισκόταν σ' αυτό το σημείο, την τέταρτη ή πέμπτη μέρα ύστερα απ' τη μεταφορά των άντρων στο νησί καταφθάνουν (στην Κέρκυρα) τα πλοία των Πελοποννησίων από την Κυλλήνη πενήντα τρία (στον αριθμό), που ήταν αγκυροβολημένα (εκεί) μετά την επιστροφή τους απ' την Ιωνία- και ναύαρχός τους ήταν ο Αλκίδας, που ήταν βέβαια και πρωτύτερα[1], και ως σύμβουλός του επέβαινε (μαζί του) ο Βρασίδας. Και αφού αγκυροβόλησαν στα Σύβοτα, λιμάνι της ηπειρωτικής χώρας, μόλις ξημέρωσε έπλεαν εναντίον της Κέρκυρας. Εκείνοι[2] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών.

1. Ελεύθερα: που είχε αυτό το αξίωμα και προηγουμένως.
2. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Δεν θα ήταν ορθό να θεωρήσει επιπόλαια κανείς τον Θουκυδίδη 'απαισιόδοξο' που δίνει μια κατάμαυρη εικόνα της ανθρωπότητας. Η λογική αποτελεί τη μόνη αξία, στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος. Οι θεοί δεν επεμβαίνουν στις ιστορικές εξελίξεις (όπως πίστευαν πολλοί σημαντικοί άνθρωποι και ο Ηρόδοτος ανάμεσά τους) και η τύχη δεν είναι υπερφυσική δύναμη αλλά συγκυρίες, εξελίξεις που δεν μπορεί να τις προβλέψει ο άνθρωπος. Ο Περικλής τονίζει ότι οι εξελίξεις των πραγμάτων μπορεί να είναι τελείως απρόβλεπτες και γι' αυτό συνήθως κατηγορούμε την τύχη για '*ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῇ*' (1.140.1). Η αθηναϊκή τριήρης που έφερνε τη διαταγή στην Μυτιλήνη (η οποία είχε αποστατήσει από την συμμαχία) να θανατωθούν όλοι οι ενήλικοι άντρες και να πουληθούν δούλοι οι γυναίκες και τα παιδιά (3.36.2), κινήθηκε αργά στο Αιγαίο, γιατί το πλήρωμα είχε συνείδηση ότι έπλεαν '*ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον*' (3.49.4), ότι πήγαιναν να εκτελέσουν μια διαταγή πρωτοφανή ('*ὠμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα*', 3.36.4). Ο παραλογισμός του πολέμου φτάνει στο αποκορύφωμά του στη γενική σφαγή, τελείως αναίτια, του άμαχου πληθυσμού, ακόμα και των μαθητών του σχολείου, της βοιωτικής Μυκαλησσού, από Θράκες μισθοφόρους ('... *καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας*', 7.29.5). Πράγματι αυτή η συμφορά ήταν ***ἀδόκητος*** και *δεινή*. Σε αρκετά σημεία του έργου του προβάλλει ο Θουκυδίδης την πλεονεξία, το να αποκτήσει δηλ. το άτομο ή η

πολιτική παράταξη ή το κράτος περισσότερα απ' όσα δικαιούται και τη φιλοτιμία, την προσωπική φιλοδοξία ορισμένων, ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο.»

3. α)

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**
ποίησις	*ποιητής*	*ποίημα*
μάχη	*μαχητής*	

β) *ξύμβουλος* → *ξυμβουλεύω*, *θόρυβος* → *θορυβέω -ῶ*, *ἐπίπλους* → *ἐπιπλέω*, *κόσμος* → *κοσμέω -ῶ*, *ταραχή* → *ταράττω* / *ταράσσω*

ΘΕΜΑ 249ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (2583)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ…ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους.***

Μονάδες 30

2. Να περιγράψετε το πρότυπο του ηγέτη που ενσαρκώνει ο Περικλής, κατά τον Θουκυδίδη.

Μονάδες 10

3. α) παρουσία, μετακόμιση, λιμενικός, παρασκευή, εναντίωση: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *ξύμβουλος, ἐκπέμπω, ἔφορμος, παραινῶ, ἐπιγίγνομαι:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ενώ λοιπόν η διαμάχη βρισκόταν σ' αυτό το σημείο, την τέταρτη ή πέμπτη μέρα ύστερα απ' τη μεταφορά των άντρων στο νησί καταφθάνουν (στην Κέρκυρα) τα πλοία των Πελοποννησίων από την Κυλλήνη πενήντα τρία (στον αριθμό), που ήταν αγκυροβολημένα (εκεί) μετά την επιστροφή τους απ' την Ιωνία- και ναύαρχός τους ήταν ο Αλκίδας, που ήταν βέβαια και πρωτύτερα[1], και ως σύμβουλός του επέβαινε (μαζί του) ο Βρασίδας. Και αφού αγκυροβόλησαν στα Σύβοτα, λιμάνι της ηπειρωτικής χώρας, μόλις ξημέρωσε έπλεαν εναντίον της Κέρκυρας. Εκείνοι[2] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών.

1. Ελεύθερα: που είχε αυτό το αξίωμα και προηγουμένως.
2. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21-22: «Το πρότυπο του ηγέτη το ενσαρκώνει ο Περικλής (2.65.1-9) με την πολιτική του οξυδέρκεια ('πρόνοια'), την ευρύτερη αποδοχή του από το λαό της πόλης του ('*δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι και τῇ γνώμῃ*'), την ανωτερότητά του ως προς το χρήμα ('*χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος*') και το πολιτικό του θάρρος να λέει την αλήθεια στο λαό, ακόμη κι αν προκαλούσε την οργή του ('*ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν*'). Αρκετές σύντομες φράσεις του μεγάλου πολιτικού, όπως τις καταγράφει ο Θουκυδίδης, έχουν καταστεί 'γνωμικά', με γενικότερη διαχρονική αξία, π.χ. '*οἱ καιροὶ οὐ μενετοί*' (1.142.1), (χρειάζεται ταχύτητα ενεργειών κατά τη διάρκεια του πολέμου γιατί οι ευκαιρίες δεν περιμένουν), '*μέγα τὸ τῆς θαλάσσης κράτος*' (1.143.5) (έχει μεγάλη σημασία το να ελέγχει κανείς στρατιωτικά τις θαλάσσιες συγκοινωνίες).»

3. α) παρουσία: *οὔσης / οὖσαι / ἦσαν / ἦν*, μετακόμιση: *διακομιδήν*, λιμενικός: *λιμένα*, παρασκευή: *παρεσκευάζοντο*, εναντίωση: *ἐναντίους*

β) *ξύμβουλος: σὺν + βουλή, ἐκπέμπω: ἐκ + πέμπω, ἔφορμος* (= αγκυροβολημένος· επίθετο)*: ἐπὶ + ὅρμος* (κατά τη σύνθεση σημειώθηκε έκθλιψη και δάσυνση), *παραινῶ: παρὰ + αἰνέω -ῶ, ἐπιγίγνομαι: ἐπὶ + γίγνομαι*

ΘΕΜΑ 252ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (4827)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ…ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους.***

Μονάδες 30

2. Πώς ορίζεται η υπεύθυνη συμπεριφορά του πολίτη, κατά τον Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη-φράση της **Α′** στήλης με τη σημασία της στη **Β′** στήλη (δύο στοιχεία της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *διακομιδή*	α) αγκυροβολημένα (τα πλοία)
2. *ὁρμίζομαι*	β) η θαλάσσια επίθεση
3. *ἅμα ἕῳ*	γ) ορμώ
4. *ἐπίπλους*	δ) συγκομιδή
5. *ἔφορμοι οὖσαι (αἱ νῆες)*	ε) αγκυροβολώ
	στ) μόλις ξημέρωσε
	ζ) μεταφορά

Μονάδες 5

β) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την συνώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ἐναντίος*	α) *λιποτακτῶ*
2. *ἐῶ*	β) *ἡγοῦμαι*
3. *ἄρχω*	γ) *ἀφίημι*
4. *αὐτομολῶ*	δ) *αἴρω*
5. *παραγίγνομαι*	ε) *πάρειμι*
	στ) *ἄπειμι*
	ζ) *πολέμιος*

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ενώ λοιπόν η διαμάχη βρισκόταν σ' αυτό το σημείο, την τέταρτη ή πέμπτη μέρα ύστερα απ' τη μεταφορά των άντρων στο νησί καταφθάνουν (στην Κέρκυρα) τα πλοία των Πελοποννησίων από την Κυλλήνη πενήντα τρία (στον αριθμό), που ήταν αγκυροβολημένα (εκεί) μετά την επιστροφή τους απ' την Ιωνία- και ναύαρχός τους ήταν ο Αλκίδας, που ήταν βέβαια και πρωτύτερα[1], και ως σύμβουλός του επέβαινε (μαζί του) ο Βρασίδας. Και αφού αγκυροβόλησαν στα Σύβοτα, λιμάνι της ηπειρωτικής χώρας, μόλις ξημέρωσε έπλεαν εναντίον της Κέρκυρας. Εκείνοι[2] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών.

1. Ελεύθερα: που είχε αυτό το αξίωμα και προηγουμένως.
2. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 22: «Κατά τον Θουκυδίδη, ο πολίτης έχει χρέος να συμπεριφέρεται υπεύθυνα· μπορεί να χρησιμοποιεί τη λογική και τη σύνεση στις κρίσιμες αποφάσεις και να μην παρασύρεται από δημαγωγικά πυροτεχνήματα και από παρορμήσεις της στιγμής ('*ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν*', 2.65.4). Μπορεί να δείξει μαζί με το ενδιαφέρον για τα προσωπικά του συμφέροντα ενδιαφέρον για το συμφέρον της πόλης ('*...οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια*', 2.40.2). Μέσα στο χάος του εμφυλίου πολέμου μπορεί να δείξει μετριοπάθεια ('*τὰ μέσα τῶν πολιτῶν*') και ανώτερο ήθος ('*τὸ εὔηθες οὗ τὸ γενναῖον πλεῖστον μετέχει*', 3.83.1). Ακόμη και μέσα στη γενική αναλγησία που προκάλεσε η γενική συμφορά του λοιμού, η 'λοιμική των σωμάτων και των ψυχών' μερικοί, ελάχιστοι έστω, φέρθηκαν με ανθρωπιά και φιλότιμο και αδιαφορώντας μήπως προσβληθούν από τη φοβερή νόσο ('*αἰσχύνῃ ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν*', 2.51.5) τόλμησαν να προσφέρουν ένα ποτήρι νερό σε ετοιμοθάνατους συγγενείς και φίλους.»

3. α) 1ζ, 2ε, 3στ, 4β, 5α

β) 1ζ, 2γ, 3β, 4α, 5ε

ΘΕΜΑ 255ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (2627)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ…ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους.***

Μονάδες 30

2. Τι είναι οι δημηγορίες και ποια η σημασία τους για την επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων;

Μονάδες 10

3. α) *ποιουμένων:* Να γράψετε πέντε λέξεις, απλές ή σύνθετες, της νέας ελληνικής γλώσσας με το θέμα της λέξης που σας δίνεται.

Μονάδες 5

β) σποραδικός, διάκοσμος, αταξία, γένεση, εκπομπή: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ενώ λοιπόν η διαμάχη βρισκόταν σ' αυτό το σημείο, την τέταρτη ή πέμπτη μέρα ύστερα απ' τη μεταφορά των άντρων στο νησί καταφθάνουν (στην Κέρκυρα) τα πλοία των Πελοποννησίων από την Κυλλήνη πενήντα τρία (στον αριθμό), που ήταν αγκυροβολημένα (εκεί) μετά την επιστροφή τους απ' την Ιωνία- και ναύαρχός τους ήταν ο Αλκίδας, που ήταν βέβαια και πρωτύτερα[1], και ως σύμβουλός του επέβαινε (μαζί του) ο Βρασίδας. Και αφού αγκυροβόλησαν στα Σύβοτα, λιμάνι της ηπειρωτικής χώρας, μόλις ξημέρωσε έπλεαν εναντίον της Κέρκυρας. Εκείνοι[2] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών.

1. Ελεύθερα: που είχε αυτό το αξίωμα και προηγουμένως.
2. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24-25: «Για τους λόγους που εκφωνήθηκαν από πολιτικούς και στρατιωτικούς κατά την προετοιμασία του πολέμου ή κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων η δήλωση του Θουκυδίδη είναι σαφής· η δυσκολία να παρατεθούν αυτολεξεί ήταν μεγάλη ακόμη και για τις περιπτώσεις που ο ίδιος ήταν ανάμεσα στο ακροατήριο (1.22.1). Οι δημηγορίες στο έργο του Θουκυδίδη αποδίδουν τα κίνητρα, τους σχεδιασμούς, τους στόχους των ομιλητών και επίσης την προσωπικότητά τους, τις ιδέες τους, το ήθος τους. Οι δημηγορίες αποτελούν σημαντικό στοιχείο στην επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων και μάλιστα καθώς βρίσκονται σε αντιστοιχία με τα μεγάλα γεγονότα του πολέμου αλλά και μεταξύ τους με το σχήμα 'θέση'-'αντίθεση', με το οποίο κάθε ζήτημα εξετάζεται και από την αντίθετη άποψη. Ο Θουκυδίδης δηλώνει ότι δεν απομακρύνθηκε από την κεντρική ιδέα των λόγων ('*ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων*', 1.22.1) και, εφόσον ήταν αδύνατο να τους παραθέσει αυτολεξεί, έγραψε σύμφωνα με τη δική του κρίση ό,τι ήταν προσφορότερο να λεχθεί στην κάθε περίπτωση. Στις δημηγορίες, στην παρουσίαση των απόψεων, στη δομή, στην επιχειρηματολογία φαίνεται και η ικανότητα του ιστορικού να αναλύει τα γεγονότα και το βάθος της σκέψης του. Από τον τρόπο που δηλώνει ότι προχώρησε στη σύνθεση των δημηγοριών, δεν πρέπει να περιμένει κανείς 'φυσικότητα' ως προς διαλεκτικές διαφοροποιήσεις των ομιλητών ανάλογα με τον τόπο καταγωγής τους.»

3. α) *ποιουμένων* → ποίηση, ποίημα, ποιητής, προσποιητός, χειροποίητος

β) σποραδικός: *σποράδες*, διάκοσμος: *κόσμος*, αταξία: *ἐτάξαντο*, γένεση: *ἐπιγενέσθαι / παραγίγνονται*, εκπομπή: *ἐξέπεμπον*

ΘΕΜΑ 258ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (2649)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ἠυτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ…ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους.***

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο χρονολογεί τα ιστορικά γεγονότα ο Θουκυδίδης;

Μονάδες 10

3. α) *κόσμος:* Να γράψετε στη νέα ελληνική γλώσσα πέντε σύνθετα ουσιαστικά ή επίθετα ομόρριζα με τη λέξη ***κόσμος***.

Μονάδες 5

β) απόσταση, άρχων, ηπειρωτικός, παρασκευαστήριο, υπόλοιπο: Να σχηματίσετε από μία πρόταση στη νέα ελληνική γλώσσα με καθεμία από τις παραπάνω λέξεις.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ενώ λοιπόν η διαμάχη βρισκόταν σ' αυτό το σημείο, την τέταρτη ή πέμπτη μέρα ύστερα απ' τη μεταφορά των άντρων στο νησί καταφθάνουν (στην Κέρκυρα) τα πλοία των Πελοποννησίων από την Κυλλήνη πενήντα τρία (στον αριθμό), που ήταν αγκυροβολημένα (εκεί) μετά την επιστροφή τους απ' την Ιωνία- και ναύαρχός τους ήταν ο Αλκίδας, που ήταν βέβαια και πρωτύτερα[1], και ως σύμβουλός του επέβαινε (μαζί του) ο Βρασίδας. Και αφού αγκυροβόλησαν στα Σύβοτα, λιμάνι της ηπειρωτικής χώρας, μόλις ξημέρωσε έπλεαν εναντίον της Κέρκυρας. Εκείνοι[2] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών.

1. Ελεύθερα: που είχε αυτό το αξίωμα και προηγουμένως.
2. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25: «Στην προσπάθεια του Θουκυδίδη για χρονολογική ακρίβεια στην έκθεση των γεγονότων οι δυσκολίες ήταν μεγάλες. Οι ελληνικές πόλεις - κράτη δεν είχαν ενιαίο χρονολογικό σύστημα, ούτε είχαν κοινές ονομασίες για τους μήνες του σεληνιακού έτους. Η επιμονή του να καταγράψει με απόλυτη ακρίβεια το χρόνο των γεγονότων είναι σαφής στον καθορισμό του χρονικού σημείου της έκρηξης του πολέμου, με την εισβολή των Θηβαίων στις Πλαταιές: δέκα τέσσερα έτη μετά την υπογραφή της τριαντάχρονης ειρήνης (μεταξύ Αθηναίων και Πελοποννησίων), τη χρονιά που η Χρυσίς είχε συμπληρώσει σαράντα οκτώ έτη ιερωσύνης στο Άργος, και ο Αινήσιος ήταν έφορος στη Σπάρτη και ο Πυθόδωρος επώνυμος άρχων στην Αθήνα, έξι μήνες μετά τη μάχη της Ποτίδαιας, μόλις άρχιζε η άνοιξη... (2.2.1). Ακολουθώντας τον τρόπο χρονολογικής έκθεσης που χρησιμοποίησε ο Ελλάνικος ο Μυτιληναίος εξιστορεί τα γεγονότα κατά χρονολογική σειρά και όχι κατά θεματικές ενότητες, και μάλιστα χρόνο με χρόνο, διαιρώντας το έτος σε θέρος (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και χειμώνα (4 μήνες που το κύριο σώμα των αντιπάλων στρατευμάτων αποσύρεται στις βάσεις του): '*γέγραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα*' (2.1).»

3. *α)* *κόσμος* → κοσμοπολίτικος, κοσμοθεωρία, κοσμοσυρροή, παγκόσμιος, κοσμολογικός

β)

● απόσταση → Οι οδηγοί πρέπει να τηρούν απόσταση ασφαλείας από τα προπορευόμενα οχήματα.
● άρχων → Στην αρχαία Αθήνα ο επώνυμος άρχων έδινε το όνομά του στο έτος της θητείας του.
● ηπειρωτικός → Προβλέπεται επιδείνωση του καιρού στην ηπειρωτική χώρα.
● παρασκευαστήριο → Εργάζεται σε ένα παρασκευαστήριο παραδοσιακών γλυκών.
● υπόλοιπο → Το υπόλοιπο χρηματικό ποσό θα πληρωθεί σε δόσεις.

ΘΕΜΑ 261ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (2659)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ…ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους.***

Μονάδες 30

2. Τι επιδιώκει ο Θουκυδίδης με τη χρήση σύνθετων ρημάτων; Να αναφέρετε ένα παράδειγμα.

Μονάδες 10

3. α) ανδρεία, κόμιστρο, έναρξη, ελλιμενισμός, πολιτικός: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *ἰδόντες, ἐξέπεμπον, ἐπιγενέσθαι, ἐμάχοντο, ταραχήν:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ενώ λοιπόν η διαμάχη βρισκόταν σ' αυτό το σημείο, την τέταρτη ή πέμπτη μέρα ύστερα απ' τη μεταφορά των άντρων στο νησί καταφθάνουν (στην Κέρκυρα) τα πλοία των Πελοποννησίων από την Κυλλήνη πενήντα τρία (στον αριθμό), που ήταν αγκυροβολημένα (εκεί) μετά την επιστροφή τους απ' την Ιωνία- και ναύαρχός τους ήταν ο Αλκίδας, που ήταν βέβαια και πρωτύτερα[1], και ως σύμβουλός του επέβαινε (μαζί του) ο Βρασίδας. Και αφού αγκυροβόλησαν στα Σύβοτα, λιμάνι της ηπειρωτικής χώρας, μόλις ξημέρωσε έπλεαν εναντίον της Κέρκυρας. Εκείνοι[2] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών.

1. Ελεύθερα: που είχε αυτό το αξίωμα και προηγουμένως.
2. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26-27: «Με τα σύνθετα ρήματα (ενώ συνήθως χρησιμοποιούνται απλά, *κατακληθείς*) και με δύο ή και τρεις προθέσεις, ο Θουκυδίδης επιδιώκει να δηλωθούν βραχυλογικά και πυκνά δύο ή περισσότερες επιρρηματικές σχέσεις του υποκειμένου, ή του αντικειμένου, με τη ρηματική ενέργεια: ***προκατ****αρχόμενοι* (= *διδόντες πρότερον ἢ τοῖς ἄλλοις τὰς καταρχάς*), 1. 25.4, ***ξυμπρο****πέμψαι* [*ξὺν* + *πρὸ* + *πέμπω*], 1.27.2, ***ἀνταν****αγόμενοι* [*ἀντὶ* + *ἀνὰ* + *ἄγομαι*], 1.29.4»

3. α) ανδρεία: *ἀνδρῶν*, κόμιστρο: *διακομιδήν*, έναρξη: *ἦρχε*, ελλιμενισμός: *λιμένα*, πολιτικός: *πόλει*

β) *ἰδόντες* → ιδέα (ιδανικό, ιδεώδης), *ἐξέπεμπον* → εκπομπή (παραπομπή, πομπώδης), *ἐπιγενέσθαι* → επίγονος (γένεση, γενέτειρα), *ἐμάχοντο* → μαχητικός (διαμάχη, επίμαχος), *ταραχήν* → ταραξίας (αναταραχή, διατάραξη)

ΘΕΜΑ 264ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (2677)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ…ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους.***

Μονάδες 30

2. α) Ποια ήταν η άποψη του Θουκυδίδη για τη στρατηγική του Περικλή;
β) Ποιες ήταν οι συνέπειες του λοιμού και πώς επηρέασε την πολιτική κατάσταση της Αθήνας;

Μονάδες 10

3. α) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *θόρυβος*	α) *κενῶ*
2. *κόσμος*	β) *φίλοι*
3. *ὕστερον*	γ) *καινῶ*
4. *ἐναντίοι*	δ) *πρότερον*
5. *πληρῶ*	ε) *πολέμιοι*
	στ) *ἀκοσμία*

	ζ) *ήσυχία*

Μονάδες 5

β) παρουσία, ναύτης, έναρξη, διάπλους, εκπλήρωση: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ενώ λοιπόν η διαμάχη βρισκόταν σ' αυτό το σημείο, την τέταρτη ή πέμπτη μέρα ύστερα απ' τη μεταφορά των άντρων στο νησί καταφθάνουν (στην Κέρκυρα) τα πλοία των Πελοποννησίων από την Κυλλήνη πενήντα τρία (στον αριθμό), που ήταν αγκυροβολημένα (εκεί) μετά την επιστροφή τους απ' την Ιωνία- και ναύαρχός τους ήταν ο Αλκίδας, που ήταν βέβαια και πρωτύτερα[1], και ως σύμβουλός του επέβαινε (μαζί του) ο Βρασίδας. Και αφού αγκυροβόλησαν στα Σύβοτα, λιμάνι της ηπειρωτικής χώρας, μόλις ξημέρωσε έπλεαν εναντίον της Κέρκυρας. Εκείνοι[2] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών.

1. Ελεύθερα: που είχε αυτό το αξίωμα και προηγουμένως.
2. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18:
α) «Κατά την έναρξη του πελοποννησιακού πολέμου (431 π.Χ.), ο Θουκυδίδης πίστευε στη μεγάλη αξία του Περικλή (μολονότι η οικογενειακή του παράδοση τον συνέδεε με την αντίπαλη παράταξη, των αριστοκρατικών) και στην ορθότητα των βασικών αρχών του πολεμικού του σχεδιασμού: άμυνα στην ξηρά, επίθεση στη θάλασσα, σύνεση και αυτοπεποίθηση.»
β) «Το δεύτερο έτος του πολέμου προσβλήθηκε και ο ίδιος ο Θουκυδίδης από τον καταστρεπτικό λοιμό που εξόντωσε το 1/3 του πληθυσμού της Αττικής ('*...ταῦτα δηλώσω αὐτός τε νοσήσας καὶ ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας*'). Ο ίδιος επέζησε αλλά ο Περικλής πέθανε από τον λοιμό το επόμενο έτος και στην πολιτική ζωή της εμπόλεμης και πολιορκημένης, από τη στεριά, Αθήνας επικράτησε οξεία αντιπαράθεση ανάμεσα στην παράταξη των συντηρητικών αριστοκρατικών και των δημοκρατικών, τους οποίους καθοδηγούσαν πλέον αδίστακτοι δημαγωγοί, με ισχυρότερο τον Κλέωνα.»

3. *α)* 1ζ, 2στ, 3δ, 4β, 5α

β) παρουσία: *οὔσης / οὖσαι / ἦσαν / ἦν*, ναύτης: *ναῦς / ναυσὶ / νῆες*, έναρξη: *ἦρχε*, διάπλους: *πλοῦν / ἐπίπλουν / ἐπέπλει / ἐπέπλεον / ἐκπλεῦσαι / ἐμπλέοντες*, εκπλήρωση: *πληρουμένας*

ΘΕΜΑ 267ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (2688)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ…ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους.***

Μονάδες 30

2. Από πού προκύπτει ότι ο Θουκυδίδης έζησε έως το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου;

Μονάδες 10

3. α) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την ομόρριζή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *διακομιδήν*	α) γένεση
2. *ὁρμισάμενοι*	β) παραγωγή
3. *νῆες*	γ) διακόσμηση
4. *κόσμος*	δ) γέννηση
5. *παραγίγνονται*	ε) ορμίσκος
	στ) νεώριο
	ζ) μετακόμιση

Μονάδες 5

β) Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με λέξεις (απλές ή σύνθετες) της νέας ελληνικής γλώσσας, ομόρριζες των ρημάτων που δίνονται σε παρένθεση.

● Οι Κερκυραίοι μαζί με τους Αθηναίους ετοιμάζονται να …… σε ναυμαχία κατά των Πελοποννησίων (***τάσσομαι***).

● Στην Αρχαία Αθήνα οι εννέα …… κληρώνονταν ανάμεσα στους πλούσιους (***ἄρχω***).

● Η υπερβολική ..... καυσαερίων από τα αυτοκίνητα επιβαρύνει την ατμόσφαιρα (***ἐκπέμπω***).

● Στη …….. του Μαραθώνα οι Αθηναίοι νίκησαν τους Πέρσες (***μάχομαι***).

● Δεν ήταν συνεπής στην …… των υποσχέσεών του προς τους γονείς του (***πληρῶ***).

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ενώ λοιπόν η διαμάχη βρισκόταν σ' αυτό το σημείο, την τέταρτη ή πέμπτη μέρα ύστερα απ' τη μεταφορά των άντρων στο νησί καταφθάνουν (στην Κέρκυρα) τα πλοία των Πελοποννησίων από την Κυλλήνη πενήντα τρία (στον αριθμό), που ήταν αγκυροβολημένα (εκεί) μετά την επιστροφή τους απ' την Ιωνία- και ναύαρχός τους ήταν ο Αλκίδας, που ήταν βέβαια και πρωτύτερα[1], και ως σύμβουλός του επέβαινε (μαζί του) ο Βρασίδας. Και αφού αγκυροβόλησαν στα Σύβοτα, λιμάνι της ηπειρωτικής χώρας, μόλις ξημέρωσε έπλεαν εναντίον της Κέρκυρας. Εκείνοι[2] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών.

1. Ελεύθερα: που είχε αυτό το αξίωμα και προηγουμένως.
2. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26: «Οι ελάχιστες 'εσωτερικές μαρτυρίες' στο έργο και οι υφολογικές παρατηρήσεις των μελετητών δεν αρκούν για να οδηγήσουν σε ακλόνητα συμπεράσματα για το πότε συνέθεσε ο Θουκυδίδης το έργο του. Η δήλωσή του ότι άρχισε να γράφει αμέσως μόλις ξέσπασε ο πόλεμος ('*ἀρξάμενος εὐθὺς καθισταμένου*' 1.1.1) δεν ξεκαθαρίζει αν άρχισε να δίνει στο κείμενο του οριστική μορφή ή αν άρχισε να συγκεντρώνει το υλικό του και να κρατάει σημειώσεις. Μολονότι η εξιστόρηση των γεγονότων διακόπτεται στο 411 π.Χ. είναι βέβαιο ότι ορισμένα τμήματα έχουν γραφτεί μετά το 404 π.Χ. (βλ. 1.23. 1 και 5.26.1,5).»
Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19: «Δεν είναι βέβαιο αν ο Θουκυδίδης γύρισε στην Αθήνα μετά το 404 π.Χ. με την αμνηστία που παραχωρήθηκε. Οι πληροφορίες των αρχαίων πηγών είναι αβέβαιες και σε ορισμένα σημεία αντιφατικές. Βέβαιο είναι ότι έζησε ως το τέλος του πολέμου ('*Τούτου δὲ τοῦ πολέμου μῆκός τε μέγα προύβη*', 1.23.1, '*ἔτη δὲ ἐς τοῦτο τὰ ξύμπαντα ἐγένετο τῷ πολέμῳ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι*', 5.26.1, '*ἐπεβίων δὲ διὰ παντὸς αὐτοῦ αἰσθανόμενός τε τῇ ἡλικίᾳ καί προσέχων τὴν γνώμην, ὅπως ἀκριβές τι εἴσομαι*', 5.26.5).
Το έργο του έμεινε ημιτελές. Στα πρώτα βιβλία υπάρχουν αναφορές για το τέλος του πολέμου και την τελική καταστροφή· η εξιστόρηση όμως των γεγονότων δεν φτάνει ως το 404 π.Χ. αλλά διακόπτεται στο 411 π.Χ. Ο θάνατος δεν άφησε τον μεγάλο ιστορικό να τελειώσει το έργο του.»

3. α) 1ζ, 2ε, 3στ, 4γ, 5α

β)

● Οι Κερκυραίοι μαζί με τους Αθηναίους ετοιμάζονται να **παραταχτούν** σε ναυμαχία κατά των Πελοποννησίων (*τάσσομαι*).
● Στην Αρχαία Αθήνα οι εννέα **άρχοντες** κληρώνονταν ανάμεσα στους πλούσιους (*ἄρχω*).
● Η υπερβολική **εκπομπή** καυσαερίων από τα αυτοκίνητα επιβαρύνει την ατμόσφαιρα (*ἐκπέμπω*).
● Στη **μάχη** του Μαραθώνα οι Αθηναίοι νίκησαν τους Πέρσες (*μάχομαι*).
● Δεν ήταν συνεπής στην **εκπλήρωση** των υποσχέσεών του προς τους γονείς του (*πληρῶ*).

ΘΕΜΑ 270ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (2722)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ…ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους.***

Μονάδες 30

2. Ποιες είναι, κατά τον Θουκυδίδη, οι βασικές προϋποθέσεις για τη συγκρότηση ενός ισχυρού, από στρατιωτική άποψη, κράτους;

Μονάδες 10

3. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό (**Β′** στήλη) και επίθετο (**Γ′** στήλη) (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της **Α′** στήλης.

Α′	**Β′**	**Γ′**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἦρχε		
ἐμάχοντο		
παραινούντων		
ἐτάξαντο		
ἦσαν		

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ενώ λοιπόν η διαμάχη βρισκόταν σ' αυτό το σημείο, την τέταρτη ή πέμπτη μέρα ύστερα απ' τη μεταφορά των άντρων στο νησί καταφθάνουν (στην Κέρκυρα) τα πλοία των Πελοποννησίων από την Κυλλήνη πενήντα τρία (στον αριθμό), που ήταν αγκυροβολημένα (εκεί) μετά την επιστροφή τους απ' την Ιωνία- και ναύαρχός τους ήταν ο Αλκίδας, που ήταν βέβαια και πρωτύτερα[1], και ως σύμβουλός του επέβαινε (μαζί του) ο Βρασίδας. Και αφού αγκυροβόλησαν στα Σύβοτα, λιμάνι της ηπειρωτικής χώρας, μόλις ξημέρωσε έπλεαν εναντίον της Κέρκυρας. Εκείνοι[2] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών.

1. Ελεύθερα: που είχε αυτό το αξίωμα και προηγουμένως.
2. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Ο Θουκυδίδης τονίζει ότι χωρίς μόνιμες εγκαταστάσεις πληθυσμών, πολιτική σταθερότητα, οικονομική ανάπτυξη και, κυρίως, χωρίς την κυριαρχία στη θάλασσα δεν μπορούσε να συγκροτηθεί ισχυρό στρατιωτικά κράτος. Η προσπάθεια για κριτική απόδειξη των θέσεών του θυμίζει έντονα την επιχειρηματολογία των σοφιστών.»

3.

Α'	**Β'**	**Γ'**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἦρχε	αρχή	αρχικός – ή –ό
ἐμάχοντο	μαχητής	μαχητικός –ή –ό
παραινούντων	παραίνεση	παραινετικός –ή –ό
ἐτάξαντο	τάξη	τακτικός – ή –ό
ἦσαν	ουσία	ουσιώδης –ης –ες

ΘΕΜΑ 477ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (6431)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ…ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους.***

Μονάδες 30

2. Τι είναι οι δημηγορίες και ποια η σημασία τους για την επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων;

Μονάδες 10

3. α) *ξύμβουλος, θόρυβος, ἐπίπλους, κόσμος, ταραχή:* Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

β) *ποιουμένων:* Να γράψετε πέντε λέξεις, απλές ή σύνθετες, της νέας ελληνικής γλώσσας με το θέμα της λέξης που σας δίνεται.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ενώ λοιπόν η διαμάχη βρισκόταν σ' αυτό το σημείο, την τέταρτη ή πέμπτη μέρα ύστερα απ' τη μεταφορά των άντρων στο νησί καταφθάνουν (στην Κέρκυρα) τα πλοία των Πελοποννησίων από την Κυλλήνη πενήντα τρία (στον αριθμό), που ήταν αγκυροβολημένα (εκεί) μετά την επιστροφή τους απ' την Ιωνία- και ναύαρχός τους ήταν ο Αλκίδας, που ήταν βέβαια και πρωτύτερα[1], και ως σύμβουλός του επέβαινε (μαζί του) ο Βρασίδας. Και αφού αγκυροβόλησαν στα Σύβοτα, λιμάνι της ηπειρωτικής χώρας, μόλις ξημέρωσε έπλεαν εναντίον της Κέρκυρας. Εκείνοι[2] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών.

1. Ελεύθερα: που είχε αυτό το αξίωμα και προηγουμένως.
2. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24-25: «Για τους λόγους που εκφωνήθηκαν από πολιτικούς και στρατιωτικούς κατά την προετοιμασία του πολέμου ή κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων η δήλωση του Θουκυδίδη είναι σαφής· η δυσκολία να παρατεθούν αυτολεξεί ήταν μεγάλη ακόμη και για τις περιπτώσεις που ο ίδιος ήταν ανάμεσα στο ακροατήριο (1.22.1). Οι δημηγορίες στο έργο του Θουκυδίδη αποδίδουν τα κίνητρα, τους σχεδιασμούς, τους στόχους των ομιλητών και επίσης την προσωπικότητά τους, τις ιδέες τους, το ήθος τους. Οι δημηγορίες αποτελούν σημαντικό στοιχείο στην επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων και μάλιστα καθώς βρίσκονται σε αντιστοιχία με τα μεγάλα γεγονότα του πολέμου αλλά και μεταξύ τους με το σχήμα 'θέση'-'αντίθεση', με το οποίο κάθε ζήτημα εξετάζεται και από την αντίθετη άποψη. Ο Θουκυδίδης δηλώνει ότι δεν απομακρύνθηκε από την κεντρική ιδέα των λόγων ('*ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων*', 1.22.1) και, εφόσον ήταν αδύνατο να τους παραθέσει αυτολεξεί, έγραψε σύμφωνα με τη δική του κρίση ό,τι ήταν προσφορότερο να λεχθεί στην κάθε περίπτωση. Στις δημηγορίες, στην παρουσίαση των απόψεων, στη δομή, στην επιχειρηματολογία φαίνεται και η ικανότητα του ιστορικού να αναλύει τα γεγονότα και το βάθος της σκέψης του. Από τον τρόπο που δηλώνει ότι προχώρησε στη σύνθεση των δημηγοριών, δεν πρέπει να περιμένει κανείς 'φυσικότητα' ως προς διαλεκτικές διαφοροποιήσεις των ομιλητών ανάλογα με τον τόπο καταγωγής τους.»

3. α) *ξύμβουλος* → *ξυμβουλεύω*, *θόρυβος* → *θορυβέω -ῶ*, *ἐπίπλους* → *ἐπιπλέω*, *κόσμος* → *κοσμέω -ῶ*, *ταραχή* → *ταράττω* / *ταράσσω*

β) *ποιουμένων* → ποίημα, ποιητικός, ηθοποιός, περιποίηση, απλοποίηση

ΘΕΜΑ 273ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (2726)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ…Κερκυραίους ἐτάξαντο.***

Μονάδες 30

2. Πώς απαντά ο Θουκυδίδης στο πρόβλημα που αφορά την ηγεμονική δύναμη της Αθήνας;

Μονάδες 10

3. α) *παραγίγνονται, ἦρχε, ὁρμισάμενοι, ἐξέπεμπον, ἐμάχοντο:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ἐξέπεμπον	-ή	
ἐτάξαντο	-μα	
πεφοβημένοι	-τρον	

ποιουμένων	-ις	
πληρουμένας	-τής	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Εκείνοι[1] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών, αν και τους συμβούλευαν οι Αθηναίοι να τους αφήσουν αυτούς[2] να εκπλεύσουν πρώτοι και αργότερα να ακολουθήσουν εκείνοι[3] με όλα τα πλοία μαζί. Και όταν τα πλοία τους βρίσκονταν κοντά στους εχθρούς σκορπισμένα εδώ και εκεί,[4] δύο αυτομόλησαν[5] αμέσως, ενώ σε άλλα οι μαχητές που είχαν επιβιβαστεί συγκρούονταν μεταξύ τους, και καμιά τάξη δεν υπήρχε σ' αυτά που γίνονταν. Οι Πελοποννήσιοι τότε όταν είδαν την αναταραχή, εναντίον των Κερκυραίων παρατάχτηκαν με είκοσι πλοία.

1. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.
2. Τους Αθηναίους.
3. Οι Κερκυραίοι.
4. Αυτό δείχνει την προχειρότητα της επιχείρησης.
5. Δηλαδή πήγαν με το μέρος των εχθρών. Αλλιώς: λιποτάκτησαν.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Κατά την άποψη του Θουκυδίδη, βαθύτερη αιτία του Πελοποννησιακού πολέμου ήταν η ανάπτυξη, οικονομική και στρατιωτική, της αθηναϊκής δύναμης. Αυτό καθορίζει και τους βασικούς άξονες του έργου του. Η 'αθηναϊκή συμμαχία' είχε μετατραπεί σε αθηναϊκή ηγεμονία ('*ἀρχή*'). Τα σύμμαχα κράτη του Αιγαίου, της Μακεδονίας, της Θράκης τυπικά μόνον ήταν ανεξάρτητα. Αυτή η ηγεμονική δύναμη της Αθήνας μπορούσε να ενισχυθεί, να περιοριστεί, να τροποποιηθεί ή να καταρρεύσει; Σ' αυτό το βασικό ερώτημα ο Θουκυδίδης προσπαθεί να απαντήσει με την εξονυχιστική παρουσίαση των αιτίων και των αφορμών του πολέμου στο 1ο βιβλίο του, με την αντιπαράθεση αντιπάλων απόψεων στις δημηγορίες του και κυρίως με την πρώτη δημηγορία του Περικλή (1.140-144): η Αθήνα θα μπορούσε να κερδίσει τον πόλεμο με συνετή στρατηγική και αυτοκυριαρχία των πολιτικών και των πολιτών της. Η εκστρατεία της Σικελίας (Βιβλία 6ο-7ο) απέδειξε την ορθότητα της θέσης του Περικλή: άφρονες, φιλόδοξοι δημαγωγοί και πολίτες με ασύνετες, αλλοπρόσαλλες αποφάσεις οδήγησαν την εντυπωσιακότερη ως τότε πολεμική επιχείρηση σε πανωλεθρία.»

3. α) *παραγίγνονται* → γενιά (απόγονος, γενετική), *ἦρχε* → αρχή (έναρξη, αναρχία), *ὁρμισάμενοι* → όρμιση (όρμος, προσόρμιση), *ἐξέπεμπον* → εκπομπή

(πομπός, αποπομπή), *ἐμάχοντο* →μάχη (υπέρμαχος, μονομαχία)

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ἐξέπεμπον	-ή	*ἐκπομπή*
ἐτάξαντο	-μα	*τάγμα*
πεφοβημένοι	-τρον	*φόβητρον*
ποιουμένων	-ις	*ποίησις*
πληρουμένας	-τής	*πληρωτής*

ΘΕΜΑ 276ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (2730)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ…Κερκυραίους ἐτάξαντο.***

Μονάδες 30

2. Πώς η λογική και η τύχη, κατά τον Θουκυδίδη, επηρεάζουν τις ιστορικές εξελίξεις;

Μονάδες 10

3. α) *ποίησις, ποίημα, ποιητής, μάχη, μαχητής:* Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τους ρηματικούς τύπους ***ποιουμένων*** και ***ἐμάχοντο*** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**

Μονάδες 5

β) *ξύμβουλος, θόρυβος, ἐπίπλους, κόσμος, ταραχή*: Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Εκείνοι[1] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών, αν και τους συμβούλευαν οι Αθηναίοι να τους αφήσουν αυτούς[2] να εκπλεύσουν πρώτοι και αργότερα να ακολουθήσουν εκείνοι[3] με όλα τα πλοία μαζί. Και όταν τα πλοία τους βρίσκονταν κοντά στους εχθρούς σκορπισμένα εδώ και εκεί,[4] δύο αυτομόλησαν[5] αμέσως, ενώ σε άλλα οι μαχητές που είχαν επιβιβαστεί συγκρούονταν μεταξύ τους, και καμιά τάξη δεν υπήρχε σ' αυτά που γίνονταν. Οι Πελοποννήσιοι τότε όταν είδαν την αναταραχή, εναντίον των Κερκυραίων παρατάχτηκαν με είκοσι πλοία.

1. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.
2. Τους Αθηναίους.
3. Οι Κερκυραίοι.
4. Αυτό δείχνει την προχειρότητα της επιχείρησης.
5. Δηλαδή πήγαν με το μέρος των εχθρών. Αλλιώς: λιποτάκτησαν.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Δεν θα ήταν ορθό να θεωρήσει επιπόλαια κανείς τον Θουκυδίδη 'απαισιόδοξο' που δίνει μια κατάμαυρη εικόνα της ανθρωπότητας. Η λογική αποτελεί τη μόνη αξία, στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος. Οι θεοί δεν επεμβαίνουν στις ιστορικές εξελίξεις (όπως πίστευαν πολλοί σημαντικοί άνθρωποι και ο Ηρόδοτος ανάμεσά τους) και η τύχη δεν είναι υπερφυσική δύναμη αλλά συγκυρίες, εξελίξεις που δεν μπορεί να τις προβλέψει ο άνθρωπος. Ο Περικλής τονίζει ότι οι εξελίξεις των πραγμάτων μπορεί να είναι τελείως απρόβλεπτες και γι' αυτό συνήθως κατηγορούμε την τύχη για '*ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῇ*' (1.140.1). Η αθηναϊκή τριήρης που έφερνε τη διαταγή στην Μυτιλήνη (η οποία είχε αποστατήσει από την συμμαχία) να θανατωθούν όλοι οι ενήλικοι άντρες και να πουληθούν δούλοι οι γυναίκες και τα παιδιά (3.36.2), κινήθηκε αργά στο Αιγαίο, γιατί το πλήρωμα είχε συνείδηση ότι έπλεαν '*ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον*' (3.49.4), ότι πήγαιναν να εκτελέσουν μια διαταγή πρωτοφανή ('*ὠμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα*', 3.36.4). Ο παραλογισμός του πολέμου φτάνει στο αποκορύφωμά του στη γενική σφαγή, τελείως αναίτια, του άμαχου πληθυσμού, ακόμα και των μαθητών του σχολείου, της βοιωτικής Μυκαλησσού, από Θράκες μισθοφόρους ('... *καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας*', 7.29.5). Πράγματι αυτή η συμφορά ήταν ***ἀδόκητος*** και *δεινή*.»

3. α)

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**
ποίησις	*ποιητής*	*ποίημα*
μάχη	*μαχητής*	

β) *ξύμβουλος* → *ξυμβουλεύω*, *θόρυβος* → *θορυβέω -ῶ*, *ἐπίπλους* → *ἐπιπλέω*, *κόσμος* → *κοσμέω -ῶ*, *ταραχή* → *ταράττω* / *ταράσσω*

ΘΕΜΑ 279ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (2790)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ…Κερκυραίους ἐτάξαντο.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι τα γνωρίσματα του ηγέτη που χαρακτηρίζουν την πολιτική φυσιογνωμία του Περικλή;

Μονάδες 10

3. α) παρουσία, μετακόμιση, λιμενικός, παρασκευή, εναντίωση: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *ξύμβουλος, ἐκπέμπω, ἔφορμος, παραινῶ, ἐπιγίγνομαι:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Εκείνοι[1] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών, αν και τους συμβούλευαν οι Αθηναίοι να τους αφήσουν αυτούς[2] να εκπλεύσουν πρώτοι και αργότερα να ακολουθήσουν εκείνοι[3] με όλα τα πλοία μαζί. Και όταν τα πλοία τους βρίσκονταν κοντά στους εχθρούς σκορπισμένα εδώ και εκεί,[4] δύο αυτομόλησαν[5] αμέσως, ενώ σε άλλα οι μαχητές που είχαν επιβιβαστεί συγκρούονταν μεταξύ τους, και καμιά τάξη δεν υπήρχε σ' αυτά που γίνονταν. Οι Πελοποννήσιοι τότε όταν είδαν την αναταραχή, εναντίον των Κερκυραίων παρατάχτηκαν με είκοσι πλοία.

1. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.
2. Τους Αθηναίους.
3. Οι Κερκυραίοι.
4. Αυτό δείχνει την προχειρότητα της επιχείρησης.
5. Δηλαδή πήγαν με το μέρος των εχθρών. Αλλιώς: λιποτάκτησαν.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21-22: «Το πρότυπο του ηγέτη το ενσαρκώνει ο Περικλής (2.65.1-9) με την πολιτική του οξυδέρκεια ('πρόνοια'), την ευρύτερη αποδοχή του από το λαό της πόλης του ('*δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι και τῇ γνώμῃ*'), την ανωτερότητά του ως προς το χρήμα ('*χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος*') και το πολιτικό του θάρρος να λέει την αλήθεια στο λαό, ακόμη κι αν προκαλούσε την οργή του ('*ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν*'). Αρκετές σύντομες φράσεις του μεγάλου πολιτικού, όπως τις καταγράφει ο Θουκυδίδης, έχουν καταστεί 'γνωμικά', με γενικότερη διαχρονική αξία, π.χ. '*οἱ καιροὶ οὐ μενετοί*' (1.142.1), (χρειάζεται ταχύτητα ενεργειών κατά τη διάρκεια του πολέμου γιατί οι ευκαιρίες δεν περιμένουν), '*μέγα τὸ τῆς θαλάσσης κράτος*' (1.143.5) (έχει μεγάλη σημασία το να ελέγχει κανείς στρατιωτικά τις θαλάσσιες συγκοινωνίες).»

3. α) παρουσία: *οὔσης / οὖσαι / ἦσαν / ἦν*, μετακόμιση: *διακομιδήν*, λιμενικός: *λιμένα*, παρασκευή: *παρεσκευάζοντο*, εναντίωση: *ἐναντίους*

β) *ξύμβουλος: σὺν + βουλή, ἐκπέμπω: ἐκ + πέμπω, ἔφορμος* (= αγκυροβολημένος· επίθετο)*: ἐπὶ + ὅρμος* (κατά τη σύνθεση σημειώθηκε έκθλιψη και δάσυνση), *παραινῶ: παρὰ + αἰνέω -ῶ, ἐπιγίγνομαι: ἐπὶ + γίγνομαι*

ΘΕΜΑ 282ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (4866)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ…Κερκυραίους ἐτάξαντο.***

Μονάδες 30

2. Ποιο γνώρισμα σκέψης και μεθόδου χαρακτηρίζει τον Θουκυδίδη, όταν στοχάζεται για τα γεγονότα και τη συμπεριφορά του ανθρώπου; Ποια πορεία ακολουθεί ο ιστορικός;

Μονάδες 10

3. α) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με τη σημασία της στη **Β′** στήλη (δύο στοιχεία της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *διακομιδή*	α) λιποτακτώ
2. *ὁρμίζομαι*	β) θαλάσσια επίθεση
3. *παραινῶ*	γ) ορμώ
4. *ἐπίπλους*	δ) συγκομιδή
5. *αὐτομολῶ*	ε) αγκυροβολώ
	στ) συμβουλεύω
	ζ) μεταφορά

Μονάδες 5

β) ***στάσεως, ξύμβουλος, κόσμος, ἐπέπλει, ἐξέπεμπον:*** Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Εκείνοι[1] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών, αν και τους συμβούλευαν οι Αθηναίοι να τους αφήσουν αυτούς[2] να εκπλεύσουν πρώτοι και αργότερα να ακολουθήσουν εκείνοι[3] με όλα τα πλοία μαζί. Και όταν τα πλοία τους βρίσκονταν κοντά στους εχθρούς σκορπισμένα εδώ και εκεί,[4] δύο αυτομόλησαν[5] αμέσως, ενώ σε άλλα οι μαχητές που είχαν επιβιβαστεί συγκρούονταν μεταξύ τους, και καμιά τάξη δεν υπήρχε σ' αυτά που γίνονταν. Οι Πελοποννήσιοι τότε όταν είδαν την αναταραχή, εναντίον των Κερκυραίων παρατάχτηκαν με είκοσι πλοία.

1. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.
2. Τους Αθηναίους.
3. Οι Κερκυραίοι.
4. Αυτό δείχνει την προχειρότητα της επιχείρησης.
5. Δηλαδή πήγαν με το μέρος των εχθρών. Αλλιώς: λιποτάκτησαν.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο βαθύς στοχασμός του ιστορικού πάνω στα γεγονότα και στη συμπεριφορά των ανθρώπων, φαίνεται, όπως και στους μεγάλους τραγικούς, στην τάση για γενίκευση που αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα της σκέψης και της μεθόδου του. Ανάγεται από το συγκεκριμένο γεγονός στο γενικό και πανανθρώπινο και θεμελιώνει την κρίση των πολιτικών στις δημηγορίες και τις δικές του προσωπικές παρατηρήσεις σε γενικές αρχές. Έτσι τα 'γνωμικά' και τα 'αποφθέγματα' στο έργο του δεν έχουν χαρακτήρα διδακτισμού και δεοντολογίας αλλά είναι το απόσταγμα της έρευνας και του συλλογισμού μιας συγγραφικής ιδιοφυίας που έχει αξιοποιήσει τη γνώση των αρχών και της μεθόδου της ιατρικής, των σοφιστών και της τραγωδίας.
Ο Θουκυδίδης έζησε στα παιδικά και στα νεανικά του χρόνια τις λαμπρότερες μέρες της Αθήνας και του αρχαίου κόσμου γενικότερα, τον παρατεταμένο αδυσώπητο πόλεμο επί είκοσι επτά έτη και είδε την Αθήνα ρημαγμένη και τα ιστορικά τείχη του Θεμιστοκλή κατεδαφισμένα. Έγραψε με μοναδική ειλικρίνεια και αμεροληψία τα γεγονότα του πολέμου και άφησε μια αθάνατη εικόνα της αθηναϊκής δημοκρατίας στον Επιτάφιο του Περικλή για τους πρώτους νεκρούς του πολέμου (2.35-46).»

3. *α)* 1ζ, 2ε, 3στ, 4β, 5α

β) *στάσεως* → στασιάζω (διάσταση, στάσιμος), *ξύμβουλος* → συμβουλή (συμβούλιο, συμβουλευτικός), *κόσμος* → κόσμημα (κόσμιος, διακόσμηση), *ἐπέπλει* → επίπλους (πλεύση, πλοίο), ἐξέπεμπον → εκπομπή (πομπός, παραπομπή)

ΘΕΜΑ 285ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (4867)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ…Κερκυραίους ἐτάξαντο.***

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο παραθέτει ο Θουκυδίδης τους λόγους των ομιλητών στις δημηγορίες του και γιατί;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την συνώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ἐναντίος*	α) *λιποτακτῶ*
2. *ἐῶ*	β) *ἡγοῦμαι*
3. *ἄρχω*	γ) *ἀφίημι*
4. *αὐτομολῶ*	δ) *ἀρχίζω*
5. *παραγίγνομαι*	ε) *πάρειμι*
	στ) *ἄπειμι*
	ζ) *πολέμιος*

Μονάδες 5

β) σποραδικός, διάκοσμος, αταξία, γένεση, εκπομπή: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Εκείνοι[1] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών, αν και τους συμβούλευαν οι Αθηναίοι να τους αφήσουν αυτούς[2] να εκπλεύσουν πρώτοι και αργότερα να ακολουθήσουν εκείνοι[3] με όλα τα πλοία μαζί. Και όταν τα πλοία τους βρίσκονταν κοντά στους εχθρούς σκορπισμένα εδώ και εκεί,[4] δύο αυτομόλησαν[5] αμέσως, ενώ σε άλλα οι μαχητές που είχαν επιβιβαστεί συγκρούονταν μεταξύ τους, και καμιά τάξη δεν υπήρχε σ' αυτά που γίνονταν. Οι Πελοποννήσιοι τότε όταν είδαν την αναταραχή, εναντίον των Κερκυραίων παρατάχτηκαν με είκοσι πλοία.

1. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.
2. Τους Αθηναίους.
3. Οι Κερκυραίοι.
4. Αυτό δείχνει την προχειρότητα της επιχείρησης.
5. Δηλαδή πήγαν με το μέρος των εχθρών. Αλλιώς: λιποτάκτησαν.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24-25: «Για τους λόγους που εκφωνήθηκαν από πολιτικούς και στρατιωτικούς κατά την προετοιμασία του πολέμου ή κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων η δήλωση του Θουκυδίδη είναι σαφής· η δυσκολία να παρατεθούν αυτολεξεί ήταν μεγάλη ακόμη και για τις περιπτώσεις που ο ίδιος ήταν ανάμεσα στο ακροατήριο (1.22.1). Οι δημηγορίες στο έργο του Θουκυδίδη αποδίδουν τα κίνητρα, τους σχεδιασμούς, τους στόχους των ομιλητών και επίσης την προσωπικότητά τους, τις ιδέες τους, το ήθος τους. Οι δημηγορίες αποτελούν σημαντικό στοιχείο στην επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων και μάλιστα καθώς βρίσκονται σε αντιστοιχία με τα μεγάλα γεγονότα του πολέμου αλλά και μεταξύ τους με το σχήμα 'θέση'-'αντίθεση', με το οποίο κάθε ζήτημα εξετάζεται και από την αντίθετη άποψη. Ο Θουκυδίδης δηλώνει ότι δεν απομακρύνθηκε από την κεντρική ιδέα των λόγων ('*ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων*', 1.22.1) και, εφόσον ήταν αδύνατο να τους παραθέσει αυτολεξεί, έγραψε σύμφωνα με τη δική του κρίση ό,τι ήταν προσφορότερο να λεχθεί στην κάθε περίπτωση. Στις δημηγορίες, στην παρουσίαση των απόψεων, στη δομή, στην επιχειρηματολογία φαίνεται και η ικανότητα του ιστορικού να αναλύει τα γεγονότα και το βάθος της σκέψης του. Από τον τρόπο που δηλώνει ότι προχώρησε στη σύνθεση των δημηγοριών, δεν πρέπει να περιμένει κανείς 'φυσικότητα' ως προς διαλεκτικές διαφοροποιήσεις

των ομιλητών ανάλογα με τον τόπο καταγωγής τους.»

3. *α)* 1ζ, 2γ, 3β, 4α, 5ε

β) σποραδικός: *σποράδες*, διάκοσμος: *κόσμος*, αταξία: *ἐτάξαντο*, γένεση: *ἐπιγενέσθαι / παραγίγνονται*, εκπομπή: *ἐξέπεμπον*

ΘΕΜΑ 288ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (4870)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ…Κερκυραίους ἐτάξαντο.***

Μονάδες 30

2. Ποια θέματα περιλαμβάνονται στο πρώτο βιβλίο των *Ἱστοριῶν* του Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

3. α) *κόσμος:* Να γράψετε στη νέα ελληνική γλώσσα πέντε σύνθετα ουσιαστικά ή επίθετα ομόρριζα με τη λέξη ***κόσμος***.

Μονάδες 5

β) απόσταση, άρχων, ηπειρωτικός, παρασκευαστήριο, υπόλοιπο: Να σχηματίστε από μία φράση στη νέα ελληνική γλώσσα με καθεμία από τις παραπάνω λέξεις.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Εκείνοι[1] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών, αν και τους συμβούλευαν οι Αθηναίοι να τους αφήσουν αυτούς[2] να εκπλεύσουν πρώτοι και αργότερα να ακολουθήσουν εκείνοι[3] με όλα τα πλοία μαζί. Και όταν τα πλοία τους βρίσκονταν κοντά στους εχθρούς σκορπισμένα εδώ και εκεί,[4] δύο αυτομόλησαν[5] αμέσως, ενώ σε άλλα οι μαχητές που είχαν επιβιβαστεί συγκρούονταν μεταξύ τους, και καμιά τάξη δεν υπήρχε σ' αυτά που γίνονταν. Οι Πελοποννήσιοι τότε όταν είδαν την αναταραχή, εναντίον των Κερκυραίων παρατάχτηκαν με είκοσι πλοία.

1. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.
2. Τους Αθηναίους.
3. Οι Κερκυραίοι.
4. Αυτό δείχνει την προχειρότητα της επιχείρησης.
5. Δηλαδή πήγαν με το μέρος των εχθρών. Αλλιώς: λιποτάκτησαν.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25: «Στο 1ο βιβλίο των *Ἱστοριῶν* του Θουκυδίδη εξετάζονται τα αίτια του πολέμου, εξαίρεται η σημασία του, εκτίθεται η μέθοδος του συγγραφέα (κεφ. 1, 20-22), ερευνώνται οι ιστορικές εξελίξεις από το μακρινό παρελθόν ως τις παραμονές του πολέμου ('Αρχαιολογία', κεφ. 2-19), η ανάπτυξη της αθηναϊκής δύναμης κατά την 'πεντηκονταετία', 479-432 π.Χ. (κεφ. 89-117), οι τελευταίες διπλωματικές προσπάθειες, οι δυνάμεις των αντιπάλων.»

3. α) *κόσμος* → διάκοσμος, πολυκοσμία, κοσμογονία, κοσμοναύτης, κοσμοπολίτικος

β)

● απόσταση → Παρακολουθεί ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα εξ αποστάσεως.
● άρχων → Όλοι οι τοπικοί άρχοντες πήραν μέρος στις εορταστικές εκδηλώσεις.
● ηπειρωτικός → Τα θερμά καλοκαίρια με βροχοπτώσεις είναι χαρακτηριστικό του ηπειρωτικού κλίματος.
● παρασκευαστήριο → Δημιούργησε ένα πρότυπο παρασκευαστήριο μελιού.
● υπόλοιπο → Έχει πληρωθεί το υπόλοιπο της δόσης του δανείου.

ΘΕΜΑ 291ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (4872)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ…Κερκυραίους ἐτάξαντο.***

Μονάδες 30

2. Να αναφέρετε τρία (3) χαρακτηριστικά του θουκυδίδειου ύφους.

Μονάδες 10

3. *α)* ανδρεία, κόμιστρο, έναρξη, ελλιμενισμός, πολιτικός: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *ἰδόντες, ἐξέπεμπον, ἐπιγενέσθαι, ἐμάχοντο, ταραχήν:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Εκείνοι[1] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών, αν και τους συμβούλευαν οι Αθηναίοι να τους αφήσουν αυτούς[2] να εκπλεύσουν πρώτοι και αργότερα να ακολουθήσουν εκείνοι[3] με όλα τα πλοία μαζί. Και όταν τα πλοία τους βρίσκονταν κοντά στους εχθρούς σκορπισμένα εδώ και εκεί,[4] δύο αυτομόλησαν[5] αμέσως, ενώ σε άλλα οι μαχητές που είχαν επιβιβαστεί συγκρούονταν μεταξύ τους, και καμιά τάξη δεν υπήρχε σ' αυτά που γίνονταν. Οι Πελοποννήσιοι τότε όταν είδαν την αναταραχή, εναντίον των Κερκυραίων παρατάχτηκαν με είκοσι πλοία.

1. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.
2. Τους Αθηναίους.
3. Οι Κερκυραίοι.
4. Αυτό δείχνει την προχειρότητα της επιχείρησης.
5. Δηλαδή πήγαν με το μέρος των εχθρών. Αλλιώς: λιποτάκτησαν.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26-27: «Τρία χαρακτηριστικά του θουκυδίδειου ύφους είναι τα ακόλουθα:
α) Το ουδέτερο πληθυντικού, με άρθρο ή χωρίς άρθρο, αντί για επίρρημα: '*δυνάμει ὄντες*...***ὁμοῖα*** (= *ὁμοίως*) *τοῖς Ἑλλήνων πλουσιωτάτοις*', 1.25.4, '*Κερκυραίοις* ***ἐναντία*** (= *ἐναντίον*) *πολεμήσοντες*', 1.28.1, '*παρεσκευάζοντο* ***τὰ κράτιστα*** (= κράτιστα) *νεῶν στόλον*', 1.31.1.
β) Η χρήση του ουδετέρου του επιθέτου αντί αφηρημένου ουσιαστικού: '*τὸ εὔδαιμον* (= *ἡ εὐδαιμονία*) *τὸ ἐλεύθερον* (= *ἡ ἐλευθερία*) *τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὔψυχον* (= *ἡ εὐψυχία*)' 2.43.4.
γ) Ρήματα σύνθετα (ενώ συνήθως χρησιμοποιούνται απλά, ***κατακληθείς*** 1.24.2) και με δύο ή και τρεις προθέσεις για να δηλωθούν βραχυλογικά και πυκνά δύο ή περισσότερες επιρρηματικές σχέσεις του υποκειμένου ή του αντικειμένου με τη ρηματική ενέργεια: ***προκατ***αρχόμενοι (= *διδόντες πρότερον ἢ τοῖς ἄλλοις τὰς* ***κατ***αρχάς), 1.25.4, ***ξυμπρο***πέμψαι, 1.27.2, ***ἀνταν***αγόμενοι, 1.29.4.»

ή εναλλακτικά

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26-27: «Τρία χαρακτηριστικά του θουκυδίδειου ύφους είναι τα ακόλουθα:

α) Η επισώρευση αιτιολογικών προτάσεων και προσδιορισμών φανερώνει την προσπάθεια του ιστορικού να διαφωτίσει πλήρως τα αίτια των γεγονότων: '*Κορίνθιοι δὲ κατὰ τε τὸ δίκαιον ὑπεδέξαντο τὴν τιμωρίαν* ***νομίζοντες*** *οὐχ ἧσσον ἑαυτῶν εἶναι τὴν ἀποικίαν ἢ Κερκυραίων, ἅμα δὲ καὶ* ***μίσει*** *τῶν Κερκυραίων,* ***ὅτι*** *αὐτῶν* ***παρημέλουν*** *ὄντες ἄποικοι'* (*ὑπεδέξαντο* ***ἐπεὶ ἐνόμιζον*** *καὶ* ***ἐπεὶ ἐμίσουν*** *τοὺς Κερκυραίους, ἐμίσουν...* ***ὅτι...*** ***παρημέλουν***), 1.25.3.
'*Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠπείγοντο πρὸς τὸν Ἀσσίναρον ποταμόν,* ***ἅμα μὲν βιαζόμενοι*** *ὑπὸ τῆς πανταχόθεν προσβολῆς ἱππέων τε πολλῶν καὶ τοῦ ἄλλου ὄχλου,* ***οἰόμενοι*** *ῥᾷόν τι σφίσιν ἔσεσθαι, ἤν διαβῶσι τὸν ποταμόν,* ***ἅμα δ' ὑπὸ*** *τῆς ταλαιπωρίας* ***καὶ*** *τοῦ πιεῖν* ***ἐπιθυμίᾳ***» (*ἠπείγοντο* **1)** *ἐπεὶ ἅμα μὲν ἐβιάζοντο* **2)** *ἅμα δὲ ἐπεθύμουν πιεῖν· ἠπείγοντο ἐπεὶ ᾤοντο*, παρενθετικά), 7.84.2.
β) Πάρισα και ομοιοτέλευτα. Η χρησιμοποίηση σχημάτων λόγου, κατά τα οποία α) μια φράση έχει ίσο αριθμό συλλαβών ή αντιστοιχία λέξεων με την προηγούμενή της (*πάρισον*), β) στο τέλος επαλλήλων περιόδων ή προτάσεων τοποθετούνται λέξεις με όμοια κατάληξη (*όμοιοτέλευτον*): '*ξυνέβαινε δὲ τὸν μὲν πολεμιώτατον αὐτοῖς εἶναι, Δημοσθένη, διὰ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ Πύλῳ, τὸν δέ διὰ τὰ αὐτὰ ἐπιτηδειότατον*', 7.86.3, '*ἔργον... τοῖς τε κρατήσασι λαμπρότατον καὶ τοῖς διαφθαρεῖσι δυστυχέστατον*' 7.87.5.
γ) Η συνεχής χρήση των αντιθέσεων, η αφθονία των ετερόπτωτων προσδιορισμών (εκεί που ένα απλούστερο κείμενο θα είχε δευτερεύουσα πρόταση), η περίπλοκη σύνταξη, οι μακρές περίοδοι στο λόγο, τα εντυπωσιακά ρητορικά σχήματα είναι χαρακτηριστικά υψηλού λογοτεχνικού ύφους.»

3. α) ανδρεία: *ἀνδρῶν*, κόμιστρο: *διακομιδήν*, έναρξη: *ἦρχε*, ελλιμενισμός: *λιμένα*, πολιτικός: *πόλει*

β) *ἰδόντες* → ιδέα (ιδεατός, είδωλο), *ἐξέπεμπον* → εκπομπή (προπομπός, αποδιοπομπαίος), *ἐπιγενέσθαι* → επίγονος (γένος, γενέθλια), *ἐμάχοντο* → μαχητής (συμμαχικός, λογομαχία), *ταραχήν* → ατάραχος (συνταρακτικός, ταραχοποιός)

ΘΕΜΑ 294ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (4873)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ…Κερκυραίους ἐτάξαντο.***

Μονάδες 30

2. Ποιες συνέπειες είχε για τον ίδιο τον Θουκυδίδη η αποτυχία του ως στρατηγού στην Αμφίπολη (424 π.Χ.);

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *θόρυβος*	α) *εἰσπλέω*
2. *κόσμος*	β) *φίλοι*
3. *ἐκπλέω*	γ) *ἐπιπλέω*
4. *ἐναντίοι*	δ) *πρότερον*
5. *ὕστερον*	ε) *πολέμιοι*
	στ) *ἀκοσμία*
	ζ) *ἡσυχία*

Μονάδες 5

β) ***ξύμβουλος, διακομιδή, ἔφορμος, ἐμπλέω, ἐπιγίγνομαι:*** Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Εκείνοι[1] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών, αν και τους συμβούλευαν οι Αθηναίοι να τους αφήσουν αυτούς[2] να εκπλεύσουν πρώτοι και αργότερα να ακολουθήσουν εκείνοι[3] με όλα τα πλοία μαζί. Και όταν τα πλοία τους βρίσκονταν κοντά στους εχθρούς σκορπισμένα εδώ και εκεί,[4] δύο αυτομόλησαν[5] αμέσως, ενώ σε άλλα οι μαχητές που είχαν επιβιβαστεί συγκρούονταν μεταξύ τους, και καμιά τάξη δεν υπήρχε σ' αυτά που γίνονταν. Οι Πελοποννήσιοι τότε όταν είδαν την αναταραχή, εναντίον των Κερκυραίων παρατάχτηκαν με είκοσι πλοία.

1. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.
2. Τους Αθηναίους.
3. Οι Κερκυραίοι.
4. Αυτό δείχνει την προχειρότητα της επιχείρησης.
5. Δηλαδή πήγαν με το μέρος των εχθρών. Αλλιώς: λιποτάκτησαν.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18-19: «Το 424 π.Χ. ο Θουκυδίδης, ως στρατηγός, δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη, αποικία των Αθηναίων κοντά στις εκβολές του Στρυμόνα, από την επίθεση των Σπαρτιατών. Η περιοχή είχε μεγάλη στρατηγική σημασία για την Αθήνα, επειδή διέθετε άφθονη ναυπηγήσιμη ξυλεία για τις ανάγκες του αθηναϊκού στόλου και βρισκόταν κοντά στα χρυσωρυχεία του Παγγαίου. Ο Θουκυδίδης είχε αποσταλεί εκεί με μικρή μοίρα του αθηναϊκού στόλου για να ελέγχει την περιοχή, όταν ο Σπαρτιάτης στρατηγός Βρασίδας έφτασε με ταχύτατη πορεία από την Πελοπόννησο στη Μακεδονία, σε μια κίνηση αντιπερισπασμού. Οι πολιτικοί του αντίπαλοι τιμώρησαν το Θουκυδίδη με εξορία ('*Καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν*') κι αυτός, εξόριστος πια, αφιερώνει όλο το χρόνο του στην ιστορική του έρευνα και συγκεντρώνει πληροφορίες και από τα δύο στρατόπεδα με πολλές μετακινήσεις στους χώρους των συγκρούσεων: 'και αφού βρέθηκα και στα δύο μέρη, και μάλιστα περισσότερο στις περιοχές που ήλεγχαν οι Πελοποννήσιοι λόγω της εξορίας μου μπορούσα να παρακολουθήσω τις εξελίξεις καλύτερα και πιο άνετα' (5.26.5). Δεν είναι βέβαιο αν γύρισε στην Αθήνα μετά το 404 π.Χ. με την αμνηστία που παραχωρήθηκε. Οι πληροφορίες των αρχαίων πηγών είναι αβέβαιες και σε ορισμένα σημεία αντιφατικές. Βέβαιο είναι ότι έζησε ως το τέλος του πολέμου.»

3. *α)* 1ζ, 2στ, 3α, 4β, 5δ

β) *ξύμβουλος: ξὺν (σὺν) + βουλή, διακομιδή: διὰ + κομίζω, ἔφορμος* (= αγκυροβολημένος· επίθετο)*: ἐπὶ + ὅρμος* (κατά τη σύνθεση σημειώθηκε έκθλιψη και δάσυνση)*, ἐμπλέω: ἐν + πλέω, ἐπιγίγνομαι: ἐπὶ + γίγνομαι*

ΘΕΜΑ 297ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (4877)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ἠυτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ…Κερκυραίους ἐτάξαντο.***

Μονάδες 30

2. Ποια στοιχεία οδήγησαν τον Θουκυδίδη να κατανοήσει από την αρχή τη σημασία του πολέμου που ξεσπούσε;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την ομόρριζή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *διακομιδήν*	α) γένεση
2. *ἐμπλέοντες*	β) πλήρωμα
3. *νῆες*	γ) διακόσμηση
4. *κόσμος*	δ) γέννηση
5. *παραγίγνονται*	ε) πλοίο
	στ) νεώριο
	ζ) μετακόμιση

Μονάδες 5

β) Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με λέξεις (απλές ή σύνθετες) της νέας ελληνικής γλώσσας, ομόρριζες των ρημάτων που δίνονται σε παρένθεση.

● Οι Κερκυραίοι μαζί με τους Αθηναίους ετοιμάζονται να ……..…… σε ναυμαχία κατά των Πελοποννησίων (***τάσσομαι***).

● Στην Αρχαία Αθήνα οι εννέα ……..…… κληρώνονταν ανάμεσα στους πλούσιους (***ἄρχω***).

● Η υπερβολική ..... καυσαερίων από τα αυτοκίνητα επιβαρύνει την ατμόσφαιρα (***ἐκπέμπω***).

● Στη …… του Μαραθώνα οι Αθηναίοι νίκησαν τους Πέρσες (***μάχομαι***).

● Δεν ήταν συνεπής στην …… των υποσχέσεών του προς τους γονείς του (***πληρῶ***).

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Εκείνοι[1] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών, αν και τους συμβούλευαν οι Αθηναίοι να τους αφήσουν αυτούς[2] να εκπλεύσουν πρώτοι και αργότερα να ακολουθήσουν εκείνοι[3] με όλα τα πλοία μαζί. Και όταν τα πλοία τους βρίσκονταν κοντά στους εχθρούς σκορπισμένα εδώ και εκεί,[4] δύο αυτομόλησαν[5] αμέσως, ενώ σε άλλα οι μαχητές που είχαν επιβιβαστεί συγκρούονταν μεταξύ τους, και καμιά τάξη δεν υπήρχε σ' αυτά που γίνονταν. Οι Πελοποννήσιοι τότε όταν είδαν την αναταραχή, εναντίον των Κερκυραίων παρατάχτηκαν με είκοσι πλοία.

1. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.
2. Τους Αθηναίους.
3. Οι Κερκυραίοι.
4. Αυτό δείχνει την προχειρότητα της επιχείρησης.
5. Δηλαδή πήγαν με το μέρος των εχθρών. Αλλιώς: λιποτάκτησαν.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19: «Ο Θουκυδίδης κατενόησε από την αρχή τη σημασία του πολέμου που ξεσπούσε: οι αντίπαλοι βρίσκονταν στο ύψιστο σημείο της ακμής τους οικονομικά και στρατιωτικά και τα ουδέτερα ελληνικά κράτη ήταν αδύνατο να μην εμπλακούν στον πόλεμο. Προσπάθησε λοιπόν να ερευνήσει τους παράγοντες που δημιούργησαν τόσο μεγάλη πολεμική ισχύ.»

3. α) 1ζ, 2ε, 3στ, 4γ, 5α

β)

● Οι Κερκυραίοι μαζί με τους Αθηναίους ετοιμάζονται να **παραταχτούν** σε ναυμαχία κατά των Πελοποννησίων (*τάσσομαι*).
● Στην Αρχαία Αθήνα οι εννέα **άρχοντες** κληρώνονταν ανάμεσα στους πλούσιους (*ἄρχω*).
● Η υπερβολική **εκπομπή** καυσαερίων από τα αυτοκίνητα επιβαρύνει την ατμόσφαιρα (*ἐκπέμπω*).
● Στη **μάχη** του Μαραθώνα οι Αθηναίοι νίκησαν τους Πέρσες (*μάχομαι*).
● Δεν ήταν συνεπής στην **εκπλήρωση** των υποσχέσεών του προς τους γονείς του (*πληρῶ*).

ΘΕΜΑ 300ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (4878)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ…Κερκυραίους ἐτάξαντο.***

Μονάδες 30

2. Να αναφέρετε τα βαθύτερα αίτια του Πελοποννησιακού πολέμου, σύμφωνα με τον Θουκυδίδη.

Μονάδες 10

3. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό (**Β′** στήλη) και επίθετο (**Γ′** στήλη) (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της **Α′** στήλης.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἦρχε		
ἐμάχοντο		
ἰδόντες		
ἐτάξαντο		
ἦσαν		

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Εκείνοι[1] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών, αν και τους συμβούλευαν οι Αθηναίοι να τους αφήσουν αυτούς[2] να εκπλεύσουν πρώτοι και αργότερα να ακολουθήσουν εκείνοι[3] με όλα τα πλοία μαζί. Και όταν τα πλοία τους βρίσκονταν κοντά στους εχθρούς σκορπισμένα εδώ και εκεί,[4] δύο αυτομόλησαν[5] αμέσως, ενώ σε άλλα οι μαχητές που είχαν επιβιβαστεί συγκρούονταν μεταξύ τους, και καμιά τάξη δεν υπήρχε σ' αυτά που γίνονταν. Οι Πελοποννήσιοι τότε όταν είδαν την αναταραχή, εναντίον των Κερκυραίων παρατάχτηκαν με είκοσι πλοία.

1. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.
2. Τους Αθηναίους.
3. Οι Κερκυραίοι.
4. Αυτό δείχνει την προχειρότητα της επιχείρησης.
5. Δηλαδή πήγαν με το μέρος των εχθρών. Αλλιώς: λιποτάκτησαν.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Το ενδιαφέρον του Θουκυδίδη επικεντρώνεται στην πολιτική ιστορία και γι' αυτό αποφεύγει συνειδητά ό,τι θεωρεί άσχετο προς την κατανόηση του πολέμου δηλ. μύθους, χρησμούς, ανέκδοτα, ατομικές προσωπογραφίες, διαδόσεις και φήμες. Κατά την άποψή του βαθύτερη αιτία του πολέμου ήταν η ανάπτυξη, οικονομική και στρατιωτική, της αθηναϊκής δύναμης. Αυτό καθορίζει και τους βασικούς άξονες του έργου του. Η 'αθηναϊκή συμμαχία' είχε μετατραπεί σε αθηναϊκή ηγεμονία ('*ἀρχή*'). Τα σύμμαχα κράτη του Αιγαίου, της Μακεδονίας, της Θράκης τυπικά μόνον ήταν ανεξάρτητα. Αυτή η ηγεμονική δύναμη της Αθήνας μπορούσε να ενισχυθεί, να περιοριστεί, να τροποποιηθεί ή να καταρρεύσει; Σ' αυτό το βασικό ερώτημα ο Θουκυδίδης προσπαθεί να απαντήσει με την εξονυχιστική παρουσίαση των αιτίων και των αφορμών του πολέμου στο 1ο βιβλίο του, με την αντιπαράθεση αντιπάλων απόψεων στις δημηγορίες του και κυρίως με την πρώτη δημηγορία του Περικλή (1.140-144): η Αθήνα θα μπορούσε να κερδίσει τον πόλεμο με συνετή στρατηγική και αυτοκυριαρχία των πολιτικών και των πολιτών της. Η εκστρατεία της Σικελίας (Βιβλία 6ο-7ο) απέδειξε την ορθότητα της θέσης του Περικλή: άφρονες, φιλόδοξοι δημαγωγοί και πολίτες με ασύνετες, αλλοπρόσαλλες αποφάσεις οδήγησαν την εντυπωσιακότερη ως τότε πολεμική επιχείρηση σε πανωλεθρία.»

3.

Α′ ΣΤΗΛΗ	Β′ ΣΤΗΛΗ	Γ′ ΣΤΗΛΗ
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἦρχε	αρχή	αρχικός –ή –ό
ἐμάχοντο	μαχητής	μάχιμος, -η, -ο
ἰδόντες	ιδέα	ιδεατός –ή –ό
ἐτάξαντο	τάξη	τακτικός –ή –ό
ἦσαν	ουσία	ουσιώδης –ης –ες

ΘΕΜΑ 480ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 76-77. (6434)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ…Κερκυραίους ἐτάξαντο.***

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο χρονολογεί τα ιστορικά γεγονότα ο Θουκυδίδης;

Μονάδες 10

3. α) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ἐξέπεμπον	-ή	
ἐτάξαντο	-μα	
πεφοβημένοι	-τρον	
ποιουμένων	-ις	
πληρουμένας	-τής	

Μονάδες 5

β) *ξύμβουλος, διακομιδή, ἔφορμος, ἐμπλέω, ἐπιγίγνομαι:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Εκείνοι[1] τότε, εξαιτίας της πολλής ταραχής και επειδή φοβούνταν και όσα συνέβαιναν στην πόλη και τη ναυτική επίθεση, άρχισαν να ετοιμάζουν αμέσως εξήντα πλοία και όσα κάθε φορά επανδρώνονταν τα έστελναν εναντίον των εχθρών, αν και τους συμβούλευαν οι Αθηναίοι να τους αφήσουν αυτούς[2] να εκπλεύσουν πρώτοι και αργότερα να ακολουθήσουν εκείνοι[3] με όλα τα πλοία μαζί. Και όταν τα πλοία τους βρίσκονταν κοντά στους εχθρούς σκορπισμένα εδώ και εκεί,[4] δύο αυτομόλησαν[5] αμέσως, ενώ σε άλλα οι μαχητές που είχαν επιβιβαστεί συγκρούονταν μεταξύ τους, και καμιά τάξη δεν υπήρχε σ' αυτά που γίνονταν. Οι Πελοποννήσιοι τότε όταν είδαν την αναταραχή, εναντίον των Κερκυραίων παρατάχτηκαν με είκοσι πλοία.

1. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι.
2. Τους Αθηναίους.
3. Οι Κερκυραίοι.
4. Αυτό δείχνει την προχειρότητα της επιχείρησης.
5. Δηλαδή πήγαν με το μέρος των εχθρών. Αλλιώς: λιποτάκτησαν.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25: «Στην προσπάθεια του Θουκυδίδη για χρονολογική ακρίβεια στην έκθεση των γεγονότων οι δυσκολίες ήταν μεγάλες. Οι ελληνικές πόλεις - κράτη δεν είχαν ενιαίο χρονολογικό σύστημα, ούτε είχαν κοινές ονομασίες για τους μήνες του σεληνιακού έτους. Η επιμονή του να καταγράψει με απόλυτη ακρίβεια το χρόνο των γεγονότων είναι σαφής στον καθορισμό του χρονικού σημείου της έκρηξης του πολέμου, με την εισβολή των Θηβαίων στις Πλαταιές: δέκα τέσσερα έτη μετά την υπογραφή της τριαντάχρονης ειρήνης (μεταξύ Αθηναίων και Πελοποννησίων), τη χρονιά που η Χρυσίς είχε συμπληρώσει σαράντα οκτώ έτη ιερωσύνης στο Άργος, και ο Αινήσιος ήταν έφορος στη Σπάρτη και ο Πυθόδωρος επώνυμος άρχων στην Αθήνα, έξι μήνες μετά τη μάχη της Ποτίδαιας, μόλις άρχιζε η άνοιξη... (2.2.1). Ακολουθώντας τον τρόπο χρονολογικής έκθεσης που χρησιμοποίησε ο Ελλάνικος ο Μυτιληναίος εξιστορεί τα γεγονότα κατά χρονολογική σειρά και όχι κατά θεματικές ενότητες, και μάλιστα χρόνο με χρόνο, διαιρώντας το έτος σε θέρος (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και χειμώνα (4 μήνες που το κύριο σώμα των αντιπάλων στρατευμάτων αποσύρεται στις βάσεις του): '*γέγραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα*' (2.1).»

3. α)

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά

ἐξέπεμπον	-ή	*ἐκπομπή*
ἐτάξαντο	-μα	*τάγμα*
πεφοβημένοι	-τρον	*φόβητρον*
ποιουμένων	-ις	*ποίησις*
πληρουμένας	-τής	*πληρωτής*

β) *ξύμβουλος: ξὺν (σὺν) + βουλή, διακομιδή: διὰ + κομίζω, ἔφορμος* (= αγκυροβολημένος· επίθετο)*: ἐπὶ + ὅρμος* (κατά τη σύνθεση σημειώθηκε έκθλιψη και δάσυνση)*, ἐμπλέω: ἐν + πλέω, ἐπιγίγνομαι: ἐπὶ + γίγνομαι*

ΘΕΜΑ 303ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 78, 1-4. (2221)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ᾽ ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαιπώρουν τὸ καθ᾽ αὑτούς· οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν ἁθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ᾽ ἑαυτοὺς τεταγμέναις, προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν. Καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐτῶν περιέπλεον καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. Γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι, καὶ γενόμεναι ἁθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλουν τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο. Οἱ δ᾽ ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναν κρουόμενοι καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι μάλιστα, ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωρούντων καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων. Ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι…τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι η αντίληψη του Θουκυδίδη για την αντιμετώπιση του προβλήματος της διαχείρισης της δύναμης από ένα κράτος, μια συμμαχία, μια πολιτική παράταξη;

Μονάδες 10

3. α) ***προσπίπτοντες, ἐταλαιπώρουν, γνόντες, κρουόμενοι, ἐτελεύτα:*** Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ἐπιβοηθοῦσι	-ός	
τεταγμένων	-μα	

προσβαλόντες	-ή	
καταδύουσιν	-ις	
ἐποιοῦντο	-τής	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή έκαναν επιθέσεις χωρίς τάξη και με λίγα (κάθε φορά) πλοία, δεινοπαθούσαν από την πλευρά τους·[1] οι Αθηναίοι άλλωστε, επειδή φοβούνταν το μεγαλύτερο αριθμό (των εχθρικών πλοίων) και την (πιθανή) περικύκλωση, δεν έκαναν επίθεση στα παραταγμένα εναντίον τους πλοία ούτε στο σύνολό τους ούτε στο μέσο τους, αλλά αφού επιτέθηκαν σε μια πτέρυγα βυθίζουν ένα πλοίο. Και ύστερα απ' αυτά, αφού εκείνοι[2] σχημάτισαν κυκλική παράταξη, έπλεαν[3] γύρω γύρω και προσπαθούσαν να προκαλέσουν σύγχυση. Καθώς όμως το κατάλαβαν (αυτό) αυτοί[4] που βρίσκονταν κοντά στους Κερκυραίους και επειδή φοβήθηκαν μήπως συμβεί ακριβώς αυτό που έγινε στη Ναύπακτο,[5] σπεύδουν σε βοήθεια, και αφού μαζεύτηκαν όλα μαζί τα πλοία έκαναν την ίδια στιγμή την επίθεση εναντίον των Αθηναίων.

1. Δηλαδή εκεί που ναυμαχούσαν.
2. Οι Πελοποννήσιοι.
3. Οι Αθηναίοι.
4. Οι Πελοποννήσιοι.
5. Στη ναυμαχία που έγινε στη Ναύπακτο.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Το πρόβλημα της δύναμης όπως μπορεί να την χρησιμοποιήσει ένα κράτος, μια συμμαχία, μια πολιτική παράταξη εξετάστηκε κατά τρόπο μοναδικό και συγκλονιστικό από το Θουκυδίδη: Η εξόντωση των Πλαταιέων από τους Σπαρτιάτες, των Μηλίων από τους Αθηναίους, οι φρικαλεότητες στην εμφύλια σύγκρουση της Κέρκυρας και άλλες, απίστευτες σε καιρό ειρήνης, πράξεις οδήγησαν τον μεγάλο ιστορικό στο συμπέρασμα ότι η φύση των ανθρώπου δεν αλλάζει ('*ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾖ*', 3.82.2), ότι οι άνθρωποι όταν βρεθούν σε αδιέξοδα και πιεστικές συγκυρίες ('*ἐς ἀκουσίους ἀνάγκας πίπτειν*') εξαγριώνονται ('*ὁ πόλεμος... βίαιος διδάσκαλος καὶ πρὸς τὰ παρόντα τὰς ὀργάς τῶν πολλῶν ὁμοιοῖ*', 3.82.2), ότι στον εμφύλιο, κυρίως, πόλεμο οι λέξεις χάνουν το νόημά τους (3.82.3), ότι οι αντίπαλοι δίνουν το λόγο τους, ενώ σκοπεύουν να μην τον τηρήσουν, και δίνουν όρκους, χωρίς να φοβούνται τους θεούς (3.83.2).»

3. α) *προσπίπτοντες* → πτώση (περίπτωση, παράπτωμα), *ἐταλαιπώρουν* → ταλαιπωρία (ταλαίπωρος, ταλανίζω), *γνόντες* → γνώμη (γνώση, γνωστός),

κρουόμενοι → κρούση (κρούσμα, απόκρουση), *ἐτελεύτα* → τελευτή (τελευταίος, ατελεύτητος)

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ἐπιβοηθοῦσι	-ός	*βοηθός*
τεταγμένων	-μα	*τάγμα*
προσβαλόντες	-ή	*προσβολή*
καταδύουσιν	-ις	*κατάδυσις*
ἐποιοῦντο	-τής	*ποιητής*

ΘΕΜΑ 306ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 78, 1-4. (3128)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ᾽ ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαιπώρουν τὸ καθ᾽ αὑτούς· οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν ἁθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ᾽ ἑαυτοὺς τεταγμέναις, προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν. Καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐτῶν περιέπλεον καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. Γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι, καὶ γενόμεναι ἁθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλουν τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο. Οἱ δ᾽ ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναν κρουόμενοι καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι μάλιστα, ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωρούντων καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων. Ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι…τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι, κατά τον Θουκυδίδη, τα βασικά κίνητρα για τον πόλεμο;

Μονάδες 10

3. α) *ποιητής, ποίησις, ποίημα, πτῶσις, παράπτωμα:* Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τα ρήματα ***ἐποιοῦντο*** και ***προσέπιπτον*** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**

Μονάδες 5

β) *ναυμαχία, πλῆθος, κύκλος, ἐπίπλους, δύσις:* Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή έκαναν επιθέσεις χωρίς τάξη και με λίγα (κάθε φορά) πλοία, δεινοπαθούσαν από την πλευρά τους·[1] οι Αθηναίοι άλλωστε, επειδή φοβούνταν το μεγαλύτερο αριθμό (των εχθρικών πλοίων) και την (πιθανή) περικύκλωση, δεν έκαναν επίθεση στα παραταγμένα εναντίον τους πλοία ούτε στο σύνολό τους ούτε στο μέσο τους, αλλά αφού επιτέθηκαν σε μια πτέρυγα βυθίζουν ένα πλοίο. Και ύστερα απ' αυτά, αφού εκείνοι[2] σχημάτισαν κυκλική παράταξη, έπλεαν[3] γύρω γύρω και προσπαθούσαν να προκαλέσουν σύγχυση. Καθώς όμως το κατάλαβαν (αυτό) αυτοί[4] που βρίσκονταν κοντά στους Κερκυραίους και επειδή φοβήθηκαν μήπως συμβεί ακριβώς αυτό που έγινε στη Ναύπακτο,[5] σπεύδουν σε βοήθεια, και αφού μαζεύτηκαν όλα μαζί τα πλοία έκαναν την ίδια στιγμή την επίθεση εναντίον των Αθηναίων.

1. Δηλαδή εκεί που ναυμαχούσαν.
2. Οι Πελοποννήσιοι.
3. Οι Αθηναίοι.
4. Οι Πελοποννήσιοι.
5. Στη ναυμαχία που έγινε στη Ναύπακτο.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Σε αρκετά σημεία του έργου του προβάλλει ο Θουκυδίδης την πλεονεξία, το να αποκτήσει δηλ. το άτομο ή η πολιτική παράταξη ή το κράτος περισσότερα απ' όσα δικαιούται και τη φιλοτιμία, την προσωπική φιλοδοξία ορισμένων, ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο.»

3. *α)*

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**
ποίησις	*ποιητής*	*ποίημα*
πτῶσις		*παράπτωμα*

β) *ναυμαχία* → *ναυμαχέω -ῶ, πλῆθος* → *πλήθω / πληθύω / πληθύνω, κύκλος* → *κυκλόω -ῶ, ἐπίπλους* → *ἐπιπλέω, δύσις* → *δύω*

ΘΕΜΑ 309ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 78, 1-4. (2228)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ᾽ ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαιπώρουν τὸ καθ᾽ αὑτούς· οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν ἁθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ᾽ ἑαυτοὺς τεταγμέναις, προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν. Καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐτῶν περιέπλεον καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. Γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι, καὶ γενόμεναι ἁθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλουν τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο. Οἱ δ᾽ ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναν κρουόμενοι καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι μάλιστα, ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωρούντων καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων. Ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι…τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι, σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, τα χαρακτηριστικά του υπεύθυνου πολίτη;

Μονάδες 10

3. α) νεώριο, πληθώρα, άθροισμα, σύμπτωση, παράταξη: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *καταδύω, περιπλέω, ἐπίπλους, προκαταφεύγω, ναυμαχία:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή έκαναν επιθέσεις χωρίς τάξη και με λίγα (κάθε φορά) πλοία, δεινοπαθούσαν από την πλευρά τους·[1] οι Αθηναίοι άλλωστε, επειδή φοβούνταν το μεγαλύτερο αριθμό (των εχθρικών πλοίων) και την (πιθανή) περικύκλωση, δεν έκαναν επίθεση στα παραταγμένα εναντίον τους πλοία ούτε στο σύνολό τους ούτε στο μέσο τους, αλλά αφού επιτέθηκαν σε μια πτέρυγα βυθίζουν ένα πλοίο. Και ύστερα απ' αυτά, αφού εκείνοι[2] σχημάτισαν κυκλική παράταξη, έπλεαν[3] γύρω γύρω και προσπαθούσαν να προκαλέσουν σύγχυση. Καθώς όμως το κατάλαβαν (αυτό) αυτοί[4] που βρίσκονταν κοντά στους Κερκυραίους και επειδή φοβήθηκαν μήπως συμβεί ακριβώς αυτό που έγινε στη Ναύπακτο,[5] σπεύδουν σε βοήθεια, και αφού μαζεύτηκαν όλα μαζί τα πλοία έκαναν την ίδια στιγμή την επίθεση εναντίον των Αθηναίων.

1. Δηλαδή εκεί που ναυμαχούσαν.
2. Οι Πελοποννήσιοι.
3. Οι Αθηναίοι.
4. Οι Πελοποννήσιοι.
5. Στη ναυμαχία που έγινε στη Ναύπακτο.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 22: «Κατά τον Θουκυδίδη ο πολίτης έχει χρέος να συμπεριφέρεται υπεύθυνα· μπορεί να χρησιμοποιεί τη λογική και τη σύνεση στις κρίσιμες αποφάσεις και να μην παρασύρεται από δημαγωγικά πυροτεχνήματα και από παρορμήσεις της στιγμής ('*ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν*', 2.65.4). Μπορεί να δείξει μαζί με το ενδιαφέρον για τα προσωπικά του συμφέροντα ενδιαφέρον για το συμφέρον της πόλης ('*...οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια*', 2.40.2). Μέσα στο χάος του εμφυλίου πολέμου μπορεί να δείξει μετριοπάθεια ('*τὰ μέσα τῶν πολιτῶν*') και ανώτερο ήθος ('*τὸ εὔηθες οὗ τὸ γενναῖον πλεῖστον μετέχει*', 3.83.1). Ακόμη και μέσα στη γενική αναλγησία που προκάλεσε η γενική συμφορά του λοιμού, η 'λοιμική των σωμάτων και των ψυχών' μερικοί, ελάχιστοι έστω, φέρθηκαν με ανθρωπιά και φιλότιμο και αδιαφορώντας μήπως προσβληθούν από τη φοβερή νόσο ('*αἰσχύνῃ ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν*', 2.51.5) τόλμησαν να προσφέρουν ένα ποτήρι νερό σε ετοιμοθάνατους συγγενείς και φίλους.»

3. α) νεώριο: *ναῦν* / *Ναυπάκτῳ* / *νῆες* / *ναυμαχία*, πληθώρα: *πλῆθος*, άθροισμα: *ἀθρόαις* / *ἀθρόαι*, σύμπτωση: *προσπίπτοντες* / *προσέπιπτον*, παράταξη: *ταξαμένων* / *τεταγμέναις* / *τεταγμένων*

β) *καταδύω: κατὰ + δύω, περιπλέω: περὶ + πλέω, ἐπίπλους: ἐπὶ + πλοῦς (< πλέω), προκαταφεύγω: πρὸ + κατὰ + φεύγω, ναυμαχία: ναῦς + μάχη*

ΘΕΜΑ 312ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 78, 1-4. (5106)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ᾽ ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαιπώρουν τὸ καθ᾽ αὑτούς· οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν ἁθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ᾽ ἑαυτοὺς τεταγμέναις , προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν. Καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐτῶν περιέπλεον καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. Γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι, καὶ γενόμεναι ἁθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλουν τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο. Οἱ δ᾽ ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναν κρουόμενοι καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι μάλιστα, ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωρούντων καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων. Ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι…τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο.***

Μονάδες 30

2. Με ποιες μεθόδους ο Θουκυδίδης ερευνά τα γεγονότα του μακρινού παρελθόντος και της σύγχρονής του εποχής, στην πορεία αναζήτησης της αλήθειας;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με τη σημασία της στη **Β′** στήλη (δύο στοιχεία της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ἁθρόος*	α) αργά
2. *καταδύω*	β) σχολείο
3. *σχολῇ*	γ) προστίθεμαι
4. *προσπίπτω*	δ) τελειώνω
5. *τελευτῶ*	ε) καταβυθίζω
	στ) επιτίθεμαι, εφορμώ
	ζ) συγκεντρωμένος

Μονάδες 5

β) ***περιπλέω, ναυμαχία, προκαταφεύγω, ἐπίπλους, περικύκλωσις:*** Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή έκαναν επιθέσεις χωρίς τάξη και με λίγα (κάθε φορά) πλοία, δεινοπαθούσαν από την πλευρά τους·[1] οι Αθηναίοι άλλωστε, επειδή φοβούνταν το μεγαλύτερο αριθμό (των εχθρικών πλοίων) και την (πιθανή) περικύκλωση, δεν έκαναν επίθεση στα παραταγμένα εναντίον τους πλοία ούτε στο σύνολό τους ούτε στο μέσο τους, αλλά αφού επιτέθηκαν σε μια πτέρυγα βυθίζουν ένα πλοίο. Και ύστερα απ' αυτά, αφού εκείνοι[2] σχημάτισαν κυκλική παράταξη, έπλεαν[3] γύρω γύρω και προσπαθούσαν να προκαλέσουν σύγχυση. Καθώς όμως το κατάλαβαν (αυτό) αυτοί[4] που βρίσκονταν κοντά στους Κερκυραίους και επειδή φοβήθηκαν μήπως συμβεί ακριβώς αυτό που έγινε στη Ναύπακτο,[5] σπεύδουν σε βοήθεια, και αφού μαζεύτηκαν όλα μαζί τα πλοία έκαναν την ίδια στιγμή την επίθεση εναντίον των Αθηναίων.

1. Δηλαδή εκεί που ναυμαχούσαν.
2. Οι Πελοποννήσιοι.
3. Οι Αθηναίοι.
4. Οι Πελοποννήσιοι.
5. Στη ναυμαχία που έγινε στη Ναύπακτο.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο Θουκυδίδης είχε πλήρη επίγνωση των δυσκολιών του έργου που αναλάμβανε. Στα κεφάλαια 1.2, 1.20-22 και 5.26 καταγράφεται η αγωνία του για την ανεύρεση της αλήθειας: η αυτοψία, η επίσκεψη των πεδίων των μαχών, η συλλογή και αξιολόγηση πληροφοριών, η μελέτη επισήμων κειμένων και κρατικών αρχείων. **Για τα παλαιότερα γεγονότα**, πριν από τα Μηδικά, παρά την κοπιαστική προσπάθειά του ('*ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι*' 1.1.3) οι δυσκολίες ήταν μεγάλες: οι άνθρωποι δέχονται *ἀβασανίστως* (= άκριτα, χωρίς έλεγχο, 1.20.1) ό,τι λέει ο ένας και ο άλλος ακόμη και για τη γενέτειρά τους. Δεν κουράζονται να αναζητήσουν την αλήθεια ('*ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας*' 1.20.3). **Για τα γεγονότα της εποχής του**, του Πελοποννησιακού πολέμου, δεν καταδέχτηκε να περιλάβει στο έργο του πληροφορίες από τον πρώτο τυχόντα ('*οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος πυνθανόμενος ἠξίωσα γράφειν*', 1.22.2) ούτε ό,τι νόμιζε ο ίδιος ('*ὡς ἐμοὶ ἐδόκει*'), αλλά κράτησε μόνο στοιχεία για όσα γεγονότα είχε προσωπική γνώση ('*οἷς τε αὐτὸς παρῆν*', 1.22.2, '*καὶ γενομένῳ παρ' ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασι*', 5.26.5) και για τα οποία είχε κάνει επίπονη έρευνα ακούγοντάς τα από άλλους ('*καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ὅσον δυνατὸν ἀκριβείᾳ περὶ ἑκάστου ἐπεξελθών*', 1.22.2).»

Συμπληρωματικά, Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19-20: «Εξετάζοντας τις εξελίξεις ακόμη και πριν από τον Τρωικό πόλεμο ως τα Μηδικά, εκεί που οι πηγές του δεν μπορούσαν, με τα δεδομένα της εποχής, να είναι αξιόπιστες, ο Θουκυδίδης χρησιμοποιεί λογικές μεθόδους και καταγράφει τις ιστορικές αλλαγές με πορίσματα '*εἰκότα*' (= εύλογα, σύμφωνα με τη λογική και την πείρα), '*σημεῖα*' ή '*μαρτύρια*' (= ενδείξεις και αποδείξεις) και '*τεκμήρια*' (= συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η έρευνα).»

3. *α)* 1ζ, 2ε, 3α, 4στ, 5δ

β) *περιπλέω: περὶ + πλέω, ναυμαχία: ναῦς + μάχη, προκαταφεύγω: πρὸ + κατὰ + φεύγω, ἐπίπλους: ἐπὶ + πλοῦς (< πλέω), περικύκλωσις: περὶ + κύκλωσις (< κυκλόω -ῶ)*

ΘΕΜΑ 315ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 78, 1-4. (2236)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ᾽ ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαιπώρουν τὸ καθ᾽ αὑτούς· οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν ἁθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ᾽ ἑαυτοὺς τεταγμέναις, προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν. Καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐτῶν περιέπλεον καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. Γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι, καὶ γενόμεναι ἁθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλουν τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο. Οἱ δ᾽ ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναν κρουόμενοι καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι μάλιστα, ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωρούντων καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων. Ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι…τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο.***

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο προσπαθεί ο Θουκυδίδης να εξασφαλίσει τη χρονολογική ακρίβεια κατά την έκθεση των ιστορικών γεγονότων;

Μονάδες 10

3. α) *πλῆθος, περικύκλωσις, ἐναντίος, ναυμαχία, δύσις:* Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

β) προσβλητικός, απόπειρα, συνάθροιση, δέος, πρόσκρουση: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή έκαναν επιθέσεις χωρίς τάξη και με λίγα (κάθε φορά) πλοία, δεινοπαθούσαν από την πλευρά τους·[1] οι Αθηναίοι άλλωστε, επειδή φοβούνταν το μεγαλύτερο αριθμό (των εχθρικών πλοίων) και την (πιθανή) περικύκλωση, δεν έκαναν επίθεση στα παραταγμένα εναντίον τους πλοία ούτε στο σύνολό τους ούτε στο μέσο τους, αλλά αφού επιτέθηκαν σε μια πτέρυγα βυθίζουν ένα πλοίο. Και ύστερα απ' αυτά, αφού εκείνοι[2] σχημάτισαν κυκλική παράταξη, έπλεαν[3] γύρω γύρω και προσπαθούσαν να προκαλέσουν σύγχυση. Καθώς όμως το κατάλαβαν (αυτό) αυτοί[4] που βρίσκονταν κοντά στους Κερκυραίους και επειδή φοβήθηκαν μήπως συμβεί ακριβώς αυτό που έγινε στη Ναύπακτο,[5] σπεύδουν σε βοήθεια, και αφού μαζεύτηκαν όλα μαζί τα πλοία έκαναν την ίδια στιγμή την επίθεση εναντίον των Αθηναίων.

1. Δηλαδή εκεί που ναυμαχούσαν.
2. Οι Πελοποννήσιοι.
3. Οι Αθηναίοι.
4. Οι Πελοποννήσιοι.
5. Στη ναυμαχία που έγινε στη Ναύπακτο.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25: «Στην προσπάθεια του Θουκυδίδη για χρονολογική ακρίβεια στην έκθεση των γεγονότων οι δυσκολίες ήταν μεγάλες. Οι ελληνικές πόλεις - κράτη δεν είχαν ενιαίο χρονολογικό σύστημα, ούτε είχαν κοινές ονομασίες για τους μήνες του σεληνιακού έτους. Η επιμονή του να καταγράψει με απόλυτη ακρίβεια το χρόνο των γεγονότων είναι σαφής στον καθορισμό του χρονικού σημείου της έκρηξης του πολέμου, με την εισβολή των Θηβαίων στις Πλαταιές: δέκα τέσσερα έτη μετά την υπογραφή της τριαντάχρονης ειρήνης (μεταξύ Αθηναίων και Πελοποννησίων), τη χρονιά που η Χρυσίς είχε συμπληρώσει σαράντα οκτώ έτη ιερωσύνης στο Άργος, και ο Αινήσιος ήταν έφορος στη Σπάρτη και ο Πυθόδωρος επώνυμος άρχων στην Αθήνα, έξι μήνες μετά τη μάχη της Ποτίδαιας, μόλις άρχιζε η άνοιξη... (2.2.1). Ακολουθώντας τον τρόπο χρονολογικής έκθεσης που χρησιμοποίησε ο Ελλάνικος ο Μυτιληναίος εξιστορεί τα γεγονότα κατά χρονολογική σειρά και όχι κατά θεματικές ενότητες, και μάλιστα χρόνο με χρόνο, διαιρώντας το έτος σε θέρος (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και χειμώνα (4 μήνες που το κύριο σώμα των αντιπάλων στρατευμάτων αποσύρεται στις βάσεις του): '*γέγραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα*' (2.1).»

3. α) *πλῆθος* → *πλήθω* / *πληθύω* / *πληθύνω*, *περικύκλωσις* → *περικυκλόω -ῶ*, *ἐναντίος* → *ἐναντιόομαι -οῦμαι*, *ναυμαχία* → *ναυμαχέω -ῶ*, *δύσις* → *δύω*

β) προσβλητικός: *προσβαλόντες*, απόπειρα: *ἐπειρῶντο*, συνάθροιση: *άθρόαις* / *άθρόαι*, δέος: *δείσαντες*, πρόσκρουση: *κρουόμενοι*

ΘΕΜΑ 318ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 78, 1-4. (2250)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ᾽ ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαιπώρουν τὸ καθ᾽ αὑτούς· οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν ἁθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ᾽ ἑαυτοὺς τεταγμέναις, προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν. Καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐτῶν περιέπλεον καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. Γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι, καὶ γενόμεναι ἁθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλουν τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο. Οἱ δ᾽ ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναν κρουόμενοι καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι μάλιστα, ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωρούντων καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων. Ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι…τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο.***

Μονάδες 30

2. Ποια γλώσσα χρησιμοποιεί στο έργο του ο Θουκυδίδης; Να αναφέρετε τρεις χαρακτηριστικές γλωσσικές ιδιομορφίες.

Μονάδες 10

3. ***προσβαλόντες:*** Να γράψετε στη νέα ελληνική γλώσσα πέντε ουσιαστικά σύνθετα ή απλά, ομόρριζα του ρήματος ***προσβάλλω*** και να σχηματίσετε μία πρόταση με το καθένα από αυτά.

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή έκαναν επιθέσεις χωρίς τάξη και με λίγα (κάθε φορά) πλοία, δεινοπαθούσαν από την πλευρά τους·[1] οι Αθηναίοι άλλωστε, επειδή φοβούνταν το μεγαλύτερο αριθμό (των εχθρικών πλοίων) και την (πιθανή) περικύκλωση, δεν έκαναν επίθεση στα παραταγμένα εναντίον τους πλοία ούτε στο σύνολό τους ούτε στο μέσο τους, αλλά αφού επιτέθηκαν σε μια πτέρυγα βυθίζουν ένα πλοίο. Και ύστερα απ' αυτά, αφού εκείνοι[2] σχημάτισαν κυκλική παράταξη, έπλεαν[3] γύρω γύρω και προσπαθούσαν να προκαλέσουν σύγχυση. Καθώς όμως το κατάλαβαν (αυτό) αυτοί[4] που βρίσκονταν κοντά στους Κερκυραίους και επειδή φοβήθηκαν μήπως συμβεί ακριβώς αυτό που έγινε στη Ναύπακτο,[5] σπεύδουν σε βοήθεια, και αφού μαζεύτηκαν όλα μαζί τα πλοία έκαναν την ίδια στιγμή την επίθεση εναντίον των Αθηναίων.

1. Δηλαδή εκεί που ναυμαχούσαν.
2. Οι Πελοποννήσιοι.
3. Οι Αθηναίοι.
4. Οι Πελοποννήσιοι.
5. Στη ναυμαχία που έγινε στη Ναύπακτο.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26: «Η γλώσσα του Θουκυδίδη είναι η λεγόμενη 'αρχαία αττική' του 5ου αι. Τρεις χαρακτηριστικές γλωσσικές ιδιομορφίες του ιστορικού είναι οι εξής:
α) η χρήση του τύπου της πρόθεσης ***ἐς*** αντί ***εἰς*** (*ἐσπλέοντι*, 1.24.1, *ἐς τὴν Κέρκυραν*, 24.6, *ἐς τὴν Κόρινθον*, 1.25.2) και ***ξὺν*** αντί ***σὺν*** (*ξυνέγραψε*, 1.1.1, *ξυναλλάξαι*, 1.24.6).
β) Το αρχαϊκότερο σύμπλεγμα ***σσ*** αντί ***ττ*** (*ἡσσῶντο*, 1.49.6).
γ) Αρχαϊκότεροι τύποι λέξεων: ***αἰεί***/*ἀεί*, ***ὠφελία***/*ὠφέλεια*, 1.26.1, ***ἐξαπιναίως***/*ἐξαπίνης*, 3.70.6.»

3. *προσβαλόντες* → βέλος, βολή, εμβόλιο, σύμβολο, προσβολή

● βέλος → Η σωστή κατεύθυνση σημειώνεται με βέλη πάνω στο χάρτη.
● βολή → Με μια εύστοχη βολή χάρισε τη νίκη στην ομάδα του λίγο πριν το τέλος του αγώνα.
● εμβόλιο → Κάθε χρόνο κάνει προληπτικά το εμβόλιο κατά της γρίπης.
● σύμβολο → Η ποίηση του Καβάφη χαρακτηρίζεται από χρήση συμβόλων.

● προσβολή → Η αγενής συμπεριφορά του θεωρήθηκε μεγάλη προσβολή για τους φιλοξενούμενους.

ΘΕΜΑ 321ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 78, 1-4. (2264)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ᾽ ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαιπώρουν τὸ καθ᾽ αὑτούς· οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν ἁθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ᾽ ἑαυτοὺς τεταγμέναις, προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν. Καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐτῶν περιέπλεον καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. Γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι, καὶ γενόμεναι ἁθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλουν τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο. Οἱ δ᾽ ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναν κρουόμενοι καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι μάλιστα, ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωρούντων καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων. Ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι…τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο.***

Μονάδες 30

2. Τι γνωρίζετε για την καταγωγή και τη μόρφωση του Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

3. α) μεσότητα, επίγνωση, θορυβώδης, υποχώρηση, βούληση: Να σχηματίσετε από μία σύντομη φράση στη νέα ελληνική γλώσσα με καθεμία από τις παραπάνω λέξεις.

Μονάδες 5

β) *πλῆθος, ναῦν, κύκλον, γένοιτο, ἐτελεύτα:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή έκαναν επιθέσεις χωρίς τάξη και με λίγα (κάθε φορά) πλοία, δεινοπαθούσαν από την πλευρά τους·[1] οι Αθηναίοι άλλωστε, επειδή φοβούνταν το μεγαλύτερο αριθμό (των εχθρικών πλοίων) και την (πιθανή) περικύκλωση, δεν έκαναν επίθεση στα παραταγμένα εναντίον τους πλοία ούτε στο σύνολό τους ούτε στο μέσο τους, αλλά αφού επιτέθηκαν σε μια πτέρυγα βυθίζουν ένα πλοίο. Και ύστερα απ' αυτά, αφού εκείνοι[2] σχημάτισαν κυκλική παράταξη, έπλεαν[3] γύρω γύρω και προσπαθούσαν να προκαλέσουν σύγχυση. Καθώς όμως το κατάλαβαν (αυτό) αυτοί[4] που βρίσκονταν κοντά στους Κερκυραίους και επειδή φοβήθηκαν μήπως συμβεί ακριβώς αυτό που έγινε στη Ναύπακτο,[5] σπεύδουν σε βοήθεια, και αφού μαζεύτηκαν όλα μαζί τα πλοία έκαναν την ίδια στιγμή την επίθεση εναντίον των Αθηναίων.

1. Δηλαδή εκεί που ναυμαχούσαν.
2. Οι Πελοποννήσιοι.
3. Οι Αθηναίοι.
4. Οι Πελοποννήσιοι.
5. Στη ναυμαχία που έγινε στη Ναύπακτο.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18: «Ο Θουκυδίδης (πιθ. 455-399 π.Χ.) γεννήθηκε στο δήμο *Άλιμοῦντος* (στο σημερινό Άλιμο της Αττικής) από πλούσια, αριστοκρατική οικογένεια. Ο πατέρας του είχε οικογενειακούς δεσμούς με το βασιλιά Όλορο της Θράκης, και τους μεγάλους στρατηγούς Μιλτιάδη και Κίμωνα. Η οικογένεια είχε στην κατοχή της χρυσωρυχείο στη Σκαπτή Ύλη της Θράκης και ασκούσε επιρροή στους κατοίκους της περιοχής ('*καὶ ἀπ' αὐτοῦ δύνασθαι ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἠπειρωτῶν*', 4.105.1). Ο Θουκυδίδης έλαβε λαμπρή μόρφωση, με δασκάλους το φιλόσοφο Αναξαγόρα, στενό φίλο του Περικλή, και το ρήτορα Αντιφώντα. Θεωρείται βέβαιο ότι είχε εξοικειωθεί με τη μέθοδο και την έκφραση των μεγάλων σοφιστών, του Γοργία από τους Λεοντίνους της Σικελίας και του Πρόδικου από την Ηλεία και με τις κατακτήσεις της νέας ιατρικής των ημερών του. Η παιδική και νεανική του ηλικία συμπίπτει με τα λαμπρότερα χρόνια της αθηναϊκής δύναμης, με τον Περικλή να δεσπόζει στην πολιτική ζωή του κράτους, την Αθήνα να στολίζεται με έργα τέχνης που θα έμεναν αριστουργήματα αξεπέραστα στους αιώνες και την πνευματική ζωή στην κορύφωσή της με τα μεγάλα επιτεύγματα του αρχαίου δράματος, του σοφιστικού κινήματος, της ιατρικής επιστήμης.»

3. α) μεσότητα, επίγνωση, θορυβώδης, υποχώρηση, βούληση

- η μεσότητα ως προϋπόθεση της αρετής κατά τον Αριστοτέλη
- επίγνωση των ευθυνών
- θορυβώδης δρόμος
- άτακτη υποχώρηση του στρατού
- έκφραση της λαϊκής βούλησης

β) *πλῆθος* → πληθυσμός (πληθώρα, πληθωρισμός), *ναῦν* → ναύτης (ναύσταθμος, ναυαγός), *κύκλον* → ανακύκλωση (περικυκλώνω, βραχυκύκλωμα), *γένοιτο* → γένος (γένεση, γενετική), *ἐτελεύτα* → τελευταίος (προτελευταίος, ακροτελεύτιος)

ΘΕΜΑ 324ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 78, 1-4. (2279)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ᾽ ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαιπώρουν τὸ καθ᾽ αὑτούς· οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν ἁθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ᾽ ἑαυτοὺς τεταγμέναις, προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν. Καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐτῶν περιέπλεον καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. Γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι, καὶ γενόμεναι ἁθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλουν τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο. Οἱ δ᾽ ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναν κρουόμενοι καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι μάλιστα, ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωρούντων καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων. Ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι…τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο.***

Μονάδες 30

2. Για ποιους λόγους εξορίστηκε ο Θουκυδίδης και πώς η εξορία του επηρέασε τη συγγραφή του έργου του;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′	**Β′**
1. *κακῶς*	α) *πρῷρα*
2. *ὀλίγας*	β) *ἀναδύω*
3. *πρύμνα*	γ) *ἡσυχάζω*
4. *καταδύω*	δ) *κάκιον*
5. *θορυβῶ*	ε) *δέδοικα*
	στ) *πολλάς*
	ζ) *καλῶς*

Μονάδες 5

β) ***προσπίπτοντες, ἐταλαιπώρουν, τεταγμέναις, γνόντες, ὑποχωρούντων:*** Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή έκαναν επιθέσεις χωρίς τάξη και με λίγα (κάθε φορά) πλοία, δεινοπαθούσαν από την πλευρά τους·[1] οι Αθηναίοι άλλωστε, επειδή φοβούνταν το μεγαλύτερο αριθμό (των εχθρικών πλοίων) και την (πιθανή) περικύκλωση, δεν έκαναν επίθεση στα παραταγμένα εναντίον τους πλοία ούτε στο σύνολό τους ούτε στο μέσο τους, αλλά αφού επιτέθηκαν σε μια πτέρυγα βυθίζουν ένα πλοίο. Και ύστερα απ' αυτά, αφού εκείνοι[2] σχημάτισαν κυκλική παράταξη, έπλεαν[3] γύρω γύρω και προσπαθούσαν να προκαλέσουν σύγχυση. Καθώς όμως το κατάλαβαν (αυτό) αυτοί[4] που βρίσκονταν κοντά στους Κερκυραίους και επειδή φοβήθηκαν μήπως συμβεί ακριβώς αυτό που έγινε στη Ναύπακτο,[5] σπεύδουν σε βοήθεια, και αφού μαζεύτηκαν όλα μαζί τα πλοία έκαναν την ίδια στιγμή την επίθεση εναντίον των Αθηναίων.

1. Δηλαδή εκεί που ναυμαχούσαν.
2. Οι Πελοποννήσιοι.
3. Οι Αθηναίοι.
4. Οι Πελοποννήσιοι.
5. Στη ναυμαχία που έγινε στη Ναύπακτο.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18-19: «Το 424 π.Χ. ο Θουκυδίδης, ως στρατηγός, δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη, αποικία των Αθηναίων κοντά στις εκβολές του Στρυμόνα, από την επίθεση των Σπαρτιατών. Η περιοχή είχε μεγάλη στρατηγική σημασία για την Αθήνα, επειδή διέθετε άφθονη ναυπηγήσιμη ξυλεία για τις ανάγκες του αθηναϊκού στόλου και βρισκόταν κοντά στα χρυσωρυχεία του Παγγαίου. Ο Θουκυδίδης είχε αποσταλεί εκεί με μικρή μοίρα του αθηναϊκού στόλου για να ελέγχει την περιοχή, όταν ο Σπαρτιάτης στρατηγός Βρασίδας έφτασε με ταχύτατη πορεία από την Πελοπόννησο στη Μακεδονία, σε μια κίνηση αντιπερισπασμού. Οι πολιτικοί του αντίπαλοι τιμώρησαν το Θουκυδίδη με εξορία ('*Καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν*') κι αυτός, εξόριστος πια, αφιερώνει όλο το χρόνο του στην ιστορική του έρευνα και συγκεντρώνει πληροφορίες και από τα δύο στρατόπεδα με πολλές μετακινήσεις στους χώρους των συγκρούσεων: 'και αφού βρέθηκα και στα δύο μέρη, και μάλιστα περισσότερο στις περιοχές που ήλεγχαν οι Πελοποννήσιοι λόγω της εξορίας μου μπορούσα να παρακολουθήσω τις εξελίξεις καλύτερα και πιο άνετα' (5.26.5)».

3. *α)* 1ζ, 2στ, 3α, 4β, 5γ

β) *προσπίπτοντες* → μετάπτωση (σύμπτωμα, πτωτικός), *ἐταλαιπώρουν* → ταλαιπωρία (ταλαίπωρος, ταλανίζω), *τεταγμέναις* → τάγμα (προσταγή, συνταγματικός), *γνόντες* → αγνοώ (άγνοια, γνώση), *ὑποχωρούντων* → υποχώρηση (υποχωρητικός, ευρύχωρος)

ΘΕΜΑ 327ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 78, 1-4. (5116)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ᾽ ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαιπώρουν τὸ καθ᾽ αὑτούς· οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν ἁθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ᾽ ἑαυτοὺς τεταγμέναις, προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν. Καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐτῶν περιέπλεον καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. Γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι, καὶ γενόμεναι ἁθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλουν τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο. Οἱ δ᾽ ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναν κρουόμενοι καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι μάλιστα, ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωρούντων καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων. Ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι…τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο.***

Μονάδες 30

2. Με ποιες μεθόδους ο Θουκυδίδης διερευνά γεγονότα παλαιότερα του Πελοποννησιακού πολέμου;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την ομόρριζή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *προσβαλόντες*	α) δυτικός
2. *γένοιτο*	β) ναύλος
3. *γνόντες*	γ) πρόσβαση
4. *ναῦν*	δ) ναός
5. *δύσιν*	ε) διάγνωση
	στ) γονέας
	ζ) βολή

Μονάδες 5

β) Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με λέξεις (απλές ή σύνθετες) της νέας ελληνικής γλώσσας, ομόρριζες των ρημάτων που δίνονται σε παρένθεση.

● Αποτέλεσμα της μεγάλης κίνησης στους στενούς δρόμους της πόλης είναι η ..... των οδηγών (***ταλαιπωρῶ***).

● Η ξαφνική ..... του δείκτη τιμών στο χρηματιστήριο προκάλεσε πανικό στους χρηματιστές (***ὑποχωρῶ***).

● Οι φυσικές επιστήμες στηρίζονται πολύ στην παρατήρηση και το …….. (***πειρῶμαι***).

● Στη θέα του πανύψηλου φαραγγιού οι επισκέπτες αισθάνθηκαν τρομερό ..……..…… (***δέδοικα***).

● Το αυτοκίνητο μετά την ……..…… στον τοίχο του σπιτιού έπαθε μεγάλη ζημιά (***κρούω***).

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή έκαναν επιθέσεις χωρίς τάξη και με λίγα (κάθε φορά) πλοία, δεινοπαθούσαν από την πλευρά τους·[1] οι Αθηναίοι άλλωστε, επειδή φοβούνταν το μεγαλύτερο αριθμό (των εχθρικών πλοίων) και την (πιθανή) περικύκλωση, δεν έκαναν επίθεση στα παραταγμένα εναντίον τους πλοία ούτε στο σύνολό τους ούτε στο μέσο τους, αλλά αφού επιτέθηκαν σε μια πτέρυγα βυθίζουν ένα πλοίο. Και ύστερα απ' αυτά, αφού εκείνοι[2] σχημάτισαν κυκλική παράταξη, έπλεαν[3] γύρω γύρω και προσπαθούσαν να προκαλέσουν σύγχυση. Καθώς όμως το κατάλαβαν (αυτό) αυτοί[4] που βρίσκονταν κοντά στους Κερκυραίους και επειδή φοβήθηκαν μήπως συμβεί ακριβώς αυτό που έγινε στη Ναύπακτο,[5] σπεύδουν σε βοήθεια, και αφού μαζεύτηκαν όλα μαζί τα πλοία έκαναν την ίδια στιγμή την επίθεση εναντίον των Αθηναίων.

1. Δηλαδή εκεί που ναυμαχούσαν.
2. Οι Πελοποννήσιοι.
3. Οι Αθηναίοι.
4. Οι Πελοποννήσιοι.
5. Στη ναυμαχία που έγινε στη Ναύπακτο.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19-20: «Εξετάζοντας τις εξελίξεις ακόμη και πριν από τον Τρωικό πόλεμο ως τα Μηδικά, εκεί που οι πηγές του δεν μπορούσαν, με τα δεδομένα της εποχής, να είναι αξιόπιστες, ο Θουκυδίδης χρησιμοποιεί λογικές μεθόδους και καταγράφει τις ιστορικές αλλαγές με πορίσματα '*εἰκότα*' (= εύλογα, σύμφωνα με τη λογική και την πείρα), '*σημεῖα*' ή '*μαρτύρια*' (= ενδείξεις και αποδείξεις) και '*τεκμήρια*' (= συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η έρευνα).»
Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο Θουκυδίδης είχε πλήρη επίγνωση των δυσκολιών του έργου που αναλάμβανε. Στα κεφάλαια 1.2, 1.20-22 και 5.26 καταγράφεται η αγωνία του για την ανεύρεση της αλήθειας: η αυτοψία, η επίσκεψη των πεδίων των μαχών, η συλλογή και αξιολόγηση πληροφοριών, η μελέτη επισήμων κειμένων και κρατικών αρχείων. Για τα παλαιότερα γεγονότα, πριν από τα Μηδικά, παρά την κοπιαστική προσπάθειά του ('*ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι*' 1.1.3) οι δυσκολίες ήταν μεγάλες: οι άνθρωποι δέχονται *ἀβασανίστως*(= άκριτα, χωρίς έλεγχο, 1.20.1) ό,τι λέει ο ένας και ο άλλος ακόμη και για τη γενέτειρά τους. Δεν κουράζονται να αναζητήσουν την αλήθεια ('*ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας*' 1.20.3).»

3. α) 1ζ, 2στ, 3ε, 4β, 5α

β)

● Αποτέλεσμα της μεγάλης κίνησης στους στενούς δρόμους της πόλης είναι η **ταλαιπωρία** των οδηγών (*ταλαιπωρῶ*).

● Η ξαφνική **υποχώρηση** του δείκτη τιμών στο χρηματιστήριο προκάλεσε πανικό στους χρηματιστές (*ὑποχωρῶ*).

● Οι φυσικές επιστήμες στηρίζονται πολύ στην παρατήρηση και το **πείραμα** (*πειρῶμαι*).

● Στη θέα του πανύψηλου φαραγγιού οι επισκέπτες αισθάνθηκαν τρομερό **δέος** (*δέδοικα*).

● Το αυτοκίνητο μετά την **πρόσκρουση** στον τοίχο του σπιτιού έπαθε μεγάλη ζημιά (*κρούω*).

ΘΕΜΑ 330ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 78, 1-4. (2370)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ᾽ ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαιπώρουν τὸ καθ᾽ αὑτούς· οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν ἁθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ᾽ ἑαυτοὺς τεταγμέναις, προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν. Καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐτῶν περιέπλεον καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. Γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι, καὶ γενόμεναι ἁθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλουν τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο. Οἱ δ᾽ ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναν κρουόμενοι καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι μάλιστα, ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωρούντων καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων. Ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι…τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο.***

Μονάδες 30

2. Πώς απαντά ο Θουκυδίδης στο πρόβλημα που αφορά την ηγεμονική δύναμη της Αθήνας;

Μονάδες 10

3. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό (**Β′** στήλη) και επίθετο (**Γ′** στήλη) (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της **Α′** στήλης.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ὑπεχώρουν		
ἐτελεύτα		
ἐβούλοντο		
ἐπιβοηθοῦσι		
κύκλον		

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή έκαναν επιθέσεις χωρίς τάξη και με λίγα (κάθε φορά) πλοία, δεινοπαθούσαν από την πλευρά τους·[1] οι Αθηναίοι άλλωστε, επειδή φοβούνταν το μεγαλύτερο αριθμό (των εχθρικών πλοίων) και την (πιθανή) περικύκλωση, δεν έκαναν επίθεση στα παραταγμένα εναντίον τους πλοία ούτε στο σύνολό τους ούτε στο μέσο τους, αλλά αφού επιτέθηκαν σε μια πτέρυγα βυθίζουν ένα πλοίο. Και ύστερα απ' αυτά, αφού εκείνοι[2] σχημάτισαν κυκλική παράταξη, έπλεαν[3] γύρω γύρω και προσπαθούσαν να προκαλέσουν σύγχυση. Καθώς όμως το κατάλαβαν (αυτό) αυτοί[4] που βρίσκονταν κοντά στους Κερκυραίους και επειδή φοβήθηκαν μήπως συμβεί ακριβώς αυτό που έγινε στη Ναύπακτο,[5] σπεύδουν σε βοήθεια, και αφού μαζεύτηκαν όλα μαζί τα πλοία έκαναν την ίδια στιγμή την επίθεση εναντίον των Αθηναίων.

1. Δηλαδή εκεί που ναυμαχούσαν.
2. Οι Πελοποννήσιοι.
3. Οι Αθηναίοι.
4. Οι Πελοποννήσιοι.
5. Στη ναυμαχία που έγινε στη Ναύπακτο.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Κατά την άποψη του Θουκυδίδη, βαθύτερη αιτία του Πελοποννησιακού πολέμου ήταν η ανάπτυξη, οικονομική και στρατιωτική, της αθηναϊκής δύναμης. Αυτό καθορίζει και τους βασικούς άξονες του έργου του. Η 'αθηναϊκή συμμαχία' είχε μετατραπεί σε αθηναϊκή ηγεμονία ('*ἀρχή*'). Τα σύμμαχα κράτη του Αιγαίου, της Μακεδονίας, της Θράκης τυπικά μόνον ήταν ανεξάρτητα. Αυτή η ηγεμονική δύναμη της Αθήνας μπορούσε να ενισχυθεί, να περιοριστεί, να τροποποιηθεί ή να καταρρεύσει; Σ' αυτό το βασικό ερώτημα ο Θουκυδίδης προσπαθεί να απαντήσει με την εξονυχιστική παρουσίαση των αιτίων και των αφορμών του πολέμου στο 1ο βιβλίο του, με την αντιπαράθεση αντιπάλων απόψεων στις δημηγορίες του και κυρίως με την πρώτη δημηγορία του Περικλή (1.140-144): η Αθήνα θα μπορούσε να κερδίσει τον πόλεμο με συνετή στρατηγική και αυτοκυριαρχία των πολιτικών και των πολιτών της. Η εκστρατεία της Σικελίας (Βιβλία 6ο-7ο) απέδειξε την ορθότητα της θέσης του Περικλή: άφρονες, φιλόδοξοι δημαγωγοί και πολίτες με ασύνετες, αλλοπρόσαλλες αποφάσεις οδήγησαν την εντυπωσιακότερη ως τότε πολεμική επιχείρηση σε πανωλεθρία.»

3.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ὑπεχώρουν	υποχώρηση	υποχωρητικός –ή –ό
ἐτελεύτα	τελευτή	τελευταίος –α –ο
ἐβούλοντο	βούληση	βουλητικός –ή -ό
ἐπιβοηθοῦσι	βοήθεια	βοηθητικός –ή –ό
κύκλον	κύκλωση	κυκλωτικός –ή –ό

ΘΕΜΑ 483ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 78, 1-4. (4504)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ᾽ ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαιπώρουν τὸ καθ᾽ αὑτούς· οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν ἁθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ᾽ ἑαυτοὺς τεταγμέναις, προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν. Καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐτῶν περιέπλεον καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. Γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι, καὶ γενόμεναι ἁθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλουν τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο. Οἱ δ᾽ ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναν κρουόμενοι καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι μάλιστα, ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωρούντων καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων. Ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι…τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι τα γνωρίσματα του ηγέτη που χαρακτηρίζουν την πολιτική φυσιογνωμία του Περικλή;

Μονάδες 10

3. α) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ἐπιβοηθοῦσι	-ός	
τεταγμένων	-μα	
προσβαλόντες	-ή	
καταδύουσιν	-ις	
ἐποιοῦντο	-τής	

Μονάδες 5

β) ***πλῆθος, ναῦν, κύκλον, γένοιτο, ἐτελεύτα:*** Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή έκαναν επιθέσεις χωρίς τάξη και με λίγα (κάθε φορά) πλοία, δεινοπαθούσαν από την πλευρά τους·[1] οι Αθηναίοι άλλωστε, επειδή φοβούνταν το μεγαλύτερο αριθμό (των εχθρικών πλοίων) και την (πιθανή) περικύκλωση, δεν έκαναν επίθεση στα παραταγμένα εναντίον τους πλοία ούτε στο σύνολό τους ούτε στο μέσο τους, αλλά αφού επιτέθηκαν σε μια πτέρυγα βυθίζουν ένα πλοίο. Και ύστερα απ' αυτά, αφού εκείνοι[2] σχημάτισαν κυκλική παράταξη, έπλεαν[3] γύρω γύρω και προσπαθούσαν να προκαλέσουν σύγχυση. Καθώς όμως το κατάλαβαν (αυτό) αυτοί[4] που βρίσκονταν κοντά στους Κερκυραίους και επειδή φοβήθηκαν μήπως συμβεί ακριβώς αυτό που έγινε στη Ναύπακτο,[5] σπεύδουν σε βοήθεια, και αφού μαζεύτηκαν όλα μαζί τα πλοία έκαναν την ίδια στιγμή την επίθεση εναντίον των Αθηναίων.

1. Δηλαδή εκεί που ναυμαχούσαν.
2. Οι Πελοποννήσιοι.
3. Οι Αθηναίοι.
4. Οι Πελοποννήσιοι.
5. Στη ναυμαχία που έγινε στη Ναύπακτο.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21-22: «Το πρότυπο του ηγέτη το ενσαρκώνει ο Περικλής (2.65.1-9) με την πολιτική του οξυδέρκεια ('πρόνοια'), την ευρύτερη αποδοχή του από το λαό της πόλης του ('*δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι και τῇ γνώμῃ*'), την ανωτερότητά του ως προς το χρήμα ('*χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος*') και το πολιτικό του θάρρος να λέει την αλήθεια στο λαό, ακόμη κι αν προκαλούσε την οργή του ('*ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν*'). Αρκετές σύντομες φράσεις του μεγάλου πολιτικού, όπως τις καταγράφει ο Θουκυδίδης, έχουν καταστεί 'γνωμικά', με γενικότερη διαχρονική αξία, π.χ. '*οἱ καιροὶ οὐ μενετοί*' (1.142.1), (χρειάζεται ταχύτητα ενεργειών κατά τη διάρκεια του πολέμου γιατί οι ευκαιρίες δεν περιμένουν), '*μέγα τὸ τῆς θαλάσσης κράτος*' (1.143.5) (έχει μεγάλη σημασία το να ελέγχει κανείς στρατιωτικά τις θαλάσσιες συγκοινωνίες).»

3. *α)*

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ἐπιβοηθοῦσι	-ός	*βοηθός*

τεταγμένων	-μα	*τάγμα*
προσβαλόντες	-ή	*προσβολή*
καταδύουσιν	-ις	*κατάδυσις*
ἐποιοῦντο	-τής	*ποιητής*

β) *πλῆθος* → πληθυσμός (πληθώρα, πληθυντικός), *ναῦν* → ναυτικός (ναύλος, ναύαρχος), *κύκλον* → περικύκλωση (κύκλωμα, ημικύκλιο), *γένοιτο* → γενιά (συγγένεια, πρωτογενής), *ἐτελεύτα* → τελευταίος (ατελεύτητος, ομοιοτέλευτο)

ΘΕΜΑ 363ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79,2-80. (5042)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἑξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσπλέουσαι ἀπὸ Λευκάδος· ἃς οἱ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὴν στάσιν καὶ τὰς μετ᾽ Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους στρατηγόν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὁ δὲ δῆμος…τὸν Θουκλέους στρατηγόν.***

Μονάδες 30

2. Πώς η λογική και η τύχη, κατά τον Θουκυδίδη, επηρεάζουν τις ιστορικές εξελίξεις;

Μονάδες 10

3. α) *ἐτόλμησαν, ἐπόρθουν, ἀγρούς, ἀπέπλευσαν, ἀπέστειλαν:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
λέγεται	-ος	
ἀνηγάγοντο	-ή	
ἔπεισαν	-ώ	
ἀποβάντες	-ις	

σωθήσεται	-ήρ	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και στο μεταξύ οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι, επειδή είχαν μεγάλο φόβο μήπως (τους) επιτεθούν τα (εχθρικά) πλοία, προχώρησαν σε διαπραγματεύσεις και με τους ικέτες[1] και με τους άλλους[2] για το πώς θα σωθεί η πόλη· και έπεισαν μερικούς απ' αυτούς να επιβιβαστούν στα πλοία· πραγματικά κατάφεραν να επανδρώσουν, παρά τις δυσκολίες,[3] τριάντα πλοία, μια και περίμεναν την επίθεση του στόλου. Οι Πελοποννήσιοι εξάλλου, αφού λεηλάτησαν μέχρι το μεσημέρι τη χώρα[4], απέπλευσαν, και μέσα στη νύχτα αναγγέλθηκε σ' αυτούς με πυρσούς ότι πλησίαζαν (προερχόμενα) από τη Λευκάδα εξήντα πλοία αθηναϊκά· αυτά τα έστειλαν οι Αθηναίοι και (μαζί τους) διοικητή τον Ευρυμέδοντα, τον γιο του Θουκλή, όταν πληροφορήθηκαν την εσωτερική αναταραχή και ότι ο στόλος του Αλκίδα πρόκειται να πλεύσει προς την Κέρκυρα.

1. Ολιγαρχικοί Κερκυραίοι που κατέφυγαν στον ναό της Ήρας για να γλιτώσουν από τους δημοκρατικούς.
2. Εννοεί τους υπόλοιπους ολιγαρχικούς.
3. Έτσι μεταφράζουμε το *ὅμως*.
4. Εννοεί την ύπαιθρο (χωράφια, δεντρώνες κτλ.).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Δεν θα ήταν ορθό να θεωρήσει επιπόλαια κανείς τον Θουκυδίδη 'απαισιόδοξο' που δίνει μια κατάμαυρη εικόνα της ανθρωπότητας. Η λογική αποτελεί τη μόνη αξία, στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος. Οι θεοί δεν επεμβαίνουν στις ιστορικές εξελίξεις (όπως πίστευαν πολλοί σημαντικοί άνθρωποι και ο Ηρόδοτος ανάμεσά τους) και η τύχη δεν είναι υπερφυσική δύναμη αλλά συγκυρίες, εξελίξεις που δεν μπορεί να τις προβλέψει ο άνθρωπος. Ο Περικλής τονίζει ότι οι εξελίξεις των πραγμάτων μπορεί να είναι τελείως απρόβλεπτες και γι' αυτό συνήθως κατηγορούμε την τύχη για '*ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῇ*' (1.140.1). Η αθηναϊκή τριήρης που έφερνε τη διαταγή στην Μυτιλήνη (η οποία είχε αποστατήσει από την συμμαχία) να θανατωθούν όλοι οι ενήλικοι άντρες και να πουληθούν δούλοι οι γυναίκες και τα παιδιά (3.36.2), κινήθηκε αργά στο Αιγαίο, γιατί το πλήρωμα είχε συνείδηση ότι έπλεαν '*ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον*' (3.49.4), ότι πήγαιναν να εκτελέσουν μια διαταγή πρωτοφανή ('*ὠμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα*', 3.36.4). Ο παραλογισμός του πολέμου φτάνει στο αποκορύφωμά του στη γενική σφαγή, τελείως αναίτια, του άμαχου πληθυσμού, ακόμα και των μαθητών του σχολείου, της βοιωτικής Μυκαλησσού, από Θράκες μισθοφόρους ('... *καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας*', 7.29.5). Πράγματι

αυτή η συμφορά ήταν ***ἀδόκητος*** και *δεινή*.»

3. α) *ἐτόλμησαν* → τόλμη (τολμηρός, παράτολμος), *ἐπόρθουν* → πορθητής (εκπόρθηση, απόρθητος), *ἀγρούς* → αγρότης (αγροφύλακας, άγριος), *ἀπέπλευσαν* → πλεύση (απόπλους, πλοίο), *ἀπέστειλαν* → αποστολή (αποστολέας, επιστολή)

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
λέγεται	-ος	*λόγος*
ἀνηγάγοντο	-ή	*ἀναγωγή*
ἔπεισαν	-ώ	*(ή) πειθώ*
ἀποβάντες	-ις	*ἀπόβασις*
σωθήσεται	-ήρ	*σωτήρ*

ΘΕΜΑ 366ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79,2-80. (2714)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἑξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσπλέουσαι ἀπὸ Λευκάδος· ἃς οἱ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὴν στάσιν καὶ τὰς μετ᾽ Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους στρατηγόν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὁ δὲ δῆμος…τὸν Θουκλέους στρατηγόν.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι τα γνωρίσματα του ηγέτη που χαρακτηρίζουν την πολιτική φυσιογνωμία του Περικλή;

Μονάδες 10

3. α) *τόλμη, τολμητής, τόλμημα, στρατηγός, διαγωγή:* Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τα ρήματα ***ἐτόλμησαν*** και ***ἀνηγάγοντο*** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**

Μονάδες 5

β) *ναυμαχία, φόβος, ἱκέτης, λόγος, ἐπίπλους:* Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και στο μεταξύ οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι, επειδή είχαν μεγάλο φόβο μήπως (τους) επιτεθούν τα (εχθρικά) πλοία, προχώρησαν σε διαπραγματεύσεις και με τους ικέτες[1] και με τους άλλους[2] για το πώς θα σωθεί η πόλη· και έπεισαν μερικούς απ' αυτούς να επιβιβαστούν στα πλοία· πραγματικά κατάφεραν να επανδρώσουν, παρά τις δυσκολίες,[3] τριάντα πλοία, μια και περίμεναν την επίθεση του στόλου. Οι Πελοποννήσιοι εξάλλου, αφού λεηλάτησαν μέχρι το μεσημέρι τη χώρα[4], απέπλευσαν, και μέσα στη νύχτα αναγγέλθηκε σ' αυτούς με πυρσούς ότι πλησίαζαν (προερχόμενα) από τη Λευκάδα εξήντα πλοία αθηναϊκά· αυτά τα έστειλαν οι Αθηναίοι και (μαζί τους) διοικητή τον Ευρυμέδοντα, τον γιο του Θουκλή, όταν πληροφορήθηκαν την εσωτερική αναταραχή και ότι ο στόλος του Αλκίδα πρόκειται να πλεύσει προς την Κέρκυρα.

1. Ολιγαρχικοί Κερκυραίοι που κατέφυγαν στον ναό της Ήρας για να γλιτώσουν από τους δημοκρατικούς.
2. Εννοεί τους υπόλοιπους ολιγαρχικούς.
3. Έτσι μεταφράζουμε το *ὅμως*.
4. Εννοεί την ύπαιθρο (χωράφια, δεντρώνες κτλ.).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21-22: «Το πρότυπο του ηγέτη το ενσαρκώνει ο Περικλής (2.65.1-9) με την πολιτική του οξυδέρκεια ('πρόνοια'), την ευρύτερη αποδοχή του από το λαό της πόλης του ('*δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι και τῇ γνώμῃ*'), την ανωτερότητά του ως προς το χρήμα ('*χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος*') και το πολιτικό του θάρρος να λέει την αλήθεια στο λαό, ακόμη κι αν προκαλούσε την οργή του ('*ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν*'). Αρκετές σύντομες φράσεις του μεγάλου πολιτικού, όπως τις καταγράφει ο Θουκυδίδης, έχουν καταστεί 'γνωμικά', με γενικότερη διαχρονική αξία, π.χ. '*οἱ καιροὶ οὐ μενετοί*' (1.142.1), (χρειάζεται ταχύτητα ενεργειών κατά τη διάρκεια του πολέμου γιατί οι ευκαιρίες δεν περιμένουν), '*μέγα τὸ τῆς θαλάσσης κράτος*' (1.143.5) (έχει μεγάλη σημασία το να ελέγχει κανείς στρατιωτικά τις θαλάσσιες συγκοινωνίες).»

3. α)

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**
τόλμη	*τολμητής*	*τόλμημα*
διαγωγή	*στρατηγός*	

β) *ναυμαχία → ναυμαχέω -ῶ, φόβος → φοβέω -ῶ, ἱκέτης → ἱκετεύω, λόγος → λέγω, ἐπίπλους → ἐπιπλέω*

ΘΕΜΑ 369ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79,2-80. (2754)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἑξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσπλέουσαι ἀπὸ Λευκάδος· ἃς οἱ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὴν στάσιν καὶ τὰς μετ᾽ Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους στρατηγόν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὁ δὲ δῆμος…τὸν Θουκλέους στρατηγόν.***

Μονάδες 30

2. Ποιο γνώρισμα σκέψης και μεθόδου χαρακτηρίζει τον Θουκυδίδη, όταν στοχάζεται για τα γεγονότα και τη συμπεριφορά του ανθρώπου; Ποια πορεία ακολουθεί ο ιστορικός;

Μονάδες 10

3. α) δέος, πολίτης, αταραξία, αφοβία, πιθανότητα: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *ἐπιπλέω, παραινῶ, ἰσόψηφος, προσδέχομαι, στρατηγός:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και στο μεταξύ οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι, επειδή είχαν μεγάλο φόβο μήπως (τους) επιτεθούν τα (εχθρικά) πλοία, προχώρησαν σε διαπραγματεύσεις και με τους ικέτες[1] και με τους άλλους[2] για το πώς θα σωθεί η πόλη· και έπεισαν μερικούς απ' αυτούς να επιβιβαστούν στα πλοία· πραγματικά κατάφεραν να επανδρώσουν, παρά τις δυσκολίες,[3] τριάντα πλοία, μια και περίμεναν την επίθεση του στόλου. Οι Πελοποννήσιοι εξάλλου, αφού λεηλάτησαν μέχρι το μεσημέρι τη χώρα[4], απέπλευσαν, και μέσα στη νύχτα αναγγέλθηκε σ' αυτούς με πυρσούς ότι πλησίαζαν (προερχόμενα) από τη Λευκάδα εξήντα πλοία αθηναϊκά· αυτά τα έστειλαν οι Αθηναίοι και (μαζί τους) διοικητή τον Ευρυμέδοντα, τον γιο του Θουκλή, όταν πληροφορήθηκαν την εσωτερική αναταραχή και ότι ο στόλος του Αλκίδα πρόκειται να πλεύσει προς την Κέρκυρα.

1. Ολιγαρχικοί Κερκυραίοι που κατέφυγαν στον ναό της Ήρας για να γλιτώσουν από τους δημοκρατικούς.
2. Εννοεί τους υπόλοιπους ολιγαρχικούς.
3. Έτσι μεταφράζουμε το *όμως*.
4. Εννοεί την ύπαιθρο (χωράφια, δεντρώνες κτλ.).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο βαθύς στοχασμός του ιστορικού πάνω στα γεγονότα και στη συμπεριφορά των ανθρώπων, φαίνεται, όπως και στους μεγάλους τραγικούς, στην τάση για γενίκευση που αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα της σκέψης και της μεθόδου του. Ανάγεται από το συγκεκριμένο γεγονός στο γενικό και πανανθρώπινο και θεμελιώνει την κρίση των πολιτικών στις δημηγορίες και τις δικές του προσωπικές παρατηρήσεις σε γενικές αρχές. Έτσι τα 'γνωμικά' και τα 'αποφθέγματα' στο έργο του δεν έχουν χαρακτήρα διδακτισμού και δεοντολογίας αλλά είναι το απόσταγμα της έρευνας και του συλλογισμού μιας συγγραφικής ιδιοφυίας που έχει αξιοποιήσει τη γνώση των αρχών και της μεθόδου της ιατρικής, των σοφιστών και της τραγωδίας.
Ο Θουκυδίδης έζησε στα παιδικά και στα νεανικά του χρόνια τις λαμπρότερες μέρες της Αθήνας και του αρχαίου κόσμου γενικότερα, τον παρατεταμένο αδυσώπητο πόλεμο επί είκοσι επτά έτη και είδε την Αθήνα ρημαγμένη και τα ιστορικά τείχη του Θεμιστοκλή κατεδαφισμένα. Έγραψε με μοναδική ειλικρίνεια και αμεροληψία τα γεγονότα του πολέμου και άφησε μια αθάνατη εικόνα της αθηναϊκής δημοκρατίας στον Επιτάφιο του Περικλή για τους πρώτους νεκρούς του πολέμου (2.35-46).»

3. α) δέος: *περιδεής*, πολίτης: *πόλιν / πόλις*, αταραξία: *ταραχῆ*, αφοβία: *φόβῳ*, πιθανότητα: *ἔπεισαν*

β) *ἐπιπλέω: ἐπὶ + πλέω, παραινῶ: παρὰ + αἰνέω -ῶ, ἰσόψηφος: ἴσος + ψῆφος, προσδέχομαι: πρὸς + δέχομαι, στρατηγός: στρατὸς + ἄγω*

ΘΕΜΑ 372ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79,2-80. (2757)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἑξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσπλέουσαι ἀπὸ Λευκάδος· ἃς οἱ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὴν στάσιν καὶ τὰς μετ᾽ Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους στρατηγόν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὁ δὲ δῆμος…τὸν Θουκλέους στρατηγόν.***

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο παραθέτει ο Θουκυδίδης τους λόγους των ομιλητών στις δημηγορίες του και γιατί;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με τη σημασία της στη **Β′** στήλη (δύο στοιχεία της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ἀνάγομαι*	α) φοβισμένος, τρομοκρατημένος
2. *ἀποβαίνω*	β) βγαίνω από το λιμάνι στην ανοιχτή θάλασσα
3. *περιδεής*	γ) αποβιβάζομαι
4. *δηόω -ῶ*	δ) αναιδής
5. *πυνθάνομαι*	ε) κατάγομαι
	στ) λεηλατώ, ερημώνω
	ζ) πληροφορούμαι

Μονάδες 5

β) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ταραχή*	α) *τολμηρός*
2. *φόβος*	β) *δειλιῶ*
3. *περιδεής*	γ) *προτεραία*
4. *ὑστεραία*	δ) *ἀποτολμῶ*
5. *τολμῶ*	ε) *ἀναιδής*
	στ) *θάρρος*
	ζ) *ἡρεμία*

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και στο μεταξύ οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι, επειδή είχαν μεγάλο φόβο μήπως (τους) επιτεθούν τα (εχθρικά) πλοία, προχώρησαν σε διαπραγματεύσεις και με τους ικέτες[1] και με τους άλλους[2] για το πώς θα σωθεί η πόλη· και έπεισαν μερικούς απ' αυτούς να επιβιβαστούν στα πλοία· πραγματικά κατάφεραν να επανδρώσουν, παρά τις δυσκολίες,[3] τριάντα πλοία, μια και περίμεναν την επίθεση του στόλου. Οι Πελοποννήσιοι εξάλλου, αφού λεηλάτησαν μέχρι το μεσημέρι τη χώρα[4], απέπλευσαν, και μέσα στη νύχτα αναγγέλθηκε σ' αυτούς με πυρσούς ότι πλησίαζαν (προερχόμενα) από τη Λευκάδα εξήντα πλοία αθηναϊκά· αυτά τα έστειλαν οι Αθηναίοι και (μαζί τους) διοικητή τον Ευρυμέδοντα, τον γιο του Θουκλή, όταν πληροφορήθηκαν την εσωτερική αναταραχή και ότι ο στόλος του Αλκίδα πρόκειται να πλεύσει προς την Κέρκυρα.

1. Ολιγαρχικοί Κερκυραίοι που κατέφυγαν στον ναό της Ήρας για να γλιτώσουν από τους δημοκρατικούς.
2. Εννοεί τους υπόλοιπους ολιγαρχικούς.
3. Έτσι μεταφράζουμε το *ὅμως*.
4. Εννοεί την ύπαιθρο (χωράφια, δεντρώνες κτλ.).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24-25: «Για τους λόγους που εκφωνήθηκαν από πολιτικούς και στρατιωτικούς κατά την προετοιμασία του πολέμου ή κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων η δήλωση του Θουκυδίδη είναι σαφής· η δυσκολία να παρατεθούν αυτολεξεί ήταν μεγάλη ακόμη και για τις περιπτώσεις που ο ίδιος ήταν ανάμεσα στο ακροατήριο (1.22.1). Οι δημηγορίες στο έργο του Θουκυδίδη αποδίδουν τα κίνητρα, τους σχεδιασμούς, τους στόχους των ομιλητών και επίσης την προσωπικότητά τους, τις ιδέες τους, το ήθος τους. Οι δημηγορίες αποτελούν σημαντικό στοιχείο στην επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων και μάλιστα καθώς βρίσκονται σε αντιστοιχία με τα μεγάλα γεγονότα του πολέμου αλλά και μεταξύ τους με το σχήμα 'θέση'-'αντίθεση', με το οποίο κάθε ζήτημα εξετάζεται και από την αντίθετη άποψη. Ο Θουκυδίδης δηλώνει ότι δεν απομακρύνθηκε από την κεντρική ιδέα των λόγων ('*ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων*', 1.22.1) και, εφόσον ήταν αδύνατο να τους παραθέσει αυτολεξεί, έγραψε σύμφωνα με τη δική του κρίση ό,τι ήταν προσφορότερο να λεχθεί στην κάθε περίπτωση. Στις δημηγορίες, στην παρουσίαση των απόψεων, στη δομή, στην επιχειρηματολογία φαίνεται και η ικανότητα του ιστορικού να αναλύει τα γεγονότα και το βάθος της σκέψης του. Από τον τρόπο που δηλώνει ότι προχώρησε στη σύνθεση των δημηγοριών, δεν

πρέπει να περιμένει κανείς ‘φυσικότητα’ ως προς διαλεκτικές διαφοροποιήσεις των ομιλητών ανάλογα με τον τόπο καταγωγής τους.»

3. *α)* 1β, 2γ, 3α, 4στ, 5ζ

β) 1ζ, 2στ, 3α, 4γ, 5β

ΘΕΜΑ 375ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79,2-80. (5881)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἑξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσπλέουσαι ἀπὸ Λευκάδος· ἃς οἱ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὴν στάσιν καὶ τὰς μετ᾽ Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους στρατηγόν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὁ δὲ δῆμος…τὸν Θουκλέους στρατηγόν.***

Μονάδες 30

2. Ποια θέματα περιλαμβάνονται στο πρώτο βιβλίο των *Ἱστοριῶν* του Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

3. *α)* Να σχηματίσετε για καθεμία από τις λέξεις της **Α′** στήλης ένα παράγωγο επίθετο (**Γ′** στήλη) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με την κατάληξη που δίνεται στη **Β′** στήλη.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
όνομα	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἱκέτης	-ριος	
δῆμος	-ιος	
ἀγρός	-ιος	
λόγος	-ικός	
φόβος	-ρός	

Μονάδες 5

β) *ἐσβῆναι:* Να γράψετε στη νέα ελληνική γλώσσα πέντε ουσιαστικά σύνθετα ή απλά, ομόρριζα του ρήματος ***βαίνω***.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και στο μεταξύ οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι, επειδή είχαν μεγάλο φόβο μήπως (τους) επιτεθούν τα (εχθρικά) πλοία, προχώρησαν σε διαπραγματεύσεις και με τους ικέτες[1] και με τους άλλους[2] για το πώς θα σωθεί η πόλη· και έπεισαν μερικούς απ' αυτούς να επιβιβαστούν στα πλοία· πραγματικά κατάφεραν να επανδρώσουν, παρά τις δυσκολίες,[3] τριάντα πλοία, μια και περίμεναν την επίθεση του στόλου. Οι Πελοποννήσιοι εξάλλου, αφού λεηλάτησαν μέχρι το μεσημέρι τη χώρα[4], απέπλευσαν, και μέσα στη νύχτα αναγγέλθηκε σ' αυτούς με πυρσούς ότι πλησίαζαν (προερχόμενα) από τη Λευκάδα εξήντα πλοία αθηναϊκά· αυτά τα έστειλαν οι Αθηναίοι και (μαζί τους) διοικητή τον Ευρυμέδοντα, τον γιο του Θουκλή, όταν πληροφορήθηκαν την εσωτερική αναταραχή και ότι ο στόλος του Αλκίδα πρόκειται να πλεύσει προς την Κέρκυρα.

1. Ολιγαρχικοί Κερκυραίοι που κατέφυγαν στον ναό της Ήρας για να γλιτώσουν από τους δημοκρατικούς.
2. Εννοεί τους υπόλοιπους ολιγαρχικούς.
3. Έτσι μεταφράζουμε το *ὅμως*.
4. Εννοεί την ύπαιθρο (χωράφια, δεντρώνες κτλ.).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25: «Στο 1ο βιβλίο των *Ἱστοριῶν* του Θουκυδίδη εξετάζονται τα αίτια του πολέμου, εξαίρεται η σημασία του, εκτίθεται η μέθοδος του συγγραφέα (κεφ. 1, 20-22), ερευνώνται οι ιστορικές εξελίξεις από το μακρινό παρελθόν ως τις παραμονές του πολέμου ('Αρχαιολογία', κεφ. 2-19), η ανάπτυξη της αθηναϊκής δύναμης κατά την 'πεντηκονταετία', 479-432 π.Χ. (κεφ. 89-117), οι τελευταίες διπλωματικές προσπάθειες, οι δυνάμεις των αντιπάλων.»

3. α)

Α' ΣΤΗΛΗ	**Β' ΣΤΗΛΗ**	**Γ' ΣΤΗΛΗ**
όνομα	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἱκέτης	-ριος	*ἱκετήριος*
δῆμος	-ιος	*δήμιος /δημόσιος*
ἀγρός	-ιος	*ἄγριος*
λόγος	-ικός	*λογικός*
φόβος	-ρός	*φοβερός*

β) *ἐσβῆναι* → βήμα, βαθμός, βωμός, υπέρβαση, παραβάτης

ΘΕΜΑ 378ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79,2-80. (2763)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἑξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσπλέουσαι ἀπὸ Λευκάδος· ἃς οἱ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὴν στάσιν καὶ τὰς μετ᾽ Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους στρατηγόν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὁ δὲ δῆμος…τὸν Θουκλέους στρατηγόν.***

Μονάδες 30

2. Να αναφέρετε τρία (3) χαρακτηριστικά του θουκυδίδειου ύφους.

Μονάδες 10

3. α) σωτηρία, εκπλήρωση, πιθανότητα, αποδοχή, ναυτικός: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *περιδεής, ἐσβαίνω, ἐπίπλους, ἀποπλέω, στρατηγός:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και στο μεταξύ οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι, επειδή είχαν μεγάλο φόβο μήπως (τους) επιτεθούν τα (εχθρικά) πλοία, προχώρησαν σε διαπραγματεύσεις και με τους ικέτες[1] και με τους άλλους[2] για το πώς θα σωθεί η πόλη· και έπεισαν μερικούς απ' αυτούς να επιβιβαστούν στα πλοία· πραγματικά κατάφεραν να επανδρώσουν, παρά τις δυσκολίες,[3] τριάντα πλοία, μια και περίμεναν την επίθεση του στόλου. Οι Πελοποννήσιοι εξάλλου, αφού λεηλάτησαν μέχρι το μεσημέρι τη χώρα[4], απέπλευσαν, και μέσα στη νύχτα αναγγέλθηκε σ' αυτούς με πυρσούς ότι πλησίαζαν (προερχόμενα) από τη Λευκάδα εξήντα πλοία αθηναϊκά· αυτά τα έστειλαν οι Αθηναίοι και (μαζί τους) διοικητή τον Ευρυμέδοντα, τον γιο του Θουκλή, όταν πληροφορήθηκαν την εσωτερική αναταραχή και ότι ο στόλος του Αλκίδα πρόκειται να πλεύσει προς την Κέρκυρα.

1. Ολιγαρχικοί Κερκυραίοι που κατέφυγαν στον ναό της Ήρας για να γλιτώσουν από τους δημοκρατικούς.
2. Εννοεί τους υπόλοιπους ολιγαρχικούς.
3. Έτσι μεταφράζουμε το *ὅμως*.
4. Εννοεί την ύπαιθρο (χωράφια, δεντρώνες κτλ.).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26-27: «Τρία χαρακτηριστικά του θουκυδίδειου ύφους είναι τα ακόλουθα:
α) Το ουδέτερο πληθυντικού, με άρθρο ή χωρίς άρθρο, αντί για επίρρημα: '*δυνάμει ὄντες...**ὁμοῖα*** (= *ὁμοίως*) *τοῖς Ἑλλήνων πλουσιωτάτοις*', 1.25.4, '*Κερκυραίοις **ἐναντία*** (= *ἐναντίον*) *πολεμήσοντες*', 1.28.1, '*παρεσκευάζοντο **τὰ κράτιστα*** (= κράτιστα) *νεῶν στόλον*', 1.31.1.
β) Η χρήση του ουδετέρου του επιθέτου αντί αφηρημένου ουσιαστικού: '*τὸ εὔδαιμον* (= *ἡ εὐδαιμονία*) *τὸ ἐλεύθερον* (= *ἡ ἐλευθερία*) *τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὔψυχον* (= *ἡ εὐψυχία*)' 2.43.4.
γ) Ρήματα σύνθετα (ενώ συνήθως χρησιμοποιούνται απλά, ***κατακληθείς*** 1.24.2) και με δύο ή και τρεις προθέσεις για να δηλωθούν βραχυλογικά και πυκνά δύο ή περισσότερες επιρρηματικές σχέσεις του υποκειμένου ή του αντικειμένου με τη ρηματική ενέργεια: ***προκατ***αρχόμενοι (= *διδόντες πρότερον ἢ τοῖς ἄλλοις τὰς **κατ**αρχάς*), 1.25.4, ***ξυμπρο***πέμψαι, 1.27.2, ***ἀνταν***αγόμενοι, 1.29.4.»

ή εναλλακτικά

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26-27: «Τρία χαρακτηριστικά του θουκυδίδειου ύφους

είναι τα ακόλουθα:
α) Η επισώρευση αιτιολογικών προτάσεων και προσδιορισμών φανερώνει την προσπάθεια του ιστορικού να διαφωτίσει πλήρως τα αίτια των γεγονότων:
'*Κορίνθιοι δὲ κατά τε τὸ δίκαιον ὑπεδέξαντο τὴν τιμωρίαν* ***νομίζοντες*** *οὐχ ἧσσον ἑαυτῶν εἶναι τὴν ἀποικίαν ἢ Κερκυραίων, ἅμα δὲ καὶ* ***μίσει*** *τῶν Κερκυραίων,* ***ὅτι*** *αὐτῶν* ***παρημέλουν*** *ὄντες ἄποικοι'* (*ὑπεδέξαντο* ***ἐπεὶ ἐνόμιζον*** *καὶ* ***ἐπεὶ ἐμίσουν*** *τοὺς Κερκυραίους, ἐμίσουν...* ***ὅτι...*** ***παρημέλουν***), 1.25.3.
'*Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠπείγοντο πρὸς τὸν Ἀσσίναρον ποταμόν,* ***ἅμα μὲν βιαζόμενοι*** *ὑπὸ τῆς πανταχόθεν προσβολῆς ἱππέων τε πολλῶν καὶ τοῦ ἄλλου ὄχλου,* ***οἰόμενοι*** *ῥᾷόν τι σφίσιν ἔσεσθαι, ἢν διαβῶσι τὸν ποταμόν,* ***ἅμα δ' ὑπὸ*** *τῆς ταλαιπωρίας* ***καὶ*** *τοῦ πιεῖν* ***ἐπιθυμίᾳ***» (*ἠπείγοντο* **1)** *ἐπεὶ ἅμα μὲν ἐβιάζοντο* **2)** *ἅμα δὲ ἐπεθύμουν πιεῖν· ἠπείγοντο ἐπεὶ ᾤοντο*, παρενθετικά), 7.84.2.
β) Πάρισα και ομοιοτέλευτα. Η χρησιμοποίηση σχημάτων λόγου, κατά τα οποία α) μια φράση έχει ίσο αριθμό συλλαβών ή αντιστοιχία λέξεων με την προηγούμενή της (*πάρισον*), β) στο τέλος επαλλήλων περιόδων ή προτάσεων τοποθετούνται λέξεις με όμοια κατάληξη (*όμοιοτέλευτον*): '*ξυνέβαινε δὲ τὸν μὲν πολεμιώτατον αὐτοῖς εἶναι, Δημοσθένη, διὰ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ Πύλῳ, τὸν δὲ διὰ τὰ αὐτὰ ἐπιτηδειότατον*', 7.86.3, '*ἔργον... τοῖς τε κρατήσασι λαμπρότατον καὶ τοῖς διαφθαρεῖσι δυστυχέστατον*' 7.87.5.
γ) Η συνεχής χρήση των αντιθέσεων, η αφθονία των ετερόπτωτων προσδιορισμών (εκεί που ένα απλούστερο κείμενο θα είχε δευτερεύουσα πρόταση), η περίπλοκη σύνταξη, οι μακρές περίοδοι στο λόγο, τα εντυπωσιακά ρητορικά σχήματα είναι χαρακτηριστικά υψηλού λογοτεχνικού ύφους.»

3. α) σωτηρία: *σωθήσεται*, εκπλήρωση: *ἐπλήρωσαν*, πιθανότητα: *ἔπεισαν*, αποδοχή: *προσδεχόμενοι*, ναυτικός: *ναυμαχίᾳ / ναῦς / νῆες*

β) *περιδεής: περὶ + δέος, ἐσβαίνω: ἐς (εἰς) + βαίνω, ἐπίπλους: ἐπὶ + πλοῦς (< πλέω), ἀποπλέω: ἀπὸ + πλέω, στρατηγός: στρατὸς + ἄγω*

ΘΕΜΑ 381ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79,2-80. (5810)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἑξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσπλέουσαι ἀπὸ Λευκάδος· ἃς οἱ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὴν στάσιν καὶ τὰς μετ᾽ Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους στρατηγόν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὁ δὲ δῆμος…τὸν Θουκλέους στρατηγόν.***

Μονάδες 30

2. Ποιες συνέπειες είχε για τον ίδιο τον Θουκυδίδη η αποτυχία του ως στρατηγού στην Αμφίπολη (424 π.Χ.);

Μονάδες 10

3. α) ***ἐπέπλεον, ὄντας, ἀποβάντες, ἰσοψήφου, στρατηγόν:*** Από το θέμα καθεμιάς λέξης που σας δίνεται να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

β) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με τη συνώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *περιδεής*	α) *νικῶ*
2. *ἤπειρος*	β) *φημί*
3. *παραινῶ*	γ) *εὐλαβής*
4. *κρατῶ*	δ) *ξηρά*
5. *λέγω*	ε) *συμβουλεύω*

	στ) *ἔντρομος*
	ζ) *αἴρω*

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και στο μεταξύ οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι, επειδή είχαν μεγάλο φόβο μήπως (τους) επιτεθούν τα (εχθρικά) πλοία, προχώρησαν σε διαπραγματεύσεις και με τους ικέτες[1] και με τους άλλους[2] για το πώς θα σωθεί η πόλη· και έπεισαν μερικούς απ' αυτούς να επιβιβαστούν στα πλοία· πραγματικά κατάφεραν να επανδρώσουν, παρά τις δυσκολίες,[3] τριάντα πλοία, μια και περίμεναν την επίθεση του στόλου. Οι Πελοποννήσιοι εξάλλου, αφού λεηλάτησαν μέχρι το μεσημέρι τη χώρα[4], απέπλευσαν, και μέσα στη νύχτα αναγγέλθηκε σ' αυτούς με πυρσούς ότι πλησίαζαν (προερχόμενα) από τη Λευκάδα εξήντα πλοία αθηναϊκά· αυτά τα έστειλαν οι Αθηναίοι και (μαζί τους) διοικητή τον Ευρυμέδοντα, τον γιο του Θουκλή, όταν πληροφορήθηκαν την εσωτερική αναταραχή και ότι ο στόλος του Αλκίδα πρόκειται να πλεύσει προς την Κέρκυρα.

1. Ολιγαρχικοί Κερκυραίοι που κατέφυγαν στον ναό της Ήρας για να γλιτώσουν από τους δημοκρατικούς.
2. Εννοεί τους υπόλοιπους ολιγαρχικούς.
3. Έτσι μεταφράζουμε το *ὅμως*.
4. Εννοεί την ύπαιθρο (χωράφια, δεντρώνες κτλ.).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18-19: «Το 424 π.Χ. ο Θουκυδίδης, ως στρατηγός, δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη, αποικία των Αθηναίων κοντά στις εκβολές του Στρυμόνα, από την επίθεση των Σπαρτιατών. Η περιοχή είχε μεγάλη στρατηγική σημασία για την Αθήνα, επειδή διέθετε άφθονη ναυπηγήσιμη ξυλεία για τις ανάγκες του αθηναϊκού στόλου και βρισκόταν κοντά στα χρυσωρυχεία του Παγγαίου. Ο Θουκυδίδης είχε αποσταλεί εκεί με μικρή μοίρα του αθηναϊκού στόλου για να ελέγχει την περιοχή, όταν ο Σπαρτιάτης στρατηγός Βρασίδας έφτασε με ταχύτατη πορεία από την Πελοπόννησο στη Μακεδονία, σε μια κίνηση αντιπερισπασμού. Οι πολιτικοί του αντίπαλοι τιμώρησαν το Θουκυδίδη με εξορία ('*Καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν*') κι αυτός, εξόριστος πια, αφιερώνει όλο το χρόνο του στην ιστορική του έρευνα και συγκεντρώνει πληροφορίες και από τα δύο στρατόπεδα με πολλές μετακινήσεις στους χώρους των συγκρούσεων: 'και αφού βρέθηκα και στα δύο μέρη, και μάλιστα περισσότερο στις περιοχές που ήλεγχαν οι Πελοποννήσιοι λόγω της εξορίας μου μπορούσα να παρακολουθήσω τις εξελίξεις καλύτερα και πιο άνετα' (5.26.5). Δεν είναι βέβαιο αν γύρισε στην Αθήνα μετά το 404 π.Χ. με την αμνηστία που παραχωρήθηκε. Οι πληροφορίες των αρχαίων πηγών είναι αβέβαιες και σε ορισμένα σημεία αντιφατικές. Βέβαιο

είναι ότι έζησε ως το τέλος του πολέμου.»

3. α) *ἐπέπλεον* → πλεύση (σύμπλευση, διαπλέω), *ὄντας* → οντότητα (παροντικός, οντολογία), *ἀποβάντες* → απόβαση (διάβαση, επιβάτης), *ἰσοψήφου* → ισοψηφία (ψήφιση, ψηφίδα), *στρατηγόν* → στρατήγημα (καταστρατηγώ, αρχιστράτηγος)

β) 1στ, 2δ, 3ε, 4α, 5β

ΘΕΜΑ 384ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79,2-80. (3184)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἑξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσπλέουσαι ἀπὸ Λευκάδος· ἃς οἱ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὴν στάσιν καὶ τὰς μετ᾽ Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους στρατηγόν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὁ δὲ δῆμος…τὸν Θουκλέους στρατηγόν.***

Μονάδες 30

2. Ποια στοιχεία οδήγησαν τον Θουκυδίδη να κατανοήσει από την αρχή τη σημασία του πολέμου που ξεσπούσε;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την ομόρριζή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ἀνηγάγοντο*	α) βάδισμα
2. *πόλιν*	β) ναύλος
3. *νῆες*	γ) πιεστικός
4. *ἔπεισαν*	δ) πρόβλημα
5. *ἐσβῆναι*	ε) πολίτης
	στ) αναγωγή
	ζ) πιθανός

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ἔχοντες	-ις	
ἐτόλμησαν	-μα	
σωθήσεται	-ήρ	
παραινοῦντος	-ις	
ἐπόρθουν	-τής	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και στο μεταξύ οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι, επειδή είχαν μεγάλο φόβο μήπως (τους) επιτεθούν τα (εχθρικά) πλοία, προχώρησαν σε διαπραγματεύσεις και με τους ικέτες[1] και με τους άλλους[2] για το πώς θα σωθεί η πόλη· και έπεισαν μερικούς απ' αυτούς να επιβιβαστούν στα πλοία· πραγματικά κατάφεραν να επανδρώσουν, παρά τις δυσκολίες,[3] τριάντα πλοία, μια και περίμεναν την επίθεση του στόλου. Οι Πελοποννήσιοι εξάλλου, αφού λεηλάτησαν μέχρι το μεσημέρι τη χώρα[4], απέπλευσαν, και μέσα στη νύχτα αναγγέλθηκε σ' αυτούς με πυρσούς ότι πλησίαζαν (προερχόμενα) από τη Λευκάδα εξήντα πλοία αθηναϊκά· αυτά τα έστειλαν οι Αθηναίοι και (μαζί τους) διοικητή τον Ευρυμέδοντα, τον γιο του Θουκλή, όταν πληροφορήθηκαν την εσωτερική αναταραχή και ότι ο στόλος του Αλκίδα πρόκειται να πλεύσει προς την Κέρκυρα.

1. Ολιγαρχικοί Κερκυραίοι που κατέφυγαν στον ναό της Ήρας για να γλιτώσουν από τους δημοκρατικούς.
2. Εννοεί τους υπόλοιπους ολιγαρχικούς.
3. Έτσι μεταφράζουμε το *ὅμως*.
4. Εννοεί την ύπαιθρο (χωράφια, δεντρώνες κτλ.).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19: «Ο Θουκυδίδης κατενόησε από την αρχή τη σημασία του πολέμου που ξεσπούσε: οι αντίπαλοι βρίσκονταν στο ύψιστο σημείο της ακμής τους οικονομικά και στρατιωτικά και τα ουδέτερα ελληνικά κράτη ήταν αδύνατο να μην εμπλακούν στον πόλεμο. Προσπάθησε λοιπόν να ερευνήσει τους παράγοντες που δημιούργησαν τόσο μεγάλη πολεμική ισχύ.»

3. α) 1στ, 2ε, 3β, 4ζ, 5α

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ἔχοντες	-ις	*ἕξις / σχέσις*
ἐτόλμησαν	-μα	*τόλμημα*
σωθήσεται	-ήρ	*σωτήρ*
παραινοῦντος	-ις	*παραίνεσις*
ἐπόρθουν	-τής	*πορθητής*

ΘΕΜΑ 387ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79,2-80. (3191)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἑξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσπλέουσαι ἀπὸ Λευκάδος· ἃς οἱ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὴν στάσιν καὶ τὰς μετ᾽ Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους στρατηγόν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὁ δὲ δῆμος…τὸν Θουκλέους στρατηγόν.***

Μονάδες 30

2. Να αναφέρετε τα βαθύτερα αίτια του Πελοποννησιακού πολέμου, σύμφωνα με τον Θουκυδίδη.

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε τις λέξεις της **Α′** στήλης με τη λέξη της **Β′** στήλης με την οποία έχουν ετυμολογική συγγένεια (δύο λέξεις περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. άπλοια	
2. πιθανός	α) *προσπλέουσαι*
3. εύπιστος	
4. πλεονέκτης	
5. πειθώ	β) *ἔπεισαν*
6. απλοϊκός	
7. περίπλους	

Μονάδες 5

β) ***γενόμενος, σωθήσεται, προσδεχόμενοι, ἀπέπλευσαν, ἀπέστειλαν***: Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και στο μεταξύ οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι, επειδή είχαν μεγάλο φόβο μήπως (τους) επιτεθούν τα (εχθρικά) πλοία, προχώρησαν σε διαπραγματεύσεις και με τους ικέτες[1] και με τους άλλους[2] για το πώς θα σωθεί η πόλη· και έπεισαν μερικούς απ' αυτούς να επιβιβαστούν στα πλοία· πραγματικά κατάφεραν να επανδρώσουν, παρά τις δυσκολίες,[3] τριάντα πλοία, μια και περίμεναν την επίθεση του στόλου. Οι Πελοποννήσιοι εξάλλου, αφού λεηλάτησαν μέχρι το μεσημέρι τη χώρα[4], απέπλευσαν, και μέσα στη νύχτα αναγγέλθηκε σ' αυτούς με πυρσούς ότι πλησίαζαν (προερχόμενα) από τη Λευκάδα εξήντα πλοία αθηναϊκά· αυτά τα έστειλαν οι Αθηναίοι και (μαζί τους) διοικητή τον Ευρυμέδοντα, τον γιο του Θουκλή, όταν πληροφορήθηκαν την εσωτερική αναταραχή και ότι ο στόλος του Αλκίδα πρόκειται να πλεύσει προς την Κέρκυρα.

1. Ολιγαρχικοί Κερκυραίοι που κατέφυγαν στον ναό της Ήρας για να γλιτώσουν από τους δημοκρατικούς.
2. Εννοεί τους υπόλοιπους ολιγαρχικούς.
3. Έτσι μεταφράζουμε το *ὅμως*.
4. Εννοεί την ύπαιθρο (χωράφια, δεντρώνες κτλ.).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Το ενδιαφέρον του Θουκυδίδη επικεντρώνεται στην πολιτική ιστορία και γι' αυτό αποφεύγει συνειδητά ό,τι θεωρεί άσχετο προς την κατανόηση του πολέμου δηλ. μύθους, χρησμούς, ανέκδοτα, ατομικές προσωπογραφίες, διαδόσεις και φήμες. Κατά την άποψή του βαθύτερη αιτία του πολέμου ήταν η ανάπτυξη, οικονομική και στρατιωτική, της αθηναϊκής δύναμης. Αυτό καθορίζει και τους βασικούς άξονες του έργου του. Η 'αθηναϊκή συμμαχία' είχε μετατραπεί σε αθηναϊκή ηγεμονία ('*ἀρχή*'). Τα σύμμαχα κράτη του Αιγαίου, της Μακεδονίας, της Θράκης τυπικά μόνον ήταν ανεξάρτητα. Αυτή η ηγεμονική δύναμη της Αθήνας μπορούσε να ενισχυθεί, να περιοριστεί, να τροποποιηθεί ή να καταρρεύσει; Σ' αυτό το βασικό ερώτημα ο Θουκυδίδης προσπαθεί να απαντήσει με την εξονυχιστική παρουσίαση των αιτίων και των αφορμών του πολέμου στο 1ο βιβλίο του, με την αντιπαράθεση αντιπάλων απόψεων στις δημηγορίες του και κυρίως με την πρώτη δημηγορία του Περικλή (1.140-144): η Αθήνα θα μπορούσε να κερδίσει τον πόλεμο με συνετή στρατηγική και αυτοκυριαρχία των πολιτικών και των πολιτών της. Η εκστρατεία της Σικελίας (Βιβλία 6ο-7ο) απέδειξε την ορθότητα της θέσης του Περικλή: άφρονες, φιλόδοξοι δημαγωγοί και πολίτες με ασύνετες, αλλοπρόσαλλες αποφάσεις οδήγησαν την εντυπωσιακότερη ως τότε πολεμική επιχείρηση σε πανωλεθρία.»

3. *α)* 1α, 2β, 3β, 5β, 7α

β) *γενόμενος* → γένος (γένεση, ευγενής), *σωθήσεται* → σωτηρία (διάσωση, άσωτος), *προσδεχόμενοι* → αποδεκτός (δέκτης, δοχείο), *ἀπέπλευσαν* → πλεύση (απόπλους, πλωτός), *ἀπέστειλαν* → αποστολή (στόλος, στήλη)

ΘΕΜΑ 390ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79,2-80. (3200)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἑξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσπλέουσαι ἀπὸ Λευκάδος· ἃς οἱ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὴν στάσιν καὶ τὰς μετ᾽ Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους στρατηγόν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὁ δὲ δῆμος…τὸν Θουκλέους στρατηγόν.***

Μονάδες 30

2. Πώς ο Θουκυδίδης οδηγείται στην αντίληψη ότι η λογική αποτελεί τη μόνη αξία στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος;

Μονάδες 10

3. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό (**Β′** στήλη) και επίθετο (**Γ′** στήλη) (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της **Α′** στήλης.

Α′	**Β′**	**Γ′**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
κρατοῦντες		
ἀποβάντες		
ἐτόλμησαν		
παραινοῦντος		
ἔχοντες		

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και στο μεταξύ οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι, επειδή είχαν μεγάλο φόβο μήπως (τους) επιτεθούν τα (εχθρικά) πλοία, προχώρησαν σε διαπραγματεύσεις και με τους ικέτες[1] και με τους άλλους[2] για το πώς θα σωθεί η πόλη· και έπεισαν μερικούς απ' αυτούς να επιβιβαστούν στα πλοία· πραγματικά κατάφεραν να επανδρώσουν, παρά τις δυσκολίες,[3] τριάντα πλοία, μια και περίμεναν την επίθεση του στόλου. Οι Πελοποννήσιοι εξάλλου, αφού λεηλάτησαν μέχρι το μεσημέρι τη χώρα[4], απέπλευσαν, και μέσα στη νύχτα αναγγέλθηκε σ' αυτούς με πυρσούς ότι πλησίαζαν (προερχόμενα) από τη Λευκάδα εξήντα πλοία αθηναϊκά· αυτά τα έστειλαν οι Αθηναίοι και (μαζί τους) διοικητή τον Ευρυμέδοντα, τον γιο του Θουκλή, όταν πληροφορήθηκαν την εσωτερική αναταραχή και ότι ο στόλος του Αλκίδα πρόκειται να πλεύσει προς την Κέρκυρα.

1. Ολιγαρχικοί Κερκυραίοι που κατέφυγαν στον ναό της Ήρας για να γλιτώσουν από τους δημοκρατικούς.
2. Εννοεί τους υπόλοιπους ολιγαρχικούς.
3. Έτσι μεταφράζουμε το *ὅμως*.
4. Εννοεί την ύπαιθρο (χωράφια, δεντρώνες κτλ.).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Δεν θα ήταν ορθό να θεωρήσει επιπόλαια κανείς τον Θουκυδίδη 'απαισιόδοξο' που δίνει μια κατάμαυρη εικόνα της ανθρωπότητας. Η λογική αποτελεί τη μόνη αξία, στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος. Οι θεοί δεν επεμβαίνουν στις ιστορικές εξελίξεις (όπως πίστευαν πολλοί σημαντικοί άνθρωποι και ο Ηρόδοτος ανάμεσά τους) και η τύχη δεν είναι υπερφυσική δύναμη αλλά συγκυρίες, εξελίξεις που δεν μπορεί να τις προβλέψει ο άνθρωπος. Ο Περικλής τονίζει ότι οι εξελίξεις των πραγμάτων μπορεί να είναι τελείως απρόβλεπτες και γι' αυτό συνήθως κατηγορούμε την τύχη για '*ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῇ*' (1.140.1). Η αθηναϊκή τριήρης που έφερνε τη διαταγή στην Μυτιλήνη (η οποία είχε αποστατήσει από την συμμαχία) να θανατωθούν όλοι οι ενήλικοι άντρες και να πουληθούν δούλοι οι γυναίκες και τα παιδιά (3.36.2), κινήθηκε αργά στο Αιγαίο, γιατί το πλήρωμα είχε συνείδηση ότι έπλεαν '*ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον*' (3.49.4), ότι πήγαιναν να εκτελέσουν μια διαταγή πρωτοφανή ('*ὠμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα*', 3.36.4). Ο παραλογισμός του πολέμου φτάνει στο αποκορύφωμά του στη γενική σφαγή, τελείως αναίτια, του άμαχου πληθυσμού, ακόμα και των μαθητών του σχολείου, της βοιωτικής Μυκαλησσού, από Θράκες μισθοφόρους ('... *καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας*', 7.29.5). Πράγματι

αυτή η συμφορά ήταν ***ἀδόκητος*** και *δεινή*. Σε αρκετά σημεία του έργου του προβάλλει ο Θουκυδίδης την πλεονεξία, το να αποκτήσει δηλ. το άτομο ή η πολιτική παράταξη ή το κράτος περισσότερα απ' όσα δικαιούται και τη φιλοτιμία, την προσωπική φιλοδοξία ορισμένων, ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο.»

3.

Α΄	**Β΄**	**Γ΄**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
κρατοῦντες	κράτος	κρατικός –ή –ό
ἀποβάντες	απόβαση	αποβατικός –ή –ό
ἐτόλμησαν	τόλμη	τολμηρός –ή –ό
παραινοῦντος	παραίνεση	παραινετικός –ή –ό
ἔχοντες	σχέση	σχετικός –ή –ό

ΘΕΜΑ 489ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79,2-80. (4527)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἑξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσπλέουσαι ἀπὸ Λευκάδος· ἃς οἱ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὴν στάσιν καὶ τὰς μετ᾽ Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους στρατηγόν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ὁ δὲ δῆμος…τὸν Θουκλέους στρατηγόν.***

Μονάδες 30

2. Να περιγράψετε το πρότυπο του ηγέτη που ενσαρκώνει ο Περικλής, κατά τον Θουκυδίδη.

Μονάδες 10

3. α) ***ἐπέπλεον, ἰσοψήφου, ὄντας, προσδεχόμενοι, στρατηγόν***: Από το θέμα καθεμιάς λέξης που σας δίνεται να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
λέγεται	-ος	
ἀνηγάγοντο	-ή	
ἔπεισαν	-ώ	
ἀποβάντες	-ις	

σωθήσεται	-ήρ	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και στο μεταξύ οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι, επειδή είχαν μεγάλο φόβο μήπως (τους) επιτεθούν τα (εχθρικά) πλοία, προχώρησαν σε διαπραγματεύσεις και με τους ικέτες[1] και με τους άλλους[2] για το πώς θα σωθεί η πόλη· και έπεισαν μερικούς απ' αυτούς να επιβιβαστούν στα πλοία· πραγματικά κατάφεραν να επανδρώσουν, παρά τις δυσκολίες,[3] τριάντα πλοία, μια και περίμεναν την επίθεση του στόλου. Οι Πελοποννήσιοι εξάλλου, αφού λεηλάτησαν μέχρι το μεσημέρι τη χώρα[4], απέπλευσαν, και μέσα στη νύχτα αναγγέλθηκε σ' αυτούς με πυρσούς ότι πλησίαζαν (προερχόμενα) από τη Λευκάδα εξήντα πλοία αθηναϊκά· αυτά τα έστειλαν οι Αθηναίοι και (μαζί τους) διοικητή τον Ευρυμέδοντα, τον γιο του Θουκλή, όταν πληροφορήθηκαν την εσωτερική αναταραχή και ότι ο στόλος του Αλκίδα πρόκειται να πλεύσει προς την Κέρκυρα.

1. Ολιγαρχικοί Κερκυραίοι που κατέφυγαν στον ναό της Ήρας για να γλιτώσουν από τους δημοκρατικούς.
2. Εννοεί τους υπόλοιπους ολιγαρχικούς.
3. Έτσι μεταφράζουμε το *ὅμως*.
4. Εννοεί την ύπαιθρο (χωράφια, δεντρώνες κτλ.).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21-22: «Το πρότυπο του ηγέτη το ενσαρκώνει ο Περικλής (2.65.1-9) με την πολιτική του οξυδέρκεια ('πρόνοια'), την ευρύτερη αποδοχή του από το λαό της πόλης του ('*δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι και τῇ γνώμῃ*'), την ανωτερότητά του ως προς το χρήμα ('*χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος*') και το πολιτικό του θάρρος να λέει την αλήθεια στο λαό, ακόμη κι αν προκαλούσε την οργή του ('*ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν*'). Αρκετές σύντομες φράσεις του μεγάλου πολιτικού, όπως τις καταγράφει ο Θουκυδίδης, έχουν καταστεί 'γνωμικά', με γενικότερη διαχρονική αξία, π.χ. '*οἱ καιροὶ οὐ μενετοί*' (1.142.1), (χρειάζεται ταχύτητα ενεργειών κατά τη διάρκεια του πολέμου γιατί οι ευκαιρίες δεν περιμένουν), '*μέγα τὸ τῆς θαλάσσης κράτος*' (1.143.5) (έχει μεγάλη σημασία το να ελέγχει κανείς στρατιωτικά τις θαλάσσιες συγκοινωνίες).»

3. α) *ἐπέπλεον* → πλεύση (σύμπλευση, αποπλέω), *ἰσοψήφου* → ισοψηφία (ψήφισμα, καταψήφιση), *ὄντας* → οντότητα (παροντικός, οντολογία), *ἀποβάντες* → απόβαση (σύμβαση, αναβάτης), *στρατηγόν* → στρατήγημα (καταστρατήγηση, στρατηγικός)

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
λέγεται	-ος	*λόγος*
ἀνηγάγοντο	-ή	*ἀναγωγή*
ἔπεισαν	-ώ	*(ἡ) πειθώ*
ἀποβάντες	-ις	*ἀπόβασις*
σωθήσεται	-ήρ	*σωτήρ*

ΘΕΜΑ 333ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79-80,1. (2383)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ Κερκυραῖοι δείσαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσι, τούς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ Ἥραιον διεκόμισαν καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον. Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ Κερκυραῖοι…ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος·***

Μονάδες 30

2. Πώς ο Θουκυδίδης οδηγείται στην αντίληψη ότι η λογική αποτελεί τη μόνη αξία στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος;

Μονάδες 10

3. α) *ἐπιπλεύσαντες, διεκόμισαν, ἐτόλμησαν, ἐπόρθουν, ἀγρούς:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
λέγεται	-ος	
ἀνηγάγοντο	-ή	
ἔπεισαν	-ώ	
ἀποβάντες	-ις	
νεωτερίσωσιν	-μός	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή άρχισαν να φοβούνται μήπως, αφού πλεύσουν οι εχθροί εναντίον της πόλης τους, καθώς αισθάνονταν[1] νικητές, ή πάρουν πίσω απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους[2] ή και κάποια άλλη εχθρική ενέργεια επιχειρήσουν, τους αιχμαλώτους απ' το νησί τούς μετέφεραν πίσω στον ναό της Ήρας και φρουρούσαν την πόλη τους. Εκείνοι όμως (οι Πελοποννήσιοι), αν και ήταν νικητές στη ναυμαχία, δεν τόλμησαν να πλεύσουν εναντίον της πόλης, αλλά έχοντας (αιχμάλωτα) δεκατρία πλοία των Κερκυραίων αναχώρησαν προς την ηπειρωτική χώρα[3] απ' όπου ακριβώς ξεκίνησαν. Και την επόμενη μέρα καθόλου περισσότερο[4] δεν έπλεαν εναντίον της πόλης, αν και βρισκόταν[5] σε μεγάλη σύγχυση και φόβο, και, καθώς λέγεται, αν και παρότρυνε (για επίθεση) τον Αλκίδα ο Βρασίδας, χωρίς να έχει όμως ίση ψήφο.[6]

1. Με το *αισθάνονταν* αποδίδουμε την υποκειμενική άποψη που εκφράζει το *ὡς*.
2. Με τη φράση *απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους* αποδίδουμε τη βραχυλογία *τοὺς ἐκ τῆς νήσου*, που ισοδυναμεί με το *ἐκ τῆς νήσου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ*. Βλέπε και συντακτικά.
3. Την απέναντι δηλαδή στεριά της Ηπείρου.
4. Απ' ό,τι πρωτύτερα. Νόημα: δεν έκαναν και πάλι επίθεση εναντίον της πόλης των Κερκυραίων, όπως και πρωτύτερα δεν είχαν τέτοια πρόθεση.
5. Κατά λέξη: αν και βρίσκονταν (οι Κερκυραίοι).
6. Πιο ελεύθερα: που η ψήφος του δεν είχε την ίδια βαρύτητα (αφού ο Αλκίδας ήταν ναύαρχος και ο Βρασίδας σύμβουλός του).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Δεν θα ήταν ορθό να θεωρήσει επιπόλαια κανείς τον Θουκυδίδη 'απαισιόδοξο' που δίνει μια κατάμαυρη εικόνα της ανθρωπότητας. Η λογική αποτελεί τη μόνη αξία, στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος. Οι θεοί δεν επεμβαίνουν στις ιστορικές εξελίξεις (όπως πίστευαν πολλοί σημαντικοί άνθρωποι και ο Ηρόδοτος ανάμεσά τους) και η τύχη δεν είναι υπερφυσική δύναμη αλλά συγκυρίες, εξελίξεις που δεν μπορεί να τις προβλέψει ο άνθρωπος. Ο Περικλής τονίζει ότι οι εξελίξεις των πραγμάτων μπορεί να είναι τελείως απρόβλεπτες και γι' αυτό συνήθως κατηγορούμε την τύχη για '*ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῇ*' (1.140.1). Η αθηναϊκή τριήρης που έφερνε τη διαταγή στην Μυτιλήνη (η οποία είχε αποστατήσει από την συμμαχία) να θανατωθούν όλοι οι ενήλικοι άντρες και να πουληθούν δούλοι οι γυναίκες και τα παιδιά (3.36.2), κινήθηκε αργά στο Αιγαίο, γιατί το πλήρωμα είχε συνείδηση ότι έπλεαν '*ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον*' (3.49.4), ότι πήγαιναν να εκτελέσουν μια διαταγή πρωτοφανή ('*ὠμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα*', 3.36.4). Ο παραλογισμός του πολέμου φτάνει στο αποκορύφωμά του στη γενική σφαγή, τελείως αναίτια, του άμαχου πληθυσμού, ακόμα και των μαθητών του σχολείου, της βοιωτικής Μυκαλησσού, από Θράκες

μισθοφόρους ('... *καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας*', 7.29.5). Πράγματι αυτή η συμφορά ήταν ***ἀδόκητος*** και *δεινή*. Σε αρκετά σημεία του έργου του προβάλλει ο Θουκυδίδης την πλεονεξία, το να αποκτήσει δηλ. το άτομο ή η πολιτική παράταξη ή το κράτος περισσότερα απ' όσα δικαιούται και τη φιλοτιμία, την προσωπική φιλοδοξία ορισμένων, ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο.»

3. α) *ἐπιπλεύσαντες* → πλεύση (απόπλους, πλοίο), *διεκόμισαν* → διακομιδή (κόμιστρο, κομιστής), *ἐτόλμησαν* → τόλμη (τόλμημα, παράτολμος), *ἐπόρθουν* → πορθητής (εκπόρθηση, απόρθητος), *ἀγρούς* → αγρότης (αγρόκτημα, αγροφύλακας)

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
λέγεται	-ος	*λόγος*
ἀνηγάγοντο	-ή	*ἀναγωγή*
ἔπεισαν	-ώ	*(ή) πειθώ*
ἀποβάντες	-ις	*ἀπόβασις*
νεωτερίσωσιν	-μός	*νεωτερισμός*

ΘΕΜΑ 336ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79-80,1. (2393)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ Κερκυραῖοι δείσαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσι, τούς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ Ἥραιον διεκόμισαν καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον. Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ἦσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ Κερκυραῖοι…ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος·***

Μονάδες 30

2. Να περιγράψετε το πρότυπο του ηγέτη που ενσαρκώνει ο Περικλής, κατά τον Θουκυδίδη.

Μονάδες 10

3. α) *ἀνάληψις, λοχαγός, λῆμμα, παιδαγωγός, διαγωγή*: Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τα ρήματα ***ἀναλάβωσιν*** και ***ἀνηγάγοντο*** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	πρόσωπο που ενεργεί	αποτέλεσμα ενέργειας

Μονάδες 5

β) *ναυμαχία, φόβος, ἱκέτης, λόγος, ἐπίπλους:* Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή άρχισαν να φοβούνται μήπως, αφού πλεύσουν οι εχθροί εναντίον της πόλης τους, καθώς αισθάνονταν[1] νικητές, ή πάρουν πίσω απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους[2] ή και κάποια άλλη εχθρική ενέργεια επιχειρήσουν, τους αιχμαλώτους απ' το νησί τούς μετέφεραν πίσω στον ναό της Ήρας και φρουρούσαν την πόλη τους. Εκείνοι όμως (οι Πελοποννήσιοι), αν και ήταν νικητές στη ναυμαχία, δεν τόλμησαν να πλεύσουν εναντίον της πόλης, αλλά έχοντας (αιχμάλωτα) δεκατρία πλοία των Κερκυραίων αναχώρησαν προς την ηπειρωτική χώρα[3] απ' όπου ακριβώς ξεκίνησαν. Και την επόμενη μέρα καθόλου περισσότερο[4] δεν έπλεαν εναντίον της πόλης, αν και βρισκόταν[5] σε μεγάλη σύγχυση και φόβο, και, καθώς λέγεται, αν και παρότρυνε (για επίθεση) τον Αλκίδα ο Βρασίδας, χωρίς να έχει όμως ίση ψήφο.[6]

1. Με το *αισθάνονταν* αποδίδουμε την υποκειμενική άποψη που εκφράζει το *ὡς*.
2. Με τη φράση *απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους* αποδίδουμε τη βραχυλογία *τοὺς ἐκ τῆς νήσου*, που ισοδυναμεί με το *ἐκ τῆς νήσου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ*. Βλέπε και συντακτικά.
3. Την απέναντι δηλαδή στεριά της Ηπείρου.
4. Απ' ό,τι πρωτύτερα. Νόημα: δεν έκαναν και πάλι επίθεση εναντίον της πόλης των Κερκυραίων, όπως και πρωτύτερα δεν είχαν τέτοια πρόθεση.
5. Κατά λέξη: αν και βρίσκονταν (οι Κερκυραίοι).
6. Πιο ελεύθερα: που η ψήφος του δεν είχε την ίδια βαρύτητα (αφού ο Αλκίδας ήταν ναύαρχος και ο Βρασίδας σύμβουλός του).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21-22: «Το πρότυπο του ηγέτη το ενσαρκώνει ο Περικλής (2.65.1-9) με την πολιτική του οξυδέρκεια ('πρόνοια'), την ευρύτερη αποδοχή του από το λαό της πόλης του ('*δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι και τῇ γνώμῃ*'), την ανωτερότητά του ως προς το χρήμα ('*χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος*') και το πολιτικό του θάρρος να λέει την αλήθεια στο λαό, ακόμη κι αν προκαλούσε την οργή του ('*ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν*'). Αρκετές σύντομες φράσεις του μεγάλου πολιτικού, όπως τις καταγράφει ο Θουκυδίδης, έχουν καταστεί 'γνωμικά', με γενικότερη διαχρονική αξία, π.χ. '*οἱ καιροὶ οὐ μενετοί*' (1.142.1), (χρειάζεται ταχύτητα ενεργειών κατά τη διάρκεια του πολέμου γιατί οι ευκαιρίες δεν περιμένουν), '*μέγα τὸ τῆς θαλάσσης κράτος*' (1.143.5) (έχει μεγάλη σημασία το να ελέγχει κανείς στρατιωτικά τις θαλάσσιες συγκοινωνίες).»

3. α)

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**
ἀνάληψις	*λοχαγός*	*λῆμμα*

διαγωγή	*παιδαγωγός*	

β) *ναυμαχία* → *ναυμαχέω -ῶ*, *φόβος* → *φοβέω -ῶ*, *ἱκέτης* → *ἱκετεύω*, *λόγος* → *λέγω*, *ἐπίπλους* → *ἐπιπλέω*

ΘΕΜΑ 339ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79-80,1. (2402)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ Κερκυραῖοι δείσαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσι, τούς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ Ἥραιον διεκόμισαν καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον. Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ Κερκυραῖοι…ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος·***

Μονάδες 30

2. Πώς ορίζεται η υπεύθυνη συμπεριφορά του πολίτη, κατά τον Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

3. α) δέος, πολίτης, αταραξία, αφοβία, πιθανότητα: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *ἐπιπλέω, ἀναλαμβάνω, διακομίζω, παραινῶ, ἰσόψηφος:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή άρχισαν να φοβούνται μήπως, αφού πλεύσουν οι εχθροί εναντίον της πόλης τους, καθώς αισθάνονταν[1] νικητές, ή πάρουν πίσω απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους[2] ή και κάποια άλλη εχθρική ενέργεια επιχειρήσουν, τους αιχμαλώτους απ' το νησί τούς μετέφεραν πίσω στον ναό της Ήρας και φρουρούσαν την πόλη τους. Εκείνοι όμως (οι Πελοποννήσιοι), αν και ήταν νικητές στη ναυμαχία, δεν τόλμησαν να πλεύσουν εναντίον της πόλης, αλλά έχοντας (αιχμάλωτα) δεκατρία πλοία των Κερκυραίων αναχώρησαν προς την ηπειρωτική χώρα[3] απ' όπου ακριβώς ξεκίνησαν. Και την επόμενη μέρα καθόλου περισσότερο[4] δεν έπλεαν εναντίον της πόλης, αν και βρισκόταν[5] σε μεγάλη σύγχυση και φόβο, και, καθώς λέγεται, αν και παρότρυνε (για επίθεση) τον Αλκίδα ο Βρασίδας, χωρίς να έχει όμως ίση ψήφο.[6]

1. Με το *αισθάνονταν* αποδίδουμε την υποκειμενική άποψη που εκφράζει το *ὡς*.
2. Με τη φράση *απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους* αποδίδουμε τη βραχυλογία *τοὺς ἐκ τῆς νήσου*, που ισοδυναμεί με το *ἐκ τῆς νήσου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ*. Βλέπε και συντακτικά.
3. Την απέναντι δηλαδή στεριά της Ηπείρου.
4. Απ' ό,τι πρωτύτερα. Νόημα: δεν έκαναν και πάλι επίθεση εναντίον της πόλης των Κερκυραίων, όπως και πρωτύτερα δεν είχαν τέτοια πρόθεση.
5. Κατά λέξη: αν και βρίσκονταν (οι Κερκυραίοι).
6. Πιο ελεύθερα: που η ψήφος του δεν είχε την ίδια βαρύτητα (αφού ο Αλκίδας ήταν ναύαρχος και ο Βρασίδας σύμβουλός του).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 22: «Κατά τον Θουκυδίδη, ο πολίτης έχει χρέος να συμπεριφέρεται υπεύθυνα· μπορεί να χρησιμοποιεί τη λογική και τη σύνεση στις κρίσιμες αποφάσεις και να μην παρασύρεται από δημαγωγικά πυροτεχνήματα και από παρορμήσεις της στιγμής ('*ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν*', 2.65.4). Μπορεί να δείξει μαζί με το ενδιαφέρον για τα προσωπικά του συμφέροντα ενδιαφέρον για το συμφέρον της πόλης ('*...οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια*', 2.40.2). Μέσα στο χάος του εμφυλίου πολέμου μπορεί να δείξει μετριοπάθεια ('*τὰ μέσα τῶν πολιτῶν*') και ανώτερο ήθος ('*τὸ εὔηθες οὗ τὸ γενναῖον πλεῖστον μετέχει*', 3.83.1). Ακόμη και μέσα στη γενική αναλγησία που προκάλεσε η γενική συμφορά του λοιμού, η 'λοιμική των σωμάτων και των ψυχών' μερικοί, ελάχιστοι έστω, φέρθηκαν με ανθρωπιά και φιλότιμο και αδιαφορώντας μήπως προσβληθούν από τη φοβερή νόσο ('*αἰσχύνῃ ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν*', 2.51.5) τόλμησαν να προσφέρουν ένα ποτήρι νερό σε ετοιμοθάνατους συγγενείς και φίλους.»

3. α) δέος: *περιδεὴς / δείσαντες*, πολίτης: *πόλιν / πόλις*, αταραξία: *ταραχῇ*, αφοβία: *φόβῳ*, πιθανότητα: *ἔπεισαν*

β) *ἐπιπλέω: ἐπὶ + πλέω, ἀναλαμβάνω: ἀνὰ + λαμβάνω, διακομίζω: διὰ + κομίζω, παραινῶ: παρὰ + αἰνέω -ῶ, ἰσόψηφος: ἴσος + ψῆφος*

ΘΕΜΑ 342ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79-80,1. (2411)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ Κερκυραῖοι δείσαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσι, τούς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ Ἥραιον διεκόμισαν καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον. Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ Κερκυραῖοι…ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος·***

Μονάδες 30

2. Τι είναι οι δημηγορίες και ποια η σημασία τους για την επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με τη σημασία της στη **Β′** στήλη (δύο στοιχεία της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *δέδοικα*	α) κυριεύω, λεηλατώ, ερημώνω
2. *κρατῶ*	β) βγαίνω από το λιμάνι στην ανοιχτή θάλασσα
3. *πορθῶ*	γ) φοβισμένος, τρομοκρατημένος
4. *ἀνάγομαι*	δ) ανίδεος
5. *περιδεής*	ε) φοβούμαι
	στ) έχω ανάγκη
	ζ) νικώ, υπερισχύω

Μονάδες 5

β) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη

(δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ταραχή*	α) *ἧττον*
2. *φόβος*	β) *φίλος*
3. *πολέμιος*	γ) *προτεραία*
4. *ὑστεραία*	δ) *δειλία*
5. *μᾶλλον*	ε) *ἐναντίος*
	στ) *θάρρος*
	ζ) *ἠρεμία*

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή άρχισαν να φοβούνται μήπως, αφού πλεύσουν οι εχθροί εναντίον της πόλης τους, καθώς αισθάνονταν[1] νικητές, ή πάρουν πίσω απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους[2] ή και κάποια άλλη εχθρική ενέργεια επιχειρήσουν, τους αιχμαλώτους απ' το νησί τούς μετέφεραν πίσω στον ναό της Ήρας και φρουρούσαν την πόλη τους. Εκείνοι όμως (οι Πελοποννήσιοι), αν και ήταν νικητές στη ναυμαχία, δεν τόλμησαν να πλεύσουν εναντίον της πόλης, αλλά έχοντας (αιχμάλωτα) δεκατρία πλοία των Κερκυραίων αναχώρησαν προς την ηπειρωτική χώρα[3] απ' όπου ακριβώς ξεκίνησαν. Και την επόμενη μέρα καθόλου περισσότερο[4] δεν έπλεαν εναντίον της πόλης, αν και βρισκόταν[5] σε μεγάλη σύγχυση και φόβο, και, καθώς λέγεται, αν και παρότρυνε (για επίθεση) τον Αλκίδα ο Βρασίδας, χωρίς να έχει όμως ίση ψήφο.[6]

1. Με το *αισθάνονταν* αποδίδουμε την υποκειμενική άποψη που εκφράζει το *ὡς*.
2. Με τη φράση *απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους* αποδίδουμε τη βραχυλογία *τοὺς ἐκ τῆς νήσου*, που ισοδυναμεί με το *ἐκ τῆς νήσου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ*. Βλέπε και συντακτικά.
3. Την απέναντι δηλαδή στεριά της Ηπείρου.
4. Απ' ό,τι πρωτύτερα. Νόημα: δεν έκαναν και πάλι επίθεση εναντίον της πόλης των Κερκυραίων, όπως και πρωτύτερα δεν είχαν τέτοια πρόθεση.
5. Κατά λέξη: αν και βρίσκονταν (οι Κερκυραίοι).
6. Πιο ελεύθερα: που η ψήφος του δεν είχε την ίδια βαρύτητα (αφού ο Αλκίδας ήταν ναύαρχος και ο Βρασίδας σύμβουλός του).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24-25: «Για τους λόγους που εκφωνήθηκαν από πολιτικούς και στρατιωτικούς κατά την προετοιμασία του πολέμου ή κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων η δήλωση του Θουκυδίδη είναι σαφής· η δυσκολία να παρατεθούν αυτολεξεί ήταν μεγάλη ακόμη και για τις περιπτώσεις που ο ίδιος ήταν ανάμεσα στο ακροατήριο (1.22.1). Οι δημηγορίες στο έργο του Θουκυδίδη αποδίδουν τα κίνητρα, τους σχεδιασμούς, τους στόχους των ομιλητών και επίσης την προσωπικότητά τους, τις ιδέες τους, το ήθος τους. Οι δημηγορίες αποτελούν σημαντικό στοιχείο στην επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων και μάλιστα καθώς βρίσκονται σε αντιστοιχία με τα μεγάλα γεγονότα του πολέμου αλλά και μεταξύ τους με το σχήμα 'θέση'-'αντίθεση', με το οποίο κάθε ζήτημα εξετάζεται και από την αντίθετη άποψη. Ο Θουκυδίδης δηλώνει ότι δεν απομακρύνθηκε από την κεντρική ιδέα των λόγων ('*ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων*', 1.22.1) και, εφόσον ήταν αδύνατο να τους παραθέσει αυτολεξεί, έγραψε σύμφωνα με τη δική του κρίση

ό,τι ήταν προσφορότερο να λεχθεί στην κάθε περίπτωση. Στις δημηγορίες, στην παρουσίαση των απόψεων, στη δομή, στην επιχειρηματολογία φαίνεται και η ικανότητα του ιστορικού να αναλύει τα γεγονότα και το βάθος της σκέψης του. Από τον τρόπο που δηλώνει ότι προχώρησε στη σύνθεση των δημηγοριών, δεν πρέπει να περιμένει κανείς 'φυσικότητα' ως προς διαλεκτικές διαφοροποιήσεις των ομιλητών ανάλογα με τον τόπο καταγωγής τους.»

3. *α*) 1ε, 2ζ, 3α, 4β, 5γ

β) 1ζ, 2στ, 3β, 4γ, 5α

ΘΕΜΑ 345ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79-80,1. (2426)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ Κερκυραῖοι δείσαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσι, τούς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ Ἥραιον διεκόμισαν καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον. Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ Κερκυραῖοι…ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος·***

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο χρονολογεί τα ιστορικά γεγονότα ο Θουκυδίδης;

Μονάδες 10

3. α) *νεωτερίσωσι, ἀνηγάγοντο, διεκόμισαν, παραινοῦντος, ἀποβάντες:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) *ἀναλάβωσιν:* Να γράψετε στη νέα ελληνική γλώσσα πέντε ουσιαστικά σύνθετα-παράγωγα του ρήματος ***λαμβάνω*** και να σχηματίσετε μία σύντομη φράση με το καθένα από αυτά.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή άρχισαν να φοβούνται μήπως, αφού πλεύσουν οι εχθροί εναντίον της πόλης τους, καθώς αισθάνονταν[1] νικητές, ή πάρουν πίσω απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους[2] ή και κάποια άλλη εχθρική ενέργεια επιχειρήσουν, τους αιχμαλώτους απ' το νησί τούς μετέφεραν πίσω στον ναό της Ήρας και φρουρούσαν την πόλη τους. Εκείνοι όμως (οι Πελοποννήσιοι), αν και ήταν νικητές στη ναυμαχία, δεν τόλμησαν να πλεύσουν εναντίον της πόλης, αλλά έχοντας (αιχμάλωτα) δεκατρία πλοία των Κερκυραίων αναχώρησαν προς την ηπειρωτική χώρα[3] απ' όπου ακριβώς ξεκίνησαν. Και την επόμενη μέρα καθόλου περισσότερο[4] δεν έπλεαν εναντίον της πόλης, αν και βρισκόταν[5] σε μεγάλη σύγχυση και φόβο, και, καθώς λέγεται, αν και παρότρυνε (για επίθεση) τον Αλκίδα ο Βρασίδας, χωρίς να έχει όμως ίση ψήφο.[6]

1. Με το *αισθάνονταν* αποδίδουμε την υποκειμενική άποψη που εκφράζει το *ώς*.
2. Με τη φράση *απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους* αποδίδουμε τη βραχυλογία *τοὺς ἐκ τῆς νήσου*, που ισοδυναμεί με το *ἐκ τῆς νήσου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ*. Βλέπε και συντακτικά.
3. Την απέναντι δηλαδή στεριά της Ηπείρου.
4. Απ' ό,τι πρωτύτερα. Νόημα: δεν έκαναν και πάλι επίθεση εναντίον της πόλης των Κερκυραίων, όπως και πρωτύτερα δεν είχαν τέτοια πρόθεση.
5. Κατά λέξη: αν και βρίσκονταν (οι Κερκυραίοι).
6. Πιο ελεύθερα: που η ψήφος του δεν είχε την ίδια βαρύτητα (αφού ο Αλκίδας ήταν ναύαρχος και ο Βρασίδας σύμβουλός του).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25: «Στην προσπάθεια του Θουκυδίδη για χρονολογική ακρίβεια στην έκθεση των γεγονότων οι δυσκολίες ήταν μεγάλες. Οι ελληνικές πόλεις - κράτη δεν είχαν ενιαίο χρονολογικό σύστημα, ούτε είχαν κοινές ονομασίες για τους μήνες του σεληνιακού έτους. Η επιμονή του να καταγράψει με απόλυτη ακρίβεια το χρόνο των γεγονότων είναι σαφής στον καθορισμό του χρονικού σημείου της έκρηξης του πολέμου, με την εισβολή των Θηβαίων στις Πλαταιές: δέκα τέσσερα έτη μετά την υπογραφή της τριαντάχρονης ειρήνης (μεταξύ Αθηναίων και Πελοποννησίων), τη χρονιά που η Χρυσίς είχε συμπληρώσει σαράντα οκτώ έτη ιερωσύνης στο Άργος, και ο Αινήσιος ήταν έφορος στη Σπάρτη και ο Πυθόδωρος επώνυμος άρχων στην Αθήνα, έξι μήνες μετά τη μάχη της Ποτίδαιας, μόλις άρχιζε η άνοιξη... (2.2.1). Ακολουθώντας τον τρόπο χρονολογικής έκθεσης που χρησιμοποίησε ο Ελλάνικος ο Μυτιληναίος εξιστορεί τα γεγονότα κατά χρονολογική σειρά και όχι

κατά θεματικές ενότητες, και μάλιστα χρόνο με χρόνο, διαιρώντας το έτος σε θέρος (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και χειμώνα (4 μήνες που το κύριο σώμα των αντιπάλων στρατευμάτων αποσύρεται στις βάσεις του): '*γέγραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα*' (2.1).»

3. α) *νεωτερίσωσι* → νεωτερισμός (νεωτεριστής, νεωτερικός), *ἀνηγάγοντο* → αναγωγή (ανάγωγος, άγημα), *διεκόμισαν* → διακομιδή (μετακόμιση, κόμιστρο), *παραινοῦντος* → παραίνεση (παραινετικός, έπαινος), *ἀποβάντες* → απόβαση (αποβάθρα, επιβάτης)

β) *ἀναλάβωσιν* → ανάληψη, απολαβή, παραλήπτης, δίλημμα, εργολάβος

- ανάληψη της εξουσίας από τη νέα κυβέρνηση
- χαμηλές απολαβές των μισθωτών
- παραλήπτης της επιστολής
- βρέθηκε σε μεγάλο δίλημμα.
- εργολάβος οικοδομών

ΘΕΜΑ 348ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79-80,1. (2445)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ Κερκυραῖοι δείσαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσι, τούς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ Ἥραιον διεκόμισαν καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον. Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ Κερκυραῖοι…ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος·***

Μονάδες 30

2. Τι επιδιώκει ο Θουκυδίδης με τη χρήση σύνθετων ρημάτων; Να αναφέρετε ένα παράδειγμα.

Μονάδες 10

3. α) σωτηρία, εκπλήρωση, πιθανότητα, αποδοχή, ναυτικός: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *παραινῶ, περιδεής, ἐσβαίνω, προσδέχομαι, ἐπίπλους:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή άρχισαν να φοβούνται μήπως, αφού πλεύσουν οι εχθροί εναντίον της πόλης τους, καθώς αισθάνονταν[1] νικητές, ή πάρουν πίσω απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους[2] ή και κάποια άλλη εχθρική ενέργεια επιχειρήσουν, τους αιχμαλώτους απ' το νησί τούς μετέφεραν πίσω στον ναό της Ήρας και φρουρούσαν την πόλη τους. Εκείνοι όμως (οι Πελοποννήσιοι), αν και ήταν νικητές στη ναυμαχία, δεν τόλμησαν να πλεύσουν εναντίον της πόλης, αλλά έχοντας (αιχμάλωτα) δεκατρία πλοία των Κερκυραίων αναχώρησαν προς την ηπειρωτική χώρα[3] απ' όπου ακριβώς ξεκίνησαν. Και την επόμενη μέρα καθόλου περισσότερο[4] δεν έπλεαν εναντίον της πόλης, αν και βρισκόταν[5] σε μεγάλη σύγχυση και φόβο, και, καθώς λέγεται, αν και παρότρυνε (για επίθεση) τον Αλκίδα ο Βρασίδας, χωρίς να έχει όμως ίση ψήφο.[6]

1. Με το *αισθάνονταν* αποδίδουμε την υποκειμενική άποψη που εκφράζει το *ὡς*.
2. Με τη φράση *απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους* αποδίδουμε τη βραχυλογία *τοὺς ἐκ τῆς νήσου*, που ισοδυναμεί με το *ἐκ τῆς νήσου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ*. Βλέπε και συντακτικά.
3. Την απέναντι δηλαδή στεριά της Ηπείρου.
4. Απ' ό,τι πρωτύτερα. Νόημα: δεν έκαναν και πάλι επίθεση εναντίον της πόλης των Κερκυραίων, όπως και πρωτύτερα δεν είχαν τέτοια πρόθεση.
5. Κατά λέξη: αν και βρίσκονταν (οι Κερκυραίοι).
6. Πιο ελεύθερα: που η ψήφος του δεν είχε την ίδια βαρύτητα (αφού ο Αλκίδας ήταν ναύαρχος και ο Βρασίδας σύμβουλός του).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26-27: «Με τα σύνθετα ρήματα (ενώ συνήθως χρησιμοποιούνται απλά, *κατακληθείς*) και με δύο ή και τρεις προθέσεις, ο Θουκυδίδης επιδιώκει να δηλωθούν βραχυλογικά και πυκνά δύο ή περισσότερες επιρρηματικές σχέσεις του υποκειμένου, ή του αντικειμένου, με τη ρηματική ενέργεια: ***προκατ****αρχόμενοι* (= *διδόντες πρότερον ἢ τοῖς ἄλλοις τὰς καταρχάς*), 1. 25.4, ***ξυμπρο****πέμψαι* [*ξὺν* + *πρὸ* + *πέμπω*], 1.27.2, ***ἀνταν****αγόμενοι* [*ἀντὶ* + *ἀνὰ* + *ἄγομαι*], 1.29.4»

3. α) σωτηρία: *σωθήσεται*, εκπλήρωση: *ἐπλήρωσαν*, πιθανότητα: *ἔπεισαν*, αποδοχή: *προσδεχόμενοι*, ναυτικός: *ναυμαχίᾳ / ναῦς / νῆες*

β) *παραινῶ: παρὰ + αἰνέω -ῶ, περιδεής: περὶ + δέος, ἐσβαίνω: ἐς (εἰς) + βαίνω, προσδέχομαι: πρὸς + δέχομαι, ἐπίπλους: ἐπὶ + πλοῦς (< πλέω)*

ΘΕΜΑ 351ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79-80,1. (2450)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ Κερκυραῖοι δείσαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσι, τούς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ Ἥραιον διεκόμισαν καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον. Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ Κερκυραῖοι…ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος·***

Μονάδες 30

2. *α)* Ποια ήταν η άποψη του Θουκυδίδη για τη στρατηγική του Περικλή;
β) Ποιες ήταν οι συνέπειες του λοιμού και πώς επηρέασε την πολιτική κατάσταση της Αθήνας;

Μονάδες 10

α) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ταραχή*	α) *ἧττον*
2. *περιδεής*	β) *φίλος*
3. *πολέμιος*	γ) *προτεραία*
4. *ὑστεραία*	δ) *δειλία*
5. *μᾶλλον*	ε) *ἐναντίος*
	στ) *γενναῖος*
	ζ) *ἡρεμία*

Μονάδες 5

β) ***ἀναλάβωσιν, παραινοῦντος, ἀποβάντες, ἰσοψήφου, περιδεής:*** Από το θέμα καθεμιάς λέξης που σας δίνεται να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή άρχισαν να φοβούνται μήπως, αφού πλεύσουν οι εχθροί εναντίον της πόλης τους, καθώς αισθάνονταν[1] νικητές, ή πάρουν πίσω απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους[2] ή και κάποια άλλη εχθρική ενέργεια επιχειρήσουν, τους αιχμαλώτους απ' το νησί τούς μετέφεραν πίσω στον ναό της Ήρας και φρουρούσαν την πόλη τους. Εκείνοι όμως (οι Πελοποννήσιοι), αν και ήταν νικητές στη ναυμαχία, δεν τόλμησαν να πλεύσουν εναντίον της πόλης, αλλά έχοντας (αιχμάλωτα) δεκατρία πλοία των Κερκυραίων αναχώρησαν προς την ηπειρωτική χώρα[3] απ' όπου ακριβώς ξεκίνησαν. Και την επόμενη μέρα καθόλου περισσότερο[4] δεν έπλεαν εναντίον της πόλης, αν και βρισκόταν[5] σε μεγάλη σύγχυση και φόβο, και, καθώς λέγεται, αν και παρότρυνε (για επίθεση) τον Αλκίδα ο Βρασίδας, χωρίς να έχει όμως ίση ψήφο.[6]

1. Με το *αισθάνονταν* αποδίδουμε την υποκειμενική άποψη που εκφράζει το *ὡς*.
2. Με τη φράση *απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους* αποδίδουμε τη βραχυλογία *τοὺς ἐκ τῆς νήσου*, που ισοδυναμεί με το *ἐκ τῆς νήσου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ*. Βλέπε και συντακτικά.
3. Την απέναντι δηλαδή στεριά της Ηπείρου.
4. Απ' ό,τι πρωτύτερα. Νόημα: δεν έκαναν και πάλι επίθεση εναντίον της πόλης των Κερκυραίων, όπως και πρωτύτερα δεν είχαν τέτοια πρόθεση.
5. Κατά λέξη: αν και βρίσκονταν (οι Κερκυραίοι).
6. Πιο ελεύθερα: που η ψήφος του δεν είχε την ίδια βαρύτητα (αφού ο Αλκίδας ήταν ναύαρχος και ο Βρασίδας σύμβουλός του).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18:
α) «Κατά την έναρξη του πελοποννησιακού πολέμου (431 π.Χ.), ο Θουκυδίδης πίστευε στη μεγάλη αξία του Περικλή (μολονότι η οικογενειακή του παράδοση τον συνέδεε με την αντίπαλη παράταξη, των αριστοκρατικών) και στην ορθότητα των βασικών αρχών του πολεμικού του σχεδιασμού: άμυνα στην ξηρά, επίθεση στη θάλασσα, σύνεση και αυτοπεποίθηση.»
β) «Το δεύτερο έτος του πολέμου προσβλήθηκε και ο ίδιος ο Θουκυδίδης από τον καταστρεπτικό λοιμό που εξόντωσε το 1/3 του πληθυσμού της Αττικής ('*...ταῦτα δηλώσω αὐτός τε νοσήσας καὶ ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας*'). Ο ίδιος επέζησε αλλά ο Περικλής πέθανε από τον λοιμό το επόμενο έτος και στην πολιτική ζωή της εμπόλεμης και πολιορκημένης, από τη στεριά, Αθήνας επικράτησε οξεία αντιπαράθεση ανάμεσα στην παράταξη των συντηρητικών αριστοκρατικών και των δημοκρατικών, τους οποίους καθοδηγούσαν πλέον αδίστακτοι δημαγωγοί, με ισχυρότερο τον Κλέωνα.»

3. *α)* 1ζ, 2στ, 3β, 4γ, 5α

β) *ἀναλάβωσιν* → λαβή (παραλαβή, λαβίδα), *παραινοῦντος* → παραίνεση (παραινετικός, έπαινος), *ἀποβάντες* → απόβαση (πρόσβαση, παραβάτης), *ἰσοψήφου* → ισοψηφία (ψήφισμα, ψηφίο), *περιδεής* → δέος (άδεια, αδεής)

ΘΕΜΑ 354ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79-80,1. (2453)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ Κερκυραῖοι δείσαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσι, τούς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ Ἥραιον διεκόμισαν καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον. Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ Κερκυραῖοι…ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος·***

Μονάδες 30

2. Από πού προκύπτει ότι ο Θουκυδίδης έζησε έως το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την συνώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *δέδοικα*	α) *νικῶ*
2. *πολέμιος*	β) *φημί*
3. *παραινῶ*	γ) *φίλος*
4. *κρατῶ*	δ) *ἐναντίος*
5. *λέγω*	ε) *συμβουλεύω*
	στ) *δύω*
	ζ) *φοβοῦμαι*

Μονάδες 5

β) εκπόρθηση, μετακόμιση, υπαγωγή, ισοψηφία, ηπειρωτικός: Να

συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή άρχισαν να φοβούνται μήπως, αφού πλεύσουν οι εχθροί εναντίον της πόλης τους, καθώς αισθάνονταν[1] νικητές, ή πάρουν πίσω απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους[2] ή και κάποια άλλη εχθρική ενέργεια επιχειρήσουν, τους αιχμαλώτους απ' το νησί τούς μετέφεραν πίσω στον ναό της Ήρας και φρουρούσαν την πόλη τους. Εκείνοι όμως (οι Πελοποννήσιοι), αν και ήταν νικητές στη ναυμαχία, δεν τόλμησαν να πλεύσουν εναντίον της πόλης, αλλά έχοντας (αιχμάλωτα) δεκατρία πλοία των Κερκυραίων αναχώρησαν προς την ηπειρωτική χώρα[3] απ' όπου ακριβώς ξεκίνησαν. Και την επόμενη μέρα καθόλου περισσότερο[4] δεν έπλεαν εναντίον της πόλης, αν και βρισκόταν[5] σε μεγάλη σύγχυση και φόβο, και, καθώς λέγεται, αν και παρότρυνε (για επίθεση) τον Αλκίδα ο Βρασίδας, χωρίς να έχει όμως ίση ψήφο.[6]

1. Με το *αισθάνονταν* αποδίδουμε την υποκειμενική άποψη που εκφράζει το *ὡς*.
2. Με τη φράση *απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους* αποδίδουμε τη βραχυλογία *τοὺς ἐκ τῆς νήσου*, που ισοδυναμεί με το *ἐκ τῆς νήσου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ*. Βλέπε και συντακτικά.
3. Την απέναντι δηλαδή στεριά της Ηπείρου.
4. Απ' ό,τι πρωτύτερα. Νόημα: δεν έκαναν και πάλι επίθεση εναντίον της πόλης των Κερκυραίων, όπως και πρωτύτερα δεν είχαν τέτοια πρόθεση.
5. Κατά λέξη: αν και βρίσκονταν (οι Κερκυραίοι).
6. Πιο ελεύθερα: που η ψήφος του δεν είχε την ίδια βαρύτητα (αφού ο Αλκίδας ήταν ναύαρχος και ο Βρασίδας σύμβουλός του).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26: «Οι ελάχιστες 'εσωτερικές μαρτυρίες' στο έργο και οι υφολογικές παρατηρήσεις των μελετητών δεν αρκούν για να οδηγήσουν σε ακλόνητα συμπεράσματα για το πότε συνέθεσε ο Θουκυδίδης το έργο του. Η δήλωσή του ότι άρχισε να γράφει αμέσως μόλις ξέσπασε ο πόλεμος ('*ἀρξάμενος εὐθὺς καθισταμένου*' 1.1.1) δεν ξεκαθαρίζει αν άρχισε να δίνει στο κείμενο του οριστική μορφή ή αν άρχισε να συγκεντρώνει το υλικό του και να κρατάει σημειώσεις. Μολονότι η εξιστόρηση των γεγονότων διακόπτεται στο 411 π.Χ. είναι βέβαιο ότι ορισμένα τμήματα έχουν γραφτεί μετά το 404 π.Χ. (βλ. 1.23. 1 και 5.26.1,5).»
Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19: «Δεν είναι βέβαιο αν ο Θουκυδίδης γύρισε στην Αθήνα μετά το 404 π.Χ. με την αμνηστία που παραχωρήθηκε. Οι πληροφορίες των αρχαίων πηγών είναι αβέβαιες και σε ορισμένα σημεία αντιφατικές. Βέβαιο είναι ότι έζησε ως το τέλος του πολέμου ('*Τούτου δὲ τοῦ πολέμου μῆκός τε μέγα προύβη*', 1.23.1, '*ἔτη δὲ ἐς τοῦτο τὰ ξύμπαντα ἐγένετο τῷ πολέμῳ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι*',

5.26.1, '*ἐπεβίων δὲ διὰ παντὸς αὐτοῦ αἰσθανόμενός τε τῇ ἡλικίᾳ καί προσέχων τὴν γνώμην, ὅπως ἀκριβές τι εἴσομαι*', 5.26.5).
Το έργο του έμεινε ημιτελές. Στα πρώτα βιβλία υπάρχουν αναφορές για το τέλος του πολέμου και την τελική καταστροφή· η εξιστόρηση όμως των γεγονότων δεν φτάνει ως το 404 π.Χ. αλλά διακόπτεται στο 411 π.Χ. Ο θάνατος δεν άφησε τον μεγάλο ιστορικό να τελειώσει το έργο του.»

3. *α)* 1ζ, 2δ, 3ε, 4α, 5β

β) εκπόρθηση: *ἐπόρθουν*, μετακόμιση: *διεκόμισαν*, υπαγωγή: *ἀνηγάγοντο*, ισοψηφία: *ἰσοψήφου*, ηπειρωτικός: *ἤπειρον*

ΘΕΜΑ 357ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79-80,1. (2678)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ Κερκυραῖοι δείσαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσι, τούς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ Ἥραιον διεκόμισαν καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον. Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ Κερκυραῖοι…ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος·***

Μονάδες 30

2. Ποιες είναι, κατά τον Θουκυδίδη, οι βασικές προϋποθέσεις για τη συγκρότηση ενός ισχυρού, από στρατιωτική άποψη, κράτους;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την ομόρριζή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ἀνηγάγοντο*	α) αποβάθρα
2. *πόλιν*	β) ναύτης
3. *νῆες*	γ) κατάληψη
4. *ἀναλάβωσιν*	δ) αναλυτής
5. *ἀποβάντες*	ε) παράλειψη
	στ) αναγωγή
	ζ) πολιτεία

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο

ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ἔχοντες	-μα	
ἐφύλασσον	-ή	
σωθήσεται	-ήρ	
παραινοῦντος	-ις	
ἐπόρθουν	-τής	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή άρχισαν να φοβούνται μήπως, αφού πλεύσουν οι εχθροί εναντίον της πόλης τους, καθώς αισθάνονταν[1] νικητές, ή πάρουν πίσω απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους[2] ή και κάποια άλλη εχθρική ενέργεια επιχειρήσουν, τους αιχμαλώτους απ' το νησί τούς μετέφεραν πίσω στον ναό της Ήρας και φρουρούσαν την πόλη τους. Εκείνοι όμως (οι Πελοποννήσιοι), αν και ήταν νικητές στη ναυμαχία, δεν τόλμησαν να πλεύσουν εναντίον της πόλης, αλλά έχοντας (αιχμάλωτα) δεκατρία πλοία των Κερκυραίων αναχώρησαν προς την ηπειρωτική χώρα[3] απ' όπου ακριβώς ξεκίνησαν. Και την επόμενη μέρα καθόλου περισσότερο[4] δεν έπλεαν εναντίον της πόλης, αν και βρισκόταν[5] σε μεγάλη σύγχυση και φόβο, και, καθώς λέγεται, αν και παρότρυνε (για επίθεση) τον Αλκίδα ο Βρασίδας, χωρίς να έχει όμως ίση ψήφο.[6]

1. Με το *αισθάνονταν* αποδίδουμε την υποκειμενική άποψη που εκφράζει το *ὡς*.
2. Με τη φράση *απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους* αποδίδουμε τη βραχυλογία *τοὺς ἐκ τῆς νήσου*, που ισοδυναμεί με το *ἐκ τῆς νήσου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ*. Βλέπε και συντακτικά.
3. Την απέναντι δηλαδή στεριά της Ηπείρου.
4. Απ' ό,τι πρωτύτερα. Νόημα: δεν έκαναν και πάλι επίθεση εναντίον της πόλης των Κερκυραίων, όπως και πρωτύτερα δεν είχαν τέτοια πρόθεση.
5. Κατά λέξη: αν και βρίσκονταν (οι Κερκυραίοι).
6. Πιο ελεύθερα: που η ψήφος του δεν είχε την ίδια βαρύτητα (αφού ο Αλκίδας ήταν ναύαρχος και ο Βρασίδας σύμβουλός του).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Ο Θουκυδίδης τονίζει ότι χωρίς μόνιμες εγκαταστάσεις πληθυσμών, πολιτική σταθερότητα, οικονομική ανάπτυξη και, κυρίως, χωρίς την κυριαρχία στη θάλασσα δεν μπορούσε να συγκροτηθεί ισχυρό στρατιωτικά κράτος. Η προσπάθεια για κριτική απόδειξη των θέσεών του θυμίζει έντονα την επιχειρηματολογία των σοφιστών.»

3. α) 1στ, 2ζ, 3β, 4γ, 5α

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
ἔχοντες	-μα	*σχῆμα / όχημα*
ἐφύλασσον	-ή	*φυλακή*
σωθήσεται	-ήρ	*σωτήρ*
παραινοῦντος	-ις	*παραίνεσις*

ἐπόρθουν	-τής	*πορθητής*

ΘΕΜΑ 360ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79-80,1. (2692)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ Κερκυραῖοι δείσαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσι, τούς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ Ἥραιον διεκόμισαν καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον. Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ Κερκυραῖοι…ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος·***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι η αντίληψη του Θουκυδίδη για την αντιμετώπιση του προβλήματος της διαχείρισης της δύναμης από ένα κράτος, μια συμμαχία, μια πολιτική παράταξη;

Μονάδες 10

3. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό (**Β′** στήλη) και επίθετο (**Γ′** στήλη) (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της **Α′** στήλης.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἐτόλμησαν		
ἀποβάντες		
ὄντος		
παραινοῦντος		
ἔπεισαν		

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή άρχισαν να φοβούνται μήπως, αφού πλεύσουν οι εχθροί εναντίον της πόλης τους, καθώς αισθάνονταν[1] νικητές, ή πάρουν πίσω απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους[2] ή και κάποια άλλη εχθρική ενέργεια επιχειρήσουν, τους αιχμαλώτους απ' το νησί τούς μετέφεραν πίσω στον ναό της Ήρας και φρουρούσαν την πόλη τους. Εκείνοι όμως (οι Πελοποννήσιοι), αν και ήταν νικητές στη ναυμαχία, δεν τόλμησαν να πλεύσουν εναντίον της πόλης, αλλά έχοντας (αιχμάλωτα) δεκατρία πλοία των Κερκυραίων αναχώρησαν προς την ηπειρωτική χώρα[3] απ' όπου ακριβώς ξεκίνησαν. Και την επόμενη μέρα καθόλου περισσότερο[4] δεν έπλεαν εναντίον της πόλης, αν και βρισκόταν[5] σε μεγάλη σύγχυση και φόβο, και, καθώς λέγεται, αν και παρότρυνε (για επίθεση) τον Αλκίδα ο Βρασίδας, χωρίς να έχει όμως ίση ψήφο.[6]

1. Με το *αισθάνονταν* αποδίδουμε την υποκειμενική άποψη που εκφράζει το *ὡς*.
2. Με τη φράση *απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους* αποδίδουμε τη βραχυλογία *τοὺς ἐκ τῆς νήσου*, που ισοδυναμεί με το *ἐκ τῆς νήσου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ*. Βλέπε και συντακτικά.
3. Την απέναντι δηλαδή στεριά της Ηπείρου.
4. Απ' ό,τι πρωτύτερα. Νόημα: δεν έκαναν και πάλι επίθεση εναντίον της πόλης των Κερκυραίων, όπως και πρωτύτερα δεν είχαν τέτοια πρόθεση.
5. Κατά λέξη: αν και βρίσκονταν (οι Κερκυραίοι).
6. Πιο ελεύθερα: που η ψήφος του δεν είχε την ίδια βαρύτητα (αφού ο Αλκίδας ήταν ναύαρχος και ο Βρασίδας σύμβουλός του).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Το πρόβλημα της δύναμης όπως μπορεί να την χρησιμοποιήσει ένα κράτος, μια συμμαχία, μια πολιτική παράταξη εξετάστηκε κατά τρόπο μοναδικό και συγκλονιστικό από το Θουκυδίδη: Η εξόντωση των Πλαταιέων από τους Σπαρτιάτες, των Μηλίων από τους Αθηναίους, οι φρικαλεότητες στην εμφύλια σύγκρουση της Κέρκυρας και άλλες, απίστευτες σε καιρό ειρήνης, πράξεις οδήγησαν τον μεγάλο ιστορικό στο συμπέρασμα ότι η φύση των ανθρώπου δεν αλλάζει ('*ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾖ*', 3.82.2), ότι οι άνθρωποι όταν βρεθούν σε αδιέξοδα και πιεστικές συγκυρίες ('*ἐς ἀκουσίους ἀνάγκας πίπτειν*') εξαγριώνονται ('*ὁ πόλεμος... βίαιος διδάσκαλος καὶ πρὸς τὰ παρόντα τὰς ὀργάς τῶν πολλῶν ὁμοιοῖ*', 3.82.2), ότι στον εμφύλιο, κυρίως, πόλεμο οι λέξεις χάνουν το νόημά τους (3.82.3), ότι οι αντίπαλοι δίνουν το λόγο τους, ενώ σκοπεύουν να μην τον τηρήσουν, και δίνουν όρκους, χωρίς να φοβούνται τους θεούς (3.83.2).»

3.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἐτόλμησαν	τόλμη	τολμηρός –ή –ό
ἀποβάντες	απόβαση	αποβατικός –ή –ό / βατός –ή -ό
ὄντος	οντολογία / παρόν	οντολογικός –ή –ό / παροντικός –ή –ό
παραινοῦντος	παραίνεση	παραινετικός –ή –ό
ἔπεισαν	πείσμα	πεισματικός –ή –ό / πειθήνιος –α –ο / πιστός –ή -ό

ΘΕΜΑ 486ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 79-80,1. (4510)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ οἱ Κερκυραῖοι δείσαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσι, τούς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ Ἥραιον διεκόμισαν καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον. Οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις, καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Καὶ οἱ Κερκυραῖοι…ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος·***

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο χρονολογεί τα ιστορικά γεγονότα ο Θουκυδίδης;

Μονάδες 10

3. *α) ἐπιπλεύσαντες, διεκόμισαν, ἐτόλμησαν, ἐπόρθουν, ἀγρούς:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την συνώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β**΄ στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *δέδοικα*	α) *νικῶ*
2. *πολέμιος*	β) *φημί*
3. *παραινῶ*	γ) *φίλος*
4. *κρατῶ*	δ) *ἐναντίος*
5. *λέγω*	ε) *συμβουλεύω*
	στ) *δύω*

	ζ) φοβοῦμαι

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και οι Κερκυραίοι, επειδή άρχισαν να φοβούνται μήπως, αφού πλεύσουν οι εχθροί εναντίον της πόλης τους, καθώς αισθάνονταν[1] νικητές, ή πάρουν πίσω απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους[2] ή και κάποια άλλη εχθρική ενέργεια επιχειρήσουν, τους αιχμαλώτους απ' το νησί τούς μετέφεραν πίσω στον ναό της Ήρας και φρουρούσαν την πόλη τους. Εκείνοι όμως (οι Πελοποννήσιοι), αν και ήταν νικητές στη ναυμαχία, δεν τόλμησαν να πλεύσουν εναντίον της πόλης, αλλά έχοντας (αιχμάλωτα) δεκατρία πλοία των Κερκυραίων αναχώρησαν προς την ηπειρωτική χώρα[3] απ' όπου ακριβώς ξεκίνησαν. Και την επόμενη μέρα καθόλου περισσότερο[4] δεν έπλεαν εναντίον της πόλης, αν και βρισκόταν[5] σε μεγάλη σύγχυση και φόβο, και, καθώς λέγεται, αν και παρότρυνε (για επίθεση) τον Αλκίδα ο Βρασίδας, χωρίς να έχει όμως ίση ψήφο.[6]

1. Με το *αισθάνονταν* αποδίδουμε την υποκειμενική άποψη που εκφράζει το *ὡς*.
2. Με τη φράση *απ' το νησί τούς εκεί αιχμαλώτους* αποδίδουμε τη βραχυλογία *τοὺς ἐκ τῆς νήσου*, που ισοδυναμεί με το *ἐκ τῆς νήσου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ*. Βλέπε και συντακτικά.
3. Την απέναντι δηλαδή στεριά της Ηπείρου.
4. Απ' ό,τι πρωτύτερα. Νόημα: δεν έκαναν και πάλι επίθεση εναντίον της πόλης των Κερκυραίων, όπως και πρωτύτερα δεν είχαν τέτοια πρόθεση.
5. Κατά λέξη: αν και βρίσκονταν (οι Κερκυραίοι).
6. Πιο ελεύθερα: που η ψήφος του δεν είχε την ίδια βαρύτητα (αφού ο Αλκίδας ήταν ναύαρχος και ο Βρασίδας σύμβουλός του).

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25: «Στην προσπάθεια του Θουκυδίδη για χρονολογική ακρίβεια στην έκθεση των γεγονότων οι δυσκολίες ήταν μεγάλες. Οι ελληνικές πόλεις - κράτη δεν είχαν ενιαίο χρονολογικό σύστημα, ούτε είχαν κοινές ονομασίες για τους μήνες του σεληνιακού έτους. Η επιμονή του να καταγράψει με απόλυτη ακρίβεια το χρόνο των γεγονότων είναι σαφής στον καθορισμό του χρονικού σημείου της έκρηξης του πολέμου, με την εισβολή των Θηβαίων στις Πλαταιές: δέκα τέσσερα έτη μετά την υπογραφή της τριαντάχρονης ειρήνης (μεταξύ Αθηναίων και Πελοποννησίων), τη χρονιά που η Χρυσίς είχε συμπληρώσει σαράντα οκτώ έτη ιερωσύνης στο Άργος, και ο Αινήσιος ήταν έφορος στη Σπάρτη και ο Πυθόδωρος επώνυμος άρχων στην Αθήνα, έξι μήνες μετά τη μάχη της Ποτίδαιας, μόλις άρχιζε η άνοιξη... (2.2.1). Ακολουθώντας τον τρόπο χρονολογικής έκθεσης που χρησιμοποίησε ο Ελλάνικος ο Μυτιληναίος εξιστορεί τα γεγονότα κατά χρονολογική σειρά και όχι κατά θεματικές ενότητες, και μάλιστα χρόνο με χρόνο, διαιρώντας το έτος σε

θέρος (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και χειμώνα (4 μήνες που το κύριο σώμα των αντιπάλων στρατευμάτων αποσύρεται στις βάσεις του): '*γέγραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα*' (2.1).»

3. α) *ἐπιπλεύσαντες* → πλεύση (επίπλους, πλωτός), *διεκόμισαν* → διακομιδή (προσκόμιση, κομιστής), *ἐτόλμησαν* → τόλμημα (τολμηρός, άτολμος), *ἐπόρθουν* → πορθητής (εκπόρθηση, απόρθητος), *ἀγρούς* → αγροτικός (αγροτεμάχιο, άγρυπνος)

β) 1ζ, 2δ, 3ε, 4α, 5β

ΘΕΜΑ 393ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,1-3. (3310)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ᾽ οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τάς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεούσας τάς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τούς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἃς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ὅσῳ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο, ἐς τὸ Ἥραιόν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι…πάντων θάνατον.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι, κατά τον Θουκυδίδη, τα βασικά κίνητρα για τον πόλεμο;

Μονάδες 10

3. α) ***ἐκομίζοντο, περιπλέοντες, ὀφθῶσιν, αἰσθόμενοι, ναῦς:*** Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
λαβόντες	-της	
ἤγαγον	-ή	
ἔπεισαν	-ώ	
ἐσβῆναι	-ις	
ἐπλήρωσαν	-μα	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι εξάλλου, όταν κατάλαβαν ότι τα αθηναϊκά πλοία πλησίαζαν και ότι τα εχθρικά είχαν φύγει, πήραν[1] και οδήγησαν στην πόλη τους Μεσσηνίους, που μέχρι τότε βρίσκονταν έξω (από την πόλη), και αφού έδωσαν εντολή στα πλοία που είχαν επανδρώσει, να πλεύσουν γύρω γύρω με κατεύθυνση το Υλλαϊκό λιμάνι, καθώς (τα πλοία) έπλεαν γύρω γύρω (από την πόλη), αν έπιαναν κάποιον αντίπαλό τους, τον σκότωναν· και αφού αποβίβαζαν από τα πλοία όσους είχαν πείσει να επιβιβαστούν, τους σκότωναν, ακόμα, αφού πήγαν στο Ηραίο, έπεισαν πενήντα περίπου ικέτες να δεχτούν να δικαστούν και όλους τους καταδίκασαν σε θάνατο.

1. Οι κώδικες παρέχουν τη γραφή «*λαβόντες*», που φαίνεται όμως κάπως να πλεονάζει. Ο Hude προτείνει ως διόρθωση το *λαθόντες*, το οποίο απορρίπτει ο Gomme. Ο Classen απορρίπτει και τα δύο. Οι Raymond Weil και Jacqueline de Romilly διατηρούν τη γραφή *λαβόντες*. Το *λαθόντες* κατά λέξη: *αφού διέφυγαν την προσοχή* (ελεύθερα: *κρυφά).*

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Σε αρκετά σημεία του έργου του προβάλλει ο Θουκυδίδης την πλεονεξία, το να αποκτήσει δηλ. το άτομο ή η πολιτική παράταξη ή το κράτος περισσότερα απ' όσα δικαιούται και τη φιλοτιμία, την προσωπική φιλοδοξία ορισμένων, ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο.»

3. α) *ἐκομίζοντο* → κόμιστρο (μετακόμιση, συγκομιδή), *περιπλέοντες* → περίπλους (πλοίο, πλωτός), *ὀφθῶσιν* → οφθαλμός (αυτόπτης, μάτι), *αἰσθόμενοι* → αίσθηση (συναίσθημα, ευαισθησία), *ναῦς* → ναυτικός (ναύλος, ναύαρχος)

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
λαβόντες	-της	*λήπτης*
ἤγαγον	-ή	*ἀγωγή*
ἔπεισαν	-ώ	*(ή) πειθώ*
ἐσβῆναι	-ις	*βάσις*
ἐπλήρωσαν	-μα	*πλήρωμα*

ΘΕΜΑ 396ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,1-3. (3332)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ᾽ οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τάς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεούσας τάς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τούς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἃς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ὅσῳ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο, ἐς τὸ Ἥραιόν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι…πάντων θάνατον.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι, σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, τα χαρακτηριστικά του υπεύθυνου πολίτη;

Μονάδες 10

3. α) *διαφθορά, διαφθορεύς, παρακέλευσις, κέλευσμα, κελευστής:* Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τα ρήματα ***διέφθειρον*** και ***κελεύσαντες*** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**

Μονάδες 5

β) *εὐθύς, οἶκος, ἱκέτης, δίκη, θάνατος:* Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι εξάλλου, όταν κατάλαβαν ότι τα αθηναϊκά πλοία πλησίαζαν και ότι τα εχθρικά είχαν φύγει, πήραν[1] και οδήγησαν στην πόλη τους Μεσσηνίους, που μέχρι τότε βρίσκονταν έξω (από την πόλη), και αφού έδωσαν εντολή στα πλοία που είχαν επανδρώσει, να πλεύσουν γύρω γύρω με κατεύθυνση το Υλλαϊκό λιμάνι, καθώς (τα πλοία) έπλεαν γύρω γύρω (από την πόλη), αν έπιαναν κάποιον αντίπαλό τους, τον σκότωναν· και αφού αποβίβαζαν από τα πλοία όσους είχαν πείσει να επιβιβαστούν, τους σκότωναν, ακόμα, αφού πήγαν στο Ηραίο, έπεισαν πενήντα περίπου ικέτες να δεχτούν να δικαστούν και όλους τους καταδίκασαν σε θάνατο.

1. Οι κώδικες παρέχουν τη γραφή «*λαβόντες*», που φαίνεται όμως κάπως να πλεονάζει. Ο Hude προτείνει ως διόρθωση το *λαθόντες*, το οποίο απορρίπτει ο Gomme. Ο Classen απορρίπτει και τα δύο. Οι Raymond Weil και Jacqueline de Romilly διατηρούν τη γραφή *λαβόντες*. Το *λαθόντες* κατά λέξη: *αφού διέφυγαν την προσοχή* (ελεύθερα: *κρυφά).*

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 22: «Κατά τον Θουκυδίδη, ο πολίτης έχει χρέος να συμπεριφέρεται υπεύθυνα· μπορεί να χρησιμοποιεί τη λογική και τη σύνεση στις κρίσιμες αποφάσεις και να μην παρασύρεται από δημαγωγικά πυροτεχνήματα και από παρορμήσεις της στιγμής (‘*ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν*’, 2.65.4). Μπορεί να δείξει μαζί με το ενδιαφέρον για τα προσωπικά του συμφέροντα ενδιαφέρον για το συμφέρον της πόλης (‘*...οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια*’, 2.40.2). Μέσα στο χάος του εμφυλίου πολέμου μπορεί να δείξει μετριοπάθεια (‘*τὰ μέσα τῶν πολιτῶν*’) και ανώτερο ήθος (‘*τὸ εὔηθες οὗ τὸ γενναῖον πλεῖστον μετέχει*’, 3.83.1). Ακόμη και μέσα στη γενική αναλγησία που προκάλεσε η γενική συμφορά του λοιμού, η ‘λοιμική των σωμάτων και των ψυχών’ μερικοί, ελάχιστοι έστω, φέρθηκαν με ανθρωπιά και φιλότιμο και αδιαφορώντας μήπως προσβληθούν από τη φοβερή νόσο (‘*αἰσχύνῃ ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν*’, 2.51.5) τόλμησαν να προσφέρουν ένα ποτήρι νερό σε ετοιμοθάνατους συγγενείς και φίλους.»

3. α)

ενέργεια ή κατάσταση	**πρόσωπο που ενεργεί**	**αποτέλεσμα ενέργειας**
διαφθορά	*διαφθορεύς*	*κέλευσμα*
παρακέλευσις	*κελευστής*	

β) *εὐθύς* → *εὐθύνω*, *οἶκος* → *οἰκέω -ῶ* / *οἰκίζω*, *ἱκέτης* → *ἱκετεύω*, *δίκη* → *δικάζω*, *θάνατος* → *θανατόω -ῶ*

ΘΕΜΑ 399ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,1-3. (3356)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ᾽ οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τάς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεούσας τάς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τούς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἃς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ὅσῳ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο, ἐς τὸ Ἥραιόν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι…πάντων θάνατον.***

Μονάδες 30

2. Με ποιες μεθόδους ο Θουκυδίδης ερευνά τα γεγονότα του μακρινού παρελθόντος και της σύγχρονής του εποχής, στην πορεία αναζήτησης της αλήθειας;

Μονάδες 10

3. *α)* ναυτικός, σύλληψη, εξωτερικός, εκπλήρωση, πιθανότητα: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *ὑπερφέρω, περιπλέω, ἀποκτείνω, ἀποχρῶμαι, διαφθείρω:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι εξάλλου, όταν κατάλαβαν ότι τα αθηναϊκά πλοία πλησίαζαν και ότι τα εχθρικά είχαν φύγει, πήραν[1] και οδήγησαν στην πόλη τους Μεσσηνίους, που μέχρι τότε βρίσκονταν έξω (από την πόλη), και αφού έδωσαν εντολή στα πλοία που είχαν επανδρώσει, να πλεύσουν γύρω γύρω με κατεύθυνση το Υλλαϊκό λιμάνι, καθώς (τα πλοία) έπλεαν γύρω γύρω (από την πόλη), αν έπιαναν κάποιον αντίπαλό τους, τον σκότωναν· και αφού αποβίβαζαν από τα πλοία όσους είχαν πείσει να επιβιβαστούν, τους σκότωναν, ακόμα, αφού πήγαν στο Ηραίο, έπεισαν πενήντα περίπου ικέτες να δεχτούν να δικαστούν και όλους τους καταδίκασαν σε θάνατο.

1. Οι κώδικες παρέχουν τη γραφή «*λαβόντες*», που φαίνεται όμως κάπως να πλεονάζει. Ο Hude προτείνει ως διόρθωση το *λαθόντες*, το οποίο απορρίπτει ο Gomme. Ο Classen απορρίπτει και τα δύο. Οι Raymond Weil και Jacqueline de Romilly διατηρούν τη γραφή *λαβόντες*. Το *λαθόντες* κατά λέξη: *αφού διέφυγαν την προσοχή* (ελεύθερα: *κρυφά).*

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο Θουκυδίδης είχε πλήρη επίγνωση των δυσκολιών του έργου που αναλάμβανε. Στα κεφάλαια 1.2, 1.20-22 και 5.26 καταγράφεται η αγωνία του για την ανεύρεση της αλήθειας: η αυτοψία, η επίσκεψη των πεδίων των μαχών, η συλλογή και αξιολόγηση πληροφοριών, η μελέτη επισήμων κειμένων και κρατικών αρχείων. **Για τα παλαιότερα γεγονότα**, πριν από τα Μηδικά, παρά την κοπιαστική προσπάθειά του (‘*ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι*’ 1.1.3) οι δυσκολίες ήταν μεγάλες: οι άνθρωποι δέχονται *ἀβασανίστως* (= άκριτα, χωρίς έλεγχο, 1.20.1) ό,τι λέει ο ένας και ο άλλος ακόμη και για τη γενέτειρά τους. Δεν κουράζονται να αναζητήσουν την αλήθεια (‘*ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας*’ 1.20.3). **Για τα γεγονότα της εποχής του**, του Πελοποννησιακού πολέμου, δεν καταδέχτηκε να περιλάβει στο έργο του πληροφορίες από τον πρώτο τυχόντα (‘*οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος πυνθανόμενος ἠξίωσα γράφειν*’, 1.22.2) ούτε ό,τι νόμιζε ο ίδιος (‘*ὡς ἐμοὶ ἐδόκει*’), αλλά κράτησε μόνο στοιχεία για όσα γεγονότα είχε προσωπική γνώση (‘*οἷς τε αὐτὸς παρῆν*’, 1.22.2, ‘*καὶ γενομένῳ παρ᾽ ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασι*’, 5.26.5) και για τα οποία είχε κάνει επίπονη έρευνα ακούγοντάς τα από άλλους (‘*καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ὅσον δυνατὸν ἀκριβείᾳ περὶ ἑκάστου ἐπεξελθών*’, 1.22.2).»
Συμπληρωματικά, Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19-20: «Εξετάζοντας τις εξελίξεις ακόμη και πριν από τον Τρωικό πόλεμο ως τα Μηδικά, εκεί που οι πηγές του δεν μπορούσαν, με τα δεδομένα της εποχής, να είναι αξιόπιστες, ο Θουκυδίδης χρησιμοποιεί λογικές μεθόδους και καταγράφει τις ιστορικές αλλαγές με

πορίσματα ‘*εἰκότα*’ (= εύλογα, σύμφωνα με τη λογική και την πείρα), ‘*σημεῖα*’ ή ‘*μαρτύρια*’ (= ενδείξεις και αποδείξεις) και ‘*τεκμήρια*’ (= συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η έρευνα).»

3. α) ναυτικός: *ναῦς* / *νεῶν*, σύλληψη: *λαβόντες* / *λάβοιεν*, εξωτερικός: *ἔξω*, εκπλήρωση: *ἐπλήρωσαν*, πιθανότητα: *ἔπεισαν* / *ἐπείσθησαν*

β) *ὑπερφέρω: ὑπὲρ + φέρω, περιπλέω: περὶ + πλέω, ἀποκτείνω: ἀπὸ + κτείνω, ἀποχρῶμαι: ἀπὸ + χρήομαι -ῶμαι, διαφθείρω: διὰ + φθείρω*

ΘΕΜΑ 402ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,1-3. (3370)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ᾽ οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τάς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεούσας τάς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τούς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἃς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ὅσῳ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο, ἐς τὸ Ἥραιόν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι…πάντων θάνατον.***

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο προσπαθεί ο Θουκυδίδης να εξασφαλίσει τη χρονολογική ακρίβεια κατά την έκθεση των ιστορικών γεγονότων;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με τη σημασία της στη **Β′** στήλη (δύο στοιχεία της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ἀποκτείνω*	α) απομακρύνομαι
2. *ἀποκομίζομαι*	β) φονεύω
3. *οἴχομαι*	γ) τάχα, δήθεν
4. *τάχος*	δ) αποικίζω
5. *κελεύω*	ε) έχω φύγει
	στ) ταχύτητα
	ζ) διατάζω

Μονάδες 5

β) συγκομιδή, διάπλους, αγωγή, όραση, κατανάλωση: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις

οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι εξάλλου, όταν κατάλαβαν ότι τα αθηναϊκά πλοία πλησίαζαν και ότι τα εχθρικά είχαν φύγει, πήραν[1] και οδήγησαν στην πόλη τους Μεσσηνίους, που μέχρι τότε βρίσκονταν έξω (από την πόλη), και αφού έδωσαν εντολή στα πλοία που είχαν επανδρώσει, να πλεύσουν γύρω γύρω με κατεύθυνση το Υλλαϊκό λιμάνι, καθώς (τα πλοία) έπλεαν γύρω γύρω (από την πόλη), αν έπιαναν κάποιον αντίπαλό τους, τον σκότωναν· και αφού αποβίβαζαν από τα πλοία όσους είχαν πείσει να επιβιβαστούν, τους σκότωναν, ακόμα, αφού πήγαν στο Ηραίο, έπεισαν πενήντα περίπου ικέτες να δεχτούν να δικαστούν και όλους τους καταδίκασαν σε θάνατο.

1. Οι κώδικες παρέχουν τη γραφή «*λαβόντες*», που φαίνεται όμως κάπως να πλεονάζει. Ο Hude προτείνει ως διόρθωση το *λαθόντες*, το οποίο απορρίπτει ο Gomme. Ο Classen απορρίπτει και τα δύο. Οι Raymond Weil και Jacqueline de Romilly διατηρούν τη γραφή *λαβόντες*. Το *λαθόντες* κατά λέξη: *αφού διέφυγαν την προσοχή* (ελεύθερα: *κρυφά).*

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25: «Στην προσπάθεια του Θουκυδίδη για χρονολογική ακρίβεια στην έκθεση των γεγονότων οι δυσκολίες ήταν μεγάλες. Οι ελληνικές πόλεις - κράτη δεν είχαν ενιαίο χρονολογικό σύστημα, ούτε είχαν κοινές ονομασίες για τους μήνες του σεληνιακού έτους. Η επιμονή του να καταγράψει με απόλυτη ακρίβεια το χρόνο των γεγονότων είναι σαφής στον καθορισμό του χρονικού σημείου της έκρηξης του πολέμου, με την εισβολή των Θηβαίων στις Πλαταιές: δέκα τέσσερα έτη μετά την υπογραφή της τριαντάχρονης ειρήνης (μεταξύ Αθηναίων και Πελοποννησίων), τη χρονιά που η Χρυσίς είχε συμπληρώσει σαράντα οκτώ έτη ιερωσύνης στο Άργος, και ο Αινήσιος ήταν έφορος στη Σπάρτη και ο Πυθόδωρος επώνυμος άρχων στην Αθήνα, έξι μήνες μετά τη μάχη της Ποτίδαιας, μόλις άρχιζε η άνοιξη... (2.2.1). Ακολουθώντας τον τρόπο χρονολογικής έκθεσης που χρησιμοποίησε ο Ελλάνικος ο Μυτιληναίος εξιστορεί τα γεγονότα κατά χρονολογική σειρά και όχι κατά θεματικές ενότητες, και μάλιστα χρόνο με χρόνο, διαιρώντας το έτος σε θέρος (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και χειμώνα (4 μήνες που το κύριο σώμα των αντιπάλων στρατευμάτων αποσύρεται στις βάσεις του): '*γέγραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα*' (2.1).»

3. α) 1β, 2α, 3ε, 4στ, 5ζ

β) συγκομιδή: *ἐκομίζοντο* / *ἀποκομίζονται* / *περιεκομίζοντο*, διάπλους:

περιπλέοντες / *προσπλεούσας* / *περιπλεῦσαι*, αγωγή: *ἤγαγον*, όραση: *ἑώρων* / *ὀφθῶσιν*, κατανάλωση: *ἀνηλοῦντο*

ΘΕΜΑ 405ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,1-3. (3823)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ᾽ οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τάς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεούσας τάς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τούς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἃς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ὅσῳ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο, ἐς τὸ Ἥραιόν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι…πάντων θάνατον.***

Μονάδες 30

2. Ποια γλώσσα χρησιμοποιεί στο έργο του ο Θουκυδίδης; Να αναφέρετε τρεις χαρακτηριστικές γλωσσικές ιδιομορφίες.

Μονάδες 10

3. *α)* Να σχηματίσετε για καθεμία από τις λέξεις της **Α′** στήλης ένα παράγωγο επίθετο (**Γ′** στήλη) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με την κατάληξη που δίνεται στη **Β′** στήλη.

Α′	**Β′**	**Γ′**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἀνήρ	-εῖος	
δίκη	-αιος	
οἶκος	-εῖος	
ἐχθρός	-ικός	
νύξ	-ινός	

Μονάδες 5

β) *λαβόντες:* Να γράψετε στη νέα ελληνική γλώσσα πέντε ουσιαστικά σύνθετα-παράγωγα του ρήματος ***λαμβάνω*** και να σχηματίσετε μία σύντομη φράση με το καθένα από αυτά.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι εξάλλου, όταν κατάλαβαν ότι τα αθηναϊκά πλοία πλησίαζαν και ότι τα εχθρικά είχαν φύγει, πήραν[1] και οδήγησαν στην πόλη τους Μεσσηνίους, που μέχρι τότε βρίσκονταν έξω (από την πόλη), και αφού έδωσαν εντολή στα πλοία που είχαν επανδρώσει, να πλεύσουν γύρω γύρω με κατεύθυνση το Υλλαϊκό λιμάνι, καθώς (τα πλοία) έπλεαν γύρω γύρω (από την πόλη), αν έπιαναν κάποιον αντίπαλό τους, τον σκότωναν· και αφού αποβίβαζαν από τα πλοία όσους είχαν πείσει να επιβιβαστούν, τους σκότωναν, ακόμα, αφού πήγαν στο Ηραίο, έπεισαν πενήντα περίπου ικέτες να δεχτούν να δικαστούν και όλους τους καταδίκασαν σε θάνατο.

1. Οι κώδικες παρέχουν τη γραφή «*λαβόντες*», που φαίνεται όμως κάπως να πλεονάζει. Ο Hude προτείνει ως διόρθωση το *λαθόντες*, το οποίο απορρίπτει ο Gomme. Ο Classen απορρίπτει και τα δύο. Οι Raymond Weil και Jacqueline de Romilly διατηρούν τη γραφή *λαβόντες*. Το *λαθόντες* κατά λέξη: *αφού διέφυγαν την προσοχή* (ελεύθερα: *κρυφά).*

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26: «Η γλώσσα του Θουκυδίδη είναι η λεγόμενη 'αρχαία αττική' του 5ου αι. Τρεις χαρακτηριστικές γλωσσικές ιδιομορφίες του ιστορικού είναι οι εξής:
α) η χρήση του τύπου της πρόθεσης ***ἐς*** αντί ***εἰς*** (*ἐσπλέοντι*, 1.24.1, *ἐς τὴν Κέρκυραν*, 24.6, *ἐς τὴν Κόρινθον*, 1.25.2) και ***ξὺν*** αντί ***σὺν*** (*ξυνέγραψε*, 1.1.1, *ξυναλλάξαι*, 1.24.6).
β) Το αρχαϊκότερο σύμπλεγμα ***σσ*** αντί ***ττ*** (*ἡσσῶντο*, 1.49.6).
γ) Αρχαϊκότεροι τύποι λέξεων: ***αἰεί***/*ἀεί*, ***ὠφελία***/*ὠφέλεια*, 1.26.1, ***ἐξαπιναίως***/*ἐξαπίνης*, 3.70.6.»

3. α)

Α'	**Β'**	**Γ'**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἀνήρ	-εῖος	*ἀνδρεῖος*
δίκη	-αιος	*δίκαιος*
οἶκος	-εῖος	*οἰκεῖος*
ἐχθρός	-ικός	*ἐχθρικός*
νύξ	-ινός	*νυκτερινός*

β) *λαβόντες* → παραλαβή, ευλάβεια, σύλληψη, προκατάληψη, δωροληψία

- παραλαβή νέων εμπορευμάτων
- θρησκευτική ευλάβεια
- σύλληψη του δράστη
- φυλετικές προκαταλήψεις
- κατηγορία για δωροληψία

ΘΕΜΑ 408ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,1-3. (5851)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ᾽ οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τάς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεούσας τάς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τούς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἃς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ὅσῳ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο, ἐς τὸ Ἥραιόν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι…πάντων θάνατον.***

Μονάδες 30

2. Τι γνωρίζετε για την καταγωγή και τη μόρφωση του Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

3. *α) δίκη*: Να γράψετε στη νέα ελληνική γλώσσα πέντε σύνθετα ουσιαστικά ή επίθετα με πρώτο ή δεύτερο συνθετικό τη λέξη ***δίκη***.

Μονάδες 5

β) ευαισθησία, αδυναμία, υπόσχεση, διορατικός, διάγνωση: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι εξάλλου, όταν κατάλαβαν ότι τα αθηναϊκά πλοία πλησίαζαν και ότι τα εχθρικά είχαν φύγει, πήραν[1] και οδήγησαν στην πόλη τους Μεσσηνίους, που μέχρι τότε βρίσκονταν έξω (από την πόλη), και αφού έδωσαν εντολή στα πλοία που είχαν επανδρώσει, να πλεύσουν γύρω γύρω με κατεύθυνση το Υλλαϊκό λιμάνι, καθώς (τα πλοία) έπλεαν γύρω γύρω (από την πόλη), αν έπιαναν κάποιον αντίπαλό τους, τον σκότωναν· και αφού αποβίβαζαν από τα πλοία όσους είχαν πείσει να επιβιβαστούν, τους σκότωναν, ακόμα, αφού πήγαν στο Ηραίο, έπεισαν πενήντα περίπου ικέτες να δεχτούν να δικαστούν και όλους τους καταδίκασαν σε θάνατο.

1. Οι κώδικες παρέχουν τη γραφή «*λαβόντες*», που φαίνεται όμως κάπως να πλεονάζει. Ο Hude προτείνει ως διόρθωση το *λαθόντες*, το οποίο απορρίπτει ο Gomme. Ο Classen απορρίπτει και τα δύο. Οι Raymond Weil και Jacqueline de Romilly διατηρούν τη γραφή *λαβόντες*. Το *λαθόντες* κατά λέξη: *αφού διέφυγαν την προσοχή* (ελεύθερα: *κρυφά).*

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18: «Ο Θουκυδίδης (πιθ. 455-399 π.Χ.) γεννήθηκε στο δήμο *Ἁλιμοῦντος* (στο σημερινό Άλιμο της Αττικής) από πλούσια, αριστοκρατική οικογένεια. Ο πατέρας του είχε οικογενειακούς δεσμούς με το βασιλιά Όλορο της Θράκης, και τους μεγάλους στρατηγούς Μιλτιάδη και Κίμωνα. Η οικογένεια είχε στην κατοχή της χρυσωρυχείο στη Σκαπτή Ύλη της Θράκης και ασκούσε επιρροή στους κατοίκους της περιοχής (*'καὶ ἀπ' αὐτοῦ δύνασθαι ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἠπειρωτῶν'*, 4.105.1). Ο Θουκυδίδης έλαβε λαμπρή μόρφωση, με δασκάλους το φιλόσοφο Αναξαγόρα, στενό φίλο του Περικλή, και το ρήτορα Αντιφώντα. Θεωρείται βέβαιο ότι είχε εξοικειωθεί με τη μέθοδο και την έκφραση των μεγάλων σοφιστών, του Γοργία από τους Λεοντίνους της Σικελίας και του Πρόδικου από την Ηλεία και με τις κατακτήσεις της νέας ιατρικής των ημερών του. Η παιδική και νεανική του ηλικία συμπίπτει με τα λαμπρότερα χρόνια της αθηναϊκής δύναμης, με τον Περικλή να δεσπόζει στην πολιτική ζωή του κράτους, την Αθήνα να στολίζεται με έργα τέχνης που θα έμεναν αριστουργήματα αξεπέραστα στους αιώνες και την πνευματική ζωή στην κορύφωσή της με τα μεγάλα επιτεύγματα του αρχαίου δράματος, του σοφιστικού κινήματος, της ιατρικής επιστήμης.»

3. *α)* *δίκη* → καταδίκη, δικηγόρος, δικολάβος, δικονομία, ειρηνοδίκης

β) ευαισθησία: *αἰσθόμενοι*, αδυναμία: *ἐδύναντο*, υπόσχεση: *ὑποσχεῖν*,

διορατικός: *ἑώρων* / *ὀφθῶσιν*, διάγνωση: *κατέγνωσαν*

ΘΕΜΑ 411ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,1-3. (3856)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ᾽ οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τάς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεούσας τάς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τούς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἃς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ὅσῳ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο, ἐς τὸ Ἥραιόν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι…πάντων θάνατον.***

Μονάδες 30

2. Για ποιους λόγους εξορίστηκε ο Θουκυδίδης και πώς η εξορία του επηρέασε τη συγγραφή του έργου του;

Μονάδες 10

3. α) καταναλωτής, αγχόνη, υπαγωγή, αίσθηση, αποβίβαση: Να σχηματίσετε από μία σύντομη φράση στη νέα ελληνική γλώσσα με καθεμία από τις παραπάνω λέξεις.

Μονάδες 5

β) *ἐλθόντες, διαφθορά, ἐσβῆναι, ἐπλήρωσαν, ἐχθρῶν:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι εξάλλου, όταν κατάλαβαν ότι τα αθηναϊκά πλοία πλησίαζαν και ότι τα εχθρικά είχαν φύγει, πήραν[1] και οδήγησαν στην πόλη τους Μεσσηνίους, που μέχρι τότε βρίσκονταν έξω (από την πόλη), και αφού έδωσαν εντολή στα πλοία που είχαν επανδρώσει, να πλεύσουν γύρω γύρω με κατεύθυνση το Υλλαϊκό λιμάνι, καθώς (τα πλοία) έπλεαν γύρω γύρω (από την πόλη), αν έπιαναν κάποιον αντίπαλό τους, τον σκότωναν· και αφού αποβίβαζαν από τα πλοία όσους είχαν πείσει να επιβιβαστούν, τους σκότωναν, ακόμα, αφού πήγαν στο Ηραίο, έπεισαν πενήντα περίπου ικέτες να δεχτούν να δικαστούν και όλους τους καταδίκασαν σε θάνατο.

1. Οι κώδικες παρέχουν τη γραφή «*λαβόντες*», που φαίνεται όμως κάπως να πλεονάζει. Ο Hude προτείνει ως διόρθωση το *λαθόντες*, το οποίο απορρίπτει ο Gomme. Ο Classen απορρίπτει και τα δύο. Οι Raymond Weil και Jacqueline de Romilly διατηρούν τη γραφή *λαβόντες*. Το *λαθόντες* κατά λέξη: *αφού διέφυγαν την προσοχή* (ελεύθερα: *κρυφά).*

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18-19: «Το 424 π.Χ. ο Θουκυδίδης, ως στρατηγός, δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη, αποικία των Αθηναίων κοντά στις εκβολές του Στρυμόνα, από την επίθεση των Σπαρτιατών. Η περιοχή είχε μεγάλη στρατηγική σημασία για την Αθήνα, επειδή διέθετε άφθονη ναυπηγήσιμη ξυλεία για τις ανάγκες του αθηναϊκού στόλου και βρισκόταν κοντά στα χρυσωρυχεία του Παγγαίου. Ο Θουκυδίδης είχε αποσταλεί εκεί με μικρή μοίρα του αθηναϊκού στόλου για να ελέγχει την περιοχή, όταν ο Σπαρτιάτης στρατηγός Βρασίδας έφτασε με ταχύτατη πορεία από την Πελοπόννησο στη Μακεδονία, σε μια κίνηση αντιπερισπασμού. Οι πολιτικοί του αντίπαλοι τιμώρησαν το Θουκυδίδη με εξορία (‘*Καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν*’) κι αυτός, εξόριστος πια, αφιερώνει όλο το χρόνο του στην ιστορική του έρευνα και συγκεντρώνει πληροφορίες και από τα δύο στρατόπεδα με πολλές μετακινήσεις στους χώρους των συγκρούσεων: ‘και αφού βρέθηκα και στα δύο μέρη, και μάλιστα περισσότερο στις περιοχές που ήλεγχαν οι Πελοποννήσιοι λόγω της εξορίας μου μπορούσα να παρακολουθήσω τις εξελίξεις καλύτερα και πιο άνετα’ (5.26.5)».

3. *α)* καταναλωτής, αγχόνη, υπαγωγή, αίσθηση, αποβίβαση
- Ινστιτούτο Καταναλωτών
- θάνατος δι’ αγχόνης
- υπαγωγή των ασφαλιστικών ταμείων σε ενιαία διοίκηση

● αίσθηση της πραγματικότητας
● αποβίβαση των επιβατών από το πλοίο

β) *ἐλθόντες* → παρελθόν (έλευση, έπηλυς), *διαφθορά* → αδιάφθορος (φθαρτός, αφθαρσία), *ἐσβῆναι* → βάση (βήμα, βατός), *ἐπλήρωσαν* → πλήρωση (πλήρωμα, αποπληρωμή), *ἐχθρῶν* → έχθρα (εχθρότητα, εχθροπραξία)

ΘΕΜΑ 414ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,1-3. (3898)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ᾽ οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τάς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεούσας τάς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τούς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἃς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ὅσῳ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο, ἐς τὸ Ἥραιόν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι…πάντων θάνατον.***

Μονάδες 30

2. Με ποιες μεθόδους ο Θουκυδίδης διερευνά γεγονότα παλαιότερα του Πελοποννησιακού πολέμου;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ἔξω*	α) *ἐναντίος*
2. *ἔρχομαι*	β) *φίλος*
3. *ἐχθρός*	γ) *ὕστερον*
4. *πληρῶ*	δ) *φθάνω*
5. *πρότερον*	ε) *κενῶ*
	στ) *φεύγω*
	ζ) *ἔσω*

Μονάδες 5

β) κόμιστρα, ευαισθησία, πειθώ, επίγνωση, αποβίβαση: Να σχηματίσετε από μία σύντομη φράση στη νέα ελληνική γλώσσα με καθεμία από τις

παραπάνω λέξεις.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι εξάλλου, όταν κατάλαβαν ότι τα αθηναϊκά πλοία πλησίαζαν και ότι τα εχθρικά είχαν φύγει, πήραν[1] και οδήγησαν στην πόλη τους Μεσσηνίους, που μέχρι τότε βρίσκονταν έξω (από την πόλη), και αφού έδωσαν εντολή στα πλοία που είχαν επανδρώσει, να πλεύσουν γύρω γύρω με κατεύθυνση το Υλλαϊκό λιμάνι, καθώς (τα πλοία) έπλεαν γύρω γύρω (από την πόλη), αν έπιαναν κάποιον αντίπαλό τους, τον σκότωναν· και αφού αποβίβαζαν από τα πλοία όσους είχαν πείσει να επιβιβαστούν, τους σκότωναν, ακόμα, αφού πήγαν στο Ηραίο, έπεισαν πενήντα περίπου ικέτες να δεχτούν να δικαστούν και όλους τους καταδίκασαν σε θάνατο.

1. Οι κώδικες παρέχουν τη γραφή «*λαβόντες*», που φαίνεται όμως κάπως να πλεονάζει. Ο Hude προτείνει ως διόρθωση το *λαθόντες*, το οποίο απορρίπτει ο Gomme. Ο Classen απορρίπτει και τα δύο. Οι Raymond Weil και Jacqueline de Romilly διατηρούν τη γραφή *λαβόντες*. Το *λαθόντες* κατά λέξη: *αφού διέφυγαν την προσοχή* (ελεύθερα: *κρυφά).*

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19-20: «Εξετάζοντας τις εξελίξεις ακόμη και πριν από τον Τρωικό πόλεμο ως τα Μηδικά, εκεί που οι πηγές του δεν μπορούσαν, με τα δεδομένα της εποχής, να είναι αξιόπιστες, ο Θουκυδίδης χρησιμοποιεί λογικές μεθόδους και καταγράφει τις ιστορικές αλλαγές με πορίσματα '*εἰκότα*' (= εύλογα, σύμφωνα με τη λογική και την πείρα), '*σημεῖα*' ή '*μαρτύρια*' (= ενδείξεις και αποδείξεις) και '*τεκμήρια*' (= συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η έρευνα).»
Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο Θουκυδίδης είχε πλήρη επίγνωση των δυσκολιών του έργου που αναλάμβανε. Στα κεφάλαια 1.2, 1.20-22 και 5.26 καταγράφεται η αγωνία του για την ανεύρεση της αλήθειας: η αυτοψία, η επίσκεψη των πεδίων των μαχών, η συλλογή και αξιολόγηση πληροφοριών, η μελέτη επισήμων κειμένων και κρατικών αρχείων. Για τα παλαιότερα γεγονότα, πριν από τα Μηδικά, παρά την κοπιαστική προσπάθειά του ('*ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι*' 1.1.3) οι δυσκολίες ήταν μεγάλες: οι άνθρωποι δέχονται *ἀβασανίστως*(= άκριτα, χωρίς έλεγχο, 1.20.1) ό,τι λέει ο ένας και ο άλλος ακόμη και για τη γενέτειρά τους. Δεν κουράζονται να αναζητήσουν την αλήθεια ('*ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας*' 1.20.3).»

3. *α)* 1ζ, 2στ, 3β, 4ε, 5γ

β) κόμιστρα, ευαισθησία, πειθώ, επίγνωση, αποβίβαση

- αύξηση στα κόμιστρα των ταξί
- καλλιτέχνης σπάνιας ευαισθησίας
- επιχειρήματα με πειθώ
- επίγνωση της δυσκολίας του εγχειρήματος
- άμεση αποβίβαση των επιβατών από το αεροσκάφος

ΘΕΜΑ 417ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,1-3. (3910)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ᾽ οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τάς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεούσας τάς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τούς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἃς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ὅσῳ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο, ἐς τὸ Ἥραιόν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι…πάντων θάνατον.***

Μονάδες 30

2. Πώς απαντά ο Θουκυδίδης στο πρόβλημα που αφορά την ηγεμονική δύναμη της Αθήνας;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την ομόρριζή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ἐλθόντες*	α) ναύλα
2. *ἐδύναντο*	β) πρόσβαση
3. *ναῦς*	γ) χρώμα
4. *ἐσβῆναι*	δ) βέλος
5. *ἀπεχρῶντο*	ε) αδυναμία
	στ) διέλευση
	ζ) χρήμα

Μονάδες 5

β) Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με λέξεις (απλές ή σύνθετες) της νέας ελληνικής γλώσσας, ομόρριζες των ρημάτων που δίνονται σε

παρένθεση.

● Η αύξηση των ..... προκάλεσε μεγάλη πτώση στις διεθνείς αερομεταφορές (***κομίζω***).

● Η ..... του δράστη προκάλεσε ανακούφιση στους κατοίκους της περιοχής, όπου γίνονταν οι κλοπές (***λαμβάνω***).

● Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν πολλές περιπτώσεις …… στη δημόσια ζωή της χώρας (***διαφθείρω***).

● Η …… των επιβατών από το πλοίο έγινε χωρίς προβλήματα, παρά τη θαλασσοταραχή (***ἐκβιβάζω***).

● Δεν ήταν συνεπής στην …… των υποσχέσεών του προς τους γονείς του (***πληρῶ***).

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι εξάλλου, όταν κατάλαβαν ότι τα αθηναϊκά πλοία πλησίαζαν και ότι τα εχθρικά είχαν φύγει, πήραν[1] και οδήγησαν στην πόλη τους Μεσσηνίους, που μέχρι τότε βρίσκονταν έξω (από την πόλη), και αφού έδωσαν εντολή στα πλοία που είχαν επανδρώσει, να πλεύσουν γύρω γύρω με κατεύθυνση το Υλλαϊκό λιμάνι, καθώς (τα πλοία) έπλεαν γύρω γύρω (από την πόλη), αν έπιαναν κάποιον αντίπαλό τους, τον σκότωναν· και αφού αποβίβαζαν από τα πλοία όσους είχαν πείσει να επιβιβαστούν, τους σκότωναν, ακόμα, αφού πήγαν στο Ηραίο, έπεισαν πενήντα περίπου ικέτες να δεχτούν να δικαστούν και όλους τους καταδίκασαν σε θάνατο.

1. Οι κώδικες παρέχουν τη γραφή «*λαβόντες*», που φαίνεται όμως κάπως να πλεονάζει. Ο Hude προτείνει ως διόρθωση το *λαθόντες*, το οποίο απορρίπτει ο Gomme. Ο Classen απορρίπτει και τα δύο. Οι Raymond Weil και Jacqueline de Romilly διατηρούν τη γραφή *λαβόντες*. Το *λαθόντες* κατά λέξη: *αφού διέφυγαν την προσοχή* (ελεύθερα: *κρυφά).*

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Κατά την άποψη του Θουκυδίδη, βαθύτερη αιτία του Πελοποννησιακού πολέμου ήταν η ανάπτυξη, οικονομική και στρατιωτική, της αθηναϊκής δύναμης. Αυτό καθορίζει και τους βασικούς άξονες του έργου του. Η 'αθηναϊκή συμμαχία' είχε μετατραπεί σε αθηναϊκή ηγεμονία ('*ἀρχή*'). Τα σύμμαχα κράτη του Αιγαίου, της Μακεδονίας, της Θράκης τυπικά μόνον ήταν ανεξάρτητα. Αυτή η ηγεμονική δύναμη της Αθήνας μπορούσε να ενισχυθεί, να περιοριστεί, να τροποποιηθεί ή να καταρρεύσει; Σ' αυτό το βασικό ερώτημα ο Θουκυδίδης προσπαθεί να απαντήσει με την εξονυχιστική παρουσίαση των αιτίων και των αφορμών του πολέμου στο 1ο βιβλίο του, με την αντιπαράθεση αντιπάλων απόψεων στις δημηγορίες του και κυρίως με την πρώτη δημηγορία του Περικλή (1.140-144): η Αθήνα θα μπορούσε να κερδίσει τον πόλεμο με συνετή στρατηγική και αυτοκυριαρχία των πολιτικών και των πολιτών της. Η εκστρατεία της Σικελίας (Βιβλία 6ο-7ο) απέδειξε την ορθότητα της θέσης του Περικλή: άφρονες, φιλόδοξοι δημαγωγοί και πολίτες με ασύνετες, αλλοπρόσαλλες αποφάσεις οδήγησαν την εντυπωσιακότερη ως τότε πολεμική επιχείρηση σε πανωλεθρία.»

3. *α)* 1στ, 2ε, 3α, 4β, 5ζ

β)

● Η αύξηση των **κομίστρων** προκάλεσε μεγάλη πτώση στις διεθνείς

αερομεταφορές (*κομίζω*).
● Η **σύλληψη** του δράστη προκάλεσε ανακούφιση στους κατοίκους της περιοχής, όπου γίνονταν οι κλοπές (*λαμβάνω*).
● Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν πολλές περιπτώσεις **διαφθοράς** στη δημόσια ζωή της χώρας (*διαφθείρω*).
● Η **αποβίβαση** των επιβατών από το πλοίο έγινε χωρίς προβλήματα, παρά τη θαλασσοταραχή (*ἐκβιβάζω*).
● Δεν ήταν συνεπής στην **εκπλήρωση** των υποσχέσεών του προς τους γονείς του (*πληρῶ*).

ΘΕΜΑ 420ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,1-3. (3939)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ᾽ οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τάς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεούσας τάς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τούς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἃς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ὅσῳ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο, ἐς τὸ Ἥραιόν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι…πάντων θάνατον.***

Μονάδες 30

2. Πώς η λογική και η τύχη, κατά τον Θουκυδίδη, επηρεάζουν τις ιστορικές εξελίξεις;

Μονάδες 10

3. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό (**Β′** στήλη) και επίθετο (**Γ′** στήλη) (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της **Α′** στήλης.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἔπεισαν		
ἤγαγον		
ἐδύναντο		
αἰσθόμενοι		
κατέγνωσαν		

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι εξάλλου, όταν κατάλαβαν ότι τα αθηναϊκά πλοία πλησίαζαν και ότι τα εχθρικά είχαν φύγει, πήραν[1] και οδήγησαν στην πόλη τους Μεσσηνίους, που μέχρι τότε βρίσκονταν έξω (από την πόλη), και αφού έδωσαν εντολή στα πλοία που είχαν επανδρώσει, να πλεύσουν γύρω γύρω με κατεύθυνση το Υλλαϊκό λιμάνι, καθώς (τα πλοία) έπλεαν γύρω γύρω (από την πόλη), αν έπιαναν κάποιον αντίπαλό τους, τον σκότωναν· και αφού αποβίβαζαν από τα πλοία όσους είχαν πείσει να επιβιβαστούν, τους σκότωναν, ακόμα, αφού πήγαν στο Ηραίο, έπεισαν πενήντα περίπου ικέτες να δεχτούν να δικαστούν και όλους τους καταδίκασαν σε θάνατο.

1. Οι κώδικες παρέχουν τη γραφή «*λαβόντες*», που φαίνεται όμως κάπως να πλεονάζει. Ο Hude προτείνει ως διόρθωση το *λαθόντες*, το οποίο απορρίπτει ο Gomme. Ο Classen απορρίπτει και τα δύο. Οι Raymond Weil και Jacqueline de Romilly διατηρούν τη γραφή *λαβόντες*. Το *λαθόντες* κατά λέξη: *αφού διέφυγαν την προσοχή* (ελεύθερα: *κρυφά).*

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Δεν θα ήταν ορθό να θεωρήσει επιπόλαια κανείς τον Θουκυδίδη 'απαισιόδοξο' που δίνει μια κατάμαυρη εικόνα της ανθρωπότητας. Η λογική αποτελεί τη μόνη αξία, στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος. Οι θεοί δεν επεμβαίνουν στις ιστορικές εξελίξεις (όπως πίστευαν πολλοί σημαντικοί άνθρωποι και ο Ηρόδοτος ανάμεσά τους) και η τύχη δεν είναι υπερφυσική δύναμη αλλά συγκυρίες, εξελίξεις που δεν μπορεί να τις προβλέψει ο άνθρωπος. Ο Περικλής τονίζει ότι οι εξελίξεις των πραγμάτων μπορεί να είναι τελείως απρόβλεπτες και γι' αυτό συνήθως κατηγορούμε την τύχη για '*ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῇ*' (1.140.1). Η αθηναϊκή τριήρης που έφερνε τη διαταγή στην Μυτιλήνη (η οποία είχε αποστατήσει από την συμμαχία) να θανατωθούν όλοι οι ενήλικοι άντρες και να πουληθούν δούλοι οι γυναίκες και τα παιδιά (3.36.2), κινήθηκε αργά στο Αιγαίο, γιατί το πλήρωμα είχε συνείδηση ότι έπλεαν '*ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον*' (3.49.4), ότι πήγαιναν να εκτελέσουν μια διαταγή πρωτοφανή ('*ὠμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα*', 3.36.4). Ο παραλογισμός του πολέμου φτάνει στο αποκορύφωμά του στη γενική σφαγή, τελείως αναίτια, του άμαχου πληθυσμού, ακόμα και των μαθητών του σχολείου, της βοιωτικής Μυκαλησσού, από Θράκες μισθοφόρους ('... *καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας*', 7.29.5). Πράγματι αυτή η συμφορά ήταν ***ἀδόκητος*** και *δεινή*.»

3.

Α′ ΣΤΗΛΗ	Β′ ΣΤΗΛΗ	Γ′ ΣΤΗΛΗ
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἔπεισαν	πείσμα	πεισματικός –ή –ό
ἤγαγον	αγωγή / αγωγός	αγώγιμος –η –ο
ἐδύναντο	δύναμη	δυναμικός –ή –ό
αἰσθόμενοι	(συν)αίσθημα	(συν)αισθηματικός –ή –ό
κατέγνωσαν	γνώση	γνωστός –ή –ό

ΘΕΜΑ 492ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,1-3. (4534)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ᾽ οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τάς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεούσας τάς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τούς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἃς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ὅσῳ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο, ἐς τὸ Ἥραιόν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι…πάντων θάνατον.***

Μονάδες 30

2. Ποιο γνώρισμα σκέψης και μεθόδου χαρακτηρίζει τον Θουκυδίδη, όταν στοχάζεται για τα γεγονότα και τη συμπεριφορά του ανθρώπου; Ποια πορεία ακολουθεί ο ιστορικός;

Μονάδες 10

3. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό (**Β′** στήλη) και επίθετο (**Γ′** στήλη) (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της **Α′** στήλης.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἔπεισαν		
ἤγαγον		
ἐδύναντο		
αἰσθόμενοι		
κατέγνωσαν		

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι Κερκυραίοι εξάλλου, όταν κατάλαβαν ότι τα αθηναϊκά πλοία πλησίαζαν και ότι τα εχθρικά είχαν φύγει, πήραν[1] και οδήγησαν στην πόλη τους Μεσσηνίους, που μέχρι τότε βρίσκονταν έξω (από την πόλη), και αφού έδωσαν εντολή στα πλοία που είχαν επανδρώσει, να πλεύσουν γύρω γύρω με κατεύθυνση το Υλλαϊκό λιμάνι, καθώς (τα πλοία) έπλεαν γύρω γύρω (από την πόλη), αν έπιαναν κάποιον αντίπαλό τους, τον σκότωναν· και αφού αποβίβαζαν από τα πλοία όσους είχαν πείσει να επιβιβαστούν, τους σκότωναν, ακόμα, αφού πήγαν στο Ηραίο, έπεισαν πενήντα περίπου ικέτες να δεχτούν να δικαστούν και όλους τους καταδίκασαν σε θάνατο.

1. Οι κώδικες παρέχουν τη γραφή «*λαβόντες*», που φαίνεται όμως κάπως να πλεονάζει. Ο Hude προτείνει ως διόρθωση το *λαθόντες*, το οποίο απορρίπτει ο Gomme. Ο Classen απορρίπτει και τα δύο. Οι Raymond Weil και Jacqueline de Romilly διατηρούν τη γραφή *λαβόντες*. Το *λαθόντες* κατά λέξη: *αφού διέφυγαν την προσοχή* (ελεύθερα: *κρυφά).*

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24: «Ο βαθύς στοχασμός του ιστορικού πάνω στα γεγονότα και στη συμπεριφορά των ανθρώπων, φαίνεται, όπως και στους μεγάλους τραγικούς, στην τάση για γενίκευση που αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα της σκέψης και της μεθόδου του. Ανάγεται από το συγκεκριμένο γεγονός στο γενικό και πανανθρώπινο και θεμελιώνει την κρίση των πολιτικών στις δημηγορίες και τις δικές του προσωπικές παρατηρήσεις σε γενικές αρχές. Έτσι τα 'γνωμικά' και τα 'αποφθέγματα' στο έργο του δεν έχουν χαρακτήρα διδακτισμού και δεοντολογίας αλλά είναι το απόσταγμα της έρευνας και του συλλογισμού μιας συγγραφικής ιδιοφυίας που έχει αξιοποιήσει τη γνώση των αρχών και της μεθόδου της ιατρικής, των σοφιστών και της τραγωδίας.
Ο Θουκυδίδης έζησε στα παιδικά και στα νεανικά του χρόνια τις λαμπρότερες μέρες της Αθήνας και του αρχαίου κόσμου γενικότερα, τον παρατεταμένο αδυσώπητο πόλεμο επί είκοσι επτά έτη και είδε την Αθήνα ρημαγμένη και τα ιστορικά τείχη του Θεμιστοκλή κατεδαφισμένα. Έγραψε με μοναδική ειλικρίνεια και αμεροληψία τα γεγονότα του πολέμου και άφησε μια αθάνατη εικόνα της αθηναϊκής δημοκρατίας στον Επιτάφιο του Περικλή για τους πρώτους νεκρούς του πολέμου (2.35-46).»

3.

Α' ΣΤΗΛΗ	**Β' ΣΤΗΛΗ**	**Γ' ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**

ἔπεισαν	πίστη	πειστικός –ή –ό
ἤγαγον	αγωγή / αγωγός	ανάγωγος –η –ο
ἐδύναντο	δύναμη	αδύναμος –η -ο
αἰσθόμενοι	(συν)αίσθημα	(συν)αισθηματικός –ή –ό
κατέγνωσαν	γνώμη	γνωστικός –ή –ό

ΘΕΜΑ 423ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,3-5. (5864)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. Ἡμέρας τε ἑπτά, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων· πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δέ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἡμέρας τε ἑπτά…τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.***

Μονάδες 30

2. Να περιγράψετε το πρότυπο του ηγέτη που ενσαρκώνει ο Περικλής, κατά τον Θουκυδίδη.

Μονάδες 10

3. *α) γιγνόμενα, παρέμεινε, ἐδύναντο, ναυσί, δοκοῦντας:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται.

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
καταλύουσιν	-της	
διέφθειρον	-ά	
ἐπείσθησαν	-ώ	
περιοικοδομηθέντες	-μα	
ἀνηλοῦντο	-σις	

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και για εφτά μέρες, όσο έμεινε ο Ευρυμέδοντας, αφότου ήρθε με τα εξήντα πλοία, οι Κερκυραίοι σκότωναν αυτούς από τους συμπολίτες τους που θεωρούνταν ότι ήταν εχθροί τους, και, παρόλο που ισχυρίζονταν ότι τιμωρούσαν[1] αυτούς που προσπαθούσαν να καταλύσουν[2] τη δημοκρατία, όμως μερικοί βρήκαν τον θάνατο και για προσωπικές έχθρες,[3] και άλλοι (βρήκαν τον θάνατο) από τους οφειλέτες τους για χρήματα που τους οφείλονταν[4] και διαπράχθησαν κάθε είδους φόνοι,[5] και όπως συνήθως συμβαίνει[6] σε τέτοιες περιστάσεις, όλα[7] (τα κακά) έγιναν και ακόμα περισσότερα. Και μάλιστα σκότωνε ο πατέρας τον γιο και (μερικοί ικέτες) έβγαιναν έξω[8] από τα ιερά και σκοτώνονταν μπροστά σ' αυτά[9], μερικοί άλλοι επίσης, αφού περικλείστηκαν από τείχος, πέθαναν μέσα στον ναό του Διόνυσου.

1. Κατά λέξη: παρ' όλο που απέδιδαν την κατηγορία εναντίον...
2. *Τοῖς καταλύουσιν:* δηλώνει απόπειρα.
3. Πιο ελεύθερα: για ικανοποίηση προσωπικών παθών.
4. Έννοια: όσοι χρωστούσαν χρήματα σε κάποιους τους σκότωναν για να μην επιστρέψουν τα χρήματα.
5. Κατά λέξη: και κάθε μορφή θανάτου συνέβη.
6. Μεταφράζουμε το *φιλεῖ γίγνεσθαι* με επίρρημα και ρήμα, ενώ κατά λέξη μεταφράζεται: συνηθίζει να γίνεται. Το χωρίο σύμφωνα με άλλη άποψη: και έγινε καθετί που συνήθως συμβαίνει σε...
7. Απόδοση της φράσης *οὐδὲν ὅτι οὐ.* Αλλιώς: τίποτα δεν παραλείφθηκε που να μην έγινε.
8. Κατά λέξη: απομακρύνονταν, δηλαδή τους τράβαγαν έξω.
9. Τα ιερά.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21-22: «Το πρότυπο του ηγέτη το ενσαρκώνει ο Περικλής (2.65.1-9) με την πολιτική του οξυδέρκεια ('πρόνοια'), την ευρύτερη αποδοχή του από το λαό της πόλης του ('*δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι και τῇ γνώμῃ*'), την ανωτερότητά του ως προς το χρήμα ('*χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος*') και το πολιτικό του θάρρος να λέει την αλήθεια στο λαό, ακόμη κι αν προκαλούσε την οργή του ('*ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν*'). Αρκετές σύντομες φράσεις του μεγάλου πολιτικού, όπως τις καταγράφει ο Θουκυδίδης, έχουν καταστεί 'γνωμικά', με γενικότερη διαχρονική αξία, π.χ. '*οἱ καιροὶ οὐ μενετοί*' (1.142.1), (χρειάζεται ταχύτητα ενεργειών κατά τη διάρκεια του πολέμου γιατί οι ευκαιρίες δεν περιμένουν), '*μέγα τὸ τῆς θαλάσσης κράτος*' (1.143.5) (έχει μεγάλη σημασία το να ελέγχει κανείς στρατιωτικά τις θαλάσσιες συγκοινωνίες).»

3. α) *γιγνόμενα* → γενεά (γονέας, γνήσιος), *παρέμεινε* → παραμονή (υπομονή, επίμονος), *ἐδύναντο* → δύναμη (δυνατός, δυνάστης), *ναυσί* → ναυτικός (ναυάγιο, ναυμαχία), *δοκοῦντας* → δόκιμος (δόγμα, δόξα)

β)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
καταλύουσιν	-της	*καταλύτης*
διέφθειρον	-ά	*διαφθορά*
ἐπείσθησαν	-ώ	*(ή) πειθώ*
περιοικοδομηθέντες	-μα	*οἰκοδόμημα*
ἀνηλοῦντο	-σις	*ἀνάλωσις*

ΘΕΜΑ 426ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,3-5. (6300)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. Ἡμέρας τε ἑπτά, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων· πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δέ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἡμέρας τε ἑπτά…τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.***

Μονάδες 30

2. Πώς ορίζεται η υπεύθυνη συμπεριφορά του πολίτη, κατά τον Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

3 α) ιδιότητα, χρήμα, κατάληψη, ιδεατός, προσφορά: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *ἱκέτης, αἰτία, χρῆμα, θάνατος, παῖς:* Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και για εφτά μέρες, όσο έμεινε ο Ευρυμέδοντας, αφότου ήρθε με τα εξήντα πλοία, οι Κερκυραίοι σκότωναν αυτούς από τους συμπολίτες τους που θεωρούνταν ότι ήταν εχθροί τους, και, παρόλο που ισχυρίζονταν ότι τιμωρούσαν[1] αυτούς που προσπαθούσαν να καταλύσουν[2] τη δημοκρατία, όμως μερικοί βρήκαν τον θάνατο και για προσωπικές έχθρες,[3] και άλλοι (βρήκαν τον θάνατο) από τους οφειλέτες τους για χρήματα που τους οφείλονταν[4] και διαπράχθησαν κάθε είδους φόνοι,[5] και όπως συνήθως συμβαίνει[6] σε τέτοιες περιστάσεις, όλα[7] (τα κακά) έγιναν και ακόμα περισσότερα. Και μάλιστα σκότωνε ο πατέρας τον γιο και (μερικοί ικέτες) έβγαιναν έξω[8] από τα ιερά και σκοτώνονταν μπροστά σ' αυτά[9], μερικοί άλλοι επίσης, αφού περικλείστηκαν από τείχος, πέθαναν μέσα στον ναό του Διόνυσου.

1. Κατά λέξη: παρ' όλο που απέδιδαν την κατηγορία εναντίον...
2. *Τοῖς καταλύουσιν:* δηλώνει απόπειρα.
3. Πιο ελεύθερα: για ικανοποίηση προσωπικών παθών.
4. Έννοια: όσοι χρωστούσαν χρήματα σε κάποιους τους σκότωναν για να μην επιστρέψουν τα χρήματα.
5. Κατά λέξη: και κάθε μορφή θανάτου συνέβη.
6. Μεταφράζουμε το *φιλεῖ γίγνεσθαι* με επίρρημα και ρήμα, ενώ κατά λέξη μεταφράζεται: συνηθίζει να γίνεται. Το χωρίο σύμφωνα με άλλη άποψη: και έγινε καθετί που συνήθως συμβαίνει σε...
7. Απόδοση της φράσης *οὐδὲν ὅτι οὐ.* Αλλιώς: τίποτα δεν παραλείφθηκε που να μην έγινε.
8. Κατά λέξη: απομακρύνονταν, δηλαδή τους τράβαγαν έξω.
9. Τα ιερά.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 22: «Κατά τον Θουκυδίδη, ο πολίτης έχει χρέος να συμπεριφέρεται υπεύθυνα· μπορεί να χρησιμοποιεί τη λογική και τη σύνεση στις κρίσιμες αποφάσεις και να μην παρασύρεται από δημαγωγικά πυροτεχνήματα και από παρορμήσεις της στιγμής ('*ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν*', 2.65.4). Μπορεί να δείξει μαζί με το ενδιαφέρον για τα προσωπικά του συμφέροντα ενδιαφέρον για το συμφέρον της πόλης ('*...οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια*', 2.40.2). Μέσα στο χάος του εμφυλίου πολέμου μπορεί να δείξει μετριοπάθεια ('*τὰ μέσα τῶν πολιτῶν*') και ανώτερο ήθος ('*τὸ εὔηθες οὗ τὸ γενναῖον πλεῖστον μετέχει*', 3.83.1). Ακόμη και μέσα στη γενική αναλγησία που προκάλεσε η γενική συμφορά του λοιμού, η 'λοιμική των σωμάτων και των ψυχών' μερικοί, ελάχιστοι έστω, φέρθηκαν με ανθρωπιά και φιλότιμο και αδιαφορώντας μήπως προσβληθούν από τη φοβερή νόσο ('*αἰσχύνῃ ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν*', 2.51.5) τόλμησαν να

προσφέρουν ένα ποτήρι νερό σε ετοιμοθάνατους συγγενείς και φίλους.»

3 α) ιδιότητα: *ἰδίας*, χρήμα: *χρημάτων*, κατάληψη: *λαβόντων*, ιδεατός: *ἰδέα / ἑώρων*, προσφορά: *ἐπιφέροντες*

β) *ἱκέτης → ἱκετεύω, αἰτία → αἰτιάομαι -ῶμαι, χρῆμα → χρηματίζω / χρήομαι -ῶμαι, θάνατος → θανατόω -ῶ, παῖς → παίζω*

ΘΕΜΑ 429ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,3-5.(6301)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. Ἡμέρας τε ἑπτά, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων· πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δέ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἡμέρας τε ἑπτά…τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.***

Μονάδες 30

2. Τι είναι οι δημηγορίες και ποια η σημασία τους για την επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων;

Μονάδες 10

3. α) ναυτικός, αντίληψη, αδυναμία, δόξα, γένος: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

β) *ἀπάγχομαι, ἐπιφέρω, ἀποσπῶμαι, καθίσταμαι, διαφθείρω:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και για εφτά μέρες, όσο έμεινε ο Ευρυμέδοντας, αφότου ήρθε με τα εξήντα πλοία, οι Κερκυραίοι σκότωναν αυτούς από τους συμπολίτες τους που θεωρούνταν ότι ήταν εχθροί τους, και, παρόλο που ισχυρίζονταν ότι τιμωρούσαν[1] αυτούς που προσπαθούσαν να καταλύσουν[2] τη δημοκρατία, όμως μερικοί βρήκαν τον θάνατο και για προσωπικές έχθρες,[3] και άλλοι (βρήκαν τον θάνατο) από τους οφειλέτες τους για χρήματα που τους οφείλονταν[4] και διαπράχθησαν κάθε είδους φόνοι,[5] και όπως συνήθως συμβαίνει[6] σε τέτοιες περιστάσεις, όλα[7] (τα κακά) έγιναν και ακόμα περισσότερα. Και μάλιστα σκότωνε ο πατέρας τον γιο και (μερικοί ικέτες) έβγαιναν έξω[8] από τα ιερά και σκοτώνονταν μπροστά σ' αυτά[9], μερικοί άλλοι επίσης, αφού περικλείστηκαν από τείχος, πέθαναν μέσα στον ναό του Διόνυσου.

1. Κατά λέξη: παρ' όλο που απέδιδαν την κατηγορία εναντίον...
2. *Τοῖς καταλύουσιν:* δηλώνει απόπειρα.
3. Πιο ελεύθερα: για ικανοποίηση προσωπικών παθών.
4. Έννοια: όσοι χρωστούσαν χρήματα σε κάποιους τους σκότωναν για να μην επιστρέψουν τα χρήματα.
5. Κατά λέξη: και κάθε μορφή θανάτου συνέβη.
6. Μεταφράζουμε το *φιλεῖ γίγνεσθαι* με επίρρημα και ρήμα, ενώ κατά λέξη μεταφράζεται: συνηθίζει να γίνεται. Το χωρίο σύμφωνα με άλλη άποψη: και έγινε καθετί που συνήθως συμβαίνει σε...
7. Απόδοση της φράσης *οὐδὲν ὅτι οὐ.* Αλλιώς: τίποτα δεν παραλείφθηκε που να μην έγινε.
8. Κατά λέξη: απομακρύνονταν, δηλαδή τους τράβαγαν έξω.
9. Τα ιερά.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 24-25: «Για τους λόγους που εκφωνήθηκαν από πολιτικούς και στρατιωτικούς κατά την προετοιμασία του πολέμου ή κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων η δήλωση του Θουκυδίδη είναι σαφής· η δυσκολία να παρατεθούν αυτολεξεί ήταν μεγάλη ακόμη και για τις περιπτώσεις που ο ίδιος ήταν ανάμεσα στο ακροατήριο (1.22.1). Οι δημηγορίες στο έργο του Θουκυδίδη αποδίδουν τα κίνητρα, τους σχεδιασμούς, τους στόχους των ομιλητών και επίσης την προσωπικότητά τους, τις ιδέες τους, το ήθος τους. Οι δημηγορίες αποτελούν σημαντικό στοιχείο στην επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων και μάλιστα καθώς βρίσκονται σε αντιστοιχία με τα μεγάλα γεγονότα του πολέμου αλλά και μεταξύ τους με το σχήμα 'θέση'-'αντίθεση', με το οποίο κάθε ζήτημα εξετάζεται και από την αντίθετη άποψη. Ο Θουκυδίδης δηλώνει ότι δεν απομακρύνθηκε από την κεντρική ιδέα των λόγων ('*ἐχομένῳ ὅτι*

ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων', 1.22.1) και, εφόσον ήταν αδύνατο να τους παραθέσει αυτολεξεί, έγραψε σύμφωνα με τη δική του κρίση ό,τι ήταν προσφορότερο να λεχθεί στην κάθε περίπτωση. Στις δημηγορίες, στην παρουσίαση των απόψεων, στη δομή, στην επιχειρηματολογία φαίνεται και η ικανότητα του ιστορικού να αναλύει τα γεγονότα και το βάθος της σκέψης του. Από τον τρόπο που δηλώνει ότι προχώρησε στη σύνθεση των δημηγοριών, δεν πρέπει να περιμένει κανείς 'φυσικότητα' ως προς διαλεκτικές διαφοροποιήσεις των ομιλητών ανάλογα με τον τόπο καταγωγής τους.»

3. α) ναυτικός: *ναυσί*, αντίληψη: *λαβόντων*, αδυναμία: *ἐδύναντο*, δόξα: *δοκοῦντας*, γένος: *γιγνόμενα / γίγνεσθαι*

β) *ἀπάγχομαι: ἀπὸ + ἄγχομαι, ἐπιφέρω: ἐπὶ + φέρω, ἀποσπῶμαι: ἀπὸ + σπάομαι -ῶμαι, καθίσταμαι: κατὰ + ἵσταμαι* (κατά τη σύνθεση σημειώθηκε έκθλιψη και δάσυνση), *διαφθείρω: διὰ + φθείρω*

ΘΕΜΑ 432ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,3-5. (6044)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. Ἡμέρας τε ἑπτά, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων· πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δέ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἡμέρας τε ἑπτά…τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.***

Μονάδες 30

2. Με ποιον τρόπο χρονολογεί τα ιστορικά γεγονότα ο Θουκυδίδης;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με τη σημασία της στη **Β′** στήλη (δύο στοιχεία της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *ὁρῶ*	α) απαγχονίζομαι
2. *ἀπάγχομαι*	β) αγχώνομαι
3. *ἀφικνοῦμαι*	γ) φονεύω
4. *ἀποκτείνω*	δ) φθάνω
5. *περιοικοδομοῦμαι*	ε) περιτειχίζομαι
	στ) φεύγω
	ζ) βλέπω

Μονάδες 5

β) *παρέμεινε, λαβόντων, ἀπεσπῶντο, παῖδα, περιοικοδομηθέντες:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και για εφτά μέρες, όσο έμεινε ο Ευρυμέδοντας, αφότου ήρθε με τα εξήντα πλοία, οι Κερκυραίοι σκότωναν αυτούς από τους συμπολίτες τους που θεωρούνταν ότι ήταν εχθροί τους, και, παρόλο που ισχυρίζονταν ότι τιμωρούσαν[1] αυτούς που προσπαθούσαν να καταλύσουν[2] τη δημοκρατία, όμως μερικοί βρήκαν τον θάνατο και για προσωπικές έχθρες,[3] και άλλοι (βρήκαν τον θάνατο) από τους οφειλέτες τους για χρήματα που τους οφείλονταν[4] και διαπράχθησαν κάθε είδους φόνοι,[5] και όπως συνήθως συμβαίνει[6] σε τέτοιες περιστάσεις, όλα[7] (τα κακά) έγιναν και ακόμα περισσότερα. Και μάλιστα σκότωνε ο πατέρας τον γιο και (μερικοί ικέτες) έβγαιναν έξω[8] από τα ιερά και σκοτώνονταν μπροστά σ' αυτά[9], μερικοί άλλοι επίσης, αφού περικλείστηκαν από τείχος, πέθαναν μέσα στον ναό του Διόνυσου.

1. Κατά λέξη: παρ' όλο που απέδιδαν την κατηγορία εναντίον...
2. *Τοῖς καταλύουσιν:* δηλώνει απόπειρα.
3. Πιο ελεύθερα: για ικανοποίηση προσωπικών παθών.
4. Έννοια: όσοι χρωστούσαν χρήματα σε κάποιους τους σκότωναν για να μην επιστρέψουν τα χρήματα.
5. Κατά λέξη: και κάθε μορφή θανάτου συνέβη.
6. Μεταφράζουμε το *φιλεῖ γίγνεσθαι* με επίρρημα και ρήμα, ενώ κατά λέξη μεταφράζεται: συνηθίζει να γίνεται. Το χωρίο σύμφωνα με άλλη άποψη: και έγινε καθετί που συνήθως συμβαίνει σε...
7. Απόδοση της φράσης *οὐδὲν ὅτι οὐ.* Αλλιώς: τίποτα δεν παραλείφθηκε που να μην έγινε.
8. Κατά λέξη: απομακρύνονταν, δηλαδή τους τράβαγαν έξω.
9. Τα ιερά.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 25: «Στην προσπάθεια του Θουκυδίδη για χρονολογική ακρίβεια στην έκθεση των γεγονότων οι δυσκολίες ήταν μεγάλες. Οι ελληνικές πόλεις - κράτη δεν είχαν ενιαίο χρονολογικό σύστημα, ούτε είχαν κοινές ονομασίες για τους μήνες του σεληνιακού έτους. Η επιμονή του να καταγράψει με απόλυτη ακρίβεια το χρόνο των γεγονότων είναι σαφής στον καθορισμό του χρονικού σημείου της έκρηξης του πολέμου, με την εισβολή των Θηβαίων στις Πλαταιές: δέκα τέσσερα έτη μετά την υπογραφή της τριαντάχρονης ειρήνης (μεταξύ Αθηναίων και Πελοποννησίων), τη χρονιά που η Χρυσίς είχε συμπληρώσει σαράντα οκτώ έτη ιερωσύνης στο Άργος, και ο Αινήσιος ήταν έφορος στη Σπάρτη και ο Πυθόδωρος επώνυμος άρχων στην Αθήνα, έξι μήνες μετά τη μάχη της Ποτίδαιας, μόλις άρχιζε η άνοιξη... (2.2.1). Ακολουθώντας τον τρόπο χρονολογικής έκθεσης που χρησιμοποίησε ο Ελλάνικος ο Μυτιληναίος εξιστορεί τα γεγονότα κατά χρονολογική σειρά και όχι κατά θεματικές ενότητες, και μάλιστα χρόνο με χρόνο, διαιρώντας το έτος σε

θέρος (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και χειμώνα (4 μήνες που το κύριο σώμα των αντιπάλων στρατευμάτων αποσύρεται στις βάσεις του): '*γέγραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα*' (2.1).»

3. α) 1ζ, 2α, 3δ, 4γ, 5ε

β) *παρέμεινε* → παραμονή (διαμονή, μόνιμος), *λαβόντων* → λαβή (λαβίδα, εργολαβία), *ἀπεσπῶντο* → απόσπαση (σπάσιμο, αδιάσπαστος), *παῖδα* → παιδεία (παίζω, παιδαγωγός), *περιοικοδομηθέντες* → οικοδόμημα (ανοικοδόμηση, εποικοδομητικός)

ΘΕΜΑ 435ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,3-5. (6293)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. Ἡμέρας τε ἑπτά, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων· πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δέ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἡμέρας τε ἑπτά…τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.***

Μονάδες 30

2. Τι επιδιώκει ο Θουκυδίδης με τη χρήση σύνθετων ρημάτων; Να αναφέρετε ένα παράδειγμα.

Μονάδες 10

3. *α)* Να σχηματίσετε για καθεμία από τις λέξεις της **Α′** στήλης ένα παράγωγο επίθετο (**Γ′**στήλη) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με την κατάληξη που δίνεται στη **Β′** στήλη.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἄλλος	-οῖος	
αἰτία	-ιος	
χρῆμα	-ικός	
ἐχθρός	-ικός	
πατήρ	-ιος	

Μονάδες 5

β) *λαβόντων:* Να γράψετε στη νέα ελληνική γλώσσα πέντε ουσιαστικά ή επίθετα (απλά ή σύνθετα) παράγωγα του ρήματος ***λαμβάνω***.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και για εφτά μέρες, όσο έμεινε ο Ευρυμέδοντας, αφότου ήρθε με τα εξήντα πλοία, οι Κερκυραίοι σκότωναν αυτούς από τους συμπολίτες τους που θεωρούνταν ότι ήταν εχθροί τους, και, παρόλο που ισχυρίζονταν ότι τιμωρούσαν[1] αυτούς που προσπαθούσαν να καταλύσουν[2] τη δημοκρατία, όμως μερικοί βρήκαν τον θάνατο και για προσωπικές έχθρες,[3] και άλλοι (βρήκαν τον θάνατο) από τους οφειλέτες τους για χρήματα που τους οφείλονταν[4] και διαπράχθησαν κάθε είδους φόνοι,[5] και όπως συνήθως συμβαίνει[6] σε τέτοιες περιστάσεις, όλα[7] (τα κακά) έγιναν και ακόμα περισσότερα. Και μάλιστα σκότωνε ο πατέρας τον γιο και (μερικοί ικέτες) έβγαιναν έξω[8] από τα ιερά και σκοτώνονταν μπροστά σ' αυτά[9], μερικοί άλλοι επίσης, αφού περικλείστηκαν από τείχος, πέθαναν μέσα στον ναό του Διόνυσου.

1. Κατά λέξη: παρ' όλο που απέδιδαν την κατηγορία εναντίον...
2. *Τοῖς καταλύουσιν:* δηλώνει απόπειρα.
3. Πιο ελεύθερα: για ικανοποίηση προσωπικών παθών.
4. Έννοια: όσοι χρωστούσαν χρήματα σε κάποιους τους σκότωναν για να μην επιστρέψουν τα χρήματα.
5. Κατά λέξη: και κάθε μορφή θανάτου συνέβη.
6. Μεταφράζουμε το *φιλεῖ γίγνεσθαι* με επίρρημα και ρήμα, ενώ κατά λέξη μεταφράζεται: συνηθίζει να γίνεται. Το χωρίο σύμφωνα με άλλη άποψη: και έγινε καθετί που συνήθως συμβαίνει σε...
7. Απόδοση της φράσης *οὐδὲν ὅτι οὐ.* Αλλιώς: τίποτα δεν παραλείφθηκε που να μην έγινε.
8. Κατά λέξη: απομακρύνονταν, δηλαδή τους τράβαγαν έξω.
9. Τα ιερά.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26-27: «Με τα σύνθετα ρήματα (ενώ συνήθως χρησιμοποιούνται απλά, *κατακληθείς*) και με δύο ή και τρεις προθέσεις, ο Θουκυδίδης επιδιώκει να δηλωθούν βραχυλογικά και πυκνά δύο ή περισσότερες επιρρηματικές σχέσεις του υποκειμένου, ή του αντικειμένου, με τη ρηματική ενέργεια: ***προκατ****αρχόμενοι* (= *διδόντες πρότερον ἢ τοῖς ἄλλοις τὰς καταρχάς*), 1. 25.4, ***ξυμπρο****πέμψαι* [*ξὺν* + *πρὸ* + *πέμπω*], 1.27.2, ***ἀνταν****αγόμενοι* [*ἀντὶ* + *ἀνὰ* + *ἄγομαι*], 1.29.4»

3. *α)*

Α' ΣΤΗΛΗ	**Β' ΣΤΗΛΗ**	**Γ' ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**κατάληξη**	**παράγωγο επίθετο**
ἄλλος	-οῖος	*ἀλλοῖος*

αἰτία	-ιος	*αἴτιος*
χρῆμα	-ικός	*χρηματικός*
ἐχθρός	-ικός	*ἐχθρικός*
πατήρ	-ιος	*πάτριος*

β) *λαβόντων* → λαβή, λάφυρο, λαβίδα, λήψη, παραλήπτης, δίλημμα

ΘΕΜΑ 438ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,3-5. (6294)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. Ἡμέρας τε ἑπτά, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων· πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δέ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἡμέρας τε ἑπτά…τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.***

Μονάδες 30

2. α) Ποια ήταν η άποψη του Θουκυδίδη για τη στρατηγική του Περικλή;

β) Ποιες ήταν οι συνέπειες του λοιμού και πώς επηρέασε την πολιτική κατάσταση της Αθήνας;

Μονάδες 10

3. α) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
καταλύουσιν	-της	
διέφθειρον	-ά	
ἐπείσθησαν	-ώ	
κατέστη	-σις	
περιοικοδομηθέντες	-μα	

Μονάδες 5

β) ιδιότητα, κατάληψη, άφιξη, φόρος, απόσπαση: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και για εφτά μέρες, όσο έμεινε ο Ευρυμέδοντας, αφότου ήρθε με τα εξήντα πλοία, οι Κερκυραίοι σκότωναν αυτούς από τους συμπολίτες τους που θεωρούνταν ότι ήταν εχθροί τους, και, παρόλο που ισχυρίζονταν ότι τιμωρούσαν[1] αυτούς που προσπαθούσαν να καταλύσουν[2] τη δημοκρατία, όμως μερικοί βρήκαν τον θάνατο και για προσωπικές έχθρες,[3] και άλλοι (βρήκαν τον θάνατο) από τους οφειλέτες τους για χρήματα που τους οφείλονταν[4] και διαπράχθησαν κάθε είδους φόνοι,[5] και όπως συνήθως συμβαίνει[6] σε τέτοιες περιστάσεις, όλα[7] (τα κακά) έγιναν και ακόμα περισσότερα. Και μάλιστα σκότωνε ο πατέρας τον γιο και (μερικοί ικέτες) έβγαιναν έξω[8] από τα ιερά και σκοτώνονταν μπροστά σ' αυτά[9], μερικοί άλλοι επίσης, αφού περικλείστηκαν από τείχος, πέθαναν μέσα στον ναό του Διόνυσου.

1. Κατά λέξη: παρ' όλο που απέδιδαν την κατηγορία εναντίον...
2. *Τοῖς καταλύουσιν:* δηλώνει απόπειρα.
3. Πιο ελεύθερα: για ικανοποίηση προσωπικών παθών.
4. Έννοια: όσοι χρωστούσαν χρήματα σε κάποιους τους σκότωναν για να μην επιστρέψουν τα χρήματα.
5. Κατά λέξη: και κάθε μορφή θανάτου συνέβη.
6. Μεταφράζουμε το *φιλεῖ γίγνεσθαι* με επίρρημα και ρήμα, ενώ κατά λέξη μεταφράζεται: συνηθίζει να γίνεται. Το χωρίο σύμφωνα με άλλη άποψη: και έγινε καθετί που συνήθως συμβαίνει σε...
7. Απόδοση της φράσης *οὐδὲν ὅτι οὐ.* Αλλιώς: τίποτα δεν παραλείφθηκε που να μην έγινε.
8. Κατά λέξη: απομακρύνονταν, δηλαδή τους τράβαγαν έξω.
9. Τα ιερά.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 18:

α) «Κατά την έναρξη του πελοποννησιακού πολέμου (431 π.Χ.), ο Θουκυδίδης πίστευε στη μεγάλη αξία του Περικλή (μολονότι η οικογενειακή του παράδοση τον συνέδεε με την αντίπαλη παράταξη, των αριστοκρατικών) και στην ορθότητα των βασικών αρχών του πολεμικού του σχεδιασμού: άμυνα στην ξηρά, επίθεση στη θάλασσα, σύνεση και αυτοπεποίθηση.»

β) «Το δεύτερο έτος του πολέμου προσβλήθηκε και ο ίδιος ο Θουκυδίδης από τον καταστρεπτικό λοιμό που εξόντωσε το 1/3 του πληθυσμού της Αττικής ('*...ταῦτα δηλώσω αὐτός τε νοσήσας καὶ ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας*'). Ο ίδιος επέζησε αλλά ο Περικλής πέθανε από τον λοιμό το επόμενο έτος και στην πολιτική ζωή της εμπόλεμης και πολιορκημένης, από τη στεριά, Αθήνας επικράτησε οξεία αντιπαράθεση ανάμεσα στην παράταξη των συντηρητικών αριστοκρατικών και των δημοκρατικών, τους οποίους καθοδηγούσαν πλέον αδίστακτοι δημαγωγοί, με ισχυρότερο τον Κλέωνα.»

3. α)

ρηματικοί τύποι	**κατάληξη**	**ομόρριζα ουσιαστικά**
καταλύουσιν	-της	*καταλύτης*
διέφθειρον	-ά	*διαφθορά*
ἐπείσθησαν	-ώ	*(ἡ) πειθώ*
κατέστη	-σις	*κατάστασις*
περιοικοδομηθέντες	-μα	*οἰκοδόμημα*

β) ιδιότητα: *ἰδίας*, κατάληψη: *λαβόντων*, άφιξη: *ἀφικόμενος* / *ἱκετῶν*, φόρος: *ἐπιφέροντες*, απόσπαση: *ἀπεσπῶντο*

ΘΕΜΑ 441ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,3-5. (6295)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. Ἡμέρας τε ἑπτά, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων· πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δέ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἡμέρας τε ἑπτά…τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.***

Μονάδες 30

2. Από πού προκύπτει ότι ο Θουκυδίδης έζησε έως το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την αντώνυμή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *οὐδέν*	α) *ὀλίγος*
2. *δύναμαι*	β) *φίλος*
3. *ἐχθρός*	γ) *φεύγω*
4. *πολύς*	δ) *ἐναντίος*
5. *ἀφικνοῦμαι*	ε) *ἔρχομαι*
	στ) *ἀδυνατῶ*
	ζ) *πᾶν*

Μονάδες 5

β) *ανάλωση, αγχόνη, φίλημα, πατρικός, ανίερος:* Να σχηματίσετε από μία σύντομη φράση στη νέα ελληνική γλώσσα με καθεμία από τις παραπάνω λέξεις.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και για εφτά μέρες, όσο έμεινε ο Ευρυμέδοντας, αφότου ήρθε με τα εξήντα πλοία, οι Κερκυραίοι σκότωναν αυτούς από τους συμπολίτες τους που θεωρούνταν ότι ήταν εχθροί τους, και, παρόλο που ισχυρίζονταν ότι τιμωρούσαν[1] αυτούς που προσπαθούσαν να καταλύσουν[2] τη δημοκρατία, όμως μερικοί βρήκαν τον θάνατο και για προσωπικές έχθρες,[3] και άλλοι (βρήκαν τον θάνατο) από τους οφειλέτες τους για χρήματα που τους οφείλονταν[4] και διαπράχθησαν κάθε είδους φόνοι,[5] και όπως συνήθως συμβαίνει[6] σε τέτοιες περιστάσεις, όλα[7] (τα κακά) έγιναν και ακόμα περισσότερα. Και μάλιστα σκότωνε ο πατέρας τον γιο και (μερικοί ικέτες) έβγαιναν έξω[8] από τα ιερά και σκοτώνονταν μπροστά σ' αυτά[9], μερικοί άλλοι επίσης, αφού περικλείστηκαν από τείχος, πέθαναν μέσα στον ναό του Διόνυσου.

1. Κατά λέξη: παρ' όλο που απέδιδαν την κατηγορία εναντίον...
2. *Τοῖς καταλύουσιν:* δηλώνει απόπειρα.
3. Πιο ελεύθερα: για ικανοποίηση προσωπικών παθών.
4. Έννοια: όσοι χρωστούσαν χρήματα σε κάποιους τους σκότωναν για να μην επιστρέψουν τα χρήματα.
5. Κατά λέξη: και κάθε μορφή θανάτου συνέβη.
6. Μεταφράζουμε το *φιλεῖ γίγνεσθαι* με επίρρημα και ρήμα, ενώ κατά λέξη μεταφράζεται: συνηθίζει να γίνεται. Το χωρίο σύμφωνα με άλλη άποψη: και έγινε καθετί που συνήθως συμβαίνει σε...
7. Απόδοση της φράσης *οὐδὲν ὅτι οὐ.* Αλλιώς: τίποτα δεν παραλείφθηκε που να μην έγινε.
8. Κατά λέξη: απομακρύνονταν, δηλαδή τους τράβαγαν έξω.
9. Τα ιερά.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 26: «Οι ελάχιστες 'εσωτερικές μαρτυρίες' στο έργο και οι υφολογικές παρατηρήσεις των μελετητών δεν αρκούν για να οδηγήσουν σε ακλόνητα συμπεράσματα για το πότε συνέθεσε ο Θουκυδίδης το έργο του. Η δήλωσή του ότι άρχισε να γράφει αμέσως μόλις ξέσπασε ο πόλεμος ('*ἀρξάμενος εὐθὺς καθισταμένου*' 1.1.1) δεν ξεκαθαρίζει αν άρχισε να δίνει στο κείμενο του οριστική μορφή ή αν άρχισε να συγκεντρώνει το υλικό του και να κρατάει σημειώσεις. Μολονότι η εξιστόρηση των γεγονότων διακόπτεται στο 411 π.Χ. είναι βέβαιο ότι ορισμένα τμήματα έχουν γραφτεί μετά το 404 π.Χ. (βλ. 1.23. 1 και 5.26.1,5).»
Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 19: «Δεν είναι βέβαιο αν ο Θουκυδίδης γύρισε στην Αθήνα μετά το 404 π.Χ. με την αμνηστία που παραχωρήθηκε. Οι πληροφορίες των αρχαίων πηγών είναι αβέβαιες και σε ορισμένα σημεία αντιφατικές. Βέβαιο είναι ότι έζησε ως το τέλος του πολέμου ('*Τούτου δὲ τοῦ πολέμου μῆκός τε μέγα προύβη*', 1.23.1, '*ἔτη δὲ ἐς τοῦτο τὰ ξύμπαντα ἐγένετο τῷ πολέμῳ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι*',

5.26.1, '*ἐπεβίων δὲ διὰ παντὸς αὐτοῦ αἰσθανόμενός τε τῇ ἡλικίᾳ καί προσέχων τὴν γνώμην, ὅπως ἀκριβές τι εἴσομαι*', 5.26.5).
Το έργο του έμεινε ημιτελές. Στα πρώτα βιβλία υπάρχουν αναφορές για το τέλος του πολέμου και την τελική καταστροφή· η εξιστόρηση όμως των γεγονότων δεν φτάνει ως το 404 π.Χ. αλλά διακόπτεται στο 411 π.Χ. Ο θάνατος δεν άφησε τον μεγάλο ιστορικό να τελειώσει το έργο του.»

3. *α)* 1ζ, 2στ, 3β, 4α, 5γ

β)

- **ανάλωση** του προϊόντος πριν από την ημερομηνία λήξης
- οδηγήθηκε στην **αγχόνη**
- **φίλημα** στο μέτωπο
- **πατρική** κληρονομιά
- **ανίερη** πράξη

ΘΕΜΑ 444ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,3-5. (6296)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. Ἡμέρας τε ἑπτά, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων· πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δέ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἡμέρας τε ἑπτά…τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.***

Μονάδες 30

2. Ποιες είναι, κατά τον Θουκυδίδη, οι βασικές προϋποθέσεις για τη συγκρότηση ενός ισχυρού, από στρατιωτική άποψη, κράτους;

Μονάδες 10

3. *α)* Να συνδέσετε κάθε λέξη της **Α′** στήλης με την ομόρριζή της στη **Β′** στήλη (δύο λέξεις της **Β′** στήλης περισσεύουν):

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**
1. *κατέστη*	α) ναυπηγός
2. *ἐπιφέροντες*	β) σύμβαση
3. *ναυσί*	γ) συμβίωση
4. *ξυνέβη*	δ) κατάσταση
5. *δοκοῦντας*	ε) προσφορά
	στ) δοχείο
	ζ) δόξα

Μονάδες 5

β) *παρέμεινε, λαβόντων, παῖδα, ἀπεσπῶντο, περιοικοδομηθέντες:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και για εφτά μέρες, όσο έμεινε ο Ευρυμέδοντας, αφότου ήρθε με τα εξήντα πλοία, οι Κερκυραίοι σκότωναν αυτούς από τους συμπολίτες τους που θεωρούνταν ότι ήταν εχθροί τους, και, παρόλο που ισχυρίζονταν ότι τιμωρούσαν[1] αυτούς που προσπαθούσαν να καταλύσουν[2] τη δημοκρατία, όμως μερικοί βρήκαν τον θάνατο και για προσωπικές έχθρες,[3] και άλλοι (βρήκαν τον θάνατο) από τους οφειλέτες τους για χρήματα που τους οφείλονταν[4] και διαπράχθησαν κάθε είδους φόνοι,[5] και όπως συνήθως συμβαίνει[6] σε τέτοιες περιστάσεις, όλα[7] (τα κακά) έγιναν και ακόμα περισσότερα. Και μάλιστα σκότωνε ο πατέρας τον γιο και (μερικοί ικέτες) έβγαιναν έξω[8] από τα ιερά και σκοτώνονταν μπροστά σ' αυτά[9], μερικοί άλλοι επίσης, αφού περικλείστηκαν από τείχος, πέθαναν μέσα στον ναό του Διόνυσου.

1. Κατά λέξη: παρ' όλο που απέδιδαν την κατηγορία εναντίον...
2. *Τοῖς καταλύουσιν:* δηλώνει απόπειρα.
3. Πιο ελεύθερα: για ικανοποίηση προσωπικών παθών.
4. Έννοια: όσοι χρωστούσαν χρήματα σε κάποιους τους σκότωναν για να μην επιστρέψουν τα χρήματα.
5. Κατά λέξη: και κάθε μορφή θανάτου συνέβη.
6. Μεταφράζουμε το *φιλεῖ γίγνεσθαι* με επίρρημα και ρήμα, ενώ κατά λέξη μεταφράζεται: συνηθίζει να γίνεται. Το χωρίο σύμφωνα με άλλη άποψη: και έγινε καθετί που συνήθως συμβαίνει σε...
7. Απόδοση της φράσης *οὐδὲν ὅτι οὐ.* Αλλιώς: τίποτα δεν παραλείφθηκε που να μην έγινε.
8. Κατά λέξη: απομακρύνονταν, δηλαδή τους τράβαγαν έξω.
9. Τα ιερά.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Ο Θουκυδίδης τονίζει ότι χωρίς μόνιμες εγκαταστάσεις πληθυσμών, πολιτική σταθερότητα, οικονομική ανάπτυξη και, κυρίως, χωρίς την κυριαρχία στη θάλασσα δεν μπορούσε να συγκροτηθεί ισχυρό στρατιωτικά κράτος. Η προσπάθεια για κριτική απόδειξη των θέσεών του θυμίζει έντονα την επιχειρηματολογία των σοφιστών.»

3. *α)* 1δ, 2ε, 3α, 4β, 5ζ

β) *παρέμεινε* → παραμονή (μονιμότητα, ανυπόμονος), *λαβόντων* → παραλαβή (λήψη, λάφυρο), *παῖδα* → εκπαίδευση (προπαίδεια, εγκυκλοπαίδεια), *ἀπεσπῶντο* → απόσπαση (απόσπασμα, περισπωμένη), *περιοικοδομηθέντες* → οικοδόμηση (ανοικοδόμηση, εποικοδομητικός)

ΘΕΜΑ 447ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,3-5. (6297)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. Ἡμέρας τε ἑπτά, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων· πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δέ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἡμέρας τε ἑπτά…τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι η αντίληψη του Θουκυδίδη για την αντιμετώπιση του προβλήματος της διαχείρισης της δύναμης από ένα κράτος, μια συμμαχία, μια πολιτική παράταξη;

Μονάδες 10

3. α) Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με λέξεις (απλές ή σύνθετες) της νέας ελληνικής γλώσσας, ομόρριζες των ρημάτων που δίνονται σε παρένθεση.

● Η ..... του αεροπλάνου θα έχει καθυστέρηση 30 λεπτών (***ἀφικνοῦμαι***).
● Η ..... του δράστη προκάλεσε ανακούφιση στους κατοίκους της περιοχής, όπου γίνονταν οι κλοπές (***λαμβάνω***).
● Στον επόμενο δρόμο υπάρχει ένα …….....…….. τροφίμων (***καθίσταμαι***).
● Η …….....… παγωτών τους θερινούς μήνες αυξάνεται (***ἀναλόομαι -οῦμαι***).
● Η ανάθεση τού έργου δόθηκε στην εταιρεία με τη χαμηλότερη …….....……. (***ἐπιφέρω***).

Μονάδες 5

β) *παραμένω, καταλύω, ξυμβαίνω, ἀποκτείνω, ἀποσπῶμαι:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και για εφτά μέρες, όσο έμεινε ο Ευρυμέδοντας, αφότου ήρθε με τα εξήντα πλοία, οι Κερκυραίοι σκότωναν αυτούς από τους συμπολίτες τους που θεωρούνταν ότι ήταν εχθροί τους, και, παρόλο που ισχυρίζονταν ότι τιμωρούσαν[1] αυτούς που προσπαθούσαν να καταλύσουν[2] τη δημοκρατία, όμως μερικοί βρήκαν τον θάνατο και για προσωπικές έχθρες,[3] και άλλοι (βρήκαν τον θάνατο) από τους οφειλέτες τους για χρήματα που τους οφείλονταν[4] και διαπράχθησαν κάθε είδους φόνοι,[5] και όπως συνήθως συμβαίνει[6] σε τέτοιες περιστάσεις, όλα[7] (τα κακά) έγιναν και ακόμα περισσότερα. Και μάλιστα σκότωνε ο πατέρας τον γιο και (μερικοί ικέτες) έβγαιναν έξω[8] από τα ιερά και σκοτώνονταν μπροστά σ' αυτά[9], μερικοί άλλοι επίσης, αφού περικλείστηκαν από τείχος, πέθαναν μέσα στον ναό του Διόνυσου.

1. Κατά λέξη: παρ' όλο που απέδιδαν την κατηγορία εναντίον...
2. *Τοῖς καταλύουσιν:* δηλώνει απόπειρα.
3. Πιο ελεύθερα: για ικανοποίηση προσωπικών παθών.
4. Έννοια: όσοι χρωστούσαν χρήματα σε κάποιους τους σκότωναν για να μην επιστρέψουν τα χρήματα.
5. Κατά λέξη: και κάθε μορφή θανάτου συνέβη.
6. Μεταφράζουμε το *φιλεῖ γίγνεσθαι* με επίρρημα και ρήμα, ενώ κατά λέξη μεταφράζεται: συνηθίζει να γίνεται. Το χωρίο σύμφωνα με άλλη άποψη: και έγινε καθετί που συνήθως συμβαίνει σε...
7. Απόδοση της φράσης *οὐδὲν ὅτι οὐ.* Αλλιώς: τίποτα δεν παραλείφθηκε που να μην έγινε.
8. Κατά λέξη: απομακρύνονταν, δηλαδή τους τράβαγαν έξω.
9. Τα ιερά.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Το πρόβλημα της δύναμης όπως μπορεί να την χρησιμοποιήσει ένα κράτος, μια συμμαχία, μια πολιτική παράταξη εξετάστηκε κατά τρόπο μοναδικό και συγκλονιστικό από το Θουκυδίδη: Η εξόντωση των Πλαταιέων από τους Σπαρτιάτες, των Μηλίων από τους Αθηναίους, οι φρικαλεότητες στην εμφύλια σύγκρουση της Κέρκυρας και άλλες, απίστευτες σε καιρό ειρήνης, πράξεις οδήγησαν τον μεγάλο ιστορικό στο συμπέρασμα ότι η φύση των ανθρώπου δεν αλλάζει ('*ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾖ*', 3.82.2), ότι οι άνθρωποι όταν βρεθούν σε αδιέξοδα και πιεστικές συγκυρίες ('*ἐς ἀκουσίους ἀνάγκας πίπτειν*') εξαγριώνονται ('*ὁ πόλεμος... βίαιος διδάσκαλος καὶ πρὸς τὰ παρόντα τὰς ὀργὰς τῶν πολλῶν ὁμοιοῖ*', 3.82.2), ότι στον εμφύλιο, κυρίως, πόλεμο οι λέξεις χάνουν το νόημά τους (3.82.3), ότι οι αντίπαλοι δίνουν το λόγο τους, ενώ σκοπεύουν να μην τον τηρήσουν, και δίνουν όρκους, χωρίς να φοβούνται τους θεούς (3.83.2).»

3. *α)*

● Η **άφιξη** του αεροπλάνου θα έχει καθυστέρηση 30 λεπτών (*ἀφικνοῦμαι*).
● Η **σύλληψη** του δράστη προκάλεσε ανακούφιση στους κατοίκους της περιοχής, όπου γίνονταν οι κλοπές (*λαμβάνω*).
● Στον επόμενο δρόμο υπάρχει ένα **κατάστημα** τροφίμων (*καθίσταμαι*).
● Η **κατανάλωση** παγωτών τους θερινούς μήνες αυξάνεται (*ἀναλόομαι -οῦμαι*).
● Η ανάθεση τού έργου δόθηκε στην εταιρεία με τη χαμηλότερη **προσφορά** (*ἐπιφέρω*).

β) *παραμένω: παρὰ + μένω, καταλύω: κατὰ + λύω, ξυμβαίνω: ξὺν (σὺν) + βαίνω, ἀποκτείνω: ἀπὸ + κτείνω, ἀποσπῶμαι: ἀπὸ + σπάομαι -ῶμαι*

ΘΕΜΑ 450ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,3-5. (6298)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. Ἡμέρας τε ἑπτά, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων· πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δέ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἡμέρας τε ἑπτά…τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.***

Μονάδες 30

2. Ποια είναι, κατά τον Θουκυδίδη, τα βασικά κίνητρα για τον πόλεμο;

Μονάδες 10

3. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό (**Β′** στήλη) και επίθετο (**Γ′** στήλη) (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της **Α′** στήλης.

Α′ ΣΤΗΛΗ	**Β′ ΣΤΗΛΗ**	**Γ′ ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἐπείσθησαν		
καταλύουσιν		
ἐδύναντο		
ἐφόνευον		
ξυνέβη		

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και για εφτά μέρες, όσο έμεινε ο Ευρυμέδοντας, αφότου ήρθε με τα εξήντα πλοία, οι Κερκυραίοι σκότωναν αυτούς από τους συμπολίτες τους που θεωρούνταν ότι ήταν εχθροί τους, και, παρόλο που ισχυρίζονταν ότι τιμωρούσαν[1] αυτούς που προσπαθούσαν να καταλύσουν[2] τη δημοκρατία, όμως μερικοί βρήκαν τον θάνατο και για προσωπικές έχθρες,[3] και άλλοι (βρήκαν τον θάνατο) από τους οφειλέτες τους για χρήματα που τους οφείλονταν[4] και διαπράχθησαν κάθε είδους φόνοι,[5] και όπως συνήθως συμβαίνει[6] σε τέτοιες περιστάσεις, όλα[7] (τα κακά) έγιναν και ακόμα περισσότερα. Και μάλιστα σκότωνε ο πατέρας τον γιο και (μερικοί ικέτες) έβγαιναν έξω[8] από τα ιερά και σκοτώνονταν μπροστά σ' αυτά[9], μερικοί άλλοι επίσης, αφού περικλείστηκαν από τείχος, πέθαναν μέσα στον ναό του Διόνυσου.

1. Κατά λέξη: παρ' όλο που απέδιδαν την κατηγορία εναντίον...
2. *Τοῖς καταλύουσιν:* δηλώνει απόπειρα.
3. Πιο ελεύθερα: για ικανοποίηση προσωπικών παθών.
4. Έννοια: όσοι χρωστούσαν χρήματα σε κάποιους τους σκότωναν για να μην επιστρέψουν τα χρήματα.
5. Κατά λέξη: και κάθε μορφή θανάτου συνέβη.
6. Μεταφράζουμε το *φιλεῖ γίγνεσθαι* με επίρρημα και ρήμα, ενώ κατά λέξη μεταφράζεται: συνηθίζει να γίνεται. Το χωρίο σύμφωνα με άλλη άποψη: και έγινε καθετί που συνήθως συμβαίνει σε...
7. Απόδοση της φράσης *οὐδὲν ὅτι οὐ.* Αλλιώς: τίποτα δεν παραλείφθηκε που να μην έγινε.
8. Κατά λέξη: απομακρύνονταν, δηλαδή τους τράβαγαν έξω.
9. Τα ιερά.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 21: «Σε αρκετά σημεία του έργου του προβάλλει ο Θουκυδίδης την πλεονεξία, το να αποκτήσει δηλ. το άτομο ή η πολιτική παράταξη ή το κράτος περισσότερα απ' όσα δικαιούται και τη φιλοτιμία, την προσωπική φιλοδοξία ορισμένων, ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο.»

3.

Α' ΣΤΗΛΗ	**Β' ΣΤΗΛΗ**	**Γ' ΣΤΗΛΗ**
λέξεις	**ουσιαστικά**	**επίθετα**
ἐπείσθησαν	πειστικότητα	πειστικός –ή –ό
καταλύουσιν	καταλύτης	καταλυτικός –ή –ό
ἐδύναντο	δύναμη	δυναμικός –ή –ό
ἐφόνευον	φόνος	φονικός –ή –ό

ξυνέβη	σύμβαση	συμβατικός –ή –ό

ΘΕΜΑ 495ο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι, 3, 81,3-5. (6446)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ᾽ ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. Ἡμέρας τε ἑπτά, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων· πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δέ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: ***Ἡμέρας τε ἑπτά…τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.***

Μονάδες 30

2. Ποιες είναι, κατά τον Θουκυδίδη, οι βασικές προϋποθέσεις για τη συγκρότηση ενός ισχυρού, από στρατιωτική άποψη, κράτους;

Μονάδες 10

3. *α) γιγνόμενα, παρέμεινε, ἐδύναντο, ναυσί, δοκοῦντας:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

Μονάδες 5

β) Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με λέξεις (απλές ή σύνθετες) της νέας ελληνικής γλώσσας, ομόρριζες των ρημάτων που δίνονται σε παρένθεση.

● Η ..... του αεροπλάνου θα έχει καθυστέρηση 30 λεπτών (***ἀφικνοῦμαι***).
● Η ..... του δράστη προκάλεσε ανακούφιση στους κατοίκους της περιοχής, όπου γίνονταν οι κλοπές (***λαμβάνω***).
● Στον επόμενο δρόμο υπάρχει ένα …….. τροφίμων (***καθίσταμαι***).
● Η …… παγωτών τους θερινούς μήνες αυξάνεται (***ἀναλόομαι -οῦμαι***).
● Η ανάθεση του έργου δόθηκε στην εταιρεία με τη χαμηλότερη ……..……. (***ἐπιφέρω***).

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Και για εφτά μέρες, όσο έμεινε ο Ευρυμέδοντας, αφότου ήρθε με τα εξήντα πλοία, οι Κερκυραίοι σκότωναν αυτούς από τους συμπολίτες τους που θεωρούνταν ότι ήταν εχθροί τους, και, παρόλο που ισχυρίζονταν ότι τιμωρούσαν[1] αυτούς που προσπαθούσαν να καταλύσουν[2] τη δημοκρατία, όμως μερικοί βρήκαν τον θάνατο και για προσωπικές έχθρες,[3] και άλλοι (βρήκαν τον θάνατο) από τους οφειλέτες τους για χρήματα που τους οφείλονταν[4] και διαπράχθησαν κάθε είδους φόνοι,[5] και όπως συνήθως συμβαίνει[6] σε τέτοιες περιστάσεις, όλα[7] (τα κακά) έγιναν και ακόμα περισσότερα. Και μάλιστα σκότωνε ο πατέρας τον γιο και (μερικοί ικέτες) έβγαιναν έξω[8] από τα ιερά και σκοτώνονταν μπροστά σ' αυτά[9], μερικοί άλλοι επίσης, αφού περικλείστηκαν από τείχος, πέθαναν μέσα στον ναό του Διόνυσου.

1. Κατά λέξη: παρ' όλο που απέδιδαν την κατηγορία εναντίον...
2. *Τοῖς καταλύουσιν:* δηλώνει απόπειρα.
3. Πιο ελεύθερα: για ικανοποίηση προσωπικών παθών.
4. Έννοια: όσοι χρωστούσαν χρήματα σε κάποιους τους σκότωναν για να μην επιστρέψουν τα χρήματα.
5. Κατά λέξη: και κάθε μορφή θανάτου συνέβη.
6. Μεταφράζουμε το *φιλεῖ γίγνεσθαι* με επίρρημα και ρήμα, ενώ κατά λέξη μεταφράζεται: συνηθίζει να γίνεται. Το χωρίο σύμφωνα με άλλη άποψη: και έγινε καθετί που συνήθως συμβαίνει σε...
7. Απόδοση της φράσης *οὐδὲν ὅτι οὐ.* Αλλιώς: τίποτα δεν παραλείφθηκε που να μην έγινε.
8. Κατά λέξη: απομακρύνονταν, δηλαδή τους τράβαγαν έξω.
9. Τα ιερά.

2. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 20: «Ο Θουκυδίδης τονίζει ότι χωρίς μόνιμες εγκαταστάσεις πληθυσμών, πολιτική σταθερότητα, οικονομική ανάπτυξη και, κυρίως, χωρίς την κυριαρχία στη θάλασσα δεν μπορούσε να συγκροτηθεί ισχυρό στρατιωτικά κράτος. Η προσπάθεια για κριτική απόδειξη των θέσεών του θυμίζει έντονα την επιχειρηματολογία των σοφιστών.»

3. α) *γιγνόμενα* → γένεση (πρόγονος, γνήσιος), *παρέμεινε* → παραμονή (εμμονή, υπομονετικός), *ἐδύναντο* → δύναμη (δυνατότητα, αδύνατος), *ναυσί* → ναυτικός (ναύλος, ναυπηγείο), *δοκοῦντας* → δοκιμή (δοκίμιο, δόξα)

β)

● Η **άφιξη** του αεροπλάνου θα έχει καθυστέρηση 30 λεπτών (*ἀφικνοῦμαι*).
● Η **σύλληψη** του δράστη προκάλεσε ανακούφιση στους κατοίκους της περιοχής, όπου γίνονταν οι κλοπές (*λαμβάνω*).

● Στον επόμενο δρόμο υπάρχει ένα **κατάστημα** τροφίμων (*καθίσταμαι*).
● Η **κατανάλωση** παγωτών τους θερινούς μήνες αυξάνεται (*ἀναλόομαι -οῦμαι*).
● Η ανάθεση του έργου δόθηκε στην εταιρεία με τη χαμηλότερη **προσφορά** (*ἐπιφέρω*).